

EL MUR EUROPEU

Implicacions de l'Educació Social amb persones refugiades: el cas de Síria

[TREBALL FI DE GRAU]

Imatge d'Alkis Konstantinidis

AUTORA: JOANA MINGUELLA MARISTANY

TUTORA: MIREIA GALLARDO AVELLAN

ANY: 2018/19

GRAU D'EDUCACIÓ SOCIAL

ÍNDEX

1. Agraïments	6
2. Abstracte	7
3. Introducció	9
4. Plantejament i objectius	13
4.1. Plantejament	13
4.2. Objectius	16
4.3. Interrogants de partida	16
5. Metodologia i disseny del procés de recerca	18
5.1. Perspectiva metodològica	18
5.2. Fases de la recerca. Determinació de fonts i instruments. Subjectes de la recerca	21
5.3. Tècniques i recollida de la informació	24
5.4. Dificultats i limitacions	29
5.5. Aspectes ètics de la recerca	30
6. Marc contextual de Síria	32
6.1. Antecedents	32
6.2. De la primavera àrab a la guerra civil. Principals conseqüències i la crisi dels refugiats sirians	35
7. Emmarcaments teòrics	39

7.1. Els refugiats de síria: un llarg camí cap a Europa	39
7.2. La resposta de la Unió Europea a la crisi de refugiats	42
7.2.1. La política d'asil europea	45
7.2.2. La “solidaritat” europea	50
7.2.3. La situació de les persones refugiades sirianes	52
7.2.4. Principals intervencions implementades durant l'acollida de les persones refugiades	54
7.2.5. La resposta de les organitzacions no-governamentals i la criminalització de la solidaritat	56
7.3. La política d'asil espanyola	60
7.3.1. La resposta d'Espanya davant la crisi de refugiats	62
7.4. La resposta de Catalunya a la crisi dels refugiats	65
7.5. Competències de l'Educació Social en les fases per la inclusió social dels refugiats	70
8. Dones i homes sirians: experiències diverses de refugi i asil	74
8.1. Les persones refugiades entrevistades	75
8.1.1. El relat conjunt dels testimonis	81
8.2. El personal educatiu entrevistat	90
8.2.1. El relat conjunt de les professionals de l'educació	91
8.3. El lloc de l'Educació Social en el treball amb persones refugiades sirianes	97
9. Conclusions i consideracions finals. Futures propostes d'acció des de l'Educació Social	101

10. Referències documentals – Bibliografia, webgrafia i materials de les assignatures del Grau d'Educació Social	107
11. Annexos	120
11.1. Fitxa del Treball Final de Grau (TFG)	120
11.2. Processos pràctics desenvolupats	136
11.3. Guió entrevista persones refugiades	139
11.4. Entrevistes persones refugiades	142
11.5. Guió entrevista educadores socials	226
11.6. Entrevistes professionals de l'educació	231

Dedicat a totes les persones valentes que sobreviuen a les injustícies del món, a les persones refugiades.

[...] vull tornar a casa, però la casa és la boca d'un tauró. La llar és el canó de la pistola i ningú marxa de casa a menys que la llar et persegueixi a la riba. A menys que la seva llar et digui que abandonis el que no pots deixar endarrere, fins i tot quan és humà. Ningú marxa de casa fins que la llar és una veu humida que et diu a l'oïda "marxa, corre ara que pots, no sé en què m'he convertit (Shire, 2017).

1. Agraïments

Voldria començar tot mostrant el meu agraïment a les persones testimonis del refugi per obrir-me les portes a les seves realitats i experiències, sempre amb una gran predisposició i amabilitat. D'elles valoro el seu coratge i la capacitat de resiliència desenvolupada al llarg del procés.

Al meu company de voluntariat, en Sergio Salinas, per facilitar-me contactes de testimonis potencials, així com per acompanyar-me durant alguna de les sessions com a traductor de les converses en àrab.

A les professionals de l'educació per facilitar-me l'aproximació a la realitat de les organitzacions no-governamentals que treballen amb les persones refugiades.

També a la meva tutora durant la recerca, la Mireia Gallardo, qui m'ha acompanyat durant tot el procés amb una dedicació constant.

I, finalment, a totes aquelles persones que han mostrat interès pel meu treball i m'han proporcionat informació. I és que totes vosaltres heu fet possible aquest estudi.

Joana Minguella Maristany.

Barcelona, 2019.

2. Abstracte

No és que de cop i volta haguem decidit treure'ns la bena dels ulls perquè teníem remordiments de consciència, sinó que més aviat, a causa de l'aparició en massa de les "restes" davant la porta de casa, ens hem vist obligats a enfrontar-nos cara a cara amb aspectes de la realitat del món que fins aleshores eren, per a comoditat i consol nostres, invisibles (Bauman, 2016:85).

El present estudi aborda la problemàtica de la situació de desemparament en què es troben les persones refugiades de Síria en tota la seva trajectòria per a la recerca d'asil.

D'entrada, el treball introdueix el marc contextual del conflicte de Síria i el marc teòric sobre les polítiques europees i espanyoles en l'àmbit del refugi. La recerca es presenta des d'una perspectiva crítica de les promeses i respostes de la Unió Europea i d'Espanya per fer front a la crisi, així com de la realitat en la qual es troben les persones que sol·liciten protecció internacional.

Per contrastar la investigació, s'han dut a terme entrevistes semi-estructurades a persones refugiades sirianes sobre el procés de refugi que viuen fins a arribar a Espanya i/o Catalunya - el seu camí cap Europa, les dificultats burocràtiques, el suport i/o l'acompanyament rebut, les experiències i obstacles en el nou país d'acollida, entre altres -, així com a professionals de l'educació que treballen en organitzacions no-governamentals de l'àmbit per entendre el procés d'acollida, d'acompanyament i d'inclusió social d'aquestes persones.

Tota la informació es posa en correlació per analitzar i recollir els aspectes que més afecten les persones forçosament desplaçades, els motius d'aquests i les intervencions socioeducatives que es desenvolupen.

Aquest treball de recerca pretén reivindicar i advocar pels drets humans de les persones refugiades en general i, específicament de les sirianes, fent ressò dels obstacles del procés d'asil i la necessitat de comptar amb l'Educació Social durant l'acompanyament per a la seva inclusió social. Per aquest motiu, a partir de l'anàlisi dels testimonis i dels resultats obtinguts, s'apunten possibles línies de treball des de l'Educació Social amb l'objectiu de millorar les accions socioeducatives amb les persones refugiades.

Paraules clau: asil, Educació Social, Drets Humans, inclusió social, refugiats, Síria, vulnerabilitat.

3. Introducció

Grans vents bufen sobre Europa. Vents lúgubres que recorden un passat poc gloriós, el de l'odi i les persecucions. Vents de mals auguris que reobren les ferides de la memòria, donant ressò a veus que pensàvem sepultades. Però són aquí. Des de fa anys, el racisme i la xenofòbia són sinònims de rebuig cap als forasters, els immigrants, avui els refugiats (Naïr, 2016:135).

La principal motivació general i personal per dur a terme aquest estudi ha estat la necessitat per ampliar el meu coneixement sobre el fenomen de les persones refugiades¹ a Europa i, específicament a Espanya i Catalunya, així com les mesures que s'estan prenent al respecte per garantir no només el seu benestar sinó també la protecció dels seus drets. I és que l'estudi gira entorn les dificultats amb les quals es troben aquestes persones durant els processos de desplaçaments forçosos, especialment els resultants per una guerra, on veuen constantment com els seus drets humans són violats i/o vulnerats.

L'interès pel tema em va sorgir durant el curs 2017/18 quan vaig començar a col·laborar com a voluntària amb la Fundació Bayt Al-Taqhafa, una fundació localitzada a Barcelona que treballa per facilitar la integració de les persones immigrants en la nostra societat. El projecte, en concret, consisteix a donar acollida, informació, orientació i/o assessorament a persones migrades

¹ S'entén com a persona refugiada aquella que "a causa de fundats temors de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un determinat grup social o opinions polítiques, es trobi fora del país de la seva nacionalitat i no pugui o, a causa d'aquests temors, no vulgui acollir-se a la protecció del seu país; o que no tenint nacionalitat i trobant-se, a conseqüència de tals esdeveniments fora del país on abans tingués la seva residència habitual, no pugui o, a causa d'aquests temors no vulgui tornar a ell (Convenció de Ginebra sobre l'Estatut dels Refugiats", 1951:2).

afectades per la seva condició d'estrangeria, promovent l'intercanvi i el diàleg entre les diferents cultures. El voluntariat m'ha fet empatitzar amb les persones participants del projecte, remonent-me l'interès per conèixer més sobre la seva situació i el procés viscut. A més, durant aquest mateix any, he donat formació d'alfabetització en espanyol a un grup de persones refugiades amb problemes de salut mental, fet que m'ha aproximat encara més a la realitat que viuen aquestes persones al nostre país.

Tinc un especial interès per la població de Síria, i d'aquí el meu treball, a causa de l'important volum de notícies i d'informació que s'ha anat difonent des de l'inici de la guerra, així com de la situació que estaven vivint els i les sirianes tant al país com en el procés de fugida. En canvi, com per molts altres contextos sociopolítics, Síria ha deixat de ser notícia, i ni els mitjans de comunicació ni els poders polítics tenen el focus d'atenció en aquesta guerra, a menys que hi hagi interessos al darrere. Però, evidentment, la guerra no s'atura i Síria segueix submergida en una contínua espiral de violència i morts. Aquest i altres fets m'han portat a qüestionar el perquè de la invisibilitat d'aquesta situació i la manca d'informació disponible o de primera mà a casa nostra, l'origen de la guerra, la situació de vulnerabilitat i desamparament que pateixen les persones sirianes durant la guerra però també durant el procés de fugida i d'arribada a un país diferent, així com quines són les aportacions de l'Educació Social a aquest fenomen. Aquests i altres dubtes es resolen a través de la recerca i revisió documental, així com amb el treball de camp amb entrevistes qualitatives a professionals de l'educació i persones refugiades sirianes.

Durant la recerca, he experimentat la manca de fonts bibliogràfiques sobre la implicació i/o el lloc de l'Educació Social en l'àmbit de les persones refugiades. Per tant, considero que el meu treball té un valor afegit en

visibilitzar la necessitat d'intervenir des del nostre àmbit per acompanyar durant el procés de refugi i recerca d'asil.

Sóc conscient que el trajecte que viuen les persones refugiades sirianes fins a arribar a casa nostra és molt dur i, per aquesta raó m'agradaria, en primera instància, advocar pels drets humans d'aquestes persones, fent visible i difonent informació sobre la situació, la realitat i les experiències que han viscut i que viuen. En segona instància, m'agradaria emfatitzar com l'atenció a aquestes persones és escassa, i sovint assistencialista, en matèria d'ajudes socials, així com durant el suport en la seva inclusió social en les societats d'acollida, reivindicant, per tant, la cabdal implicació de l'Educació Social.

L'estudi es compon d'una primera secció en la qual presento el plantejament, objectius del treball, així com els interrogants de partida.

La segona secció recull la metodologia i el disseny del procés de recerca amb la perspectiva metodològica, les fases de la recerca, les tècniques utilitzades per la recollida d'informació, les dificultats i limitacions amb les quals m'he trobat durant el procés, així com els aspectes ètics de la recerca.

En la tercera secció, presento el marc contextual de Síria i els emmarcaments teòrics que donen suport a la investigació.

En la quarta secció, presento les persones refugiades i les professionals de l'àmbit educatiu que han participat en la recerca, introduint aspectes claus i/o rellevants per aquesta. A continuació, proposo l'anàlisi dels resultats obtinguts a partir de les seves entrevistes.

En la cinquena secció, exposo les conclusions i consideracions finals que permetin apuntar les possibles línies de treball des de l'Educació Social amb les persones refugiades sirianes durant l'arribada al país d'acollida i en la recerca d'asil.

Per últim, presento la bibliografia i webgrafia presentades per dur a terme la recerca, així com els annexos d'aquest estudi.

4. Plantejament i objectius

M'he adonat que he deixat de pensar en partits polítics, sobre combatents per la llibertat o terroristes, sobre dictadors i exèrcits. Estic pensant només en la fragilitat de la civilització. Les vides que tenien els refugiats eren les nostres vides: posseïen botigues a les cantonades i venien cotxes, cultivaven o treballaven en fàbriques, eren els amos de les fàbriques o venien assegurances. Cap d'ells esperava córrer per salvar la seva vida, deixant tot el que tenien perquè no tenien res a on tornar, passant per les fronteres de contraban, passant pels cadàvers desmembrats d'altres persones que havien intentat creuar però que havien estat capturats o traïts (Gaiman, 2016:50).

En aquesta secció presento els elements relacionats amb el tema i el plantejament de la recerca, els objectius generals i específics, així com els interrogants de partida.

4.1. Plantejament

En l'estudi que aquí presento, he volgut aproximar-me a diferents realitats i experiències diverses de les persones refugiades sirianes, residents a Espanya / Catalunya, durant el seu procés d'acollida i davant de la recerca d'asil.

Els interessos personals que m'han dut a embarcar-me en aquest projecte foren, sens dubte, el meu desig per analitzar i investigar un context geopolític especialment complex, el qual ha resultat en una guerra civil, i el meu interès per l'estudi dels moviments migratoris i desplaçaments forçats.

Una guerra civil va començar a Síria l'any 2011 i s'ha convertit en una situació inextricable que influeix directament i indirectament no només al país i a la

seva població, sinó també a altres actors internacionals i comunitats. La dràstica intervenció de múltiples vectors va arrossegar al país conegut dins de les fronteres particulars a gairebé la seva inexistència.

Un gran nombre de víctimes des dels inicis de l'inici de la guerra i una situació inestable a Síria, han fet que milions de persones abandonin el seu país. Aquest moviment enorme de persones va començar a dirigir-se cap als estats veïns (Turquia, Jordània, Iraq i el Líban) per després arribar a Europa, creant una crisi massiva de refugiats amb implicacions significatives per al conjunt del sistema internacional². Encara que ja han passat set anys des del començament dels enfrontaments, no sembla que es visioni cap resultat positiu per resoldre la crisi, considerant-se un fracàs de la resposta internacional.

La Unió Europea va haver d'enfrontar-se seriosament a aquest problema després que el flux de refugiats iniciés el seu camí a Europa a principis de 2015, quan aquests van començar a arriscar les seves vides tot creuant la Mar Mediterrània o viatjant de país a país, amb l'esperança d'una vida millor. Des d'aleshores, són diversos els estats membre que s'han posicionat com a actors principals enmig de la crisi i, no obstant això, segueix el fracàs d'establir un terreny comú i/o una política coherent sobre com respondre a la guerra civil de Síria i la crisi dels refugiats, tant per part de la Unió Europea com per altres països europeus, i la mateixa Turquia. En aquest sentit, cal també afegir-hi les actituds envers la migració entre les societats europees, i les percepcions o imaginaris col·lectius envers aquestes persones, sent generalment negatius, carregats tant d'estereotips com prejudicis.

² Cal dir, però, que la població siriana no és l'única que forma part d'aquest moviment de persones desplaçades, sinó que hi trobem també ciutadans d'altres països en conflicte, com l'Afganistan o l'Iraq.

L'afluència de refugiats a través de les fronteres europees ha plantejat nous reptes per als estàndards de drets humans per fer front a aquesta situació. Els drets de les persones refugiades han estat situats entre les polítiques d'asil dels països europeus i la llei internacional de refugiats i drets humans, posant en qüestió si les polítiques d'asil estan donant suport als refugiats i protegint els seus drets, o si prioritzen els interessos dels estats, deixant de costat els drets humans d'aquestes persones.

Com que, justament, aquests drets s'han vist constantment violats per diferents motius³, a partir d'aquesta recerca veig important mostrar la situació de vulnerabilitat i desempament d'aquestes persones, des d'una perspectiva de drets humans i social, sense ignorar els reptes i les dificultats a les quals es poden haver enfrontat els països d'acollida, tant en matèria de drets humans, com en l'aplicació de les polítiques d'asil de la Unió Europea, com durant el desplegament d'intervencions per facilitar la rebuda i inclusió social dels refugiats, entre altres.

Així doncs, el treball pretén argumentar críticament entorn de les respostes i intervencions entre els diferents països europeus – concretament en el cas d'Espanya i, ja a un nivell regional / autonòmic a Catalunya – davant de la crisi de refugiats, especialment en relació a la rebuda d'aquestes persones en les societats d'acollida, durant el procés per a la recerca d'asil així com en els possibles projectes i/o accions que es duen a terme – amb especial atenció en aquelles de l'àmbit socioeducatiu i en el paper que ocupa l'Educació Social⁴ – per garantir els seus drets, cobrir les seves necessitats i/o

³ Durant el desplaçament intern a Síria, en el procés de fugida a països veïns i/o europeus, en l'arribada als països d'acollida, en la recerca d'asil, etc.

⁴ Hi ha una gran necessitat de realitzar una investigació i revisió del treball que es realitza, perquè es puguin millorar, ampliar, etc. totes aquelles accions que es realitzen, siguin bones pràctiques i experiències positives, o contraproductes i/o que afectin de manera negativa a les persones que busquen refugi.

problemàtiques i, en darrera instància, perquè millorin la seva posició social i puguin esdevenir ciutadans de ple dret en els països amfitrions.

4.2. Objectius

Així doncs, l'objectiu general d'aquest estudi és advocar pels drets humans de les persones refugiades de Síria a partir de visibilitzar la situació, realitat i experiències d'aquestes persones, seguint els següents objectius secundaris:

- Realitzar una aproximació a l'origen i situació actual de la guerra de Síria;
- Conèixer i visibilitzar la situació de vulnerabilitat i desemparament, les realitats i experiències que pateixen les persones refugiades sirianes durant la guerra, en el procés de fugida i durant l'arribada a un nou país en cerca d'asil;
- Realitzar una anàlisi crítica sobre els diferents tipus d'intervencions realitzades a nivell europeu, estatal i autonòmic amb les persones refugiades sirianes; i
- Apuntar l'aportació de l'Educació Social en els projectes i/o intervencions (socioeducatives) amb les persones refugiades sirianes.

4.3. Interrogants de partida

A partir de les meves experiències personals i professionals, de les lectures preliminars⁵ sobre la situació de les persones refugiades sirianes tant a nivell europeu, estatal com autonòmic, així com durant la primera presa de contacte amb algunes professionals i amb persones refugiades per fer l'estudi, vaig formular uns interrogants de partida que m'han servit de guia

⁵ Sobre la guerra de Síria, sobre la situació d'aquestes persones arreu del territori sirianès i a l'estranger, sobre les polítiques europees i espanyoles d'asil, sobre l'existència (o no) d'intervencions socioeducatives, entre altres.

per la recerca: estan els països de la Unió Europea contribuint en la intervenció enfront de la problemàtica de l'arribada massiva de refugiats? Si és així, com? O pel contrari, se'ls està girant l'esquena?

Per respondre a aquests interrogants generals, vaig generar els següents interrogants específics:

- Com és la vida als camps de refugiats sirians? I després del camp de refugiats, a on van?
- Quines conseqüències té la situació dels refugiats sirians en les seves vides?
- Quins drets i deures tenen les persones refugiades sirianes - a nivell internacional, nacional i autonòmic, durant la recerca d'asil?
- Quines intervencions es desenvolupen en els països europeus que acullen als refugiats de Síria? Quin suport tenen?;
- Quines mesures ha pres Espanya / Catalunya davant l'arribada massiva de refugiats? Com s'acull aquestes persones a casa nostra?
- Quin és l'impacte de les polítiques, accions i/o intervencions en les vides dels refugiats sirians?
- Quina és la trajectòria que efectuen per aconseguir asil, aquells que ho aconsegueixen? I la resta, què n'és d'ells?
- Com se senten les persones refugiades sirianes en el procés de sol·licitar asil? Quin suport i/o acompanyament tenen?
- Quines possibles intervencions socioeducatives podrien millorar la situació personal de les persones refugiades sirianes?

5. Metodologia i disseny del procés de recerca

En aquesta secció exposo els elements del disseny de l'estudi, la metodologia i les eines d'investigació emprades per dur-lo a terme.

En primera instància, introdueixo la perspectiva i tipus de metodologia, els avantatges del mètode, el perquè de la meua elecció, així com els processos d'anàlisi utilitzats. En segon lloc, presento les tècniques utilitzades per determinar el mostreig i per recollir la informació. En tercer lloc, explico les dificultats i limitacions sorgides durant tot el procés. Finalment, aquesta secció es tanca amb els aspectes ètics de la recerca.

5.1. Perspectiva metodològica

En el meu treball adopto un enfocament de recerca qualitatiu perquè interpreta els esdeveniments, realitats i/o experiències a través dels ulls de les persones amb les quals interacciono durant la recerca. Per això, em proposo respondre als interrogants de partida i els objectius a partir de les respostes recollides durant les entrevistes amb els participants (Bryman, 2015).

Escullo també una investigació qualitativa perquè hi ha poc treball de recerca qualitatiu sobre el tema de la meua investigació – la crisi dels refugiats, la resposta a la crisi, la recerca d'asil, etc. –, sobretot des de la perspectiva de les intervencions socioeducatives i del paper de l'Educació Social.

L'enfocament de recerca qualitatiu fa èmfasi en les paraules i no en les quantificacions durant la recopilació i l'anàlisi de dades. A més, és àmpliament inductiu, interpretatiu i constructiu. Comparant la investigació

quantitativa i la investigació qualitativa, en l'enfocament quantitatiu, es dóna importància a la codificació del procés de recerca, mentre que hi ha una menor codificació en la investigació qualitativa. A més, en la recerca qualitativa hi ha la relació entre la teoria i la recerca que es considera inductiva, on la primera es genera a partir de la segona. Una característica epistemològica interpretativa de la investigació qualitativa és que el món social s'entén per mitjà dels ulls dels seus participants. Per contra, la investigació quantitativa adopta un model científic natural. A més, la posició ontològica constructiva de la recerca qualitativa implica que els individus interactuen entre si. D'aquesta manera, produeixen resultats de propietats socials, en lloc de fenòmens "que són allà fora" tal com succeeix en la recerca quantitativa i, per tant, separats de les persones implicades en la seva construcció (Ballestín, 2017a; Ballestín, 2017b; Bryman, 2015; Quintana i Montgomery, 2006; Sautu, 2005).

En resum, en l'estratègia de recerca qualitativa, hi ha menys números i més paraules. L'he triat perquè volia explorar, analitzar i comprendre les opinions, realitats i experiències de les persones refugiades sirianes, així com de personal educatiu, en relació als temes de la recerca exposats anteriorment. El més important és que estic interessada a comprendre la temàtica d'estudi a partir de connectar amb les persones entrevistades, de les descripcions i relats que duen a terme amb les seves pròpies paraules i desplegant el seu marc de referència. Per tant, la perspectiva qualitativa em permet observar i analitzar el punt de vista subjectiu que donen a les seves situacions, contextos i activitats, de manera que el que busco no és una veritat absoluta i generalitzable a tots els casos, sinó una comprensió de la realitat des del punt de vista d'aquestes persones a partir d'interrelacionar, comparar i interseccionar els punts en comú i les divergències. En darrera instància, una comprensió de la seva realitat que entrarà en diàleg amb la

realitat de les altres persones refugiades i d'aquelles que també els envolten (Álvarez-Gayou, 2003; Ballestín, 2017a; Ballestín, 2017b; Bryman, 2015; Flick, 2002; Quintana i Montgomery, 2006; Sautu, 2005).

Un enfocament quantitatiu hauria contribuït amb una mostra més àmplia, però no hauria estat capaç d'adquirir les opinions dels meus participants sobre el tema, el que suposava el meu pla inicial, i és més adequat pel meu estudi (Bryman, 2015; Sautu, 2005).

Finalment, la recerca qualitativa es compon dels següents elements:

- És una recerca exploratòria, ja que suposa una de les primeres aproximacions a la temàtica d'estudi des de la perspectiva socioeducativa i/o des de l'Educació Social. Espero generar noves vies de coneixement que permetin augmentar les experiències i estudis sobre el tema, així com despertar l'interès i l'atenció de les persones implicades en aquests processos: les persones refugiades sirianes, les entitats i/o organismes que els acullen, el personal educatiu, entre altres (Hernández, Fernández i Baptista, 2003; Namakforoosh, 2005).
- És una recerca descriptiva, tot presentant les situacions, experiències i realitats més destacables del treball, posant èmfasi en l'interès en els testimonis en primera persona (subjectius) de les persones refugiades les quals, amb els seus relats, han aportat els elements necessaris per a dur a terme l'anàlisi (Hernández, Fernández i Baptista, 2003; Namakforoosh, 2005); i
- És una recerca comparativa i analítica, a partir de la qual espero trobar les característiques i elements importants del procés de recerca d'asil, d'acollida, de les intervencions socioeducatives, dels punts en comú i divergents entre les persones entrevistades, de les diferències

d'experiències i/o realitats entre les persones refugiades i el personal educatiu, entre altres (Hernández, Fernández i Baptista, 2003:60-63).

5.2. Fases de la recerca. Determinació de fonts i instruments. Subjectes de la recerca

L'estudi s'ha estructurat a partir de diferents fases de recollida i d'anàlisi de la informació.

Primerament, s'ha realitzat la fase d'elaboració i actualització de la proposta del Treball Final de Grau (fitxa) que s'inclou al final d'aquest document, als annexos. Tot seguit, s'ha dut a terme la fase de revisió i/o estudi documental, mitjançant l'anàlisi de fonts secundàries d'informació, les quals m'han permès també identificar les unitats d'anàlisi de la recerca. Considero que aquesta fase és un procés continu que s'estén durant tota la recerca. Posteriorment, s'ha realitzat la fase de treball de camp a partir d'entrevistes qualitatives (semi-estructurades i individuals). Finalment, s'ha realitzat l'anàlisi de la informació recollida per a l'obtenció de resultats i conclusions.

Per l'estudi documental de fonts secundàries d'informació, he dut a terme en primer lloc la revisió bibliogràfica sobre la història Síria – principalment des de la independència de França, passant per les preses de poder de la família al-Assad fins als nostres dies, incloent-hi la primavera àrab, la guerra, el paper de grups com l'Estat Islàmic i Al Qaida, entre altres – per tal de construir un bon marc històric i geopolític que em permeti contextualitzar la importància de les històries i els seus impactes en les experiències i realitats de la població refugiada siriana.

A continuació, he revisat la literatura al voltant de les polítiques d'asil de la Unió Europea i d'Espanya; de la situació de les persones refugiades a Europa, posant èmfasi en el cas siria; de la crisi dels refugiats i l'impacte en els països

veïns i Europa; sobre la situació dels drets humans de les persones refugiades; del camí a Europa dels refugiats sirians; de les intervencions realitzades en diferents àmbits, incloent-hi el social, tant per part del govern i/o agències governamentals, com de les organitzacions no-governamentals; del rol de la societat civil davant la crisi; de la inclusió social de les persones en situació d'asil, entre altres. Ha estat a partir de totes aquestes lectures que he identificat i extret les principals idees i interrogants de partida, així com conformat els emmarcaments teòrics de la recerca.

Com a part de la revisió documental, també tenia planificat incloure bibliografia entorn el lloc de l'Educació Social en les situacions d'acollida i asil, amb les seves experiències, bones pràctiques, lliçons apreses, així com qualsevol treball crític envers l'acció i/o la intervenció socioeducativa amb aquestes persones. No obstant això, he detectat un buit bibliogràfic on s'exposi i es debati teòricament i críticament les funcions de l'Educació Social en el fenomen de les persones refugiades⁶. A tall d'exemple, no tinc constància de materials bibliogràfics que analitzin el rol que desenvolupa i/o les tasques i competències que hauria de tenir l'educador/a social, com tampoc tinc constància de cap material sobre les bones pràctiques de l'Educació Social en l'àmbit de les persones sol·licitants d'asil⁷. En espais de discussió i de manera més informal (xerrades, seminaris, etc.) sí que es tracten el paper i les experiències des de la nostra professió però, evidentment, ens manca el treball d'investigació a nivell acadèmic, treball que hauria d'estar retro-alimentat per les experiències i el personal de

⁶ La recerca bibliogràfica ha estat exhaustiva i s'han consultat fonts en català, castellà, anglès i francès. No descarto que pugui haver bibliografia en altres idiomes, com l'alemany, però no hi tinc accés per manca de coneixement de l'idioma.

⁷ En canvi, sí que s'han trobat materials acadèmics sobre la figura del Treball Social amb persones refugiades que ens han servit de base, per exemple, per conèixer les competències d'aquests/es professionals.

terreny. Malgrat això, he recorregut a l'ús dels Documents Professionalitzadors de l'Educació Social (2007) per tal d'identificar les tasques, habilitats, funcions, etc. que hem d'assumir com a professionals, les quals han estat verificades i complementades tant durant el treball de camp com amb les propostes socioeducatives de millora i intervenció des de l'Educació Social.

Paral·lelament a la revisió documental, he identificat les unitats d'anàlisi i les persones a qui entrevistar durant la fase de treball de camp, tant de refugiades com professionals de l'àmbit educatiu. Tenint present la limitada magnitud de la recerca, la principal unitat d'anàlisi són dones i homes refugiats sirians que es troben en territori espanyol / català; en segon lloc, tenim les professionals del sector educatiu que treballen amb aquestes persones. Parteixo d'una mostra d'opinió propositiu o intencional, la qual permet "seleccionar determinats subjectes com a experts en el tema, perquè mantenen una perspectiva o tenen una experiència determinada en l'àmbit estudiant o perquè es tracta d'informants clau" (Alberich et al., 2012:49; Bryman, 2012).

Tanmateix, per tal de localitzar a les persones entrevistades, tot i iniciar el procés a partir de contactes existents o fruit de la mateixa recerca, també ha derivat en la tècnica de bola de neu, ja que les primeres persones amb qui he contactat – les quals aconsegueixen les característiques de l'estudi – m'han posat en contacte amb altres que em podien també proporcionar més informació i, aquestes m'han aportat altres contactes, i així successivament (Ballestín, 2017a).

Tots aquests elements m'han permès realitzar una anàlisi comparativa de diferents situacions representatives de les experiències i relats de dones i homes refugiats sirians – construint un relat col·lectiu – juntament amb

l'anàlisi comparativa i l'experiència professional del sector educatiu (Alberich et al., 2012; Cabanillas, 2005; Zapata, 2005).

Finalment, he dut a terme una nova fase de revisió documental per tal d'analitzar, triangular, contrastar i sistematitzar el material recollit a partir del treball de camp.

5.3. Tècniques i recollida de la informació

La recollida de dades necessita una eina flexible que faciliti un contacte directe amb els participants. Quan aquesta eina s'utilitza correctament, pot esdevenir una via potent per extreure informació específica personal, que sovint no es pot trobar ni recollir des d'una font diferent. Això és important si es té en compte que no hi ha molta informació i dades sobre el paper de l'Educació Social durant l'acollida i recerca d'asil de les persones refugiades. Així doncs, l'entrevista ha estat considerada l'eina més eficaç i útil per obtenir aquesta informació i comprendre la situació d'aquestes persones a casa nostra.

Un altre punt fort de l'ús de l'entrevista és que, relativament parlant, l'experiència d'aquestes persones és recent i, per tant, tenen molt present els detalls del seu recorregut fins a arribar a Europa i, posteriorment, Espanya / Catalunya⁸.

Entre octubre i desembre de 2018, s'han realitzat les entrevistes als refugiats sirians i les professionals de l'educació. Totes les entrevistes han estat semi-estructurades, individuals i cara a cara, amb l'excepció de tres que s'han dut a terme per videoconferència. Malgrat que el procés consumeix molt de temps, val la pena si tinc en compte la informació recollida i els resultats.

⁸ Són molts els que consideren que les entrevistes no són sempre l'eina més adient per aquests casos, ja que les persones poden oblidar els esdeveniments o experiències de la seva vida, així com detalls importants.

L'entrevista segueix sent una de les millors eines a utilitzar com a “etapa preliminar” per entendre el problema, adaptant-se perfectament a la meua recerca, especialment, si tinc en compte que alguns dels elements a estudiar són complexos i no estaven del tot identificats o d'una manera superficial, tal com succeeix amb tot allò relacionat amb les intervencions i accions socioeducatives, o el paper de l'Educació Social. De fet, el fenomen és tan actual que no existeix molta literatura sobre aquest cas i amb aquest tipus d'enfocament. En conseqüència, l'entrevista és la millor eina que mantindrà la porta oberta a informació nova i actual, i em donarà l'oportunitat de conèixer millor la situació d'una font de primera mà (Corbin i Strauss, 2007).

A partir de les entrevistes, les dones i homes refugiats sirians han narrat oralment i en primera persona com viuen i comprenen la seva realitat diària, com a persones refugiades en un país estranger. Els testimonis fan referència als esdeveniments viscuts, però també a les valoracions que aquests fan sobre les seves vides i existències. En el cas del sector educatiu, les professionals han narrat oralment i en primera persona com viuen i comprenen les seves responsabilitats professionals amb aquest grup poblacional, així com visualitzen la realitat i les experiències d'aquestes persones.

La durada de cada entrevista ha oscil·lat entre 40 i 100 minuts. També és important esmentar que l'establiment d'un vincle de confiança amb els entrevistats no ha suposat un problema en el meu cas. Totes les persones refugiades a les quals he entrevistat han acceptat participar després d'explicar-los el propòsit d'aquesta recerca, i que de les dades no se'n farà mal ús. No obstant això, hi ha hagut sessions on la persona entrevistada no ha volgut respondre a alguna de les preguntes, perquè encara és dolorós parlar de certes experiències i, evidentment, no han estat superades.

El tipus d'entrevistes que he realitzat són entrevistes semi-estructurades; aquest tipus aporta la flexibilitat necessària per afegir qualsevol cosa a l'entrevista després d'haver acabat les preguntes de la llista prèviament preparada. De fet, hi ha certs elements que només poden sorgir durant les sessions, quan escoltes els relats, i que poden ser difícils de tenir en compte quan es prepara el guió. Això em va permetre afegir preguntes addicionals per aclarir determinats punts o aprofundir en un tema en concret (Corbin i Strauss, 2007).

Així, les entrevistes contenen preguntes de caràcter obert, per tal que les persones entrevistades poguessin explicar les seves experiències, sent elles mateixes les principals conductores de l'entrevista, i facilitant un espai agradable per assegurar la màxima llibertat d'expressió.

Durant les sessions, m'he encarregat d'estimular-les, per exemple a partir de preguntes molt específiques, per tal d'assegurar-me que aportaven informació clara, concisa i necessària, fent referències a esdeveniments de la seva vida social i professional, a espais o contextos específics però també a terceres persones, que interrelacionaven a mesura que reconstruïen el procés personal, social i/o professional. Les meves intervencions també han servit per reconduir, sempre que ha estat necessari, la conversa, mantenint un cert control sobre la situació, la motivació i les dades a recollir (Cabanillas, 2005).

Un dels avantatges més importants de fer servir entrevistes com a font de dades primàries és el llenguatge. Parlant el mateix idioma, castellà o català, m'ha ajudat a tenir una millor comunicació i ubicar els entrevistats en una situació amistosa o propera, a partir de la qual han compartit els seus detalls sense vacil·lar. Cal dir que una sessió va ser en àrab, en la qual vaig ser acompanyada per un traductor professional. La informació s'ha recollit in

situ durant les entrevistes a partir d'una gravadora, ja que els participants m'han permès enregistrar les sessions; també he pres notes, per exemple, per assegurar-me que es responien o no totes les preguntes, en relació a elements que m'han semblat importants investigar posteriorment, etc. Evidentment, el treball de transcripció també m'ha pres força temps però ha estat necessari tant per analitzar les entrevistes, com per dividir la informació en temes i categories diferents, així com per dur a terme l'anàlisi i l'obtenció de resultats.

Les entrevistes semi-estructurades s'han dissenyat a partir de diferents seccions per tal de facilitar la fase d'anàlisi qualitativa, la triangulació de la informació (entre la revisió documental i les entrevistes) així com l'exercici comparatiu entre els diferents testimonis. En el cas de les persones refugiades, el guió ha girat entorn els següents elements:

- Dades biogràfiques, amb detalls bàsics sobre el perfil de la persona;
- Dades introductòries, amb detalls bàsics sobre l'origen familiar de la dona, lloc de residència actual, la llar i l'entorn més immediat, detalls bàsics sobre la família i amistats, de les celebracions i festes;
- Dades relatives a la guerra i sortida de Síria, amb detalls bàsics sobre la situació de la família, del procés de fugida, de l'impacte de la guerra i la fugida en les seves vides / identitat;
- Dades relatives al refugi i/o asil, amb detalls bàsics sobre l'arribada a Espanya / Catalunya, el procés de sol·licitar asil i el seu estatus actual, dificultats i facilitats durant el procés, canvis en la seva vida, dificultats i aliances amb l'entorn, el desig (o no) de tornar a Síria, visions de futur; i

- Dades relatives al lloc de l'Educació Social, amb detalls bàsics sobre l'existència o no d'educadors/es durant el procés d'asil, la interacció amb aquests, el rol dels educadors/es i els vincles establerts, el tipus d'ajuda rebuda.

En el cas de les professionals del sector educatiu, el guió ha girat entorn els següents elements:

- Dades biogràfiques, amb detalls bàsics sobre el perfil de la persona;
- Dades introductòries, amb detalls bàsics sobre la professió, funcions i responsabilitats, relació amb l'Educació Social, entorn de treball, recursos disponibles;
- Dades dels projectes socioeducatius, amb detalls bàsics sobre les entitats, activitats, grups meta, treball amb persones refugiades, projectes, perfil de les persones refugiades, inclusió social de les persones refugiades, criteris d'accés i permanència, procés d'asil, rol de l'educador/a social durant el procés d'asil, dificultats i limitacions, oportunitats, necessitats i problemàtiques per adreçar; i
- Dades de les persones refugiades sirianes, amb detalls bàsics sobre com arriben a l'entitat, condicions d'arribada, accés als recursos, perfil de les persones refugiades, situació de les dones refugiades, impacte de la situació de refugi i asil, recursos disponibles, tipologia de projectes, rol de l'educador/a social durant el procés d'asil, dificultats i limitacions, oportunitats, necessitats i problemàtiques per adreçar, lleis i polítiques europees sobre l'asil i la crisi dels refugiats, implicació de la Unió Europea i Espanya davant la crisi.

Finalment, cal dir que l'ús de les entrevistes i dels relats per la recerca no pretén limitar-se a l'àmbit acadèmic. Penso que els resultats d'aquesta, han

d'estar disponibles per les persones participants en la recerca i pel seu entorn més immediat (comunitats, espais de treball), per tal de convertir "allò personal en polític", i assolir un compromís per construir models polítics, socials, legals, etc. diferents i una vida més justa i solidària per les persones refugiades sirianes, en particular, i les persones refugiades en general (Alberich, 2012; Corbin i Strauss, 2007).

5.4. Dificultats i limitacions

En aquesta secció presento les principals dificultats i limitacions confrontades durant el procés de recerca.

- En la majoria de casos, les entitats que treballen amb persones refugiades no m'han obert les portes a fer el meu treball de camp, sense respondre a les meves peticions o no mostrant interès. Per contra, les persones refugiades entrevistades han estat un element clau per poder accedir i entrevistar a altres persones;
- La negativa davant la realització de les entrevistes per part de diverses dones-testimonis també ha dificultat l'accés a les seves experiències. A diferència dels homes que vaig contactar, quatre de sis dones que he contactat han preferit no dur a terme l'entrevista. Aquest fet accentua la sensibilitat de l'àmbit de recerca i pot ser significativa la diferència entorn el gènere, a causa de les violències de gènere, els abusos i fets traumàtics que poden haver sofert durant el procés de refugi;
- La manca de temps ha estat un obstacle per generar una mostra més representativa. Amb temps hauria pogut explicar millor els objectius de l'estudi i convèncer a més persones refugiades, especialment dones, però també professionals de l'àmbit educatiu, per participar en

la recerca. Així doncs, és important remarcar que les generalitzacions, conclusions i possibles recomanacions d'aquest estudi seran llegides i interpretades tenint en compte aquest biaix;

- Durant la recerca ha estat molt escassa la trobada de materials bibliogràfics sobre les intervencions de l'Educació Social en l'àmbit de les persones sol·licitants d'asil. L'absència d'estudis acadèmics ha dificultat el coneixement sobre els resultats, les bones pràctiques, experiències i/o lliçons apreses de la professió en el terreny. Tot i això, per poder desenvolupar l'apartat del marc teòric sobre les competències de l'Educació Social, he relacionat informació sobre el rol del Treball Social amb les persones refugiades - ja que sí que existeix bibliografia al respecte - i els Documents Professionalitzadors de l'Educació Social (2007); i
- Finalment, tot i no ser una dificultat o limitació directament, m'agradaria ressaltar la magnitud del temps invertit per treballar el contingut de les entrevistes, incloent-hi els annexos, tant pel que fa a la redacció i l'edició d'aquestes, així com el temps dedicat a aproximar-me a les entitats socials.

5.5. Aspectes ètics de la recerca

Les persones seleccionades per l'estudi (refugiades i professionals) – i, quan ha estat necessari, les entitats de contacte – han estat informades de les condicions generals, la temàtica del treball, els criteris de selecció dels subjectes d'estudi, així com del motiu per realitzar l'entrevista.

En primera instància, se'ls hi ha facilitat la fitxa del treball final de grau i s'ha dut a terme una conversa – cara a cara, per correu electrònic i/o per telèfon – per tal d'explicar els objectius i la finalitat de la recerca, els interrogants

inicials, la metodologia de treball, l'ús de les dades, qui llegirà el treball, on i quan farem l'entrevista, entre altres. Tanmateix, també s'ha exposat amb qui es compartirà el treball, qui el llegirà i com es presentarà al personal de la universitat i estudiants.

Abans d'iniciar qualsevol de les sessions, s'ha indicat que les respostes són confidencials – dret que com a educadors/es socials hem de respectar – i que si hi ha quelcom que no saben i/o no volen respondre, són lliures de no fer-ho. De fet, els testimonis no es publicaran amb el nom real a la recerca (preservació de l'anonimat i la identitat) per evitar que la informació compartida pugui ser utilitzada en la seva contra i per assegurar els espais de salvaguarda i cura.

Per tal de preparar la sessió i validar la seva participació, s'ha facilitat el guió (en català o castellà) a les persones refugiades seleccionades per tal de tenir una idea general del tipus de preguntes entorn de les quals girarà la conversa).

6. Marc contextual de Síria

De vegades sembla que tot el món s'ha convertit en un refugiat i els pocs de nosaltres, que tenim el privilegi de despertar amb el so de l'alarma d'un rellotge en lloc d'una sirena, aquells de nosaltres que estem envoltats d'un vel de seguretat que molts de nosaltres no sabem apreciar, ens hem tornat insensibles davant dels nombres migratoris, a les imatges dels morts, encongint-los com una misèria col·lectiva que aquesta part malaltissa del món ha de suportar (Taryam, 2016).

En aquesta secció exposo alguns aspectes de la història i geopolítica de Síria, de la guerra i de l'anomenada “crisi de refugiats”, els quals permeten emmarcar i entendre millor els relats i les experiències viscudes per les persones refugiades sirianes, les protagonistes de la present recerca.

6.1. Antecedents

Síria és un país situat a l'Orient Mitjà, veí amb Turquia al nord, Líban i el Mar Mediterrani a l'oest, Iraq a l'est, Jordània al sud i Israel / Palestina al sud-oest. La seva capital és Damasc i la població actual total és d'aproximadament 18.585 milions de persones (Nacions Unides, 2018). És un país molt divers d'ètnies. La majoria de les persones són àrabs, però hi viuen també kurds, turcmans, drusos, assiris, armenis i circassians. La religió principal és l'islam majoritàriament sunnita⁹ (BBC Media Action, 2016; Hitti, 2002).

⁹ Amb la mort del Profeta, comencen les primeres controvèrsies entorn de l'Islam, especialment per la seva successió. Una vegada l'Alcorà (llibre sagrat) i la Sunna (conjunt de preceptes religiosos islàmics) foren escrits, durant el període dels quatre primers califes, la

Des de la independència¹⁰ de 1946, Síria ha estat massa vegades testimoni de les intervencions militars i intents de cop d'Estat. El país era políticament inestable i només durant l'any 1949 va experimentar tres cops militars. Els conflictes i disturbis van seguir castigant la regió quan les faccions van competir pel control del govern del país després de la independència (Hitti, 2002). L'any 1958 Síria es va unir a Egipte formant la República Àrab Unida, però la creixent insatisfacció siriana amb la dominació egípcia va donar origen a un altre cop militar a Damasc. Així, en 1961, Síria se separa formant la República Àrab Síria (BBC Media Action, 2016; Mansfield, 2013; Mariwala, 2014; Uribe 2016).

Des de 1961 foren diferents els governs que lideraven el país però, generalment parlant, cap d'ells fou capaç de proporcionar l'estabilitat necessària. És així com, sota aquestes condicions, el partit Baas Àrab i Socialista¹¹ duu a terme un nou cop d'estat militar i aconsegueix el poder l'any 1963 (Hitti, 2002; Mansfield, 2013; Mariwala, 2014; Rosales i Chico, 2017; Uribe 2016).

El 1970, el General Hafez al-Assad, en el càrrec de ministre de defensa, dona un cop d'estat i s'autodeclara primer ministre – convertint-se en president l'any 1971 –, governant el país fins a l'any 2000, moment de la seva mort; el seu successor és el seu fill petit i actual president de Síria, Bashar al-Assad (Hitti, 2002; Uribe, 2016).

comunitat musulmana es va dividir entre els partidaris que el successor hagués de ser del cercle familiar de Mahoma, l'Ali (els xiïtes), i els partidaris de proclamar la Sunna, amb l'Alcorà, creient que el successor no ha de, necessàriament, mantenir aquest vincle amb Mahoma (els sunnites) (Hammond, 2012; McHugo, 2018).

¹⁰ Síria es va independitzar fa 72 anys, l'any 1946, de França (Rosales i Chico, 2017).

¹¹ Partit polític panarabista fundat en 1947, com a partit laic, nacionalista i socialista. Inicialment funcionava com a partit panarabista amb branques en diferents països àrabs, però fou més fort a Síria i a l'Iraq (Hitti, 2002).

Consolidant el poder, al-Assad va reinventar la política siriana i el partit Baas, dividint l'aparell estatal entre diferents comunitats i centrant el poder sobre ell i la seva família. Un element a destacar és que la família Assad procedeix de la secta dels alaïtes¹², sent un grup minoritari a Síria que representa el 10% del total de la població, i el qual s'ha vist afavorit per part de la família al-Assad, controlant l'exèrcit i els serveis d'intel·ligència de l'estat, així com ocupant alts càrrecs governamentals. Tanmateix, Hafez al-Assad es va atorgar certs poders com la capacitat de veto davant de qualsevol decisió governamental, tot impossibilitant que es duguessin a terme, per exemple, eleccions presidencials. Senzillament, organitzava referèndums que el confirmaven com a president (Hitti, 2002; Mansfield, 2013; Mariwala, 2014; Rosales i Chico, 2017; Uribe, 2016).

El règim dels dos al-Assad ha creat de sempre un descontentament entre la majoria sunnita (60% de la població de Síria); tot i que els sunnites van ocupar diversos càrrecs d'alt nivell al govern, foren considerats com un grup secundari per part de l'elit minoritària d'alaïtes. Els seus costums, d'origen xiïta xoquen amb les dels musulmans sunnites. Per tant, no només està el país controlat per una minoria des de 1970 sinó que una bona part de la població no se sent representada a les institucions i, en algunes ocasions, les disputes es traslladen a escenaris polítics i bèl·lics, com en l'actual guerra (Hitti, 2002; Mansfield, 2013; Mariwala, 2014; Rosales i Chico, 2017; Uribe 2016).

De fet, un dels més grups destacats per oposar-se als al-Assad foren els Germans Musulmans, creant una oposició sunnita des del principi i, sens

¹² Durant el cop d'estat de 1970, Hafez al-Assad aconsegueix que l'imam Musa al-Sadr llenci una fàtua (resposta d'un muftí musulmà a una consulta jurídica) que reconeix la secta dels alaïtes com a una comunitat dels xiïtes, ja que segons la constitució de Síria, un no-musulmà no podia ser president (Hitti, 2002).

dubte, donant lloc a elements radicals com Al-Qaeda i l'Estat Islàmic a Iraq i Síria (o el que coneixem com a ISIS), convertint-se en forces destacades de la guerra. Les revolucions de la primavera àrab van convèncer aquesta oposició que hi havia la possibilitat de “reformar” Síria, resultant en la guerra que veiem avui en dia (Mansfield, 2013; Mariwala, 2014; Uribe, 2016; Van Dam, 2017).

6.2. De la primavera àrab a la guerra civil. Principals conseqüències i la crisi dels refugiats sirians

La primavera àrab va ser un punt d'inflexió per a molts països d'Àfrica i Orient Mitjà. Va ser una rebel·lió a totes les condicions antidemocràtiques. Les persones que volien aturar als seus països les condicions de control, misèria, d'antidemocràcia, etc. van omplir els carrers i van dur a terme manifestacions i protestes contra els governs. Es pot dir que molts demanaven a uns pocs una vida més digna, un sistema més igualitari i democràtic, el respecte pels drets humans, l'accés a oportunitats econòmiques i laborals, la no discriminació, la llibertat davant de les expressions individuals i culturals, entre altres. En alguns països, com Egipte, Líbia o Tunísia, hi va haver conflictes entre les forces governamentals i els manifestants, resultant en la mort de moltes persones. Però, per molts, la primavera àrab fou un èxit, ja que es van dur a terme reformes governamentals, introduir noves lleis i/o regulacions i molts presidents i governs foren enderrocats. Cal dir, però, que alguns dels presidents es van resistir a abandonar la seva presidència, derivant en enfrontaments violents contra el seu propi poble (Al-Haj, 2018; Álvarez-Ossorio, 2016; Dabashi, 2012; Laborie, 2016; McHugo, 2018; Uribe, 2016).

Les manifestacions i protestes anti-governamentals, en suport de la democràcia i demanant la dimissió del president Bashar al-Assad, també van arribar a Síria¹³. El conflicte té els seus orígens en la corrupció, les disputes pel model d'estat, les disputes entre alauites i sunnites, la inhabilitat d'establir legitimitat, la captura i el control polític, en la injustícia, en la pobresa i la manca d'oportunitats, en la violació dels drets humans, en el reclam de les llibertats individuals i col·lectives, i/o en la desigualtat social (Jones, 2012; Laborie, 2016; San Pedro, 2015).

En primer lloc, es van organitzar petites manifestacions a algunes ciutats, per més endavant convertir-se en conflictes armats entre els grups rebels i les forces governamentals. Les forces rebels es van formar com a resultat d'aquest conflicte i han lluitat per obtenir el control de diferents parts del país. Tanmateix, i en contra dels pronòstics inicials¹⁴, el president al-Assad – amb ajuda dels seus aliats internacionals, com Iran i el moviment xiïta libanès de Hezbollah – ha resistit als rebels des del principi i la guerra civil ha provocat caos, morts, arrestos en massa, separació i, sobretot, la coneguda “crisi dels refugiats”, quan milions de ciutadans sirians abandonen el país i sol·liciten asil als països veïns i europeus (Al-Haj, 2018; Álvarez-Ossorio, 2016; Dabashi, 2012; Laborie, 2016; Rodgers, Gritten, Offer, i Asare, 2016).

I és que, mentre les diferents parts implicades no han deixat la lluita etno-sectària, d'armar-se, combatre, bombardejar, etc. la població civil ha viscut

¹³ El març de 2011 comencen les protestes en contra del president Bashar al-Assad, a la ciutat de Deraa (sud de Síria), quan arresten i torturen uns adolescents que havien pintat en la paret de la seva escola “és el teu torn, Doctor”, en referència a al-Assad, que és oftalmòleg (Alba, 2018).

¹⁴ Foren molts els que creien que al-Assad “duraria poc” per l'efecte dominó de la primavera àrab, amb la caiguda de líders forts en països àrabs (Alba, 2018). Per més informació sobre el desenvolupament de la guerra fins als nostres dies, veure “[Síria, la guerra que començà con un grafiti](#)” (Alba, 2018).

amb por, vivint en una situació de recerca de protecció contínua, però també de recerca de mitjans per alimentar-se i sobreviure, especialment a partir de l'ajuda humanitària, ja que un dels impactes principals de la guerra és la crisi econòmica del país^{15,16} (Al-Haj, 2018; Álvarez-Ossorio, 2016; Olmert, 2016; Uribe, 2016).

Segons ACNUR (2017), més de 500.000 persones han mort a causa del conflicte siríà des de 2011, més d'un milió han resultat ferides i més de 5 milions han accedit limitadament a l'ajuda humanitària. Hi ha un total de 5 milions de persones que busquen refugi a l'estranger – establint-se en països veïns com ara Turquia, Líban i/o Jordània, però també en països europeus com Sèrbia, Alemanya i/o Suècia, entre altres –, i hi ha més de 6 milions de desplaçats interns. A finals del 2017, les Nacions Unides també estimaven que 540.000 persones encara vivien a les zones assetjades (Uribe, 2016).

La guerra també ha obligat als líders dels països veïns a donar suport a al-Assad o a formar part de l'oposició, i cada una de les eleccions té el potencial de crear més inestabilitat i hostilitat internacional cap a una ja fràgil regió (Amnistia Internacional, 2018).

Les Nacions Unides també informen que hi ha proves clares que totes les parts implicades en aquest conflicte han comès crims de guerra (Oficina de Drets Humans de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides, 2012), com ara homicidis il·legals, violència sexual, esclavitud i tràfic de persones

¹⁵ En termes d'economia domèstica, la guerra civil ha destruït les infraestructures, impedeix als/les nens/es anar a l'escola, ha suposat el tancament de llocs de treball i de fàbriques, ha dissuadit les inversions globals i el comerç, entre altres, afegint que els ciutadans s'enfronten a nivells elevats d'atur al 57% (Olmert, 2016b).

¹⁶ Evidentment, altres efectes d'aquesta perllongada guerra són la pèrdua del llegat cultural i històric, els efectes sobre la salut mental de les persones, l'abandonament escolar, la fuga de cervells, l'etno-sectarisme civil, entre altres.

(especialment de dones i criatures), i tortures (Amnistia Internacional, 2018).

Atès que la guerra ha afectat tants països, es considera que no estem davant d'una crisi regional, sinó d'un problema mundial, ja que els grans desplaçaments forçats de sirians estan causant una enorme crisi humanitària amb implicacions per als països d'acollida, les agències d'ajuda internacional i, per descomptat, per a aquelles persones que han vist com les seves vides han canviat per sempre. I, tal com presento en la propera secció, a mesura que augmenta el nombre de refugiats, cada vegada hi ha més països que escullen tancar, per múltiples raons, les seves portes i/o endurir els criteris d'accés (Kirisci i Ferris, 2016).

7. Emmarcaments teòrics

Si l'energia de recerca fos proporcional a la ineficàcia de l'estatu quo, pràcticament tots els economistes estudiarien la immigració. I si la indignació fos proporcional al mal, gairebé totes les protestes mundials estarien a favor d'obrir les fronteres (Caplan, 2011).

En aquesta secció presento els emmarcaments teòrics que utilitzo per dur a terme aquesta recerca.

En un primer bloc, exposo de manera general el camí a Europa dels refugiats sirians. A continuació, presento la resposta de la Unió Europea davant de la crisi de refugiats, juntament amb la política d'asil, la situació de les persones refugiades, la crítica i criminalització a les organitzacions no-governamentals, entre altres aspectes. Més endavant, presento la política d'asil espanyola, i un repàs crític de les principals accions i/o intervencions dutes a terme a Espanya i Catalunya. En darrera instància, introdueixo el lloc actual de l'Educació Social davant de la crisi dels refugiats.

7.1. Els refugiats de síria: un llarg camí cap a Europa

La gran majoria de persones que intenten arribar a Europa, necessiten protecció internacional perquè fugen de la guerra, la violència i la persecució en el seu país d'origen. Aquestes persones arriben, principalment, a través d'Itàlia o Grècia, encara que no tinguin intenció de quedar-se en cap d'aquests dos països. Normalment, escullen el país de destí en funció de factors com el coneixement de la llengua que s'hi parla, el vincle històric, la presència de comunitats de la mateixa ètnia, la situació econòmica, les polítiques d'asil i l'estatut del refugiat del país. Els països que ofereixen

millors condicions d'asil són Alemanya i Suècia (Cámara, 2015; Cebrián, 2015; Naïr, 2016; Òlid, 2017).

Gran part dels refugiats paguen a màfies per arribar a Europa, tot i que acaben estant en camps de refugiats atrapats entre fronteres tancades. Molts d'ells moren intentant travessar el Mar Mediterrani, d'altres són gasejats a les fronteres i, a Turquia la situació empitjora. La policia turca assassina a persones que intenten entrar des de Síria i, aquells que aconsegueixen entrar-hi, acaben en camps de refugiats més durs que els grecs. Si són kurds, tenen més possibilitats de ser torturats (Cámara, 2015; Cebrián, 2015; Naïr, 2016; Òlid, 2017).

Per molts sirians, el camí cap a Europa comença per arribar a Turquia i a Grècia. Per aconseguir-ho, paguen a màfies per travessar el mar amb llanxes. Alguns ho aconsegueixen, però d'altres són parats per la policia i retornats al país d'origen; a d'altres, se'ls enfonsa el vaixell i no arriben a terra. Un cop allà, són portats als campaments de refugiats els quals semblen més aviat camps d'internament o presons, ja que estan totalment immobilitzats i controlats; evidentment, necessiten documentació per poder viatjar cap a altres parts d'Europa. De Grècia, intenten travessar les fronteres amb Macedònia per després arribar a Sèrbia. El camí pels Balcans és el més utilitzat per arribar a Europa. En arribar a Hongria es troben un mur provisional que reté als refugiats i són internats en camps. Però, una vegada aconsegueixen travessar la frontera – amb tren, autobús o cotxe – ja no n'hi ha més impediments per accedir a altres països de la Unió Europea. També n'hi ha que accedeixen a Europa a través d'Àfrica, arribant a Algèria i passant clandestinament fins al Marroc. Un cop allà, tramiten documentació per poder arribar a Melilla, però allà són instal·lats en els Centres d'Internament d'Estrangers (Cámara, 2015; Cebrián, 2015; Naïr, 2016; Òlid, 2017).

En aquest procés, cada vegada hi ha més dones i nens realitzant el viatge, sovint sense cap mena d'acompanyament, sent – juntament amb les persones grans – els grups més vulnerables. La condició de les dones – incloent-hi les embarassades, joves, amb diversitat funcional, etc. – fa que siguin objecte d'agressions per raó de gènere patint, durant els camins del refugi, violacions salvatges¹⁷, discriminació, explotació i/o prostitucions forçades, entre altres; són poques les dones que s'atreveixen a denunciar les violacions de drets i contra la seva persona que pateixen, ja que tenen por dels estigmes que cauran sobre d'elles, especialment per part dels homes del seu entorn més directe. En el cas dels infants, es produeixen desaparicions, venda de menors per treball infantil i sexual, abusos diversos, venda per dur a terme matrimonis infantils, entre altres. Evidentment, totes aquestes persones requereixen una resposta immediata per part dels països d'acollida en matèria de protecció i seguretat¹⁸ (Nacions Unides, 2016; Zul, 2014).

És evident, doncs, que el món de l'èxode no és un món de solidaritat i de compassió. És el de la força, el de l'astúcia, el de camp i pugui i la insolidaritat, sovint entre les mateixes víctimes d'aquest destí.

¹⁷ “El sexe sol ser el factor més important dels actes de violència contra les dones i les nenes, però també factors com ara la classe social, la raça, el nivell de pobresa, el grup ètnic i l'edat. La violència basada en el gènere es manifesta de diverses formes, inclosos els actes de violència sexual i altres tipus de violència física, la prostitució forçosa, altres diverses formes d'explotació sexual, l'esterilització forçosa, la violència a la llar, el reclutament forçós dels nens i la tracta de persones” (Camps, 2005:90).

¹⁸ En el cas de les dones, per exemple, les Nacions Unides ha desenvolupat tot un seguit de mesures per assegurar el benestar de les dones des de la igualtat, la pau i el desenvolupament, per exemple, a través de la Convenció sobre l'Eliminació de tota forma de Discriminació contra les Dones. En el cas dels menors, aquest mateix organisme va desenvolupar la Convenció pels Drets dels Infants (Camps, 2005:33, 36). Evidentment, aplicar aquestes i altres mesures es complica quan parlem de persones en situació de desplaçament, d'esclavatge o tràfic, entre altres.

7.2. La resposta de la Unió Europea a la crisi de refugiats

L'arribada de refugiats de Síria a altres països es van produir en dues onades. A la primera onada, els ciutadans sirians que han estat desplaçats emigraven a països veïns com el Líban, Iraq, Jordània i Turquia. La segona onada de crisi, tal com deia anteriorment, apareix a l'estiu de 2015. La gran part dels refugiats sirians que durant molt de temps s'han refugiat en països veïns però que no han vist les seves necessitats cobertes – en matèria de salut, treball, recursos econòmics, educació, etc. – decideixen encaminar-se cap a Europa (Gressel, 2015).

Mentre que, d'una banda, la costa mediterrània ha estat testimoni de la tragèdia dels refugiats que van emigrar en massa, d'altra banda, els estats europeus van començar per primera vegada a experimentar directament els efectes de la guerra civil siriana. A tall d'exemple, i segons les dades de Frontex - l'Agència de Seguretat Fronterera i de Guardacostes de la Unió Europea - el nombre de refugiats detectats en intentar ingressar a la frontera de la Unió Europea va assolir els 340.000 entre juny i juliol de 2015, mentre que aquesta xifra va ser al voltant de 280.000 per tot el 2014. Per tant, en un mes, el nombre de refugiats passava les 100.000 persones per primera vegada (Frontex, 2016).

Però, tal com indicava en una secció anterior, els enfocaments envers els refugiats sirians per part dels estats membres de la Unió Europea continuen molt per sota de la capacitat i les expectatives d'aquest sistema. I de fet, tot i que els estats membres comparteixen eines comunes i tenen normes i mecanismes comuns per fer front a les crisis, no han pogut arribar a una decisió comuna de com utilitzar-los. I pitjor, han arribat a tals desacords que en molts moments l'existència de la Unió ha estat a la corda fluixa. Per exemple, Suècia i Alemanya han rebut els refugiats i els han promès asil,

però el 2015, Hongria va construir una tanca de ferro de 175 quilòmetres al llarg de la seva frontera amb Sèrbia per evitar l'entrada de refugiats al país; tot i que va acabar traient-la, en va construir una de nova l'any 2017. Es van establir controls fronterers temporals a Eslovènia, Àustria, Dinamarca, etc. I Donald Tusk, president del Consell Europeu, va arribar a afirmar que “si no se solucionava el problema, la zona Schengen col·lapsaria” (Euronews, 2016).

A més d'aquests i altres exemples, els estats membres de la Unió Europea han entrat en greus desacords i forts debats sobre la qüestió dels refugiats. Especialment, els països de l'Europa de l'Est, amb dures polítiques d'immigració a les cimeres de la Unió Europea, van obstaculitzar-la en oposar-se a la distribució dels refugiats a partir d'un mètode de quotes, durant el procés de produir una solució eficaç. Per exemple, el primer ministre d'Hongria, Viktor Orban, que exhibeix una postura estricta contra la immigració, va dir “Som Hongria. No veiem el món a través dels ulls alemanys i declarem que Hongria no vol veure's obligada a sancionar la migració i que cada país ha de decidir si accepta o no els refugiats” (Orban a Werkhäuser, 2015). Mentre que Eslovàquia anunciava que acceptaria un nombre reduït de refugiats amb la condició que fossin cristians, la República Txeca va començar a escriure nombres sobre els braços dels refugiats que eren acceptats en el país (Kia-Keating et al., 2015). I Polònia va vincular els refugiats als atacs terroristes a Europa, decidint que no rebria cap d'ells com a part del programa de reubicació de refugiats de la Unió Europea (Newton, 2015). Evidentment, tots aquests casos van derivar que, externament, es trenqués la imatge de la Unió Europea com a promotora dels drets humans (Önis i Kutlay, 2016).

Segons Gressel (2015), el principal motiu de l'estricta actitud d'Europa de l'Est davant d'aquesta crisi és que molts d'aquests països no han

experimentat anteriorment un problema de migració massiva, tal com és el cas dels països d'Europa Occidental, que demostren una posició més moderada. Pel que fa a l'opinió de Keating (2015), sosté que els reptes econòmics dels països de l'Europa de l'Est són també factors importants que provoquen actituds negatives sobre la immigració. Això és degut al fet que s'espera que aquests països aportin prosperitat econòmica a la Unió Europea en lloc de patir els problemes rebuts com a conseqüència d'una gran onada d'immigració. Segons Önis i Kutlay (2016), els països de l'Est esperaven turistes i no pas refugiats.

A causa de diferents idees i interessos, la Unió Europea veu difícil dur a terme una acció i una política comunes per trobar una solució a la crisi dels refugiats. La Comissió Europea defineix la “crisi dels refugiats” com una situació:

[...] d'extrema pressió que es caracteritza per una gran i desproporcionada entrada de nacionals de països tercers o apàtrides, la qual cosa exigeix una gran demanda al sistema d'asil. La situació de crisi hauria de ser de tal grandària per realitzar una extrema pressió fins i tot en un sistema d'asil ben preparat i en funcionament, tenint en compte també la mida de l'estat membre interessat (Rasten et al., 2015).

No obstant això, tal com indicava, altres països europeus van obrir les portes als refugiats sirians i els van permetre demanar asil. Alemanya, coneguda com un país on la majoria dels sol·licitants d'asil es dirigeixen - ja que implementa polítiques més compassives comparades amb els altres estats membres - ha suspès temporalment l'espai Schengen a causa de la creixent demanda. L'agost de 2015, Alemanya¹⁹ va suspendre el protocol de 1990

¹⁹ Alemanya és el país número u amb refugiats sirians. No només els refugiats arriben a Alemanya per reunir-se amb les seves famílies, sinó també perquè Alemanya té moltes més

deixant que els refugiats demanessin asil, encara que haguessin intentat en un altre país abans d'arribar a Alemanya (Independent, 2015). Cal dir que alguns països van criticar la resposta alemanya; per uns, era una resposta d'hospitalitat alineada amb el principi d'humanitat (Holmes i Castañeda, 2016); per altres, els interessos alemanys que es presentaven com a responsabilitats humanitàries no eren més que una decisió política amb uns costos / beneficis molt ben calculats, per exemple, si tenim en compte la necessitat de mà d'obra (Streeck, 2016).

Per resumir, quan s'avalua la resposta de la Unió Europea a la crisi dels refugiats es posa l'accent en què la crisi divideix la Unió i aquesta és la raó de la insuficiència de la seva resposta a la crisi. Aquesta divisió també esbossa els incentius dels estats membres per comportar-se d'una manera o una altra. Per tant, cada país ha experimentat una pressió social diferent i ha format una coalició dins de la Unió segons els interessos comuns.

7.2.1. La política d'asil europea²⁰

La política d'asil de la Unió Europea²¹ té per objecte oferir un estat apropiat a tota persona d'un tercer país que necessiti la protecció internacional en un

oportunitats laborals per als refugiats. Molts refugiats tenen qualificacions que les empreses necessiten i se'ls dona oportunitats de treball. Alemanya té una gran reputació entre els sirians i és un dels països que els ha permès començar una nova vida (Holmes i Castañeda, 2016).

²⁰ Cal tenir present que la política d'asil europea està regida pel marc legal internacional de la Carta de les Nacions Unides de 1945, la Declaració Universal dels Drets Humans de 1948, la Convenció de Ginebra de 1951, el Protocol sobre l'Estatut dels Refugiats, i pels Principis Rectors sobre el Desplaçament Intern de l'any 1998, i la Convenció Contra la Tortura de 1987 (Cidob, s.a.).

²¹ Els mecanismes vigents actualment en el marc de la Unió Europea són fonamentalment els hotspots, els acords amb tercers països i la reubicació i reassentament (Federació Andalusia Acull, 2017).

dels estats membres de la Unió i garantir el respecte del principi de la no devolució²² (CEAR, 2018).

El Tractat de Lisboa de 2009²³ va transformar les mesures en matèria d'asil, passant de les normes mínimes a la creació d'un sistema comú que inclou estatus i procediments uniformes. S'estableix un estatut uniforme d'asil, un estatut uniforme de protecció subsidiària, un sistema comú de protecció temporal, procediments comuns per concedir o retirar l'estatut uniforme d'asil o de protecció subsidiària, criteris i mecanismes per determinar l'Estat membre responsable d'examinar les sol·licituds, normes relatives a les condicions d'acollida, i l'associació i cooperació en tercers països (CEAR, 2018; Shmid-Druner, 2018).

L'Agenda Europea de Migració preveu mesures complementàries per millorar el Sistema Europeu Comú d'Asil²⁴ on es proposen els següents reglaments (Shmid-Druner, 2018):

- Mesures per simplificar, aclarir i reduir els procediments d'asil, oferir unes garanties comunes als sol·licitants d'asil i garantir unes normes estrictes per combatre els abusos;

²² El principi de no devolució (Article 33, en francès, non-refoulement) és un principi fonamental del dret internacional que prohibeix al país que rep refugiats, tornar-los a un país en el qual correrien el risc de ser perseguits per "raça, religió, nacionalitat, pertinença a un grup social particular o opinió política" (Convenció de Ginebra, 1951). A diferència de l'asil polític, que s'aplica a aquells que poden demostrar un temor de persecució realment fundat sobre una categoria determinada de persones, el principi de no devolució es refereix a la repatriació genèrica de persones, inclosos els refugiats en zones de guerra i altres tipus de desastres locals. És un principi del dret consuetudinari internacional, ja que s'aplica als estats que no formen part de la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats de 1951 o el Protocol de 1967 d'aquesta convenció (Cidob, s.a.).

²³ El tractat acordat pel Consell de la Unió Europea que substitueix a la Constitució Europea de 2004 (Maurice, 2015).

²⁴ Per més informació, [Sistema Europeu Comú d'Asil](#).

- Realitzar revisions de l'estatut de protecció de les persones que reuneixin els requisits per obtenir la protecció internacional, per tal d'aconseguir un major reconeixement i formes de protecció;
- En els períodes d'espera previs dels sol·licitants d'asil en les condicions d'acollida, que les persones tinguin accés al mercat laboral;
- Seguir amb la reforma del Reglament de Dublín de 1990²⁵, on s'estableixen els criteris per determinar l'estat membre que ha d'encarregar-se d'examinar la sol·licitud de protecció internacional – en principi, el primer país d'entrada –, es completa amb un mecanisme d'assignació correctora per alleujar la càrrega dels estats membres sotmesos a una pressió desproporcionada;
- Ampliar la revisió de la base de dades dactiloscòpiques de l'asil, per tal d'englobar aquelles persones que no hagin sol·licitat la protecció internacional i que hagin estat detectades romanent de manera irregular a la Unió Europea. Això permetrà l'accés a la base de dades, prenent impressions dactilars dels menors a partir dels sis anys per facilitar el rastreig i la reagrupació familiar;
- A partir d'una Agència d'Asil de la Unió Europea²⁶, facilitar el funcionament del Sistema Europeu Comú d'Asil per garantir l'evolució de les sol·licituds d'asil en tota la Unió i realitzar un seguiment operatiu; i

²⁵ Control exhaustiu per part de la Unió Europea, evitant abusos de sol·licituds i establint un determinat Estat com a responsable d'examinar la sol·licitud d'asil, proporcionant seguretat jurídica al sol·licitant (Cidob, s.a.).

²⁶ Per més informació, [Agència d'Asil de la Unió Europea](#).

- Establir normes comunes a la Unió sobre l'admissió de nacionals de tercers, incloent-hi el suport financer en matèria del reassentament en els estats membres.

Tot i la voluntat de voler facilitar l'aplicació de mecanismes de reubicació d'emergència de protecció internacional, posant en pràctica el principi de solidaritat i de repartició equitativa de la responsabilitat, aquestes reubicacions s'estan duent a terme a un nivell menor de l'esperat i amb lentitud. Com presento més endavant, la Unió Europea es mostra "solidària" davant la crisi dels refugiats, però la realitat és que la comunitat internacional està deixant desemparada a les poblacions refugiades. En el cas dels refugiats sirians, la comunitat internacional va prometre suport als sirians i els països d'acollida, però aquestes prestacions han estat mínimes (CEAR, 2018; Shmid-Druner, 2018).

De fet, la mateixa Unió Europea, a través del Tribunal Europeu, compta amb tot un seguit de requisits i prioritats per tal de reconèixer la necessitat de protecció internacional. El problema, de nou, és que no hi ha unanimitat respecte a la concreció dels termes, fet que dificulta determinar amb exactitud com es desenvoluparà l'aplicació de cada dret (Diari Oficial de la Unió Europea, 2011).

- El risc real de dany greu: cal presentar els elements necessaris per fonamentar la sol·licitud de protecció internacional, per reconèixer que la persona s'enfrontaria a un risc real de patir danys greus en cas de tornar al seu país;
- El conflicte armat: pot ser intern o internacional. S'interpreta el sentit de l'existència de conflicte i si és o no de caràcter internacional i, a més, s'avalua el nivell de la violència;

- Violència indiscriminada: s'avaluen, de manera meticulosa, els fets a través d'una anàlisi del nivell de violència, de la naturalesa d'aquesta i l'abast de tal violència;
- Hi ha motius de pes per considerar que de ser tornada una persona al seu país d'origen, s'enfrontaria a un risc real de patir una amenaça greu i individual contra la seva vida o la seva integritat física;
- Ser civil: aquelles persones que no són combatents o no lluiten, que no participen directament en les hostilitats, i que prenen mesures per tal de no participar-hi;
- Amenaces greus i individuals: cal demostrar que la persona sol·licitant es troba en risc real de patir amenaces greus i no necessàriament de patir actes de violència concrets;
- Vida o integritat física: són aquells valors dels civils que es veuen afectats per la violència indiscriminada en situacions de conflicte armat internacional o intern. El dany pot ser físic, psicològic o mental. Es pot derivar en formes d'intimidació, d'extorsió, violació de llars, de béns, els segrestos, entre d'altres;
- Àmbit d'aplicació geogràfic (país, zona o regió): és fonamental avaluar la situació existent en el país de retorn. Aquest element es centra en la regió que viu la persona i en determinar si corre perill en aquell entorn o en la ruta necessària per arribar a ella.

Dit això, també cal destacar que la comunitat internacional està obligada a prestar assistència humanitària i cooperació en moments d'emergència, en virtut de la Carta de les Nacions Unides i de les resolucions de l'Assemblea General. L'obligació també inclou l'assistència als refugiats posant en especial importància la distribució internacional de la càrrega i la

responsabilitat per reduir l'efecte de l'afluència massiva de refugiats als països d'acollida. Aquesta distribució tampoc s'està repartint de manera equitativa, ja que hi ha països d'acollida que han augmentat les restriccions a l'entrada de refugiats sirians que fugen de la guerra (Amnistia Internacional, 2014; CEAR, 2018; Shmid-Druner, 2018).

A més, hi ha una crisi de finançament pel fet que la comunitat internacional no ha prestat el suficient suport econòmic als principals països d'acollida. S'han hagut de fer retallades en l'assistència i en els serveis a refugiats. Un exemple n'és el Programa Mundial d'Aliments que, s'ha vist obligat a suspendre l'assistència alimentària d'1,7 milions de refugiats sirians a causa de la crisi de finançament (CEAR, 2018; Human Rights Watch, 2017).

El nombre de persones desplaçades de manera forçada segueix creixent i sembla que la Unió Europea opta per reforçar els controls i traslladar la gestió de les fronteres als països veïns. Això significa que les persones refugiades es troben amb més barreres i obstacles per intentar arribar a un país segur que, alhora, implica un risc major (CEAR, 2018; Human Rights Watch, 2017).

Per aquestes raons, és necessari que la Unió Europea posi en marxa mesures legals i segures per garantir que les persones refugiades siguin acollides sense arriscar les seves vides i puguin obtenir la protecció necessària (CEAR, 2018; Human Rights Watch, 2017).

7.2.2. La “solidaritat” europea

El concepte de solidaritat europea s'ha debatut molt durant la crisi dels refugiats de la Unió Europea. Com a resposta a la gran afluència de persones que arriben a les fronteres exteriors d'Europa, la Comissió Europea va crear un mecanisme temporal d'emergència. Amb aquest mecanisme, la Comissió

va demanar als estats membres que mostressin la seva solidaritat i compartissin la responsabilitat dels refugiats. La solidaritat és la pedra angular de la política d'asil de la Unió Europea, que es desprèn de l'article 80 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea²⁷. L'article assenyala que les polítiques sobre controls fronterers, asil i immigració estan subjectes al principi de solidaritat i un repartiment equitatiu de la responsabilitat entre els estats membres, inclosos els aspectes financers (Centre d'Informació de la Unió Europea del Parlament danès, 2011; Comissió Europea 2015a; Maurice, 2015).

El tractat constitucional de 2004 va introduir una clàusula de solidaritat amb l'article I-43 i la disposició sobre l'aplicació de la clàusula (article III-329). En entrar en vigor el 2009, el Tractat de Lisboa va unir els dos articles en una única clàusula de solidaritat, l'article 222 del Tractat de Funcionament, on la solidaritat es va convertir en una part del marc legal de la Unió. La clàusula fa possible que, a través dels mitjans legals, la Unió actuï col·lectivament i ajudi a altres estats membres si són "víctimes d'un desastre natural o provocat per l'ésser humà". La Unió ha augmentat, així, la importància d'actuar en unitat. La clàusula de solidaritat es va enfortir el 2014, amb l'adopció de procediments i normes per al funcionament de la clàusula. Se suposa que la disposició ha de garantir que tots els involucrats, tant a nivell de la Unió Europea com a nivell nacional, cooperin per donar una resposta ràpida als atacs terroristes i els desastres. En el moment culminant de la crisi del 2015, es va iniciar una especulació sobre si alguns dels països de l'Europa de l'Est van desencadenar l'article com a resposta a l'afluència de refugiats. A més, alguns eurodiputats van instar als estats membres i el president de la

²⁷ Un dels quatre documents que configuren la constitució material de la Unió Europea. És un text que detalla el marc jurídic en el qual es desenvolupen les diferents polítiques i accions de la Unió, en tots els àmbits i principis constitucionals, amb excepció de la política exterior, seguretat i defensa (Maurice, 2015).

Comissió Europea a activar l'article com a resposta a la crisi dels refugiats, ja que argumentaven que la crisi dels refugiats és un desastre, a la qual és necessari aplicar l'article (EUR-Lex; Gestri, 2012; Parkes, 2015; Wikström i Verhofstadt, 2015).

Tot i que s'ha insistit, utilitzat amb freqüència i incorporat al Tractat de Lisboa, el terme de "solidaritat europea" no té una definició clara establerta per la Unió. En un comunicat de premsa, la Comissió Europea fa referència a la solidaritat com "un valor compartit dins de la Unió Europea – entre els seus ciutadans, els estats membres i en la seva acció dins i fora de la Unió" (Comissió Europea, 2017b) i l'actual president de la Comissió, Jean Claude Juncker, ho descriu com "la cua que uneix la Unió" (Corps. Europeu de Solidaritat, 2016). Encara que està vagament definida, la solidaritat és, sens dubte, important per a la Unió Europea. L'agència de la Unió, l'Eurofound, presenta un altre compte per la solidaritat. L'agència especifica el principi europeu de solidaritat al compartir els beneficis com la prosperitat, però també les càrregues, de manera equitativa i justa entre els estats membres. (EurWORK, 2011).

7.2.3. La situació de les persones refugiades sirianes

Atès que la crisi dels refugiats continua sent un tema actual, les notícies, les propostes de la solució, els fets i les investigacions han anat ocupant el seu lloc a l'agenda internacional.

D'una banda hi ha moltes discussions sobre les millors solucions per al problema, però també moltes crítiques a les polítiques actuals que els governs han aplicat. D'altra banda, cada dia desenes de persones estan perdent la vida mentre intenten creuar el Mar Mediterrani amb vaixell amb l'esperança d'una vida nova. Un dels principals reptes ha estat la insuficiència del sistema d'asil existent en la Unió Europea i en els diferents

estats membre, sumant-hi les falses mesures adoptades pels governs que influeixen greument en el mateix estat, la societat d'acollida i els refugiats. Els millors exemples d'aquesta situació els trobem a Turquia²⁸ i Alemanya. Des del començament del conflicte a Síria, Turquia ha rebut el nombre més gran de refugiats al país implementant la política de “portes obertes”. I tal com indicava anteriorment, Alemanya s'ha convertit en el país que ha acceptat el nombre més gran de refugiats sirians entre altres països de la Unió, de nou mitjançant l'aplicació de la política de “portes obertes” proposada per la cancellera Angela Merkel (Nacions Unides, 2017; Önis i Kutlay, 2016).

Malgrat això, amb una quantitat excessiva de refugiats que arriben als dos països (i a la resta d'estats membres), els governs no han pogut satisfer les necessitats i proporcionar l'ajuda assistencial en matèria d'aliments, aigua, refugi i atenció sanitària bàsica. A més, cal afegir que hi ha milers de persones que ingressen al país sense estar registrades, les quals queden en la majoria dels casos fora o compten amb grans dificultats d'accés per les ajudes existents. Així, des del punt de vista dels refugiats, estan limitats a viure en condicions molt dolentes, fins i tot de vegades sense cobrir les seves necessitats bàsiques, i això, sovint, els obliga a anar d'un lloc a un altre per trobar millors condicions de vida. En aquesta etapa de la seva vida, molts d'ells cauen en les mans de les màfies les quals amenacen tant la seguretat dels països com de les persones refugiades (Euronews, 2016; Human Rights Watch, 2017).

²⁸ Europa va arribar a un acord amb Turquia i, a canvi de 3.000 milions addicionals dels quals ja rebia el país, l'ha subcontractat per assumir la responsabilitat de gestionar els centenars de milers de persones que arriben. A canvi, Europa ha liberalitzat els visats turcs, facilitant la seva entrada (Naïr, 2016).

Després de recuperar-se de l'etapa de la lluita per la supervivència, l'altre repte és ser acceptats per les societats civils amb indulgència, ja que en la majoria de casos no són ben rebuts pels nacionals. Aquesta etapa de la seva vida està soscavada pels discursos d'odi, xenòfobs, la criminalització, la islamofòbia (incloent-hi la de gènere), per la presència de grups violents, pels atacs físics, i pels missatges carregats de prejudicis i estereotips. Els refugiats viuen sota una lluita contínua per fer front a una opinió pública en contra de la seva presència, la qual s'afegeix a tota la resta de dificultats que han de superar (Human Rights Watch, 2017; Tenesaca, 2016).

Cal dir, però, que altres sectors de la societat civil estan molt compromesos amb les persones refugiades, organitzant-se i treballant per donar suport en el procés d'asil i l'acollida. Els ciutadans s'han ofert per donar formació gratuïta en idiomes, per acompanyar en els dispositius que necessitin les persones refugiades, en la participació i mobilització social per fer difusió i sensibilitzar sobre els aspectes que tenen a veure amb la realitat del refugi, entre altres. A més del treball més assistencial, repartint alimentació i roba, també hi ha ciutadans que ofereixen una habitació de les seves cases per acollir a persones refugiades i proporcionar-los aquesta necessitat bàsica com és l'habitatge (CEAR, 2017).

Totes aquestes i altres iniciatives, tenen l'objectiu de contribuir en una millor atenció de les persones sol·licitants de protecció internacional a través de la seva sensibilització i cooperació.

7.2.4. Principals intervencions implementades durant l'acollida de les persones refugiades

En l'atenció de les persones refugiades, les principals intervencions que es duen a terme són implementades per les organitzacions no-governamentals (a través de fons privats o de subvencions públiques) i per la societat civil,

mitjançant mostres de solidaritat envers la inclusió social de les persones refugiades. La seva aplicació en conjunt o a partir d'accions integrals i/o holístiques, permetria posar solució a molts elements de la crisi; el problema és que, com indicava anteriorment, no hi ha una repartició equitativa de les càrregues i/o responsabilitats per part dels estats membres, fet que repercuteix directament en la vida i situació de les persones refugiades (Amnistia Internacional, 2018).

Així doncs, les accions giren entorn de:

- Donar accés a l'asil: s'hauria d'efectuar com a dret humà establert per les Nacions Unides. A l'hora de la veritat, molts governs deixen a les persones esperant anys per tenir una resposta a la seva sol·licitud, mentre que d'altres són retornats al seu país;
- Patrocinar a les persones refugiades: consisteix a permetre que la societat civil s'organitzi en grups per realitzar diferents accions com recaptar diners, repartir aliments, roba, entre d'altres, per ajudar a les persones refugiades a establir-se al país;
- Reagrupar a les famílies: permetre que les persones refugiades es puguin reunir amb els seus familiars pot ser essencial per establir-se a una altra vida i a una cultura diferent, alhora que es recuperen del trauma viscut;
- Emetre visats mèdics: per tal d'oferir tractament mèdic a persones que pateixen malalties greus, alguns governs concedeixen visats per entrar a països on puguin tenir accés al tractament;
- Permetre que les persones estudiïn: oferir visats perquè les persones refugiades puguin iniciar o prosseguir els estudis, és una oportunitat

per poder completar la seva formació, integrar-se, tenir accés a noves oportunitats, guanyar-se la vida i contribuir a la societat;

- Utilitzar la tecnologia: a través de les tecnologies, les persones refugiades extreuen informació sobre la seva situació i sobre les solucions de les quals poden disposar en el país que es troben. També és una via per visibilitzar la situació en el seu país d'origen i sensibilitzar a la societat d'acollida sobre la problemàtica;
- Ajudar a establir-se als recentment arribats: contribuir en la integració de les persones refugiades a través d'iniciatives comunitàries com l'assessorament sobre l'asil, la formació en idiomes, formació professional, suport a les dones, entre d'altres;
- Oferir visats de treball o feina: trobar feina és una solució vital per a les persones refugiades, ja que contribueix en poder sobreviure, mantenir a les seves famílies, estimular l'autoestima i la independència, alhora que les integra en la nova comunitat; i
- Ampliar el reassentament: hi ha moltes persones que necessiten amb urgència el reassentament, però són poques les que tenen l'oportunitat de fer-ho. De fet, només 30 països ofereixen protecció a les persones refugiades que més la necessiten.

7.2.5. La resposta de les organitzacions no-governamentals i la criminalització de la solidaritat

Fa més de quatre anys, el 31 d'octubre de 2014, la pressió de la Unió Europea a Itàlia va acabar amb una de les missions humanitàries més exitoses de la Unió, la "Mare Nostrum", una operació de recerca i rescat que va portar 130.000 refugiats de forma segura a les costes d'Europa en tan sols un any. Arran d'aquesta decisió, el nombre de víctimes mortals va augmentar i, cinc

mesos més tard, el recompte pujava a 1.200 víctimes al mar (Fekete, 2018; Hockenos, 2018).

Les organitzacions no-governamentals europees van decidir incomplir les normatives europees, iniciant les seves pròpies missions de rescat en un intent desesperat de salvar vides mentre els estats membre continuaven discutint-se i sense posar-se d'acord davant de la crisi de refugiats i la política d'asil. Els seus esforços van formar part d'una onada de solidaritat a tot Europa, quan la gent va organitzar combois als centres d'acollida dels refugiats, els rebia calorosament a les estacions de trens alemanyes i proporcionaven aliments i aigua a peu de carretera a aquells que feien l'ardu viatge a peu entre els diferents països europeus. Es pot concloure que quan els polítics europeus es van retirar de les seves obligacions humanitàries, la ciutadania va demostrar la compassió, solidaritat i compromís d'Europa amb els Convenis de Ginebra (Euranet, 2018; Fekete, 2018; Hockenos, 2018).

En el seu primer discurs de l'Estat de la Unió Europea, el 2015, el president de la Comissió Europea, Juncker, va fins i tot elogiar els voluntaris com a representants del tipus d'Europa on ell mateix volia viure. Tanmateix, pocs anys més tard, la Unió es veu molt diferent, i Juncker calla, ja que aquests mateixos activistes estan sent tractats com a criminals i no com a persones humanitàries i solidàries (Euranet, 2018; Fekete, 2018; Hockenos, 2018).

Per citar només alguns casos, a Dinamarca, el 2016, Lisbeth Zornig Andersen va ser multada per obrir la seva casa a famílies de refugiats sense sostre. A Grècia, el 2016, tres bombers espanyols en una missió de rescat de l'Associació Proem-Aid, van ser detinguts al mar i detinguts durant 60 hores acusats de tràfic de persones. El febrer de 2017, Cedric Herrou, un pastor de la vall de Roya, al sud-est de França, va ser condemnat a una pena penitenciària de sis mesos de durada i una multa de 3.000 euros per

proporcionar refugi a refugiats sense sostre. També el febrer de 2017, a la frontera entre Grècia i Macedònia, més de 60 voluntaris d'Alemanya, Suïssa, Països Baixos, Àustria, Espanya, Gran Bretanya i la República Txeca es van enfrontar a l'assetjament i la intimidació de la policia armada, incloent-hi amenaces d'arrest i registres domiciliaris. A Atenes, el novembre de 2018, Lola Gutiérrez, educadora social i activista catalana, s'enfronta a cinc anys de presó per ajudar a un jove refugiat a sortir de Grècia. Aquests i altres casos són la punta d'un iceberg particularment desagradable que hauria d'avergonyir als líders d'Europa (Fekete, 2018; Hockenos, 2018).

És important destacar que aquests casos són tant un producte com una violació de la legislació de la Unió Europea. La Directiva de 2002 sobre la facilitació de l'entrada i residència il·legals, dirigida als traficants de persones organitzades, conté una exempció no vinculant per garantir que les activitats humanitàries quedin excloses del seu abast. Disset anys més tard, però, dos terços dels estats membres de la Unió apliquen la llei, però no l'exempció, allunyant-se de la criminalització generalitzada de la solidaritat i l'activisme envers els refugiats. Com aspecte positiu a destacar, el 2018, en una resolució no legislativa, alguns diputats europeus van remarcar les seves preocupacions pel fet que les lleis de la Unió Europea sobre l'ajuda als immigrants i refugiats tenen "conseqüències no intencionades" per als ciutadans que presten assistència humanitària; consideren que les seves accions complementen els esforços dels estats membres. Així, van demanar que els països de la Unió incloguessin l'exempció "assistència humanitària" a la seva legislació, per assegurar que les persones i les organitzacions de la societat civil que assisteixen als immigrants i refugiats per raons humanitàries no siguin processades per fer-ho. També instaven que la Unió emetés directrius que especifiquin quines formes de "facilitació" no han de

ser criminalitzades pels Estats membres, per assegurar-se que la llei s'aplica amb més claredat i uniformitat (Euranet, 2018; Parlament Europeu, 2018).

Aquestes lleis es complementen amb una sèrie de procediments administratius que dificulten les operacions de les organitzacions no governamentals o restringeixen encara més l'abast de l'assistència als refugiats. Com a exemple, als Països Baixos, proporcionar refugi a una persona indocumentada i no comunicar-ho pot suposar una multa de 3.350 euros i sis mesos de presó. Xipre prohibeix als advocats que facin cap treball pro bono, cosa que també restringeix l'accés a l'assistència legal per al procediment d'asil. Croàcia va adoptar el 2017 mesures addicionals per criminalitzar l'assistència d'immigrants "il·legals", en els quals s'inclouen als refugiats (Fekete, 2018; Hockenos, 2018).

Aquest atac als defensors dels drets humans i el menyspreu del dret internacional humanitari per part de la Unió Europea no és una aberració, sinó que és producte de la política i la pràctica de la Unió. Frontex, per exemple, ha relacionat les organitzacions que duen a terme recerca i salvament marítim o terrestre amb traficants i contrabandistes, malgrat que diverses investigacions no han trobat mai proves que demostrassin aquests vincles²⁹. Aquestes acusacions són actualment dutes a terme per agències estatals en diferents països europeus, com podria ser Itàlia, país que ha tancat les seves fronteres a l'arribada de vaixells pel salvament marítim perquè considera que no és una acció humanitària sinó que forma part del tràfic de persones³⁰ (Euranet, 2018; Fekete, 2018).

Cal afegir que la narrativa al voltant de les organitzacions no governamentals i el tràfic també ha estat confiscada pels grups populistes i

²⁹ Per més informació, veure [Acusació fiscal italià contra ONGs](#).

³⁰ Per més informació, [Itàlia canta victòria per l'acollida de l'Aquarius a Espanya](#).

d'extrema dreta, els quals també han utilitzat els seus propis mitjans per aturar les accions solidàries. Un exemple fou el vaixell "Defend Europe" el qual tenia l'objectiu d'interrompre activament les organitzacions humanitàries (Euranet, 2018; Fekete, 2018).

7.3. La política d'asil espanyola

La Constitució espanyola regula el dret a l'asil en el seu article 13.4: "la llei establirà els termes en què els ciutadans d'altres països i els apàtrides podran gaudir del dret d'asil a Espanya" (Saster, 2016). Tanmateix, la principal legislació espanyola parteix del sistema legal següent (Saster, 2016):

- El Reglament de la Llei orgànica 4/2000, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social;
- La Llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària, ja que a partir del Tractat d'Amsterdam de 1997³¹ apareixen un gran nombre de normes comunitàries que obliguen a cada Estat a incorporar-les en la legislació interna.

Per demanar protecció internacional a Espanya, les persones que fugen del seu país, han de presentar una sol·licitud que és valorada per les autoritats espanyoles. Els espais on poden realitzar els tràmits són els següents (CEAR, s.a.; Ministeri de l'Interior, 2013):

- Si arriba a Espanya, però no pot entrar en el territori espanyol, s'ha de realitzar en el lloc fronterer;

³¹ El Tractat d'Amsterdam fa èmfasi en diversos aspectes fonamentals pel funcionament de la Unió: dret al treball, la lliure circulació dels ciutadans, el reforçament de la justícia, política exterior i seguretat comuna de la Unió, i la reforma institucional necessària per afrontar l'ingrés de nous membres, assumptes que havien quedat pendents en el Tractat de Maastricht (Saster, 2016).

- Si ja està a Espanya: a l'Oficina d'Asil i Refugi, a qualsevol oficina d'estrangeria, a les comissaries de policia autoritzades, i/o als Centres d'Internament d'Estrangers.

El termini per presentar la sol·licitud és de màxim un mes des de l'entrada al territori espanyol. Per tal d'efectuar la sol·licitud, es pot fer de forma presencial o a través d'un representant. Per formalitzar el tràmit, es realitza una entrevista personal individual. De forma excepcional, podran ser presents altres membres de la família del sol·licitant de protecció internacional (CEAR, s.a.; Ministeri de l'Interior, 2013).

Les persones encarregades d'efectuar l'entrevista personal, també s'han de fer responsables d'explicar i ajudar a complimentar la sol·licitud, facilitant la informació bàsica en relació a aquesta. L'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Refugiats és comunicada sobre les sol·licituds per tal que pugui ser present en les audiències de la persona sol·licitant i així, incloure-la als seus expedients (ACNUR, 2018; Ministeri de l'Interior, 2013; CEAR, s.a.).

Els drets que disposa una persona sol·licitant d'asil a Espanya són els següents (ACNUR, 2018; Ministeri de l'Interior, 2013; CEAR, s.a.):

- Romandre a Espanya fins que es resolgui la sol·licitud, excepte en casos de reclamació d'altres països de la Unió Europea;
- Ser documentat com a sol·licitant de protecció internacional;
- Assistència jurídica, gratuïta en els casos necessaris;
- Assistència d'interpret en una llengua que sigui comprensible;
- Comunicació de la seva sol·licitud a Espanya a les Nacions Unides;
- Suspensió de qualsevol procés de devolució, expulsió i/o extradició que pogués afectar-lo;

- Conèixer el contingut de l'expedient en qualsevol moment;
- Atenció sanitària en cas de necessitat i rebre prestacions sanitàries; i
- Rebre prestacions socials específiques.

Les obligacions i/o condicions per poder tramitar la protecció internacional són les següents (ACNUR, 2018; Ministeri de l'Interior, 2013; CEAR, s.a.):

- Cooperar amb les autoritats espanyoles en el procediment;
- Presentar, tant abans com sigui possible, els elements, juntament amb la mateixa declaració, que contribueixin a fonamentar la sol·licitud (edat, família, passat, nacionalitat, itineraris de viatge, motius de la sol·licitud, documents del viatge, sol·licituds prèvies i llocs anteriors de residència);
- Proporcionar les impressions dactilars, permetre ser fotografiats i consentir que siguin gravades les seves declaracions, sempre que hagin estat prèviament informats;
- Informar sobre el seu domicili a Espanya i qualsevol canvi que es pugui produir; i
- Informar a l'autoritat competent o comparèixer quan sigui requerit en relació a la sol·licitud.

7.3.1. La resposta d'Espanya davant la crisi de refugiats

Aquests últims anys a Espanya, ha augmentat de forma notable el nombre de peticions de protecció internacional respecte els anys anteriors. Cal destacar que han incrementat les sol·licituds de persones procedents de Veneçuela (10.350 persones), mentre que Síria es manté com el segon país amb més nombre de sol·licituds (4.225 persones) (ACCEM, 2017; CEAR, 2018; Ministeri d'Interior, 2017).

Davant d'aquestes peticions, per l'any 2017 foren un total de 31.120, Espanya va resoldre 13.350 sol·licituds de protecció internacional, superant les resoltes l'any 2016 que foren un total de 10.250 (per tant, dos terços de les peticions foren rebutjades). D'aquestes peticions, el 65% tenen resolucions desfavorables (8.675 persones) comparant amb les resolucions favorables que en són el 35% (4.675 persones). És a dir, únicament 4.675 persones van aconseguir el reconeixement d'alguna figura de protecció (ACCEM, 2017; CEAR, 2017; Ministeri d'Interior, 2017). La majoria de denegacions han estat a persones procedents d'Ucraïna, Veneçuela i Algèria; en canvi, de Síria, s'han resolt el 95% de peticions de reconeixent d'asil (ACCEM, 2017; CEAR, 2018; Ministeri d'Interior, 2017).

Les persones que arriben a Espanya buscant refugi es troben esperant durant mesos perquè Espanya acumula 38.880 sol·licituds pendents de resoldre a causa del col·lapse de peticions. Però, com he indicat, a més d'aquest procés lent i d'una espera en males condicions, a la major part, se'ls nega l'asil (ACCEM, 2017; CEAR, 2018; Europa Press, 2018; Ministeri d'Interior, 2017).

En comparació amb altres països europeus, per l'any 2017, Espanya només va acollir a l'1,29% de persones refugiades que van entrar a la Unió Europea³². La resposta espanyola està molt lluny de ser generosa i humanitària ja que, comparant per exemple amb Alemanya, aquest país va acollir al 34,41% de les persones sol·licitants d'asil en el mateix període^{33, 34, 35} (ACCEM, 2017; CEAR, 2017; Europa Press, 2018; Ministeri d'Interior, 2017).

³² De fet, a mitjans de 2017, va acabar el termini establert per la Unió Europea i els seus Estats, inclosa Espanya, per acollir 180.000 persones refugiades a través de programes de reubicació i reassentament. Ni la Unió Europea ni Espanya han complert els seus compromisos. Europa només ha assolit un quart del que havia establert; Espanya, poc més d'un 11%. Mentrestant, milers de persones esperen a Itàlia i Grècia, en una mena de laberint sense sortides en el que pateixen una violació sistemàtica dels seus drets (CONGDE, 2018).

³³ Per més informació, [Motius del fracàs d'acollida a refugiats](#).

Davant les crítiques tant de la societat civil, organitzacions com de l'oposició, el Govern espanyol del Partit Popular, es va justificar al·legant que els tràmits eren molt complexos, responsabilitzant de la lentitud a altres països com Grècia o Itàlia, afegint que calia realitzar molts controls de seguretat o revisions mèdiques, o que no hi havia refugiats per acollir als camps de Grècia (Minder, 2018; O'Doherty, 2018).

Quan Itàlia es va negar a acceptar un vaixell que portava a centenars de migrants rescatats al mar per atracar a un dels seus ports a principis de juny de 2018, Espanya - sota l'actual govern socialista - va arribar inesperadament al rescat. La decisió d'admetre l'Aquarius al port de València va ser un triomf moral i simbòlic per a Espanya, sent un intent de demostrar que el país no té por de remuntar-se a la marea populista desencadenada pel viceprimer ministre italià Matteo Salvini i els seus camarades xenòfobs d'Europa (Agencias, 2017; Fanjul, 2018; Minder, 2018).

Cadascun dels passos que duu a terme Espanya és correctiu per a un període durant el qual les polítiques migratòries nacionals es van tornar regressives tant a nivell nacional com europeu. La qüestió ara és si el canvi domèstic d'Espanya evoluciona cap a un autèntic desafiament a l'estat actual de les coses a Europa. Això significaria lluitar dins de la Unió Europea per una alternativa al règim de migració immoral i contraproductiu de Brussel·les. En aquest sentit, malauradament, els defensors de refugiats deuen estar probablement decebuts, ja que la Unió Europea segueix aplicant un

³⁴ Per més informació, [Les persones refugiades a Espanya i Europa 2018](#).

³⁵ Cal dir però, que els diferents governs espanyols han fet servir armes silencioses per eludir la seva responsabilitat. Com va denunciar CEAR, al cap de pocs mesos d'esclatar la guerra a Síria i davant els primers casos de famílies d'aquest país que arribaven a l'aeroport de Madrid en trànsit i demanaven allà asil, es va introduir ràpidament l'exigència de visat, per evitar que vinguessin al país. Tanmateix, una altra de les idees eficaces d'aquesta política de refracció es va dur a terme en la reforma de 2009 de la llei d'asil, vigent des de 1994, sota el govern socialista, la qual va eliminar la possibilitat de demanar asil a ambaixades i consolats (Domínguez, 2016).

enfocament de control del moviment de persones i no pas la governabilitat d'aquest mateix (Minder, 2018; O'Doherty, 2018).

La conseqüència més espantosa és la propagació del que el president francès Emmanuel Macron va anomenar recentment la "lepra" del populisme. I, en aquest sentit, fins ara, Espanya ha estat molt diferent de la resta d'Europa. L'absència de qualsevol mena de moviment polític xenòfob representatiu es basa en una combinació de factors: quatre dècades d'una dictadura feixista; una llarga història de l'emigració espanyola a Europa i Amèrica Llatina, procés que es va reprendre durant la Gran Recessió fa una dècada; un procés raonable d'integració facilitat per les característiques comunes culturals i l'accés als serveis públics essencials; i un partit conservador majoritari, el Partit Popular, que ha pogut contenir i restringir les seves faccions més radicals. Tanmateix, aquesta situació podria estar arribant a la seva fi amb el creixement de partits com Ciutadans o VOX - i la necessitat del Partit Popular de mantenir la seva base electoral -, els quals estan marcats per les banderes de la nació i la identitat. Quan es presenten eslògans com el "patriotisme" i la "integritat territorial" en oposició als altres, aquests es constitueixen com una forma encoberta però poderosa de retòrica anti-immigració (Fanjul, 2018; Minder, 2018; O'Doherty, 2018).

7.4. La resposta de Catalunya a la crisi dels refugiats

Espanya s'havia compromès a acollir 17.337 persones refugiades, de les quals només 1.043 han estat acollides. D'aquestes, 467 han anat a Catalunya, és a dir, quasi la meitat. El repartiment de les places es fa, de fet i sense cap altre criteri, en funció de les mateixes places (Mas, 2017).

A Catalunya s'han generat moltes iniciatives locals a partir de, per exemple, els ajuntaments, la Generalitat de Catalunya i la mateixa societat civil. En els

darrers dos anys, Catalunya ha passat a rebre 1.700 persones que fugen dels conflictes bèl·lics, de la violència i la persecució, per tant, han augmentat el nombre de refugiats acollits (Naciódigital, 2018).

A casa nostra, el Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats és el servei municipal de Barcelona especialitzat en l'acollida d'aquestes persones³⁶. Durant el 2016, va rebre un 11% menys de dones i d'homes sirians, en total 111, tot i que s'esperava un augment de persones d'aquesta nacionalitat. Per contra, han augmentat les persones refugiades d'origen veneçolà, salvadorenc i colombià (Márquez, 2017; SAIER, 2017).

En col·laboració amb entitats, administracions públiques i ciutadania, Catalunya té un gran ventall de projectes amb incidència a l'àmbit dels refugiats com, a tall d'exemple, el Programa de Voluntariat Refugi, el Programa NAUSICA, Barcelona Ciutat Refugi i/o el Projecte ASPIRE per la inclusió dels refugiats a través de l'esport. També destaco la presència d'organitzacions catalanes com STOP Mare Mortum, Proactiva Open Arms, el Comitè Català d'ACNUR, entre d'altres. És possible concloure, doncs, que Catalunya s'ha caracteritzat per ser una regió solidària del món ja que, des de l'any 2015, els temes de l'acollida de refugiats a casa nostra, les tasques de salvament i l'ajuda humanitària s'han posat sobre la taula (Escobar, 2016).

Les intervencions multidisciplinars amb persones refugiades, incloent-hi amb les persones sirianes, que s'efectuen des de diverses organitzacions no-governamentals de Catalunya segueixen les següents línies de treball (CEAR, 2011; SAIER, 2017):

- Assessorament i acompanyament jurídic en temes de protecció internacional. I, en el cas de denegacions, suport en temes vinculats a estrangeria;

³⁶ D'aquelles que fugen de conflictes bèl·lics, de les violències i la persecució.

- Atenció social específica, processos de treball individuals i/o familiars, que es coordinen i complementen amb els que poden oferir els serveis públics i altres entitats socials;
- Acompanyament en processos d'escolarització formal i no formal de menors i joves;
- Reforç a la inserció sociolaboral;
- Beques formatives;
- Prestacions vinculades al transport;
- Prestacions vinculades a les necessitats bàsiques i farmàcia; i/o
- Serveis d'interprets pels casos que sigui necessari.

Algunes institucions públiques de Catalunya han donat suport a les persones refugiades en diversos àmbits. Des de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament – instrument del govern en matèria de cooperació i desenvolupament internacional, incloent-hi en situacions d'emergència i d'ajuda humanitària – han procurat promoure els drets humans i la cooperació de la població per vetllar per la garantia del dret internacional humanitari i pel dret internacional dels refugiats. Des de la Direcció General per a la Immigració s'ofereixen subvencions a les entitats que treballen en l'àmbit d'acollida i integració de les persones refugiades i/o en règim de protecció internacional. Pel que fa a la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament de Barcelona, es dona suport tècnic i econòmic als ajuntaments que cooperen per fomentar projectes de la societat civil. Aquestes són algunes de les implicacions de les entitats públiques que promouen les iniciatives de les organitzacions i de la societat civil.

No obstant això, cal destacar que en els informes i els documents revisats i analitzats al llarg de tota la recerca, s'especifica la quantitat de persones

ateses i les mesures que s'efectuen, però no els resultats ni l'impacte de les intervencions. Sota el meu coneixement, no existeix un estudi i/o informe on s'exposin dades sobre quantes persones refugiades han aconseguit la inclusió laboral, de l'habitatge, sociocultural i idiomàtica. Això porta a qüestionar-me si, realment, estan sent efectives les accions implementades - en relació als canvis produïts, a l'impacte, a la seva eficàcia, bones pràctiques, lliçons apreses però també en relació a la seva sostenibilitat -, i si les condicions de les mesures que s'empren són les adequades per les persones que han viscut l'experiència dels desplaçaments forçats. Per tant, cal qüestionar-se quins són els possibles motius o interessos darrere aquesta manca de processos avaluatius dels resultats obtinguts i, si es duen a terme, darrere de la manca de la publicació de les dades. Puc dir que existeix un hermetisme i tancament informatiu sobre com s'estan acollint les persones refugiades a Catalunya.

El sistema d'acollida català depèn del programa estatal i se'n destaca la poca flexibilitat pel que fa a la durada i a les prestacions econòmiques. (Baleztena, 2017). L'acollida de les persones sol·licitants d'asil es duu a terme en tres fases³⁷. Un dels problemes de l'acollida és, justament, que l'import de les ajudes és igual arreu de l'Estat Espanyol, al marge dels preus del mercat immobiliari de la ciutat. A Barcelona, per exemple, es concentren més de la meitat dels refugiats nouvinguts residents a Catalunya i aquests es troben que no hi ha habitatges al preu de les ajudes que reben. A tot això, cal afegir-hi les dificultats per llogar pis pel fet de ser estrangers o per manca d'avalis que acceptin els propietaris. De fet, algunes persones refugiades, testimonis

³⁷ Aquestes fases es poden veure amb més detall en les diapositives de l'Informe "[Diagnosi Refugi Barcelona](#)" de l'Ajuntament de Barcelona (2017).

Per a més informació, també es pot consultar el document "Sistema de Acogida e Integración para Solicitantes y Beneficiarios de Protección Internacional" de la Secretaría General de Inmigración y Emigración (2016).

de les intervencions de les organitzacions no-governamentals com a receptores de l'assistència, denuncien el baix volum d'ajudes però també la manca de criteri a l'hora d'administrar-les. Aquestes persones demanen, entre altres, la resolució dels problemes administratius a través de la transparència d'informació i de l'acompanyament durant la recerca d'habitatge.

D'altra banda, en 18 o 24 mesos s'acaben les ajudes del programa i només disposen del suport que puguin oferir els Serveis Socials i el seguiment de l'organització assignada. L'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya posen en marxa programes per seguir donant assistència un any més, una vegada aquestes persones queden fora del programa estatal. Però és evident que, malgrat l'acompanyament durant aquest procés, l'objectiu final de trobar feina encara és inabastable per molts dels sol·licitants d'asil (Mas, 2017).

Així doncs, els sol·licitants d'asil aconseguixen la condició de refugiat al cap d'aproximadament un any d'iniciar el tràmit, però no obtenen un estatus jurídic similar al de les persones nacionalitzades. L'autorització de residència és renovable cada 5 anys fins a la resolució de la sol·licitud, però el procediment també pot concloure amb la denegació d'asil, la sortida obligatòria, l'expulsió i/o devolució de la persona al seu país d'origen o fins i tot a països veïns. Aquests processos d'expulsió no garanteixen que les persones expulsades no seran retornades a països en què els seus drets humans corren el risc de ser violats i, per tant, quan l'Estat duu a terme aquestes accions s'està violant el "principi de no devolució".

7.5. Competències de l'Educació Social en les fases per la inclusió social dels refugiats

El treball en les fases del programa estatal per les persones refugiades es duu a terme a través de la coordinació d'equips multidisciplinaris legals, de psicologia, treball social, educació social, magisteri i integració social. Com a professionals de l'Educació Social, cal centrar-nos en la persona, evitant qualsevol tractament paternalista i/o autoritari, per tal de promocionar l'autonomia, l'apoderament i l'autodeterminació de l'individu. En la nostra tasca està anar més enllà de les accions assistencialistes de cobrir les necessitats bàsiques, amb l'objectiu d'atendre les carències socioeducatives que afavoriran la inclusió social d'aquestes persones.

A continuació s'exposa el rol de l'educador/a social en cadascuna de les fases (ASEDES, 2007; MEYSS-SGII, 2016; Saster, 2016):

- **Fase d'acollida**

En la primera fase es posen de manifest les funcions acollidores i delimitadores de l'educador/a social. Acollidores perquè s'orienten a generar un espai d'interacció, passant pel reconeixement com a subjectes de l'educació, a través del vincle educatiu amb la finalitat de promoure processos de canvi que possibilitin el seu desenvolupament cultural i/o educatiu. Delimitadores perquè s'estableixen acords, compromisos i límits que emmarquen l'acció educativa en una finalitat socialitzadora. Entre aquestes, es destaquen les següents:

- A través d'un tracte pròxim i amable s'han d'explicar les funcions i responsabilitats de l'organització i les nostres com a professionals;

- Cal establir un entorn de confiança i seguretat, tant en les entrevistes com en les intervencions socioeducatives, posant de manifest la competència relativa a les capacitats relacionals i comunicatives;
- Proporcionar tota la informació sobre el procés que s'ha de seguir, així com els seus drets i deures, juntament amb la protecció de dades on s'exposa que tot el treball serà confidencial;
- Anticipar-se i conèixer les característiques religioses, polítiques, ètniques i culturals de les persones que fugen del seu país. Ajudarà a establir una millor acollida fent sentir a la persona compresa. A més, facilitarà que la proposta d'intervencions que s'adeqüin a la situació personal de cadascú;
- Dotar d'allotjament i manutenció alhora que, s'ofereix atenció psicològica, formació, interpretació i traducció i assessorament legal que complementen la feina; i
- Donar a conèixer accions socioeducatives enfocades a oferir informació sobre el país d'acollida, les polítiques, la cultura, la religió, els costums, el sistema de transports, la gastronomia, els recursos dels quals disposa, entre d'altres.

En l'entrevista inicial s'ha d'extreure un informe profund per tal d'elaborar la història social completa amb els aspectes a treballar amb la persona sol·licitant d'asil, sempre d'acord amb la seva voluntat.

- **Fase d'integració**

En aquesta segona fase, es torna a adaptar l'itinerari amb la finalitat de promoure l'autonomia i la independència de la persona, ja que finalitza l'estada en el dispositiu d'acollida. Les actuacions són, fonamentalment,

intervencions socials i ajudes econòmiques. Les funcions de l'educador/a social que es desenvolupen durant la fase són:

- Realitzar informes socials que serveixen per tramitar ajudes socioeconòmiques i de suport per la resolució de les sol·licituds d'asil;
- Treballar en xarxa per disposar de tota la documentació necessària per a diferents tràmits burocràtics, alhora que es coordina amb recursos i serveis per afavorir en la inclusió social de la persona refugiada;
- Efectuar entrevistes de seguiment per conèixer com està la situació de la persona, si sorgeixen noves necessitats i/o inquietuds;
- Observar els progressos comunicatius i de les relacions socials que ha anat establint tant amb la població autòctona com amb altres refugiats. És important analitzar quins són els rols, quines carències hi poden haver per poder-les treballar;
- Executar projectes socioeducatius i culturals que puguin ser de l'interès de la persona acollida, ja siguin tallers gastronòmics, culturals, inserció laboral i/o de formació, entre d'altres;
- Facilitar la informació que pugui necessitar la persona sol·licitant d'asil en tot moment;
- Afavorir la convivència a partir d'activitats enfocades al desenvolupament personal, a l'oci i al temps lliure per tal de motivar a les persones a participar, fomentant la seva integració social de forma positiva i enriquidora; i

- Avaluar com ha estat el desenvolupament de l'itinerari marcat, juntament amb la persona refugiada, analitzant i acceptant els errors per tal de poder millorar en un futur.

- **Fase d'autonomia**

En la tercera fase d'autonomia, la persona refugiada pot necessitar suport de manera més esporàdica atès que les necessitats bàsiques ja han d'estar cobertes, i la sensació de seguretat entre la seva cultura i la del país d'acollida han d'haver trobat l'equilibri.

Des de l'Educació Social, eventualment, se segueix fent seguiment dels que es troben en aquesta fase per acompanyar-los en cas que sigui necessari i per conèixer com està sent la seva integració a la societat.

Les competències transversals de l'educador/a social es concreten en aquelles de caràcter pedagògic que són generadores de contextos educatius, i d'accions mediadores i formatives que incorporen al subjecte de l'educació a la diversitat de xarxes socials, alhora que possibilita la promoció cultural i social.

En definitiva es pot concloure que durant el procés de les fases, l'educador/a social acompanya a la persona refugiada dotant-la de responsabilitats per tal de fomentar la seva autonomia i promocionar la seva circulació social a través de les propostes i intervencions socioeducatives que es recomanen en l'itinerari acordat.

8. Dones i homes sirians: experiències diverses de refugi i asil

Déu és l'únic que ens queda. Si Occident ens abandona, al-Qaeda es farà amb Síria. [...] El resultat ha estat la pèrdua de confiança en tot. A partir que els éssers humans no compten ja amb ningú, només queda Déu. L'absència de justícia terrenal condueix a la gent a la justícia divina (Álvarez-Ossorio, 2016:97).

En aquesta secció mostro la informació recollida a partir de les entrevistes amb les dones i homes refugiats sirians residents a Espanya / Catalunya, així com amb personal educatiu de diferents entitats que treballen amb aquest grup de persones. La informació obtinguda serà posada en relació i triangularitzada amb l'anàlisi documental³⁸.

La presentació dels resultats obtinguts s'ha estructurat a partir d'una breu contextualització sobre les persones que s'han entrevistat. D'entrada, són els vuit testimonis, sis homes i dues dones. A continuació, s'exposen les dades bàsiques del personal educatiu entrevistat. Un cop presentades les persones, s'analitzen les entrevistes dels testimonis i de les educadores de manera comparativa a través d'un relat conjunt que s'identifica per les temàtiques tractades en el treball. Finalment, voldria remarcar que he compartit les meves primeres impressions amb les persones refugiades entrevistades.

³⁸ Per més informació sobre la planificació i el contacte de les entrevistes, veure Annex 11.2. Per més informació sobre les entrevistes, veure Annex 11.3 i 11.4.

8.1. Les persones refugiades entrevistades

Abans de mostrar els resultats, presento a les persones entrevistades testimonis del refugi. S'utilitzen noms ficticis per protegir la seva identitat, excepte d'un cas que va explicitar que volia que aparegués el seu nom real.

L'Ahmad³⁹

L'Ahmad és un jove siria de 23 anys, nascut a Alep. Disposa d'estudis universitaris, té acceptada la sol·licitud de protecció internacional a Espanya i té el Número d'Identificació d'Estranger admès per un període de cinc anys, quan passarà una nova revisió.

Va viure amb la seva família a Síria fins que la guerra va complicar la situació a la seva ciutat. Van viure el conflicte durant 4 anys i l'any 2015 van sortir del país. Primer van anar en autobús a Líban, i després en vaixell a Turquia. A Turquia van viure durant dos anys; comenta que la vida allà també era complexa, ja que treballaven moltes hores. Va intentar creuar el mar a través de la màfia, però no ho va aconseguir. Des d'allà, van tramitar l'asil per Europa i els van enviar a Espanya a tots junts (el pare, la mare, la germana, el germà petit i l'Ahmad).

Actualment, després de viure en un centre de refugiats a Sabadell durant nou mesos, viuen en un pis de lloguer a Mollet del Vallès.

³⁹ L'entrevista es duu a terme en una cafeteria del centre de Barcelona, el matí del 7 de novembre del 2018 amb el suport del traductor. Va durar 1 hora.

L'Omar⁴⁰

L'Omar és un jove siria de 25 anys, nascut a Alep. Va començar els estudis universitaris, però no els va poder finalitzar per la situació del país. No disposa de la protecció internacional espanyola, perquè li pertoca a Suïssa. Ha aconseguit la residència de cinc anys a través d'inscriure's com a parella de fet.

Prové d'una família de classe mitjana. El govern va matar a un germà seu a la presó. Abans no parlava de la seva família per por. Té a la seva mare i un germà a Turquia i li agradaria reagrupar-se amb ells perquè puguin venir a Espanya.

A l'inici de la guerra, es manifestava per la llibertat, però com el govern matava i empresonava a qui es manifestava, va marxar al Líban fins a l'any 2015. Des d'allà enviava diners a la família i va pagar diners a la màfia per travessar la frontera cap a Turquia. Després va anar a Grècia fins a finals del 2016, i l'1 de gener del 2017 arribava a Espanya.

Actualment viu a Sevilla en un pis amb la seva parella i treballa com a conserge per CEAR Sevilla.

En Hamza⁴¹

En Hamza és un jove siria de 25 anys, nascut a Damasc. Disposava de la protecció internacional espanyola admesa fins a cinc anys. Té els estudis secundaris obligatoris finalitzats i està estudiant.

⁴⁰ L'entrevista es va dur a terme per Skype, el matí del 12 de novembre del 2018. Va durar 45 minuts.

⁴¹ L'entrevista es va dur a terme a una cafeteria de Mataró, el matí del 19 de novembre del 2018. Va durar 1 hora.

Els seus pares encara estan a Síria, té un germà a Alemanya i una germana a Líban. No sap on són els seus amics i no coneixia a ningú que estigués a Espanya.

Durant la guerra, l'any 2013, va arribar un punt que no hi havia res a la ciutat: ni aigua, ni llum ni menjar, les persones es morien de gana i van haver de sortir del barri. Primer va sortir el seu pare i després ell, però va ser capturat pel règim i va estar a la presó quaranta dies. Després va haver de servir com a militar durant dos anys. Quan el seu cap va escapar, en Hamza va estar aconseguint diners i va pagar a la màfia per poder arribar a Turquia l'any 2016. Allà va estar vivint amb la família d'un amic seu, però no va poder trobar feina i el van posar en contacte amb un noi per poder sortir de Turquia. Com que no tenia diners, li van proposar conduir la barca. Després de tres intents, van aconseguir arribar a una illa grega. D'allà va arribar al camp d'Idomeni⁴², a la frontera amb Macedònia. Havien tancat les fronteres i va estar cinc o sis mesos esperant. Quan estaven canviant a la gent cap a un altre camp, va aprofitar per escapar de manera il·legal fins a arribar a Girona.

Actualment viu i treballa en dues feines diferents a Mataró.

En Dorgam⁴³

En Dorgam és un jove sirià de 28 anys, nascut a Daara, on es va iniciar la primavera àrab de Síria. Disposa d'estudis universitaris i té l'asil acceptat fins a cinc anys.

⁴² Idomeni ha estat un dels camps de refugiats més grans d'Europa, situat a la frontera de Grècia amb Macedònia.

⁴³ L'entrevista es va dur a terme en una cafeteria del centre de Barcelona, el migdia del 22 de novembre del 2018. Va durar 1 hora.

La seva família està en un camp de desplaçats al Líban i dos dels germans estan a Síria. Ell va viure la guerra durant dos anys i confessa que va passar molta por. Ara ja no pateix perquè ningú entri a casa seva.

En Dorgam va decidir marxar perquè no volia morir ni matar. En el procés de refugi, va estar en un camp de Jordània on explica que les condicions eren molt dolentes. Va tornar a Síria, però la seva família ja no hi era. Per poder entrar a Turquia, va pagar a la màfia; després, va arribar a Grècia i va estar tres mesos al camp d'Idomeni on explica que hi havia molts problemes. Va aconseguir arribar a Espanya pagant a la màfia per venir amb una furgoneta des de Grècia.

A Barcelona va viure amb una família. Actualment, lloga una habitació pel seu compte i treballa de cuiner en un hotel.

L'Ibrahim⁴⁴

L'Ibrahim és un jove sirí de 26 anys nascut a Raqqa. Va estudiar INEF a Síria i té l'asil acceptat fins a cinc anys.

Els seus pares i el germà petit, que no ha conegut, segueixen a Síria. Té un germà i una germana que estan casats i viuen a Turquia, una altra germana casada que està vivint al sud d'Aràbia Saudita i ell és l'únic que està a Barcelona.

L'Ibrahim va ser activista durant els anys de guerra que va viure a Síria i reclamava la llibertat en manifestacions pacífiques. Per aquesta raó, va ser empresonat tres vegades on l'última, va estar 6 mesos sotmès a tortures diàries amb condicions deplorables. L'any 2013, quan van matar a un company seu i els militants d'Estat Islàmic van segrestar a altres, va decidir

⁴⁴ L'entrevista es va dur a terme en una cafeteria del centre de Barcelona, el migdia del 23 de novembre del 2018. Va durar 1 hora i 15 minuts.

travessar la frontera cap a Turquia a través de la màfia. A Turquia també van ser perseguits i assassinats companys seus activistes. L'any 2016 contacten amb la màfia turca per travessar el mar cap a Grècia. Allà, va viure set mesos al camp de refugiats d'Atenes i després el van enviar a Espanya on va viure en el centre de refugiats de la Barceloneta.

Actualment, viu a Barcelona i treballa com a monitor d'esports, alhora que juga amb l'equip de bàdminton de Granollers.

En Mustafà⁴⁵

El Mustafà és un jove de 26 anys que vivia a una ciutat del sud de Síria, a prop d'Iraq. Té estudis universitaris i disposa de l'asil polític acceptat a Espanya.

La seva família està tota a Síria i té diversos familiars i amics que han mort durant la guerra. Ell la va viure durant quatre anys. L'any 2015 va marxar de Síria perquè ja ho havien perdut tot i li tocava anar al servei militar. Va pagar a la màfia per poder sortir, però l'Estat Islàmic el van tenir pres durant onze dies; allà va viure la mort de molt a prop. Va aconseguir arribar a Turquia i després a Grècia on va estar vivint en camps de desplaçats en molt males condicions. Va poder sortir de Grècia amb l'ajuda de voluntaris que el van portar fins a Barcelona.

A Barcelona va treballar en diferents restaurants, va estudiar per ser professor d'educació física i actualment, està vivint amb una família a Premià de Mar i treballa de professor d'educació física.

⁴⁵ L'entrevista es va dur a terme en una cafeteria de Premià de Mar, el matí del 24 de novembre del 2018. Va durar 1 hora i 20 minuts.

La Ghada⁴⁶

La Ghada és una jove siriana de 21 anys, nascuda a Alep. Disposa d'estudis universitaris i té l'asil acceptat a Espanya fins a cinc anys.

La Ghada té tiets, una cosina i amics que estan a Síria. També té família propera a Turquia, alguns a Alemanya, un tiet que ja vivia a Espanya des de feia anys i altres que van morir durant el conflicte.

Ella va viure a Síria fins als 18 anys. Després de viure quatre anys de guerra, van emprendre el viatge amb la seva família cap a Turquia i allà van estar durant dos anys i mig. Van tramitar l'asil polític des de Turquia i els van enviar a Espanya, on van anar a viure amb una Fundació en un centre de refugiats a Sabadell. Explica que la vida al centre va ser molt difícil i han tingut poc suport.

Després de nou mesos vivint al centre de refugiats, han trobat un pis de lloguer a Mollet del Vallès on hi viuen actualment. La Ghada està estudiant l'espanyol i treballa donant classes d'anglès.

La Hala⁴⁷

La Hala és una jove siriana de 36 anys, nascuda a Homs. Té un nivell d'estudis de doctorada i disposa de la residència de treball a Espanya.

La seva família està a favor del govern d'al-Assad i la majoria segueixen a Síria, excepte una germana que està a Berlín i aquest estiu també hi va arribar la mare. Ella tenia una posició molt clara a favor de les protestes; en treballar al noticiari del govern com a funcionària veia totes les mentides i les injustícies que s'efectuaven.

⁴⁶ L'entrevista es va dur a terme en una cafeteria de Mollet del Vallès, el matí del 12 de desembre del 2018. Va durar 1 hora.

⁴⁷ L'entrevista es va dur a terme en una cafeteria de Barcelona, el migdia del 18 de desembre del 2018. Dura 1 hora i 45 minuts.

La Hala va marxar per raons de seguretat de Síria amb el seu marit, l'any 2011, abans que es compliqués més la situació. Va poder obtenir un visat de turisme per estudiar un Màster a Espanya i va venir, directament, en avió. Un cop va finalitzar el Màster, va viatjar a Turquia per fer el seu treball de camp, alhora que feia de voluntària i treballava amb una empresa donant suport a les zones ocupades per l'oposició. Durant el 2013 fins al 2016 va estar allà, i només venia a Catalunya per parlar amb el seu professor. Quan la situació també es va convertir en més perillosa a Turquia, va decidir tornar a Catalunya.

Actualment, viu en un pis de lloguer a Torredembarra i treballa com a tècnica en igualtat de gènere a Barcelona.

8.1.1. El relat conjunt dels testimonis

La vida en un règim totalitari i dictador

Els relats tenen en comú que van tenir una infància normal i amb recursos, però reconeixen que amb la perspectiva dels anys s'adonen que la seva vida no era normal, que vivien sota el control, que no es podia parlar de política i la repressió, per tant, era present en el dia a dia

Tots els testimonis han viscut la guerra de Síria, durant més o menys anys, en diferents períodes i regions del país, però tots han viscut la mort de prop, sigui de familiars, amistats o de desconeguts.

En els relats s'observa com mantenen el seu arrelament cap al país, fins que la situació es fa insostenible i es veuen obligats a desplaçar-se. Durant el temps que viuen la guerra, viuen amb por i precarietat. Podien estar sobrevivint durant mesos sense llum, ni aigua, ni menjar que entrés a la ciutat. La por de ser capturats quan sortien al carrer, la por a les bombes diàries que queien pel veïnat, l'horror que regnava per les ciutats i pobles

com a conseqüència de la guerra es traduïa en tristesa i desesperació de la població.

De vegades, estàvem a casa, escoltàvem una bomba i els veïns baixàvem a ajudar perquè les ambulàncies no podien ajudar a tots els llocs. Anàvem allà i hi havia gent morta, gent ferida, gent amb l'últim respir i fèiem el que podíem per poder ajudar. De vegades, hi havia el cos de gent dividit en dos o tres, una vida que era un desastre. Érem a Síria 30 milions i ara som 18 mil, han matat a la meitat (cita del 6è testimoni).

Un dels testimonis, en Hamza, va haver de servir com a militar. Treballava fent de conductor per un cap militar durant dos anys. La resta d'homes, en el moment que eren buscats per apuntar-los a l'exèrcit del govern, van decidir marxar. Com bé expliquen alguns dels testimonis:

A Síria només et queden dues opcions, o mataràs a gent o et mors. I jo no vull ni l'una ni l'altra, per això vaig haver de sortir (cita del 4t testimoni).

Estaven venint amb armes i pistoles i jo no volia morir ni volia matar al meu poble o a la meua ciutat, als meus amics, són els meus amics, jo no puc agafar una arma i sortir a matar als meus amics. Així que me'n vaig anar d'allà (cita del 6è testimoni).

Durant la guerra, tres testimonis, en Hamza, l'Ibrahim i el Mustafà, han estat empresonats i un quart testimoni, l'Omar, tenia un germà que va morir a la presó. L'Ibrahim explica amb detall les tortures que va patir en els tres empresonaments que va viure, la duresa d'aquestes estances; també explica que tenia un tiet que havia mort a la presó per ser d'un partit polític diferent del règim. En paraules de l'Ibrahim:

Fins al moment, encara tinc dents trencades, marques aquí de la presó. Després de 7 anys encara hi ha moltes marques al meu cos. Dia rere dia, vaig creure més en la revelació (cita del 5è testimoni).

La raó dels seus empresonaments era per manifestar-se pacíficament, reclamant les llibertats i un país democràtic. En Hamza va ser detingut pel règim quan sortia de la seva ciutat per buscar recursos i es va veure obligat a servir per a l'exèrcit. En Mustafà va ser detingut per l'Estat Islàmic degut a una confusió. En tots ells, de manera injusta, el govern i altres organitzacions implementaren l'abús de poder per sembrar la por i establir la seva voluntat.

Síria és l'exemple que es pot matar una població sencera, un país, i no passa res. Cal lluitar contra la impunitat de la violència (cita de la 8a testimoni).

D'altra banda, les dues testimonis femenines coincideixen en la vulnerabilitat que es troben les dones i els seus fills durant la guerra i en el procés de fugida. Les dones no poden sortir soles del país, han d'anar acompanyades d'algun home perquè l'Estat Islàmic no accepta que una dona vagi sola o sense cap home. Així, si troben a una dona sola amb els seus fills, la capturen i la casen amb un altre home, sovint desconegut.

Les barreres d'Europa

El procés de refugi de tots els testimonis ha estat llarg, dur i perillós, amb l'excepció de la Hala, qui va aconseguir el visat per estudiar a Espanya abans que es compliqués la situació (tot i que més endavant torna a Turquia i accedeix a Síria com a voluntària). Per tant, tots els testimonis han estat vivint per diferents països, travessant fronteres de manera il·legal, deixant endarrere cada una de les llars que trobaven pel camí, tot posant en risc les

seves vides amb l'objectiu d'aconseguir una vida millor en un país on poguessin trobar la pau.

De la fugida de Síria es destaca el pagament, en més d'una ocasió, de grans quantitats de diners a les màfies per part de tots els testimonis masculins; expliquen que durant el procés es gasten tots els seus estalvis o treballen per poder-s'ho pagar. La majoria passen per Turquia i arriben a Grècia a través de pasteres després de diversos intents de creuar el mar i amb el temor constant de ser capturats, de ser retornats a Síria, del pànic que s'enfonsés la barca, de no saber nedar, etc. però sense perdre l'horitzó i el somni d'arribar vius a Europa.

Quan arriben a Europa, específicament a Grècia, es troben amb els camps de desplaçats; cal dir, però, que alguns testimonis ja havien viscut l'experiència dels camps de Turquia o Jordània. Tots ells comparteixen que les condicions de vida allà eren molt nefastes, negatives. Amb les pluges quedava tot ple de fang, s'inundaven les tendes, el menjar era molt escàs, hi havia moltíssimes persones en poc espai i dormien amb la por que els robessin el poc que els quedava del viatge. A tot això, calia afegir-hi un temps d'espera de mesos i mesos sense que se'ls facilités informació sobre les seves possibilitats (de sortida del camp i d'entrada "legal" a Europa)

Un dia vaig tenir un problema molt gran amb el gas i amb tota la gent, perquè volien fer-nos fora del camp. Molt malament la veritat. Hi havia gent que va començar a tenir molts problemes, amb les drogues, el menjar era fatal, tot estava molt malament (cita del 4t testimoni).

Només tenia el menjar que donaven allà als camps, era un menjar dolentíssim. Ara tinc una úlcera a l'estómac per aquell menjar. A Grècia també era una vida molt difícil, molta gent, amb carpes on gairebé hi

dormíem 300 persones i només teníem un passadís per poder-nos aixecar, res més (cita del 6è testimoni).

Pel que fa a les dones, la Hala explica la inseguretat que viuen en els camps de refugiats on algunes pateixen diferents formes d'assetjament per poder rebre l'ajuda humanitària a canvi de ser explotades sexualment. Quan arriba la nit, no volen anar als lavabos perquè se senten insegures de despullar-se o de fer-se una dutxa; són moltes les que acaben sent violades i amb embarassos no desitjats. A tot això cal afegir la violència física que pateixen dels homes - i fins i tot d'algunes dones - com a conseqüència de l'impacte psicològic de la guerra que, amb la manca de tractament, es tradueix en frustració, agressivitat, etc. envers els altres, especialment cap a aquelles dones (però també infants) més vulnerables.

Per tant, podem veure que els impediments per travessar les fronteres, només fan que agreujar la situació de les persones que fugen. Després de sobreviure la guerra, es troben sobrevivint en condicions inhumanes, sent atacats o rebutjats per la policia de les fronteres, amb molt poc menjar, lluitant pels pocs recursos existents, i amb la incertesa de què en serà de la seva vida.

Cal recordar que el sistema de visats és la primera etapa que s'està fent servir per vulnerar els drets humans de les persones que volen venir. Quan et deneguen el visat, llavors has de sortir amb una pastera al mar (cita de la 8a testimoni).

La ineficiència del procés i les organitzacions no governamentals

Una vegada arriben al país on tramitaran l'asil, en el nostre cas Espanya, totes i tots expressen un sentiment d'alegria i de felicitat en el moment

d'arribar a un Estat on hi ha pau, ja que pensen que aquí podran tenir una vida millor.

Aquest sentiment va minvant a mesura que es troben amb la gran quantitat de tràmits burocràtics per regularitzar la seva situació, les insuficients ajudes socioeconòmiques i/o la ineficaç atenció que reben per part d'algunes organitzacions i els seus professionals, entre altres. També destaquen la lentitud del procés per resoldre les sol·licituds d'asil, ja que per gairebé la majoria dels testimonis ha trigat un any ser acceptada la seva petició. Com a factor positiu, i a diferència d'altres nacionalitats, cal destacar que la majoria de sol·licituds de les persones sirianes estan tenint una resolució positiva. Tot i això, sense poder treballar i amb la manca de suport - ja que en un moment donat les ajudes s'acaben - el llarg temps d'espera fa que tot sigui cada vegada més complicat.

La majoria consideren que les ajudes socioeconòmiques han estat insuficients. Cal tenir en compte que les persones que han pogut fugir de Síria, en gran part, provenen d'un estatus socioeconòmic mig-alt i, per aquest motiu s'han pogut pagar el viatge. Per tant, arriben també unes expectatives altes de les condicions de vida en el nou país. Tot i això, en diverses experiències coincideixen com en el dia quinze o vint del mes es quedaven sense diners, degut a la insuficiència de diners i als alts preus de Barcelona i/o Catalunya.

Per mi Europa és una bella mentida (cita del 5è testimoni).

Diversos testimonis van preferir no finalitzar el programa de fases amb l'organització en la qual estaven a causa de les condicions, l'espera, el fet de no poder treballar, perquè els traslladaven a una altra ciutat i pel poc marge de llibertat que se'ls permet durant el procés.

La dificultat sempre ha estat el tema legal, la burocràcia. Sempre et complica molt la vida, tot molt lent, no saps res, no t'informen, només et diuen “tu espera” (cita del 3r testimoni).

La Creu Roja ha estat de les organitzacions més criticades pels testimonis a causa de la poca implicació i poca personalització en els casos. Altres parlen de les males condicions al centre de refugiats de Sabadell i de la poca professionalitat dels treballadors. L'Omar va topiar amb la Convenció de Dublín quan va sol·licitar l'asil a Suïssa, però després va voler tornar a Espanya amb la seva parella i ja no se li va permetre disposar de les ajudes per les persones refugiades. En Dorgam es mostra molt agraït amb FICAT a causa de la facilitat i l'acompanyament en els tràmits i en les seves necessitats. En canvi, explica com també va demanar ajuda a la Creu Roja i replica sobre la seva lentitud i condicions.

Però al demanar ajuda a la Creu Roja, em van donar l'ajuda, però després d'un any d'arribar a Barcelona, és molt temps si vens sense diners i sense res. Això va estar molt malament (cita del 4t testimoni).

L'Ibrahim i el Mustafà expliquen els problemes amb les organitzacions des de la seva inexperiència sobre el tracte amb persones refugiades. Reclamen més coneixements per part dels professionals sobre la cultura, del país i l'idioma perquè, si no, és molt complicat comprendre què ha viscut i què pot necessitar l'altre. El Mustafà es va trobar que tant CEAR com la Creu Roja li oferien el trasllat a altres comunitats espanyoles, però ell ja tenia les seves amistats a Catalunya. Va estar uns mesos amb CEAR i amb la Creu Roja, però no va finalitzar els processos a causa de les condicions i perquè no el van ajudar a trobar feina. Per contra, va rebre molt suport de l'organització Premià Acollir on el van ajudar perquè seguís estudiant, i ara col·labora amb ells.

De les experiències, s'analitza que depenent de quina organització ofereix un millor o pitjor acompanyament en el procés d'inclusió de les persones refugiades i se n'extreu la gran problemàtica idiomàtica que es troben tots al principi. Les dificultats per crear relacions de confiança amb els professionals a causa de l'idioma, la cultura, l'interès i la proximitat, alenteixen la seva integració. Altrament, no s'observa la figura d'educadors/es socials durant el procés i hi ha desconeixement de la figura per part de gairebé tots els testimonis. Les persones entrevistades enfoquen la necessitat de desenvolupar més projectes culturals a través de les entitats, els agradaria aprendre sobre la gastronomia del país, llocs històrics, tradicions, entre altres projectes que els acompanyin i els facin participants de la societat.

Les dues dones coincideixen que coneixien que Catalunya havia fet publicitat i manifestacions per mostrar la seva simpatia cap als refugiats, i recorden el lema de "Casa nostra és casa vostra", però expressen no veure resultats després de tot això.

Tots disposen de l'asil excepte la Hala que té la residència de treball. Així doncs, podem afirmar que les persones sirianes aconseguixen, la gran majoria, l'asil a Espanya. Tanmateix, cal destacar que aquesta tranquil·litat és temporal, ja que està pendent de ser revisada al cap de cinc anys. Un cop passi aquest període desconeixen quina serà la seva situació.

Un país desconegut, Espanya

Una vegada han finalitzat les fases, se suposa que les persones refugiades han d'estar capacitades per trobar pis, feina i una vida digna. I tot això s'ha d'assolir tenint en compte que encara tenen dificultats per parlar bé l'idioma i per adquirir necessitats bàsiques, incloent-hi l'accés a una llar a causa dels preus elevats de viure a Barcelona / Catalunya.

Alguns testimonis comenten que s'han trobat amb poques experiències de racisme mentre que altres sí que les han viscut. Per exemple, a l'hora de llogar pisos o de trobar feina, és freqüent que no rebin resposta o que no els vulguin llogar pis, ni quan tenen el suport de les organitzacions.

Vam tenir problemes quan vam voler llogar un pis. La primera pregunta que ens feien era "d'on sou?". Quan responíem, ens deien que el pis ja estava llogat, també ens preguntaven on estava Síria, altres ens deien que necessitaven un aval, però clar, d'on traurem un aval nosaltres? Hi ha molta gent que no vol llogar a immigrants o refugiats (cita de la 8a testimoni).

Per renovar la targeta roja - el document acreditatiu que estan en procés de demanar protecció internacional -, alguns han hagut de dormir al carrer per fer la cua, ja que només reparteixen cent números. Es queixen de la manca de policies per efectuar aquest tràmit i la frivolitat d'alguns d'aquests.

En conjunt, els sirians i les sirianes agraeixen més el suport que han rebut per part d'amistats, famílies, voluntaris o persones que s'han trobat pel camí, que no pas de les organitzacions. En Hamza explica l'augment de confiança i d'autoestima en veure que ha pogut trobar feina, aprendre l'idioma i tenir una llar per ell mateix, sense ajuda de les entitats.

Un dels impactes que ressalten de tota la trajectòria viscuda, i una vegada estan vivint a Espanya, és la distància que els separa de les seves famílies i el temor que els hi passi alguna cosa als que segueixen a Síria. Tanmateix, les seves vides quotidianes han canviat notòriament, sobretot pel que fa a la cultura, la religió i l'idioma. Alguns parlen de tornar a néixer, de començar de zero una altra vegada en un lloc nou, però amb més dificultats pel fet de no conèixer a ningú aquí. L'Omar també explica com ha canviat psicològicament i la seva visió de la religió; comenta que la seva religió és ser

ésser humà. Molts han canviat totalment la professió que desenvolupaven a Síria amb la que realitzen ara a Espanya, i valoren la pau que han trobat al país. La Hala, com a dona, ha descobert que té veu i opinió, ha transformat la seva mentalitat.

Malgrat les circumstàncies i les dificultats que els han sorgit pel camí, tots els testimonis mostren una gran capacitat de resiliència. Tots han trobat un habitatge digne on viure, es defensen amb l'idioma, estan treballant, han superat les barreres d'Europa i la burocràcia per, finalment, trobar la tan esperada pau, encara que no deixin de pensar cada dia en el seu país, en la vida que hi tenien i en les persones estimades.

8.2. El personal educatiu entrevistat

A continuació presento el personal educatiu entrevistat. S'utilitzen els noms reals amb l'acceptació de les professionals.

Saida Bejarano

La Saida Bejarano és educadora social i treballa per CEAR Sevilla com a tècnica d'orientació i formació laboral des de fa dos anys.

La seva primera experiència amb persones sol·licitants d'asil va ser amb la Creu Roja a Barcelona durant sis mesos. Després d'aquesta ocupació va començar a treballar amb CEAR.

Inicialment, va començar a treballar a la primera fase d'acollida del Ministeri com a educadora, una àrea més social i educativa. Actualment, treballa en una etapa que és transversal dins les tres fases i està enfocada a l'orientació sociolaboral.

CEAR és una entitat especialitzada en matèria de refugi, persones apàtrides i també immigrants en risc d'exclusió social. Per tant, els projectes socioeducatius que es realitzen van enfocats a aquests grups.

Marta Olaria

La Marta Olaria és educadora social i treballa a la Fundació Bayt al-Thaqafa de Barcelona des de fa set mesos. Té experiència d'educadora des de fa 16 anys i, actualment, és referent de cinc joves refugiats amb problemàtica de salut mental.

Com a professional sent que està complint les responsabilitats i tasques alineades amb les del perfil de l'educador/a social, ja que realitza l'acompanyament integral en tots els aspectes de la vida de les persones de les quals és referent.

La Fundació Bayt al-Thaqafa és una entitat que és el paradigma de l'acollida, una acollida incondicional i gratuïta. Realitzen activitats socioeducatives per població migrant de diferents àmbits culturals, fent incidència en la formació, en el lleure, les dones i fa dos anys es van iniciar en el refugi.

8.2.1. El relat conjunt de les professionals de l'educació

La burocràcia

Les dues professionals de l'educació efectuen tasques burocràtiques per gestionar tràmits de les persones que atenen i acompanyar-les en el procés d'integració. Aquestes gestions formen part de la feina, però el problema sorgeix en els terminis que venen pautats pel Ministeri.

La Saida explica les ràtios tan elevades amb les que treballen, ja que cada tècnica porta entre setanta i vuitanta persones. L'alt volum de feina afecta que no puguin atendre a les persones correctament i amb la qualitat desitjada, no només en l'atenció directa sinó que també amb la tasca burocràtica.

També tenim molta pressió, amb molta immediatesa, tant pels usuaris com pels companys, ja que treballem en xarxa, és un nivell molt alt. Les coses no són per avui, sinó que són per abans d'ahir (cita de la 1a professional).

Com a professional, destaca les incoherències amb les quals es troba a l'ofici, ja que les tasques de la feina no es relacionen amb les del manual del Ministeri, o el que faria com a professional no encaixa amb la intervenció que li marquen. Tot això resulta en un sentiment de frustració al veure que gran part de les funcions consisteixen en donar xecs o fer transferències.

A vegades prioritzem més la burocràcia que les persones que atenem (cita de la 1a professional).

La Marta pensa que hi ha poca previsió en el programa a l'hora de tenir en compte la situació de les persones que reben la sol·licitud d'asil denegada. Això és un fet preocupant, ja que després del trajecte que han viscut i de la duresa de les circumstàncies, es poden trobar sense drets i sense cap inclusió social en aquell país en el qual esperaven noves oportunitats per una vida millor.

Les educadores consideren que les ajudes socioeconòmiques que reben les persones del programa de refugi estan ben dotades, fet que es contradiu amb l'opinió dels testimonis que comenten que a mitjans de mes ja no els quedaven diners. És possible que, depenent de la institució, inverteixin més diners en les ajudes per les persones, o d'altres que prioritzin la compra de materials i recursos per l'entitat.

Cal destacar que, segurament, a la Fundació Bayt al-Thaqafa són més flexibles i aconsegueixen dur a terme una intervenció integral i molt present amb les persones, perquè treballen amb persones refugiades amb problemàtica de salut mental la qual pot requerir més temps perquè

s'integrin de forma autònoma a la societat. A més, la ràtio amb la qual treballen és molt més reduïda comparant amb CEAR.

Dins del món del refugiat, la gent que ve de Síria són els VIP dels refugiats, perquè se'ls estan acceptant totes les sol·licituds. Guerra també n'hi ha al Iemen o hi ha també altres situacions complicades [...] No els hi trec el mèrit, però si escoltes altres testimoniatges migratoris com algú que ve de l'Àfrica central travessant tot el desert a peu... O alguns que han passat per Líbia i és un pou on hi ha esclavatge. El mateix passa al Marroc. Tenim testimonis de nois que mentre esperaven la pastera han abusat d'ells de totes les maneres, sexualment i apallissant-los (cita de la 2a professional).

Queda clar que, tot i la professionalitat de les educadores, aquestes es veuen subjectes al manual del Ministeri i a les decisions d'aquest. És el Ministeri qui analitza, accepta o denega les peticions d'asil de les persones que fugen. Per tant, topen constantment amb la llei entre el que elles farien i el que ve dictaminat per l'Estat. Els drets es vulneren constantment en els processos migratoris i de refugi, però només uns pocs seran acceptats i protegits per l'Estat. Encara que obtinguin la protecció internacional, el camí tampoc és fàcil.

El xoc cultural

Les dues educadores ressalten el xoc cultural que viuen les persones immigrants i refugiades en arribar a un altre país. Per això, és important fer incidència en que puguin entendre el sistema en el qual es desenvolupen els diferents entorns de la vida diària, amb la finalitat que ho puguin assumir i integrar sense perdre la seva cultura i els seus valors. Aquesta és una de les tasques educatives que mostren les professionals en les seves feines.

Totes aquestes persones venen amb unes idees d'Europa massa il·lusòries (cita de la 2a professional).

Per treballar les expectatives de les persones que atenen, es marquen itineraris individualitzats de manera consensuada a curt i llarg termini, de manera que es van modificant a mesura que passa el temps. En la qüestió de les seves necessitats, les professionals tenen en compte les demandes reals de l'individu i pacten com i quan treballar-ho a través d'acords, i amb la finalitat que puguin entendre la raó d'aquella acció perquè tinguin motivació i li trobin el sentit.

D'altra banda, la Saida explica la dificultat per treballar aquest xoc cultural a causa de les diferències i l'adaptació de cada individu. A més, cada persona necessita temps diversos per estabilitzar-se, per crear el vincle o per aprendre l'idioma. Les fases no estan pensades per una intervenció individualitzada i al ritme de cada persona, ja que els terminis són limitats.

Hi ha refugiats que els hi assignen plaça a Espanya i, quan arriben, alguns es mostren desorientats o d'altres mostren rebuig perquè els hi ha tocat aquí. Tot i això, tant CEAR com Bayt al-Thaqafa presenten una gran varietat de projectes socioeducatius on fomenten la interculturalitat.

Es fan menjars multiculturals, es fan festes on cada nacionalitat prepara un ball o dansa del seu país, o celebrem el final del ramadà i és molt bonic (cita de la 1a professional).

Des de les entitats també promouen la igualtat de gènere per trencar amb els estereotips i transmetre el missatge d'apoderament i d'assumpció de responsabilitat per part de les dones. Tanmateix, les dues professionals corroboren que arriben més sol·licitants d'asil homes i venen sols.

De 18 adults, hi ha una dona, això és significatiu també. No va venir sola, va venir amb el seu marit. No tenim cap dona que hagi vingut sola (cita de la 2a professional).

Les professionals enfoquen l'acompanyament de les persones refugiades cap al tracte igualitari i des del vincle educatiu per aconseguir la seva màxima autonomia i integració a la societat. Des de CEAR posen especial èmfasi en el treball de la igualtat d'oportunitats.

En les entrevistes ha estat present l'afectació en la salut mental de les persones sol·licitants d'asil que arriben al país.

El bloqueig, el trauma i la malaltia mental en les quals es poden trobar requereix més flexibilitat. Hi ha malalties que són sobrevingudes després del viatge i d'altres que ja les tenien. Hi ha molt estrès post-traumàtic i és que hi ha viatges molt traumàtics (cita de la 1a professional).

En arribar en un país nou, també es troben amb la barrera idiomàtica on, en el programa del Ministeri, se'ls exigeix que al cap de sis mesos parlin l'idioma perquè es puguin buscar pis o una habitació ells sols. Les dues entitats realitzen projectes idiomàtics perquè puguin aprendre castellà, ja que és un projecte bàsic per aconseguir la inclusió social. Tot i això, el bloqueig i el trauma després del procés migratori afecta que tinguin més dificultats per avançar en l'aprenentatge. Els records i les vivències de la guerra o del trajecte són difícils d'oblidar. Per aquesta raó, des de les organitzacions ofereixen suport psicosocial en els casos que la persona ho demana o bé, si els professionals ho detecten.

Des de l'àrea de psicologia tracten el dol i l'estrès post-traumàtic de les persones refugiades i en els casos de malaltia mental es treballa des de l'equip de psiquiatria.

La discriminació

La discriminació és una altra realitat amb la qual es troben les persones sol·licitants d'asil en el país d'acollida. Alguns dels testimonis evidencien experiències de rebuig cap a ells i, durant les entrevistes amb les professionals, es corrobora que les situacions de racisme són presents.

Principalment, s'observa a l'hora de trobar pis i feina. La Saida explica com les dones, a vegades, pel fet de portar el vel, són rebutjades en moltes feines o bé, elles tampoc busquen feina a causa de l'arrelament a la seva cultura. Algunes prioritzen que el marit treballi, però quan intenten buscar feina, es troben amb moltes dificultats. Als llocs d'atenció al públic no hi ha dones que portin vel o si n'hi ha, en són molt poques. Són dones molt preparades, però pel simple fet de portar vel, no són ben rebudes en la nostra societat.

A vegades, em trobo amb aquestes situacions que els he d'explicar com, per exemple, un cas d'una dona que és mestra però l'he d'avisar que potser amb el hiyab no la truquin, és molt trist. No podran treballar ni de la seva professió, ni a restaurants, ni cuidant a persones grans i potser només pel tema del vel (cita de la 1a professional).

Les dues professionals parlen de com els rumors que giren entorn la població migrant que arriba a Espanya, incentiven les idees xenòfobes de la població.

I tots, cada dia ens trobem amb rumors d'aquests com: al metge han passat primer a l'immigrant, o que quan vas a l'escola els hi donen totes les beques escolars... i vinga rumors (cita de la 2a professional).

Aquests rumors els haurem escoltat amb freqüència, ja que l'arribada massiva d'immigrants i refugiats és una realitat. Però se segueix ignorant que

l'impacte real de l'arribada de persones migrades al nostre país és beneficiosa.

Un altre punt que tenen en comú les dues educadores és el coneixement de l'augment de l'extrema dreta als països Europeus i, per tant, afirmen que en diverses ocasions, les persones refugiades es troben amb situacions de discriminació i racisme. La Marta parla d'estudis que afirmen les aportacions positives que té acollir a persones migrades, però com aquests no es fan públics. Malgrat que hi hagi uns fonaments teòrics que ho confirmen, els polítics prefereixen transmetre aquests missatges negatius i carregats de prejudicis.

És evident que Europa està en un moment d'arreplegar-se, de tancar. Anglaterra amb el Brexit, Polònia, el front nacional a França, a Espanya també, Hongria, Sèrbia tancant fronteres... està guanyant l'extrema dreta (cita de la 2a professional).

Les polítiques xenòfobes de tancar fronteres són les que estan deixant morir a moltes persones cada dia. Arriben persones de tot arreu, molt desesperades i sense res a perdre – o per la guerra o per la pobresa o pel totalitarisme polític o religiós, entre d'altres – i Europa, l'oportunitat que veuen com a salvació, decideix donar-los l'esquena.

8.3. El lloc de l'Educació Social en el treball amb persones refugiades sirianes

Tot i que és evident quin hauria de ser el lloc de l'Educació Social en el treball amb persones refugiades, a la pràctica la disciplina no és visible ni en la recerca de resultats acadèmics (teoria) ni en les experiències dels testimonis (terreny i pràctica). Al llarg de les entrevistes, s'ha descobert que existeix un important desconeixement de la figura professional per part de

les persones sol·licitants d'asil, així com la manca d'aquest perfil professional en els processos d'integració social.

A partir de les entrevistes als testimonis, he pogut evidenciar que les accions socioeducatives i culturals són escasses en el programa estatal de fases per a les persones refugiades. A més, les propostes formatives que reben, sovint són poc profitoses. Això es deu al fet que moltes d'aquestes tasques són dutes a terme per voluntaris que poden no tenir experiència, ni com a formadors ni en l'àmbit de les persones sol·licitants d'asil. És important professionalitzar les intervencions amb el seu disseny, planificació, programació, metodologia i el sistema d'avaluació per tal que aquestes possibilitin uns aprenentatges de qualitat. Per gràcia o desgràcia, les organitzacions no-governamentals, requereixen del suport de voluntaris per poder tirar endavant tots els seus projectes, i així poder cobrir les necessitats dels participants, ja que les subvencions no arriben per augmentar el nombre de professionals disponibles. Aquesta seria una de les limitacions que es troben les entitats i, per les quals, algunes activitats no aconsegueixen funcionar segons les expectatives de les persones interessades.

En el seguiment que reben les persones sol·licitants de protecció internacional, també s'han detectat obstacles en la comunicació. La barrera idiomàtica és un dels primers inconvenients amb el qual topen les persones refugiades i requereixen el seu temps per aprendre la llengua. Això s'ha pogut comprovar amb les experiències de la majoria dels testimonis. Alguns expliquen que les ocasions en les quals han disposat de traductors han estat molt poques, potser dues o tres vegades. Reclamen que els professionals amb els quals tracten haurien de parlar l'àrab o l'idioma pertinent de la persona qui tenen davant per tal d'establir un clima de confiança. Per aquesta raó i per millorar l'acollida, seria positiu que les organitzacions i les

entitats que treballen en l'àmbit estiguin dotades de professionals que parlin l'idioma de la persona nouvinguda. Aquest fet és molt important durant la fase d'arribada perquè l'individu es pugui sentir còmode i comprés per així, iniciar un vincle educatiu i que continuï amb el procés d'inclusió.

Un altre factor important que cal tenir en compte és la cultura. Els professionals de l'Educació Social ens definim per ser generadors de contextos educatius, accions mediadores i formatives que incorporen al subjecte de l'educació a les xarxes socials i possibiliten la promoció cultural i social (ASEDES, 2007). Prèviament a les intervencions, els educadors/es socials detectem les necessitats de l'individu. Per conèixer i aproximar-nos a la seva realitat i a les seves vivències és decisiu que hàgim indagat abans sobre la seva cultura. Això pot marcar la diferència en una primera acollida on s'aconsegueixi crear un entorn de seguretat i aliança, o no. Després de les seves experiències de vida no és fàcil obrir-se de nou i menys amb una persona desconeguda amb la qual ja hi ha dificultats comunicatives. Si aconseguim mostrar el nostre coneixement i empatia amb la situació del seu país i amb el procés de refugi que pot haver viscut, la persona se sentirà amb més confiança i emparada.

Tant els testimonis com les professionals entrevistades, reconeixen l'excés de procés burocràtic en els programes i algunes institucions treballen amb ràtios molt elevades. Per tant, les condicions amb les quals treballen els professionals de l'educació en l'àmbit, dificulten la feina per realitzar un acompanyament i seguiment de qualitat a les persones. A més, impedeixen generar entorns de circulació social i d'adquisició de béns culturals perquè es prioritzen les gestions i tràmits administratius. És cert que aquests els exigeix el Ministeri i cal portar-los al dia, però caldria fer un replantejament

de com s'està estructurant les intervencions i els equips multidisciplinaris de manera que s'adeqüin les funcions a cada professió.

Finalment, per complir amb les funcions de l'Educació Social i seguir amb uns objectius socioeducatius de qualitat, hem de considerar els Drets Humans com a la vinculació en un acompanyament basat en els drets civils, culturals, econòmics, polítics i socials de les persones. Les intervencions han de ser instruments per apoderar i fomentar una comunitat activa en la cultura de drets, buscant la transformació social cap aquests objectius i incloent a les persones refugiades en la participació social. De manera col·lectiva també cal seguir treballant per influenciar en la lluita contra la vulneració dels Drets Humans, cercant la cohesió social i una mirada intercultural comuna (Flaqué, 2016).

9. Conclusions i consideracions finals. Futures propostes d'acció des de l'Educació Social

Quant de temps més ens quedarem mirant com s'ofega la gent? Quant de temps més obligarem una generació de sirians joves a viure en la il·legalitat? A lliurar-los a la voluntat dels contrabandistes? Quant de temps més volem enganyar-nos a nosaltres mateixos? Les guerres del Pròxim Orient també canvien a la gent d'Europa. Gradualment i subtilment, també nosaltres ens fem més bruts. La nostra protecció no és més que una prova de la nostra destrucció. No hem de permetre-ho. Hem d'evitar que les guerres al Pròxim Orient li robin a Europa el seu concepte de la humanitat (Bauer, 2014:139).

Els homes, dones i infants que fugen de Síria han estat objecte i/o testimonis de tortures, segrestos i massacres de manera generalitzada. Han estat víctimes de violacions contra la seva persona, tant dels drets humans com d'altres formes de violència. Les seves llars i barris han estat destruïts, les bombes i els trets han estat constants, i han vist morir a moltes persones pel camí. Alguns han patit ferides físiques que els han produït discapacitats cròniques, i molts han vist com els seus éssers estimats eren assassinats o acabaven desapareguts. Després d'aquestes experiències, els sentiments de temor, enuig, fatiga, desinterès, desesperança i/o malestar són presents en les persones refugiades sirianes i els impedeixen realitzar activitats essencials de la vida diària. Per poder restaurar el funcionament psicològic i social bàsic, i així recuperar les regnes de la vida, els professionals i les entitats que treballen en el terreny han d'aportar estratègies d'afrontament

positives a través de l'acompanyament psicosocial i integral (James, Sovcik, Garoff i Abbasi, 2014).

La recent crisi dels refugiats i la breu experiència de les entitats en el camp, provoca que les organitzacions es puguin trobar desbordades i amb uns itineraris molt limitats per les condicions que marca el programa del Ministeri. Aquesta limitació no encaixa amb la complexitat de l'àmbit ni amb les particularitats de cada individu que s'atén.

Responent a l'interrogant de partida, la problemàtica de l'arribada massiva de refugiats no està sent resolta, sinó que s'està tapant amb pegats, deixant que les persones desplaçades es concentrin en els camps de les fronteres, malvivint en pèssimes condicions o habitant de manera il·legal en els països europeus als quals aconsegueixen arribar. El creixement dels partits polítics de l'extrema dreta i els pensaments xenòfobs que tendeixen a rebutjar a les persones migrades, sense tenir en compte els drets que són vulnerats pel camí, impedeixen aportar una resolució eficient per la causa. Des de l'egoisme i l'únic interès del mateix benestar del país, no importa si la resta pateixen.

Per contra, hi ha persones desplaçades que arriben al nou país mostrant interès i energia per aportar idees, realitzar activitats i/o treballar. Ara bé, es troben cenyits pel programa de fases que es basa a cobrir, assistencialment, les seves necessitats bàsiques i els hi recalca els terminis per poder començar a treballar o no. Dels testimonis es ressalta les ganes que tenen d'ocupar-se i normalitzar la seva situació.

Un altre apunt que se n'extreu d'aquesta investigació és la capacitat de resiliència que tenen els testimonis del refugi. Després d'haver viscut situacions d'alt risc, han pogut resistir i s'han dotat de competències que ha format a persones socialment preparades, amb consciència d'identitat,

apoderades per prendre decisions, per establir-se metes i per creure en un futur millor, alhora que satisfan les seves necessitats bàsiques (Salgado, 2005).

D'altra banda, la problemàtica de la salut mental és molt present en el procés de refugi. Aquestes persones es poden trobar amb la doble discriminació pel fet de ser una persona migrant i patir una situació de salut mental. Per tant, tindran més risc d'exclusió social. Per aquesta raó, cal donar importància al suport psicosocial en la integració de les persones desplaçades per així aixecar la moral i l'autoestima, alhora que se'ls dota de responsabilitats.

Per posar fi amb la discriminació i el racisme cap a les persones nouvingudes, s'ha de generar la capacitat de tolerància a través de la interacció amb persones d'altres cultures, amb la intenció d'aprendre de les característiques culturals de cadascú i entendre-les no com una veritat absoluta, sinó com una de tantes maneres possibles de veure, fer i entendre les coses (May, 2015). Com a professionals de l'Educació Social, és a partir d'aquesta mirada intercultural i la sensibilització que podrem afavorir a les persones refugiades i transmetre aquest tarannà a la societat.

En aquest sentit, les tres característiques principals de la interculturalitat són: el desenvolupament humà, la democràcia pluralista i inclusiva, i la nova ciutadania. Les cultures formen part del patrimoni, i és a través dels intercanvis culturals que es construeixen les relacions socials. Si fem ús de la comunicació intercultural, aquesta ens ajudarà a veure que tots som iguals i alhora diferents, i que tots tenim els mateixos drets i obligacions, però cadascú viu situacions diverses i en diferents cultures (Giménez, 2003).

A l'hora de plantejar l'acollida de persones refugiades al nostre país, els professionals de l'Educació Social s'han marcat com a finalitat atendre a les

persones refugiades des d'aquesta situació vulnerable, cap al trànsit a l'autonomia, la integració i la inclusió social. Per aconseguir-ho parteixen de (Peláez, 2016):

- Establir condicions estables i dignes de vida a través de l'allotjament, la inserció en xarxes socials de suport, l'escolarització dels infants, i la creació d'expectatives de futur.

L'orientació socioeducativa ha d'anar enfocada al fet que puguin apropiar-se el seu projecte de vida personal i professional; i

- Iniciar un procés d'atenció integral a través d'itineraris personalitzats d'inclusió social, segons el cas. En els projectes s'inclou l'orientació laboral, la formació per a l'ocupació, la cerca d'allotjament, formació en idiomes entre d'altres.

Totes aquestes accions es desenvolupen des de l'enfocament dels drets humans on es reconeix a les persones com a titulars de drets i no un mer enfocament de necessitats i assistencialista (Vega, 1996).

Tanmateix, els serveis que s'ofereixen des de l'Educació Social pretenen potenciar el benestar en l'acollida de la persona fomentant l'autonomia i la dignitat. Cal destacar que es treballa de forma multidisciplinar i coordinada juntament amb advocats, psicòlegs, treballadors socials i integradors socials (Peláez, 2016).

Els professionals del sector treballen per tal de normalitzar la situació d'aquestes persones, cobrint les seves necessitats i acompanyant-los en tot el procés d'integració. És necessari el seguiment en el procés d'integració per tal de facilitar el tràmit d'asil (Peláez, 2016).

L'educador/a social és un referent potencial per abordar de forma integral la inclusió social de les persones refugiades, ja que les seves funcions poden

emmarcar tot el conjunt dels aspectes de la vida d'una persona i té la capacitat de derivar a aquells serveis o recursos que siguin adients. Aquesta figura no és present en les experiències dels testimonis, tot i que sabem que hi és treballant en el terreny de les persones refugiades, sigui perquè he pogut entrevistar dues educadores, i/o perquè els informes i articles corroboren que els equips són multidisciplinaris amb educadors/es socials inclosos. La raó per la qual la figura no és present o no es coneix en el terreny és perquè s'estan perdent les competències i la finalitat pedagògica de les intervencions. Tant una de les professionals entrevistades com els testimonis, verbalitzen l'excés de burocràcia i la tendència a repartir xecs i prestacions econòmiques. No es reconeix a la professió per tals funcions. Per això, és necessari reivindicar el lloc que ens ocupa com a professionals a partir de generar contextos educatius, accions mediadores i formatives que incorporen al subjecte de l'educació a les xarxes socials i possibiliten la seva promoció cultural i social.

Per aconseguir-ho, des de l'Educació Social hem de promoure el tracte igualitari fomentant el respecte cap a les diferències i enriquint-nos conjuntament d'elles. Entenent la igualtat com el patró que haurien de seguir les relacions socials, i la diferència com el respecte i la tolerància cap al coneixement i acceptació de les altres cultures i pensaments.

Finalment, les habilitats socials que s'han de posar en pràctica en les intervencions per l'acollida de les persones refugiades són l'empatia, l'escolta activa, l'assertivitat, la comunicació en les relacions i el treball en equip. A través d'aquestes habilitats i la mirada intercultural, aconseguirem crear un entorn propici per la circulació social de l'individu (Saster, 2016).

A partir de l'estudi puc concloure que existeixen accions socioeducatives en l'àmbit, però cal fer més ressò d'aquestes i replantejar el seu funcionament,

ja que per part dels testimonis les intervencions han estat escasses. Caldria potenciar un enfocament més sociocultural i educatiu partint d'una relació des del vincle i la interculturalitat. És necessari anar més enllà de l'assistencialisme, de les prestacions econòmiques i oferir suport en l'acompanyament per a la integració social de les persones.

10. Referències documentals – Bibliografia, webgrafia i materials de les assignatures del Grau d'Educació Social

ACCEM. (2017). Informe Refugiados 2017. ACCEM. Recuperat de:
<https://www.accem.es/dia-mundial-del-refugiado/refugiados-datos-2017/#tab-id-2>

ACNUR. (2012). *Nivells i tendències d'asil als països industrialitzats*. Ginebra: ACNUR.

ACNUR. (2017). Emergencia en Siria. Recuperat de:
<http://acnur.es/emergencia-en-siria>

ACNUR. (2018). El asilo en España. ACNUR. Recuperat de:
<https://www.acnur.org/es-es/el-asilo-en-espana.html>

AGENCIAS. (2017, 29 de Setembre). España y Europa incumplen de largo su compromiso de acogida a refugiados. *La Vanguardia*. Recuperat de:
<https://www.lavanguardia.com/internacional/20170926/431576776375/espana-europa-incumplen-compromiso-acogida-refugiados.html>

Aguilar, A. (2016). *De Siria al mundo: un conflicto internacional* (Trabajo Final de Grado). Madrid, Universidad Complutense de Madrid. Recuperat de:
https://www.ucm.es/data/cont/docs/1208-2016-07-06-almudena_aguilar.pdf

Ajuntament de Barcelona. (2017, 20 de setembre). Informe: Diagnosi Refugi Barcelona. SlideShare. Recuperat de:

https://www.slideshare.net/Barcelona_cat/informe-diagnosi-refugi-barcelona

Alberich, N. i Al. (2013). *Biografías al descubierto. Historias de vida y educación social*. Barcelona: FUOC.

Al-Haj, Y. (2018). Siria. *La revolución imposible*. Madrid: Ediciones de Oriente y del Mediterráneo.

Álvarez-Gayou, J.L. (2003). *Cómo hacer investigación cualitativa*. México: Paidós. Recuperat de:

<http://www.slideshare.net/Jackphy/comohacerinvestigacioncualitativafundamentosymetodologia>

Álvarez-Ossorio, I. (2016). *Siria. Revolución, sectarismo y yihad*. Madrid: Catarata.

Amnistía Internacional. (1997). *Refugiados. Los derechos humanos no tienen fronteras*. Madrid: Amnistía Internacional.

Amnistía Internacional. (2014). *Abandonados a la intemperie. La comunidad internacional deja desamparada a la población refugiada Siria*. Madrid: Amnistía Internacional.

Amnistía Internacional. (2018). *Informe 2017/2018 Amnistía Internacional. La situación de los derechos humanos*. Londres: Amnistía Internacional. Recuperat de:

<https://www.amnesty.org/download/Documents/POL1067002018SPANISH.PDF>

Amnistia Internacional. (2018). *9 soluciones para dar la bienvenida a las personas refugiadas*. Londres: Amnistía Internacional. Recuperat de:

<https://www.amnesty.org/es/i-welcome-community-2/welcoming-refugees-solutions/>

Andrei, M., Barnes, J., Dawson, B., Hoppe, M., Malvasio, F., Moulin-Zys, M.C., Phillips, J., Storey, H., Winter, K., Pazderova, V. i Bank, R. (2015). *Artículo 15, letra c), de la Directiva de reconocimiento (2011/95/UE). Análisis judicial*. EASO.

ASEDES. (2007). *Documents professionalitzadors*. Barcelona: CGCEES.

Baleztena, S. (2017, 10 de juliol). Refugiats a Catalunya denuncien greus mancances en els plans d'acollida. *El Crític*. Recuperat de:

<http://www.elcritic.cat/investigacio/refugiats-a-catalunya-denuncien-greus-mancances-en-els-plans-dacollida-16595>

Baltes, M. (2016). *Causes and consequences of the Syrian Civil War* (Thesis). South Carolina, University of South Carolina. Recuperat de: https://scholarcommons.sc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1106&context=senior_theses

Banco Mundial. (2017). *Los efectos visibles de la guerra siria pueden ser solo la punta del iceberg*. Washington.

Bauer, W. (2014). *Cruzando el mar. El éxodo a Europa*. Madrid: Capitán Swing.

Bauman, Z. (2016). *Desconeguts a la porta de casa*. Barcelona: Arcàdia.

Bay, B. (2017). El muro de rechazo que se encuentran los refugiados en Europa puede afectar mucho a su salud mental. *El diario*. Recuperat de: https://www.eldiario.es/catalunya/sanitat/rechazo-encuentran-refugiados-Europa-afectar_o_649885773.html [Consultat el 12/11/2018]

Ballestín, Beatriz. (2017a). *Introducció a la investigació socioeducativa*. Barcelona: UOC;

Ballestín, Beatriz. (2017b). *Tècniques qualitatives en ciències socials*. Barcelona: UOC;

BBC Media Action. (2016). Syria. Recuperat de:
[bbc.com.uk: http://downloads.bbc.co.uk/mediaaction/pdf/syria.pdf](http://downloads.bbc.co.uk/mediaaction/pdf/syria.pdf)

Boletín Oficial del Estado (2009). Derecho de Asilo. Extret de:
https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2009/10/31/pdfs/BOE-A-2009-17242-C.pdf

Bryman, A. (2015). *Social research methods*. Oxford: Oxford university press.

Cabanillas, E. (2005). *Estudio social, el uso de una historia de vida en el deporte* (Tesis doctoral, Facultad de Deporte). Castilla-La Mancha, Universidad de Castilla-La Mancha. Recuperat de:
<https://www.uam.es/centros/psicologia/paginas/deporte/documentos/tesis.pdf>

Cámara, S. (2015, 19 de juny). Sirians, el llarg camí cap a Europa. *Naciódigital*. Recuperat de:
<https://www.naciodigital.cat/noticia/89468/sirians/llarg/cami/cap/europa>

Camps Mirabel, N. (ed). (2005). *El derecho internacional ante las migraciones forzadas. Refugiados, desplazados y otros migrantes involuntarios*. Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida.

CEAR. (2018). *Informe 2018. Las personas refugiades en España y Europa*. Madrid: CEAR.

<https://www.cear.es/wp-content/uploads/2018/06/Informe-CEAR-2018.pdf>

CEAR. (s.a.). Esquema del Procedimiento de Asilo en España.
Recuperat de:

<https://www.cear.es/publicaciones-elaboradas-por-cear/publicaciones-anteriores/>

CEAR. (2016). Más que cifras. Recuperat de: <http://masquecifras.org/>

Cebrián, P. (2015, 19 d'octubre). En ruta con los refugiados. *El Confidencial*. Recuperat de:

https://www.elconfidencial.com/mundo/2015-10-24/las-doce-etapas-para-llegar-al-paraiso-europeo_1069677/#dia1

CIDOB (s.a.). *Dcidob91. Refugiats del segle XXI: noves formes de persecució. Documents rellevants*. Barcelona: CIDOB.

Convención sobre el Estatuto de los Refugiados, Ginebra, 28 de julio de 1951, serie de Tratados de las Naciones Unidas, vol. 189, No. 2545, p. 137.
Recuperat de:

<http://www.acnur.org/t3/fileadmin/scripts/doc.php?file=t3/fileadmin/Documentos/BDL/2001/0005>

Corbin, J. and Strauss, A. (n.d.). *Basics of qualitative research*.

Coordinadora Española de ONGs. (2018). Cronologia de la vergüenza.
Recuperat de: <https://coordinadoraongd.org/cronologia-la-verguenza/>

Dabashi, H. (2012). *The Arab Spring*. London: Zed Books. Recuperat de:

<https://books.google.co.in/books?id=oNiiDgAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=the+arab+spring&hl=en&sa=X&ved=oahUKEwiogaX-7->

[TeAhXEdHoKHaTBDdYQ6AEIKjAA#v=onepage&q=the%20arab%20spring&f=false](https://www.teahxedhokhatbdddYQ6AEIKjAA#v=onepage&q=the%20arab%20spring&f=false)

Diario Oficial de la Unión Europea. (2011). Directiva 2011/95/UE del Parlamento Europeo y del Consejo de 13 de diciembre de 2011. Diario Oficial de la Unión Europea.

Domínguez, I. (2016, 30 d'abril). España no es país para refugiados (ni quiere serlo). *El País*. Recuperat de:

https://elpais.com/politica/2016/04/28/actualidad/1461845259_323652.html

Euranet. (2018). Human rights groups warn against NGO criminalisation. Recuperat de: <https://euranetplus-inside.eu/human-rights-groups-warn-against-ngo-criminalisation/>

Euronews. (2016, 8 de febrer). Aleppo: Germany and Turkey call on NATO for help with refugees. *Euronews*. Recuperado de:

<https://www.euronews.com/2016/02/08/aleppo-germany-and-turkey-call-on-nato-for-help-with-refugees>

EUROPA PRESS. (2018, 22 de març). España, que rechaza dos de cada tres peticiones de asilo, cerró 2017 con 38.800 peticiones pendientes, según CEAR. *EUROPA PRESS*. Recuperat de:

<https://www.europapress.es/epsocial/migracion/noticia-espana-rechaza-dos-cada-tres-peticiones-asilo-cerro-2017-38800-pendientes-cear-20180322090036.html>

Escobar, R. (2016, 17 de juny). Quines associacions treballen amb persones refugiades a Catalunya? *Xarxanet*. Recuperat de:

<http://xarxanet.org/internacional/noticies/quines-associacions-treballen-amb-refugiats-catalunya> [Consultat el 27/12/18]

Fanjul, G. (2018, 2 de Juliol). Spain rescued a ship. It won't rescue Europe. *Foreign Policy*. Recuperat de:

<https://foreignpolicy.com/2018/07/02/spain-rescued-a-ship-it-wont-rescue-europe/>

Federación Andalucía Acoge. (2017). *Aleppo. Formación y Perfeccionamiento de profesionales y personas voluntarias*. Material no publicat.

Fekete, L. (2018). "Migrants, borders and the criminalisation of solidarity in the EU". A: *Journals Sage*, volume 59, 4, pp. 65-83.

Flaqué, M. (2016). *L'acompanyament a les persones refugiades. Procés d'incorporació a la vida social quotidiana, impulsant la pròpia autonomia*. Barcelona: UOC.

Flick, U. (2002). *Introducción a la investigación cualitativa*. A Coruña: Fundació Paideia Galiza. Recuperat el 6 de Juny, 2015, de:

http://www.academia.edu/6031858/Investigaci%C3%B3n_Cualitativa_de_Flick

Gaiman, N. (2016). *The view of the cheap seats*. London: Morrow Publishing House.

Giménez, C. (2003). "Pluralismo, Multiculturalismo e Interculturalidad. Propuesta de clarificación y apuntes educativos". A: *Educación y futuro: revista de investigación aplicada y experiencias*, 8.

Hernández, R., Fernández, C. i Baptista, P. (2003). *Metodología de la Investigación*. México: McGraw-Hill Interamericana. Recuperat el 6 de Juny, 2015, de:

<http://www.terras.edu.ar/aula/tecnicatura/15/biblio/SAMPIERI-HERNANDEZ-R-Cap-1-El-proceso-de-investigacion.pdf>

Hitti, P. (2002). *History of Syria including Lebanon and Palestine*. London: Gorgias Press.

Hockenos, P. (2018, 1 d'agost). Europe has criminalised humanitarianism. *Foreign Policy*. Recuperat de:

<https://foreignpolicy.com/2018/08/01/europe-has-criminalized-humanitarianism/>

Human Rights Watch. (2017). *World report 2018. Events of 2017*. United States of America: Human Rights Watch.

Iglesias, J., Urrutia, G., Buades, J., Estrada, C. i Vicente, T. (2018). *¿Acoger sin integrar? El sistema de acogida y las condiciones de integración de personas solicitantes y beneficiarias de protección internacional*. Sevilla: Asociación Claver.

James, L., Sovcik, A., Garoff, F. i Abbasi, R. (2014). "La salud mental de los niños y adolescentes sirios refugiados". A: *Revista Migraciones Forzadas*, nº 47, pp. 42-44.

Jones, P. (2012). "The Arab Spring: Opportunities and Implications". A: *International Journal*, 67, pp. 447-463.

Kirişci, K. and Ferris, E. (2015). "Not Likely to Go Home: Syrian Refugees and the Challenges to Turkey and the International Community".

A: Center on the United States and Europe at Brookings, Turkey Project Policy Paper Series, 12.

Laborie, M. (2016). *Siria: la guerra de todos contra todos. A: I. E. Estratégicos, Panorama geopolítico de los conflictos.* Madrid.

Lara, A. i Baltruks, D. (2016). *The impact of the refugee crisis on local public social services in Europe.* Brighton: European Social Network.

Linares, I. y Menéndez, A. (2015). *Siria: anàlisi de un conflicto.* Kindle.

Mansfield, P. (2013). *A history of the Middle East.* London: Penguin Books.

Mariwala, A. (2017). *The Syrian civil war.* Standford: Standford University.

Márquez, C. (2017, 10 de febrer). L'atenció a refugiats a Barcelona va créixer un 67% el 2016. *El Periódico*. Recuperat de:

<https://www.elperiodico.cat/ca/societat/20170210/atencio-refugiats-barcelona-es-va-multiplicar-any-passat-5799136> [Consultat el 27/12/18]

Mas, C. (2017, 14 de febrer). L'acollida de refugiats a Espanya: ineficac i descoordinada. *Ara*. Recuperat de:

https://www.ara.cat/societat/Lacollida-refugiats-Espanya-ineficac-descoordinada_o_1742225797.html [Consultat el 27/12/2018]

Mas, C. (2018, 22 de novembre). Una activista catalana s'enfronta a cinc anys de presó per voler ajudar un jove refugiat a sortir de Grècia. *Ara*.

Recuperat de: https://www.ara.cat/internacional/activista-catalana-enfronta-refugiat-Grecia_o_2129787179.html [Consultat el 27/12/2018]

May, S. (2015). "La importància de influir las competencias interculturales en las relaciones con población refugiada". A: *Escuela de Psicología, Univ. de Costa Rica, nº 10(1)*, pp.56-66.

McHugo, J. (2015). *Syria: A History of the Last Hundred Years*. New York: The New Press.

McHugo, J. (2018). *A concise history of Ssunis and Shi'is*. Georgetown: Georgetown University Press.

MEYSS-SGII. (2016). *Sistema de acogida e integración para solicitantes y beneficiarios de protección internacional*. Madrid: Ministerio de Empleo y Seguridad Social - Secretaría General de Inmigración y emigración.

Minder, R. (2018, 30 de Juny). Spain's migrant wave grows even as Europe's subsidies. *The New York Times*. Recuperat de:

<https://www.nytimes.com/2018/06/30/world/europe/spain-migrants-morocco.html>

Ministerio del Interior. (2017). *Asilo en cifras 2016*. Madrid: Gobierno de España.

Ministerio del Interior. (2018). Presentación de la solicitud. Gobierno de España. Recuperat de:

<http://www.interior.gob.es/ca/web/servicios-al-ciudadano/extranjeria/derecho-de-asilo/presentacion-de-la-solicitud>

Naïr, S. (2016). *Refugiados. Frente a la catástrofe humanitaria, una solución real*. Barcelona: Planeta.

Namakfaroosh, M. (2005). *Metodología de la investigación*. México: Limusa. Recuperat de:

<https://books.google.es/books?id=ZEJ7-ohmvhwC&printsec=frontcover&hl=ca#v=onepage&q&f=false>

O'Doherty, C. (2018, 25 de Juny). The migrant crisis and the very different approaches adopted by the 28 EU states. *Irish Examiner*. Recuperat de:

<https://www.irishexaminer.com/ireland/the-migrant-crisis-and-the-very-different-approaches-adopted-by-the-28-eu-states-472296.html>

Òlid, B. (2017). *Vides aturades. Refugiats a la intempèrie*. Barcelona: Ara Llibres.

Olmert, J. (2012). State Sectarianism in Syria: The Current Crisis and Its Background. A: *Scholars for Peace in the Middle East*, 15.

Olmert, J. (2016). The Syrian Civil War and the Demographic Changes to Expect. A: *The Post*, 11.

Peláez, C. (2016). De la emergencia a la inclusión social y laboral: Derechos humanos y personas refugiadas. A: *Revista de Educación Social*, nº 23, pp. 220-242.

Quintana, Alberto. y Montgomery, W. (eds.). (2006). *Metodología de investigación científica cualitativa. Psicología: Tópicos de actualidad*. Lima: UNMSM, pp.47-84;

Redacció. (2018, 25 de setembre). Catalunya, país d'acollida. *Naciódigital*. Recuperat de:

<https://www.naciodigital.cat/noticia/163280/catalunya/pais/acollida>

Rosales, D. y Chico, L. (s.a.). *Siria: breve historia y connotacions geopolíticas de un conflicto milenario*.

SAIER. (2017). *Memòria del Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats SAIER-2016*. Barcelona: Àrea de Drets de Ciutadania, Participació i Transparència. Direcció de Serveis d'Atenció i Acollida a Immigrants.

Salgado, A.C. (2005). Métodos e instrumentos para medir la resiliencia: Una alternativa peruana. A: *Liberabit*, nº 11, pp. 41-48.

San Pedro, P. (2015, 26 de Març). Siria: orígenes y causas del conflicto. *El diario*. Recuperat de: https://www.eldiario.es/desigualdadblog/Siria-origenes-causas-conflicto_6_370672945.html

Saster, S. (2016). *Rol y habilidades sociales que desempeñan los trabajadores sociales con los refugiados de guerra sirios* (Trabajo Fin de Grado en Trabajo Social). Valladolid, Universidad de Valladolid.

Sautu, Ruth. (Ed.). (2005). *Manual de metodología: construcción del marco teórico, formulación de los objetivos y elección de la metodología* (1ª Ed). Buenos Aires: CLACSO, Consejo Latinoamericano de Ciencias Sociales.

Save the children. (2017). *Heridas invisibles. El impacto de seis años de Guerra sobre la salud mental de los niños y las niñas sirios*. Save the Children.

Schmid-Drüner, M. (2018). *La política de asilo. Fichas técnicas sobre la Unión Europea*. Bruselas: Parlamento Europeo. Recuperat de:

<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/es/sheet/151/la-politica-de-asilo>

Shire, W. (s.a.). *Home*. Recuperat de:
http://www.care.org/sites/default/files/lesson_1_home-poem-by-warsan-shire.pdf

Solana, J., Hammond, A., Zelin, A.Y., Qarawee, H.H., Shanahan, R., Davidson, C.M., Ayub, F., Barnes-Dacey, J., Collinsworth, D., Laqueur, W. i Benraad, M. (2014). El avispero Sirio. *Vanguardia Dossier*. Núm. 52, pp. 3-90.

Taryam, A. (2016, 21 d'octubre). The curious cas of a Syrian refugee solved by the UAE. *Gulf Today*. Recuperat de:

<http://www.gulftoday.ae/portal/ab1254bb-079d-4fce-afe8-d725344a550d.aspx>

UNHCR-ACNUR. (2016). *5 años de la guerra en Siria: una mirada retrospectiva al conflicto*. Madrid: Comité español.

https://www.ucm.es/data/cont/docs/3-2016-07-29-ACN_Cinco_anos_guerra_siria.pdf

UNHRC. (2018). Humanitarian aid still the top priority in Syria. Recuperat de:

<https://www.unhcr.org/news/latest/2018/8/5b882e134/humanitarian-aid-still-top-priority-syria-unhcr-chief.html>

Uribe, A. (2016). *Dimensión geoestratégica del conflicto en Siria: Antecedentes, situación actual y perspectivas de futuro*. San Pablo: CEU Universidad San Pablo.

Van Dam, N. (2017). *Destroying a nation: the civil war in Syria*. London: Tauris.

Vega, M.J. (1996). "Fases de la intervención social con refugiados. Revistas Alternativas". A: *Cuadernos de Trabajo Social*, nº 4, pp. 155-181.

Zapata, Ó. (2005). *Herramientas para elaborar tesis e investigaciones socioeducativas*. México: Editorial Pan México.

11. Annexos

11.1. Fitxa del Treball Final de Grau (TFG)

INFORMACIÓ BÀSICA DE LA FITXA	
Nom de l'estudiant	Joana Minguella Maristany
Tipus de treball	Treball de recerca
Àrea de TFG	Exclusió, refugiats
Professor responsable	Eva Bretones
Edició del Seminari	Abril 2018

1. Què?

Aquest estudi es proposa abordar la problemàtica de la situació de desemparament en què es troben les persones refugiades de Síria en tota la seva trajectòria per a la recerca d'asil. La guerra de Síria fa 7 anys que dura i, tot i que segueixen havent morts cada dia, ja no és notícia. Al poder i als medis no els interessa fer ressò d'una problemàtica a la qual no tenen cap intenció d'ajudar.

Així doncs, l'objectiu general d'aquest estudi és advocar pels drets humans de les persones refugiades de Síria a partir de visibilitzar la situació, la

realitat i les experiències d'aquestes persones, mitjançant els objectius secundaris següents:

- Realitzar una aproximació a l'origen i situació actual de la guerra de Síria;
- Conèixer la situació de vulnerabilitat i desemparament que pateixen les persones refugiades sirianes durant la guerra, en el procés de fugida i durant l'arribada a un nou país en cerca d'asil;
- Realitzar una anàlisi crítica sobre els diferents tipus d'intervencions realitzades a nivell europeu, estatal i autonòmic amb les persones refugiades sirianes; i
- Apuntar l'aportació de l'Educació Social en els projectes i/o intervencions (socioeducatives) amb les persones refugiades sirianes.

Tot i que la situació de necessitat d'asil sorgeix en diferents països (en situació de guerra o conflicte, entre altres), per realitzar aquesta recerca, em centraré, principalment, en la població de Síria, ja que el conflicte és actual i fa més de 7 anys la guerra continuant estant submergida en una contínua espiral de violència i morts.

Més de la meitat dels refugiats de tot el món (52%) provenen de cinc països: de Síria al Pròxim Orient, de l'Afganistan a l'Àsia central i de Somàlia, Sudan i Sudan del Sud a l'Àfrica. El 80% dels refugiats són rebuts en els anomenats països desenvolupats o del Nord, majoritàriament, a Europa. Tot i la gran quantitat de sol·licituds d'asil que reben els països europeus, aquests continuen mostrant-se reticents a acceptar totes les peticions, ja sigui per motius polítics, econòmics i/o culturals (incloent-hi els religiosos). Aquesta situació deriva en el fet que existeix, doncs, una gran resistència a acollir i/o rebre a les poblacions forçosament desplaçades per aquests mateixos motius.

La motivació general i personal per dur a terme aquest estudi és que voldria ampliar el meu coneixement sobre la gran quantitat de refugiats que arriben a Europa i, específicament a Espanya i Catalunya, així com les mesures que s'estan prenent al respecte.

També estic interessada a estudiar les dificultats amb les quals es troben aquestes persones durant els processos de desplaçaments forçosos on veuen constantment com els seus drets humans són violats i/o vulnerats.

Tanmateix, col·laboro actualment com a voluntària en una entitat que treballa per facilitar la integració de les persones immigrants en la nostra societat. El projecte, en concret, consisteix a donar acollida, informació, orientació i assessorament a persones migrades afectades per la seva condició d'estrangeria, promovent l'intercanvi i el diàleg entre les diferents cultures. El voluntariat m'ha fet empatitzar amb els participants del projecte, remonent-me l'interès per conèixer més sobre la seva situació i el procés viscut.

Sóc conscient que el trajecte que viuen les persones refugiades sirianes fins a arribar a casa nostra és molt dur i, per aquesta raó – a partir de les lectures preliminars sobre la guerra de Síria, sobre la situació de les persones arreu del territori i ja a l'estranger, així com per la meua presa de contacte amb algunes persones refugiades per fer l'estudi – formulo uns interrogants de partida que em serviran de guia per la recerca: estan els països de la Unió Europea contribuint en la intervenció enfront de la problemàtica de l'arribada massiva de refugiats? Si és així, com? O pel contrari, se'ls està girant l'esquena?

Per respondre aquesta pregunta general, genero els següents interrogants específics:

- Quines intervencions es desenvolupen en els països europeus que acullen als refugiats de Síria? Quin suport tenen?;
- Quines mesures ha pres Espanya davant l'arribada massiva de refugiats? I Catalunya?;
- Quina és la trajectòria que efectuen per aconseguir asil els que ho aconseguixen? I la resta, què n'és d'ells?;
- Com són els camps de refugiats? Quant de temps hi poden estar? I després del camp de refugiats, a on van?;
- Quines conseqüències té la situació dels refugiats sirians sobre ells mateixos?; i
- Com se senten les persones refugiades en el procés de sol·licitar asil?

Per fer front a aquestes preguntes, el document pretén ser un treball de recerca que recollirà les dificultats en què es troben les persones per ser acollides en altres països amb la finalitat de reivindicar els seus drets humans bàsics. També es farà una anàlisi crítica sobre el ressò i les mesures que s'han pres davant la situació de les persones refugiades, tenint en compte els interessos polítics, econòmics i/o culturals de la Unió Europea i d'Espanya (nivell macro) a l'hora d'intervenir davant els desplaçaments forçosos. Tot això es durà amb la intenció de visibilitzar la situació, la realitat i les experiències d'aquestes persones, apuntant – des d'una mirada intercultural – les aportacions de l'Educació Social en les situacions de desplaçament forçat, refugi i/o asil amb la finalitat de ressaltar la importància de l'acompanyament des d'aquesta disciplina social i de les mateixes intervencions socioeducatives.

Finalment, per completar la documentació bibliogràfica (principalment a partir de fonts d'informació secundària sobre la història i la situació actual a

Síria, intervencions o mesures de rebuig^[1] implementades, entre altres), realitzaré entrevistes semi-estructurades a persones refugiades de Síria per conèixer de prop com han viscut el procés de desplaçament forçat, refugi i/o asil.

2. Per què?

És necessari dur a terme aquest estudi perquè cal recordar que la crisi humanitària d'acollir els sirians segueix vigent, sent abordada passiva però també agressivament. I és que, per una banda, l'atenció que s'està oferint és escassa en matèria de recursos d'ajudes socials i en el suport a la seva integració en les societats d'acollida. I, d'altra banda, aquestes persones han de fer front a tot un seguit de mesures discriminatòries que impedeixen la seva arribada als països de destí.

Així doncs, és convenient dur a terme un treball de recerca actualitzat que analitzi la realitat dels refugiats de Síria, ja que és a través de la reflexió crítica quan podem aconseguir prendre una major consciència de la situació que esperem que ens dugui a prendre acció.

Els resultats esperats amb la realització de l'estudi són l'intercanvi de coneixements i el qüestionament de les polítiques i mesures europees i espanyoles davant l'arribada massiva de refugiats, així com les intervencions concretes que s'ha desenvolupat a Catalunya fins ara envers la problemàtica. A més, la finalitat és advocar pels drets humans de les persones refugiades alhora que es transmet i es fa visible una realitat que, sovint, és desconeguda.

A través de la recerca d'informació i les entrevistes personals espero aportar coneixements i una anàlisi crítica sobre la vulneració dels drets humans de

les persones sol·licitants d'asil que permeti reclamar-los, ressaltant la importància de l'Educació Social en l'àmbit, tal com indicava anteriorment.

Les conclusions han de ser rellevants per a l'exercici professional de l'Educació Social perquè han de promoure una presa de consciència que possibiliti una actitud de canvi i la presa d'acció entorn els refugiats. Des de l'Educació Social es fomenta el respecte cap a les identitats, les cultures, les polítiques, etc. posant l'accent en la necessitat d'una societat més intercultural, capaç d'acollir i facilitar la integració de les persones. Per això, des de l'estudi es destacarà la necessitat de l'Educació Social per acompanyar en aquest procés d'acollida i de residència de les persones sol·licitants d'asil.

3. Qui?

De manera general, els actors són les persones refugiades que han hagut de fugir del seu país d'origen, o bé del país on resideixen a causa del temor de ser perseguit per motius d'ètnia, religió, nacionalitat, pertinença a un grup social, orientació sexual, gènere o opinions polítiques. Específicament, per aquest treball, em centro en els refugiats de Síria que fa més de 7 anys que el seu país està en guerra i s'han vist forçats a fugir d'aquesta.

Amb aquest estudi voldria aconseguir un treball crític amb les solucions que s'estan aportant a la problemàtica o bé, el rebuig i l'esquena que s'està donant a ella. Les persones titulars de drets amb accés als resultats obtinguts seran els professionals i les persones que tinguin interès en el fenomen, amb la finalitat de qüestionar els mètodes i les actuacions emprades vers la situació, procurant visibilitzar els obstacles que es troben els refugiats en el procés d'asil, alhora que es fan propostes de millora.

De manera directa, i com a agents actius de canvi, també són titulars de drets aquelles persones que participin en l'estudi a partir de compartir les seves experiències.

4. Com?

Per portar a terme aquest treball, hauré de començar ben aviat i amb constància, ja que la recollida d'informació, concertar entrevistes i transcriure-les, ocuparà un temps considerable. Per tant, millor iniciar-m'hi com abans millor.

Així doncs, la recerca s'estructura a partir de diferents fases de recollida i d'anàlisi de la informació. Primer de tot, es durà a terme la fase d'elaboració de la proposta del Treball Final de Grau, o sigui la fitxa. Posteriorment, es durà a terme la fase d'estudi documental, principalment a partir de l'anàlisi de fonts secundàries d'informació. Finalment, es durà a terme la fase de treball de camp a partir d'entrevistes qualitatives a professionals i persones refugiades sirianes. Finalment, realitzaré l'anàlisi de la informació recollida per a l'elaboració dels resultats i les conclusions.

La seqüència d'etapes que desenvoluparé seran:

- La fase de gabinet o de revisió documental es durà a terme a partir de fonts secundàries d'informació tals com llibres i revistes de les biblioteques de la Xarxa, de les pàgines acadèmiques de la Xarxa, de publicacions a internet, informes publicats per organitzacions internacionals (ONGs, Nacions Unides, Unió Europea, etc.), informes publicats per institucions governamentals, entre altres.

Alguna de la informació a recollir, estudiar i/o analitzar serà la següent:

- Conceptes bàsics sobre el refugi;

- Història de Síria;
 - Situació actual de Síria;
 - Sirians. El llarg camí cap a Europa;
 - Polítiques d'asil a Europa, Espanya i Catalunya;
 - Intervencions que s'efectuen a Europa, Espanya i Catalunya;
 - Conseqüències de la situació de refugi i/o desplaçament forçat;
 - La salut mental dels refugiats;
 - L'acollida a Espanya i Catalunya;
 - Procediments d'estrangeria (re-agrupació familiar, acollida, arrelament, etc.);
 - Els Centres d'Internament d'Estrangers (CIE); i
 - La mirada intercultural.
- A continuació, per tal d'analitzar la situació actual enfront de la problemàtica exposada anteriorment, desenvoluparé entrevistes semi-estructurades a professionals de la Fundació Bayt Al-Thaqafa de Barcelona (Fundació) on, actualment, col·laboro com a voluntària.
 - Com a font complementària d'informació, intentaré contactar amb la Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR), per aconseguir informació sobre els informes i les actuacions que s'efectuen en matèria de la població refugiada siriana. Des de la Fundació, probablement, tenen contacte amb CEAR i gestionaria a través d'aquesta una trobada amb la Comissió. En cas contrari, procuraria contactar amb CEAR pel meu compte.

- Finalment, voldria dur a terme entrevistes semi-estructurades amb testimonis perquè puguin exposar la seva experiència vital durant el procés de sol·licitud d'asil. Per tal de seleccionar la mostra de participant, contactaré amb la coordinadora de projectes de la Fundació per plantejar com i a qui podríem seleccionar de les persones refugiades sirianes que participen en l'entitat. Les entrevistes als testimonis es realitzaran a un mínim de sis persones – sempre que sigui possible amb dones i homes, de diferents edats, orígens, etc. – i tindran com a objectiu principal poder conèixer el procés de desplaçament i/o refugi que viuen fins a aconseguir asil i/o arribar als països d'acollida. D'altra banda, amb els testimonis també voldria descobrir en quins processos s'han trobat les persones refugiades on hi havia Educadors Socials, quina funció desenvolupaven i si ha estat d'utilitat la seva intervenció, entre altres.

En resum, els participants necessaris per dur a terme la recerca es trobaran, principalment, a la Fundació Bayt Al-Thaqafa de Barcelona. També procuraré contactar amb CEAR per realitzar entrevistes a professionals.

Cal dir, però, que a l'hora de realitzar el treball, puc trobar-me amb dificultats en la cerca d'informació sobre la realitat del refugi i l'asil. A més, pot ser un repte aconseguir una entrevista amb CEAR, ja que és la comissió més important que treballa amb el col·lectiu de refugiats. Tot i això, en cas que no pogués realitzar l'entrevista a Barcelona, tinc un contacte que treballa amb CEAR a Sevilla i em podria facilitar el tràmit. Per abordar aquestes i altres possibles dificultats i/o limitacions, procuraré iniciar el treball ben aviat per poder tenir un bon marge per poder dur a terme una recerca de qualitat.

5. On?

Duré a terme la recerca – tant la fase de gabinet, de camp i d'anàlisi-resultats – a la ciutat de Barcelona i, si escau, em desplaçaré per aconseguir més materials i/o persones informants. El contingut del treball se centrarà en les actuacions a nivell macro d'Europa i Espanya i, a nivell micro, de Catalunya enfront de la situació de les persones refugiades.

Pel que fa a la recerca bibliogràfica, la desenvoluparé en les biblioteques de la ciutat de Barcelona, a través de la Xarxa i amb altres recursos que pugui trobar (a Internet o en altres espais físics).

La fase de treball de camp s'efectuarà amb la Fundació Bayt Al-Thaqafa del carrer Princesa de Barcelona. I, d'altra banda, també procuraré contactar amb CEAR per tal d'obtenir més informació i estudis actualitzats sobre la situació dels sirians.

6. Quan?

L'estudi es desenvoluparà principalment durant el 1r semestre del curs 2018-2019. Tot i això, la recerca d'informació i les lectures les aniré efectuant des del final d'aquest segon semestre de 2017-2018 i durant l'estiu de 2018.

Les qüestions més immediates que s'hauran de tenir en compte seran tenir cura de trobar, a més del context històric, materials actualitzats sobre la problemàtica per tal de conèixer la situació actual.

Pel que fa al calendari, serà important organitzar amb temps les entrevistes, ja que tant professionals com testimonis, pot ser que tinguin l'agenda molt completa i sigui complicat reunir-me amb ells. A més, en ambdós casos però especialment amb els sirians, caldrà explicar amb antelació els objectius del treball, l'ús de la informació, la confidencialitat de l'entrevista i les dades compartides, etc. Per crear un vincle i que se sentin còmodes per participar.

Per tant, per aquests i altres motius, hauré de contactar amb antelació les possibles entrevistes que efectui.

A continuació, mostro una aproximació cronològica de les accions que desenvoluparé en aquest estudi amb l'organització que tindrè en compte per les diverses fases:

Taula 1. Cronograma de les accions

TASQUES	Abr	Mai	Juny	Jul	Ago	Set	Oct	Nov	Des	Jan
1. Cerca de llibres, materials, etc. (fase de gabinet)										
2. Investigació refugiats sirians										
3. Realitzar la fitxa del seminari										
4. Lectures sobre la										

temàtica										
5. Redactar el marc teòric										
6. Revisar la fitxa del seminari										
7. Objectius i interrogants de partida. Metodologia del treball										
8. Realitzar les entrevistes (fase de treball de camp)										

9. Transcripció de les entrevistes										
10. Anàlisi de la informació. Abstracte i introducció										
11. Resultats i conclusions de la recerca										
12. Discussió										
13. Revisió final del treball										
14. Entrega										

Font: elaboració pròpia.

7. Bibliografia

Alonso, A., Bernal, G., Heim, D., Marín, M., Ramoneda, M. i Serra, M. (2013). *Globalització I moviments migratoris*. Barcelona: UOC. Álvarez, I.

(2016). *Siria: revolución, sectarismo y Yihad*. Madrid: La catarata.

Amnistía Internacional. (1997). *Refugiados. Los derechos humanos no tienen fronteras*. Madrid: Amnistía Internacional. Recuperat de:

<https://books.google.es/books?id=aon87Rvxlj8C&printsec=frontcover&dq=refugiados&hl=es&sa=X&ved=oahUKEwi85repvfnaAhXKOxQKHYSRSC-QQ6AEIjzAA#v=onepage&q=refugiados&f=false>

Amnistía Internacional. (2014). *Abandonados a la intemperie. La comunidad internacional deja desamparada a la población refugiada Siria*. Madrid: Amnistía Internacional.

Amnistía Internacional. (2018). *Informe 2017/2018 Amnistía Internacional. La situación de los derechos humanos*. Londres: Amnistía Internacional.

CEAR. (2017). *Informe 2017: Las personas refugiadas en España y Europa*.

Cohen-Émérique, M. (1993). "El acercamiento cultural en el proceso de ayuda". (Sevilla Acoge, trad.). A: *Santé Mentale*, XVIII, pp. 71-92.

Comisión Europea. (2016). *La Unión Europea y la crisis de los refugiados*. Unión Europea.

Maalouf, A. (1999). *La meva identitat, les meves pertinences. A: Les identitats que maten*. Barcelona: La Campana.

Meneses, R. (2013). *La guerra civil siria en clave regional: el impacto en los países vecinos*. Logroño: Dialnet.

Naïr, S. (2016). *Refugiados. Frente a la catástrofe humanitaria, una solución real*. Barcelona: Planeta.

Napoleoni, L. (2016). *Traficantes de Personas: el negocio de los secuestros y la crisis de los refugiados*. Barcelona: Paidós.

Peláez, C. (2016). “De la emergència a la inclusió social y laboral: Derechos Humanos y personas refugiades”. *Revista de Educación Social*, n^a 23 pp. 220-242.

Rodrigo, M. (2006). “Comunicación Intercultural: de los prejuicios a la eficacia”. A: *Hacia el aula intercultural. Experiencias y referentes*, pp. 129-152. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.

Save the children. (2017). *Heridas invisibles. El impacto de seis años de Guerra sobre la salud mental de los niños y las niñas sirios*. Save the Children.

WEBGRAFIA

Altarriba, L. (2017, 16 de febrer). Refugiats, fronteres i negocis. *Crític*, periodismo d'investigació. Recuperat de:

<http://www.elcritic.cat/mon/refugiats-fronteres-i-negocis-13425>

Ajuntament de Barcelona. (s.d.). Barcelona ciutat refugi. Recuperat de: <http://ciutatrefugi.barcelona/ca/el-paper-de-la-unio-europea>

Cámara, S. (2015, 19 de juny). Sirians, el llarg camí cap a Europa. *Naciódigital*. Recuperat de: <https://www.naciodigital.cat/noticia/89468/sirians/llarg/cami/cap/europa>

International Refugiats. (2017). Tots som persones. Informem, conscienciem i ajudem a humans per un món millor. Recuperat de: <http://refugiats.cat/ca/>

Nabona, J. (2017, 2 de novembre). Què ha passat amb els refugiats? *Vilaweb*. Recuperat de: <https://www.vilaweb.cat/noticies/que-ha-passat-amb-els-refugiats/>

Redacció. (2015, 1 de setembre). Els mapes per a entendre la crisi dels refugiats. *Vilaweb*. Recuperat de: <https://www.vilaweb.cat/noticies/els-mapes-per-entendre-la-crisi-dels-refugiats/>

8. Títol provisional del TFG

Creant fronteres. El llarg camí dels refugiats sirians a Catalunya.

9. Resum provisional del TFG

El present estudi aborda la problemàtica de la situació de desemparament en què es troben les persones refugiades de Síria en tota la seva trajectòria d'asil.

La guerra de Síria fa 7 anys que dura i, tot i que segueixen havent morts cada dia, ja no és notícia.

D'entrada, el treball consta d'un marc conceptual amb els conceptes bàsics sobre el refugi, els antecedents històrics i la situació actual de la guerra, juntament amb una recerca global de les mesures que s'estan efectuant a Europa i Espanya i, més concretament a Catalunya, analitzant el llarg camí dels refugiats cap a Europa i les conseqüències d'aquest.

Hi ha una gran quantitat de sol·licituds d'asil que reben els països europeus però aquests són reticents a acceptar totes les peticions, sigui per motius polítics, econòmics i/o culturals. Per aquesta raó, en aquest document es recullen les dificultats en què es troben les persones per ser acollides en altres països d'acollida a partir d'un treball de recerca crític que vol reivindicar i advocar pels drets humans de les persones refugiades, fent ressò dels obstacles del procés de refugi i de la necessitat de l'Educació Social en l'acompanyament d'aquest procés.

A través de les entrevistes a professionals i testimonis es pretén corroborar la situació de vulneració de drets que viuen les persones refugiades i la implicació de l'Educació Social en aquest àmbit.

En l'estudi es procura aportar una mirada intercultural envers la problemàtica, amb la finalitat de promoure una presa de consciència de la crisi que mostri la necessitat de proposar canvis i millores en el procés de refugi. Des de l'Educació Social es fomenta el respecte cap a les identitats, les cultures, les polítiques, etc. posant accent en la necessitat d'una societat més intercultural, capaç d'acollir i facilitar la integració de les persones.

11.2. Processos pràctics desenvolupats

A continuació es mostra la taula amb els processos pràctics desenvolupats al llarg del Treball Final de Grau. La Taula 1 presenta el procés efectuat en la realització de les entrevistes als testimonis.

Taula 1. Procés realitzat pel desenvolupament de les entrevistes

PLANIFICACIÓ	Fet	Dia	Resultat	Comentari
1. Contacte amb CEAR	Saida Bejarano Educadora	16 d'octubre	Confirma disponibilitat	Pendent concertar entrevista
2. Contactar amb el primer testimoni	Omar Testimoni	23 d'octubre	Confirma disponibilitat	Entrevista el 12 de novembre

3. Sol·licitar entrevistes a l'entitat Bayt al-Thaqafa	Berta Casanoves Pedagoga i coordinadora	25 d'octubre	Denegades	Són casos de salut mental i no ho permeten.
4. Cercar més testimonis	Sergio Salinas Voluntari	29 d'octubre	Confirma contactes	Entrevista la propera setmana
5. Cercar més testimonis	Maria Basses Advocada	5 de novembre	Possible contacte a Sevilla	Pendent
6. Anar a la Fundació Migra Studium	Carrer Palau 3, Barcelona	30 d'octubre	Absents, demanen que contacti per correu	Sense resposta
7. Realitzar primera entrevista	Ahmad testimoni i Sergio traductor	7 de novembre	Realitzada correctament	FET
8. Associació de la Comunitat Síria a Catalunya	Psg. Sant Joan 26	8 de novembre	Ja no hi és	Fa dos anys que van marxar
9. Difusió per xarxes socials (grup d'educadors/es de la UOC al Facebook)	Cristina Estudiant d'Educació Social	11 de novembre	Contacte Sirià refugiat a Catalunya	Confirmació de testimoni disposat
10. Segona entrevista	Omar	12 de novembre	Realitzada correctament	FET
11. Contacte amb el Comité per a l'Acollida de les Persones Refugiades	Per telèfon i correu electrònic	12 de novembre	Sol·liciten que envii un correu explicant el que necessito i faran una proposta	Neguen la possibilitat de donar contactes

12. A través de les xarxes una companya coneix a una siriana	Cristina UOC	14 de novembre	Li pregunta si podria fer l'entrevista	Es nega a voler fer l'entrevista
12.Tercera entrevista	Hamza	19 de novembre	A les 10h a Mataró	FET
13. Contacte amb l'Associació siriano-catalana	Abdul	20 de novembre	Em facilita dos contactes disposats a parlar	A més, pregunto si hi ha dones a l'associació
14.Quarta entrevista	Dorgam	22 de novembre	Trobada a plaça Catalunya	FET
15.Cinquena entrevista	Ibrahim	23 de novembre	Trobada a plaça Catalunya	FET
16. Sisena entrevista	Mustafá (contacte Hamza)	24 de novembre	A les 10.30h a Premià de mar	FET
17. Contacte amb l'Associació siriana-catalana	Abdul	28 de novembre	Insisteixo per contactar amb dones	Em comenta que no tenen temps
18. Contacte amb una dona a través d'un testimoni	Ahmad	30 de novembre	La dona que coneix accepta realitzar l'entrevista	Concretem data
19. Contacte amb altres associacions	Varies entitats	3 de desembre	Pregunto pel contacte amb dones sirianes	Em passen un contacte des de Ca la dona
20.Setena entrevista – Primera dona	Ghada	12 de desembre	A les 10h a Mollet del Vallés	FET
21. Entrevista amb professional	Saida Bejarano CEAR	12 de desembre	No la pot realitzar	Canviem la data
22. Envio correus a més entitats	Moltes entitats de l'àmbit	14 de desembre	Sense resposta	

23. Vuitena entrevista Segona dona	–	Hala	18 de desembre	A les 12h a Barcelona	FET i coneix a una dona siriana, però no vol fer l'entrevista
24. Entrevista primera professional		Saida Bejarano CEAR	19 de desembre	20h per Skype	FET i coneix a una dona siriana
25. La professional pregunta a la dona siriana		Saida a una contacte siriana	20 de desembre	Es nega a fer l'entrevista	
23. Segona professional		Marta Olaria Educadora Social Bayt Al- Thaqafa	20 de desembre	Accepta fer l'entrevista	Quedem pel dijous 27 de desembre
24. Rebo resposta de la UB		Coordinadora Programa Suport refugiats	21 de desembre	Mostra interès en l'estudi i comenta de quedar a partir del 7 de gener	Queda fora del termini del TFG
25. Entrevista segona professional		Marta Olaria Educadora Social Bayt Al- Thaqafa	27 de desembre	A les 18h per Skype	FET

Font: elaboració pròpia.

11.3. Guió entrevista persones refugiades

1. Consentiment per realitzar l'entrevista

Les persones refugiades seleccionades per l'estudi han estat informades de les condicions generals, la temàtica del treball, els criteris de selecció dels subjectes d'estudi, així com del motiu per realitzar l'entrevista.

En primera instància, se'ls hi ha facilitat la fitxa del treball final de grau i s'ha dut a terme una conversa – cara a cara, per correu electrònic i/o per telèfon – per tal d'explicar els objectius i la finalitat de la recerca, els interrogants inicials, la metodologia de treball, l'ús de les dades, qui llegirà el treball, on i quan farem l'entrevista, entre altres. Tanmateix, també s'ha exposat amb qui es compartirà el treball, qui el llegirà i com es presentarà al personal de la universitat i estudiants.

Abans d'iniciar qualsevol de les sessions, s'ha indicat que les respostes són confidencials – dret que com a educadors/es socials hem de respectar – i que si hi ha quelcom que no saben i/o no volen respondre, són lliures de no fer-ho.

Per tal de preparar la sessió i validar la seva participació, s'ha facilitat el guió (en català o castellà) a les persones refugiades seleccionades per tal de tenir una idea general del tipus de preguntes entorn de les quals girarà la conversa.

2. Entrevista semi-estructurada

Primera part – Introducció

- Edat
- Sexe
- Lloc de naixement
- Nivell d'estudis
- Professió actual
- Estatus d'asil
- Explica'ns d'on procedeixes (naixement, vida)
- Si pots, parla'ns de la teva llar i del teu entorn més immediat (veïnat, treball, etc.)
- Si pots, parla'ns de la teva família i de les teves amistats

- Si pots, parla'ns de les celebracions, les festes i costums

Segona part – Guerra i sortida de Síria

- Si pots, parla'ns de la situació de la teva família a Síria. En cas que la teva família no estigui al país, explica'ns – si és possible – on es troba / resideix en l'actualitat Si pots, parla'ns sobre la teva decisió d'abandonar / fugir del país (motius, procés de decisió, etc.)
- Si pots, parla'ns del procés de fugida: com, quan, on, amb qui, etc.
- Si pots, parla'ns del principal impacte en la teva vida / identitat (i en la teva família) sobre la guerra de Síria i sobre la fugida del país.

Tercera part – Refugi i/o asil

- Si pots, parla'ns de com va ser l'arribada a Espanya / Catalunya. Et vas trobar amb problemes i/o ajudes?
- Vas haver de sol·licitar asil polític? Si pots, parla'ns de la teva situació actual pel que fa a la petició d'asil / refugi
- Si pots, parla'ns del procés per aconseguir el refugi / asil.
- En cas que no hagi aconseguit l'asil (o encara no), explica'ns si pots els motius
- Si pots, parla'ns amb quines dificultats t'has trobat durant el trajecte. I amb quines facilitats?
- Si pots, parla'ns de com ha canviat la teva vida quotidiana
- Si pots, parla'ns de les aliances i dificultats amb l'entorn
- T'agradaria tornar a Síria?
- Com veus el futur davant d'aquestes circumstàncies?

Quarta part – El lloc de l'Educació Social

- En el procés d'asil, hi ha hagut educadors/es implicats en oferir suport?
En cas afirmatiu, de quins tipus? Saps quines funcions i accions desenvolupaven?
- T'han preguntat per les teves necessitats, problemes, dificultats? Si és així, qui ho ha fet? Han jugat els/les educadors/es socials algun tipus de paper en això?
- Has participat o participes en algun tipus de projecte socioeducatiu? Saps qui l'ha dirigit, els seus objectius? Com valores la teva participació? L'impacte en la teva vida?
- Creus que has rebut el tipus d'ajuda necessària per part dels educadors/es socials / serveis socials? Què faries diferent? Si pots, quines necessitats o problemes teus no s'han vist coberts?
- Si pots, parla'ns de si has rebut algun tipus d'ajuda psicosocial (tipus, per part de qui, etc.).

11.4. Entrevistes persones refugiades

11.4.1. Entrevista Ahmad

Nombre: Ahmad

Edad: 23

Sexo: Hombre

Lugar de nacimiento: Alepo, Siria

Nivel de estudios: Universitarios **Profesión actual:** Estudiante

Estatus asilo: Admitido con NIE de 5 años.

Introducción

- **Cuéntanos de dónde procedes (nacimiento, vida)**

Tenía una vida bastante buena, normal, estable. Vivía con mi familia en la ciudad de Aleppo, la infancia ha sido normal, en la escuela y después fui a la universidad pero todo cambio cuando empezó la guerra.

- **Si puedes, háblanos de tu familia y de tus amistades**

La mayoría de mi familia está aquí conmigo, en Barcelona. Mi hermano y mis padres están aquí conmigo. En Siria, quedan dos de mis tíos paternos y uno materno y de amigos quedan muy pocos allí en el país.

- **Si puedes, háblanos de las celebraciones, las fiestas y costumbres**

Se celebran sobre todo las fiestas musulmanas. Cuando acaba el fin del ramadán e imagino que como aquí, se reúnen los familiares, comemos juntos, se cocinaba y los chavales se solían reunir en las plazas.

Guerra y salida de Siria

- **Si puedes, háblanos de la situación de tu familia en Siria. En caso que tu familia no esté en el país, cuéntanos - si es posible - dónde se encuentra / reside en la actualidad Si puedes, háblanos sobre tu decisión de abandonar / huir del país (motivos, proceso de decisión, etc.)**

Después de cuatro años desde que empezó la guerra, en 2015 empezó a ser la situación más difícil. A menudo, había dos meses que estábamos sin electricidad, sin agua. Hubo algún momento que hasta abastecerse de alimentos era muy difícil. En esos días, de camino a la universidad me encontraba cristales y sangre derramándose por las calles. Bueno, de todo. Después de cuatro años, decidimos con mi familia abandonar y nos fuimos a Turquía. Fue una decisión conjunta con toda la familia y salimos del país en 2015. **A pesar de las dificultades, por lo que explicas, ¿seguías yendo a**

la universidad? Al principio todavía no había guerra en mi ciudad, durante los primeros años no llegó a Alepo. Pero después cuando llegó en Alepo fue cuando se complicó la situación.

- **Si puedes, háganos del proceso de huida: cómo, cuándo, dónde, con quién, etc.**

Cruzamos desde Siria hasta Líbano en autobús, todo legal, nada de forma clandestina. Y desde Líbano en barco fuimos a Turquía. **Y después, ¿el proceso hasta llegar a Europa?** De primeras, salimos el octubre de 2015 de Siria, y el mes siguiente, el mes de noviembre, yo solo me monté en una lancha con más gente rumbo a Grecia. Pero en mitad del mar se fastidió la lancha y se empezó a hundir. Entonces vino un barco oficial turco y nos capturó, nos ayudaron y nos devolvieron a Turquía. No pasó nada ni nadie se murió. En Turquía estuve en total 2 años con la familia. **¿Cuál fue el motivo de ir solo a Grecia?** Yo quería venir a Europa, pero mi familia tenía miedo de hacer ese viaje por el mar porque es muy peligroso, por eso decidí hacerlo solo. **¿Teníais algún objetivo de destino?** En un principio teníamos la idea de ir a Canadá, pero se volvió difícil porque la vida en Turquía estaba muy complicada. Trabajábamos muchas horas. Estando en Turquía tramitamos el asilo para Europa y fue entonces cuando nos mandaron a España. Un tío mío, estuvo 30 años casado con una española y no sabemos si eso tuvo que ver con la asignación en España.

Refugio y/o asilo

- **Si puedes, háganos de cómo fue la llegada a España/Cataluña.**
¿Te encontraste con problemas y/o ayudas?

Vinimos desde Estambul hasta Madrid en avión. En Madrid tomamos un autobús hasta Barcelona y en Barcelona hemos estado en un centro de refugiados de Sabadell. Estábamos toda la familia en la misma habitación. Éramos 6 familias en el mismo centro y nosotros que éramos 5 personas

estábamos los cinco en una misma habitación. Las camas estaban separadas por cortinas, no teníamos nada de intimidad. **¿Cómo eran las condiciones en el centro de refugiados?** Al principio nos dieron 90 euros por persona para comprar ropa, teníamos una manta por persona, teníamos un baño por familia y la cocina era compartida con todas las familias del centro. **¿Os proporcionaban alimentos desde el centro?** Cada mes nos daban 700 euros para toda la familia y nosotros nos encargábamos de comprar la comida. 700 euros entre 5 personas al mes. Teníamos que estar en este centro obligatoriamente 6 meses, pero al final estuvimos 9 meses. Hemos sido nosotros quien al final hemos buscado piso ya que la Fundación no nos ha ayudado en nada. Una vez encontramos el piso, la Fundación nos da 650 euros para el alquiler. A parte, en la primera fase que te he comentado anteriormente, cada persona tenía 50 euros para gastos personales, menos al hermano pequeño que le daban 20 euros. Después, como ya te he dicho, al noveno mes nos tuvimos que buscar nosotros mismos el alquiler de un piso porque no nos ayudaron ni la asociación ni el ayuntamiento. El alquiler que encontramos ya era de 770 euros, por lo tanto el resto de gastos lo teníamos que poner nosotros mismos. A parte, para la manutención de la familia era de unos 650 euros, eran un total de unos 1.300 euros para todo. **¿Cómo te sentiste al llegar a España y ver las condiciones en el centro de refugiados?** Cuando venía de Estambul a Madrid estaba feliz, pero cuando llegué a Sabadell se acabó todo. Cuando vi como era el centro, como era la vida allí y como eran los trabajadores se acabó todo. Pensaba que en Europa tendríamos en una vida mejor y al ver esto, pensé que casi sería mejor en Turquía. **En esos nueve meses en el centro de refugiados, ¿no hubo ningún acompañamiento ni formación en el proceso?** Sólo cursos de idiomas. En la primera fase, los 6 primeros meses, solo nos ofrecieron formación en el idioma. Incluso, el curso de lengua no lo pudimos

aprovechar porque teníamos un profesor que no sabía enseñar y no pudimos aprovechar. En la fase segunda, nos ofrecieron unos cursos del SOC. Actualmente, estoy en la escuela oficial de idiomas pero aún no lo hablo bien, pienso que a estas alturas ya debería hablarlo mejor y considero que debe ser por qué no me han enseñado bien.

La casa en la que entramos estaba vacía, tuvimos que sacar los muebles de la calle y demás. Me ha cansado un poco hasta ahora España y llegué en el octubre de 2017. La ayuda que recibimos de la asociación nos dura un año y medio y luego tenemos que buscarnos la vida nosotros. Ahora estoy buscando trabajo, porque mi padre está enfermo y no puede, tiene una hernia discal y mi otro hermano es pequeño. Ahora toda la responsabilidad de trabajar la tengo yo. Después de la primera fase, realicé el curso de deporte y no sé si aprobé el examen aún, el profesor solo hablaba español y muy rápido, fue difícil.

- **Si puedes, hálbanos con qué dificultades te has encontrado durante el trayecto. ¿Y facilidades?**

No ha habido dificultades para solicitar el asilo, lo único la espera. Desde que lo solicitamos en Turquía pasó un año hasta que nos lo dieron. El proceso lo hemos hecho todo solos, nadie nos ha ayudado en hacer las solicitudes.

- **Si puedes, hálbanos de cómo ha cambiado tu vida cotidiana**

En Alepo tenía mi vida, mi casa, mi grupo de amigos, mi todo, la universidad, la familia... Aquí en cambio no tengo ni el idioma, ni el hogar ni el trabajo. Por supuesto todo mucho más difícil aquí.

- **Si puedes, hálbanos de las alianzas y dificultades con el entorno**

No hemos recibido ninguna ayuda. Fuimos a registrarnos como familia numerosa en el ayuntamiento y nos han dicho que no, que yo y la hermana somos mayores de edad. Además, como ya estamos con una organización,

nos han dicho que no vamos a recibir la ayuda. Nos fuimos a inscribir en la oficina del *habitatge*, pero nos han dicho que no nos podemos apuntar hasta el mayo del próximo año. No ayudan. Como tenemos la otra ayuda, hasta que no acabemos esa, no nos dan más ayudas. A veces nos encontramos con situaciones de discriminación y racismo.

- **¿Te gustaría volver a Siria?**

Ahora no. **¿Por las condiciones en las que está ahora Siria?** Cuando salí de Siria me estaban llamando para ir al ejército, si vuelvo ahora me van a coger para ir a la cárcel.

- **¿Cómo ves el futuro ante estas circunstancias?**

No lo sé. Mi idea ahora es buscar trabajo, volver a la universidad, aprender la lengua, no puedo pensar mucho más allá.

El lugar de la educación social

- **En el proceso de asilo, ¿ha habido educadores implicados en ofrecer soporte? En caso afirmativo, ¿de qué tipos? ¿sabes qué funciones y acciones desarrollaban?**

Había varios trabajadores, había un psicólogo también. El servicio que recibimos era bastante malo. Por ejemplo, para venir al curso en Barcelona, necesitaba la T-MES, la compré y estuve todo el mes pidiendo el reembolso de la tarjeta a diario. Mi sensación es que el trato que hemos recibido ha sido bastante malo.

- **¿Te ha preguntado alguien por tus necesidades, problemas, dificultades? Si es así, ¿quién lo ha hecho? ¿han jugado los educadores sociales algún tipo de rol en esto?**

De forma muy básica se preocupaban, cómo algo rutinario. Fui al psicólogo pero solo una vez. No ha habido un seguimiento continuo. No han puesto ningún interés. Antes de llegar pensé cómo sería España de forma ilusionada, pero cuando la he visto me he desilusionado mucho.

- **¿Has participado o participas en algún tipo de proyecto socioeducativo? ¿Sabes quién lo ha dirigido, sus objetivos? ¿Cómo valoras tu participación? ¿El impacto en tu vida?**

No he participado en ninguno. Iba de la casa, a la academia del idioma y ya está. También iba dos horas a la semana al gimnasio, pero actividades sociales y culturales no.

- **¿Crees que has recibido el tipo de ayuda necesaria por parte de los educadores sociales / servicios sociales? ¿Qué harías diferente? Si puedes, ¿qué necesidades o problemas tuyos no se han visto cubiertos?**

No. Cambiaría muchas cosas, lo mejoraría mucho porque no puede ser que venga de una guerra, con una situación de estrés y presión y me encuentre con una situación igual de estresante. Con dificultades para aprender el idioma, sin que nos ayuden, etc. En Siria estaba la guerra, pero teníamos nuestra familia y nos podíamos comunicar. En cambio aquí, la seguridad y la vida es más estable pero siento una presión mayor aquí, más estrés. Desde que estoy aquí, con el estrés y todo me tengo que poner un aparato en los dientes porque duermo apretando la mandíbula, antes no me pasaba, no tenía estos nervios. Las necesidades y problemas que no se han visto cubiertos, en general en todo, el tema de la vivienda, el trabajo, el idioma, de todo. Desde que salimos del centro de refugiados, la situación está un poco mejor porque estamos en nuestra propia casa, pero aún hay muchas cosas que todavía tenemos que hacer por nosotros mismos. Quiero volver a estudiar y trabajar y todo tiene que ser por nuestra cuenta.

- **Si puedes, hablemos de si has recibido algún tipo de ayuda psicosocial (tipo, por parte de quién, etc.).**

A mí sólo me han visto una vez y fue el psicólogo. Otro día me vieron 5 minutos y me dijeron que estaba todo bien. A mis padres sí que les han

hecho más seguimiento. Mi padre ha ido bastantes veces, pero considero que la ayuda no le ha servido. **¿Te hubiera gustado recibir más atención y/o seguimiento?** Pienso que yo tampoco necesitaba ese soporte psicológico.

11.4.2. Entrevista Omar

Nombre: Omar

Edad: 25

Sexo: Hombre

Lugar de nacimiento: Aleppo, Siria

Nivel de estudios: Universitarios no terminados

Profesión actual: Conserje en CEAR

Estatus asilo: Residencia de 5 años

El nivel de estudios no lo terminé porque en Siria hacía arte dramático y en Líbano historia, pero no terminé ninguna por la situación.

El estatus de asilo, tengo papeles, pero como si fuera extranjero porque nos hicimos con mi pareja, pareja de hecho en España, para poder tener los papeles de residencia de 5 años, porque mi asilo estaba en Suiza. Por eso, no podía pedir asilo en España y llevaba un año sufriendo aquí, de forma ilegal, pero también tramitaba papeles en la embajada de Siria para poderme hacer la pareja de hecho. **¿Estos trámites fueron ya aquí en España?** Sí, pero mi primera vez aquí en España fue el año pasado, de forma ilegal, pero después me fui a Francia, Suiza para quedarme por allí en Suiza. Pero después de 5 meses no me gustaba la vida por allí. Todo Borja Mari, todo capitalista, todo y yo soy normal. Por eso, volví aquí en España, por mi pareja, por amor y por vivir aquí en España.

Introducción

- **Cuéntanos de dónde procedes (nacimiento, vida)**

Vengo de Aleppo, de familia pobre, de una madre profesora, de segunda clase de escuela de niños y mi padre pintor, pintor de casas. Una familia medio-pobre, medio como normal. En Aleppo es casi igual que Sevilla, una ciudad muy antigua, con arte, con cultura muy fuerte.

- **Si puedes, h́́blanos de tu hogar y de tu entorno ḿ́s inmediato (vecindario, trabajo, etc.)**

Cuando era chiquitito estaba con mi padre, normalmente, la gente en verano teń́a vacaciones y yo no, al rev́́s. En verano yo trabajar y en invierno estudiar, ¿sabes? Desde que yo teń́a 7 o 8 ań́os yo trabaj́́e. Ayudaba a mi padre a pintar casas y algo aś́.

- **Si puedes, h́́blanos de tu familia y de tus amistades**

Teń́a amigos, bueno, mayoŕ́a amigos por la religi3n. De chiquitito de 8 ań́os teń́a amigas claro. Pero de mayor, la mayoŕ́a eran amigos por el tema de la religi3n, con el islam no podemos hacer cosas con chicas. Pero ahora es muy diferente, muy muy muy diferente. Ya no soy musulḿ́n, yo soy de todo y respeto todas las religiones.

- **Si puedes, h́́blanos de las celebraciones, las fiestas y costumbres**

Teń́amos dos fiestas muy famosas. Primero el Aid despú́s del ramad́́n. Cuando terminamos los 30 d́́as del ramad́́n, tenemos el Aid y tenemos otro Aid como la fiesta del cordero que decís aqú́. Y tenemos como la navidad pero con Mohammed el profeta y el ań́o nuevo, pero del ań́o musulḿ́n. Ahora estamos en el 1.040, treinta y pico ahora no me acuerdo. Tambí́en tenemos los meses diferentes.

Guerra y salida de Siria

- **Si puedes, h́́blanos de la situaci3n de tu familia en Siria. En caso que tu familia no est́́e en el pá́is, cú́ntanos - si es posible - d3nde se encuentra / reside en la actualidad Si puedes,**

**háblanos sobre tu decisión de abandonar / huir del país
(motivos, proceso de decisión, etc.)**

La verdad es que sólo yo ahora hablo de mi familia, porque antes es una cosa un poco personal. Ahora mismo puedo hablar, pero antes yo digo a todo el mundo que no tengo familia por la situación, que el gobierno mata a mi hermano en la cárcel. Mata a mi hermano en la cárcel por nada, nada, nada, la verdad. Y después yo he llegado a Europa o Grecia todo el mundo no sabía que yo tenía familia porque quería protegerla. Pero ahora únicamente quien falta de mi familia es mi madre, mi hermana y mi hermano. Mi hermana tenía 2 niñas y ahora tiene familia. Pero bueno, mi madre y mi hermano están ahora en Turquía. Porque ahora estoy legal, quiero recoger a la familia dentro de un tiempo, voy a trabajar para poderlos recoger aquí en España. Pero antes, nadie sabía que yo tenía familia, para poderlos proteger, yo antes tenía miedo que alguien de Al-Asad matara a mi familia o pasara algo porque están solos en Turquía. Mi hermano tiene 18-19 años. **A ver si con el reagrupamiento familiar pueden venir...** Lo he estado mirando y necesitan nóminas, trabajo, cuenta bancaria, un poco de dinero, hay condiciones para poder traer a la familia y necesito mínimo un año para poder recoger nóminas y dinero y así recoger a mi familia.

- **Si puedes, háblanos del proceso de huida: cómo, cuándo, dónde, con quién, etc.**

La decisión de huir de Siria fue porque nuestras casas ya habían recibido bombas y no teníamos casas. Yo al principio en 2011 o 2012 me fui a Líbano, porque al principio estaba haciendo manifestaciones por la libertad. Pero claro el gobierno mataba a todo el mundo que se manifestaba para pedir la libertad y yo por eso me fui a Líbano, para no morir. **¿Fuiste solo a Líbano?** Desde allí yo mandaba dinero a mi familia y he pagado un montón de dinero a mafias para poder cruzar la frontera a Turquía y poderme reunir allí con

ellos. Desde allí yo me fui a Grecia. Desde Líbano organizaba el viaje para sacar a la familia de Siria. En Líbano estuve hasta 2015, 3 años, me quedé un tiempo en Turquía con mi familia y después me fui a Grecia solo, en febrero de 2015. **¿Después de Grecia fue cuando viniste solo a España?** Sí, en Grecia del 2016 al 2017, sí, sí, sí. En noche vieja yo estaba en Grecia, el 1 de enero estaba en España. También he pagado como 3.000 pavos a mafias para tener documentos, no sé si eran falsos o no, pero estaba en España el 1 de enero. Tenía un mes en plan como turista. Después fui a Francia pocos días y después en Suiza. En suiza pedí el asilo en 2017 para quedarme por allí. Después de 5 o 6 meses no me gusta y quise volver. Al pasar por Francia, me paran y me ponen en la cárcel 20 días por cruzar la frontera de forma ilegal y me devuelven a Suiza pero yo no quería quedarme en Suiza. La segunda vez que llegué a España fue el 7 de julio del año pasado o agosto, algo así. Hace 3 meses que tengo papeles, desde el agosto pasado soy legal con la pareja de hecho. Todo este año pasado yo he estado ilegal, sin papeles, viviendo así sin ayudas y sin nada.

- **Si puedes, háblanos del principal impacto en tu vida / identidad (y en tu familia) sobre la guerra de Siria y sobre la huida del país.**

Pues claro, como somos pobres y no tenemos, como la mayoría de la población en Siria, los pobres no tienen derechos. Si queremos estudiar hay que tener contactos del gobierno, ¿sabes? Y claro, el gobierno mata a la gente y yo claro contra el gobierno. Y el gobierno empieza a matar a todo el mundo que está en contra del gobierno y claro toda la familia está en contra del gobierno, pero no decimos nada de armas o pistolas, simplemente queremos paz. Algo de sangre no, fuera, fuera. Y nos fuimos fuera del país por eso. Al final no teníamos casa, porque lanzan bombas en nuestra casa y

ya no teníamos lugar donde quedarnos en nuestra ciudad. Por eso yo me fui a Líbano y de allí a recoger a la familia.

Refugio y/o asilo

- **Si puedes, háblanos de cómo fue la llegada a España/Cataluña.**
¿Te encontraste con problemas y/o ayudas?

Pues te digo que la cosa es que no tenía ayuda porque yo no tenía asilo aquí, en Cruz Roja, ACCEM o CEAR o lo que sea, porque yo no soy refugiado. Por eso estaba aquí de ilegal, por eso tramité la pareja de hecho sin ayuda y sin nada. **¿Con tus condiciones no podías tramitar el asilo como refugiado?** No, porque mi asilo estaba en Suiza. Si ellos sabían que mi asilo estaba en Suiza me mandaban otra vez a Suiza por la Convención de Dublín. En España, cuando me para la policía yo hablo inglés como que soy extranjero y así no me preguntaban por los papeles. Depende del día digo que soy de Bélgica, de Inglaterra, o Italiano, cada vez cambio. Pero ahora ya estoy legal, si me preguntan les diría: ¡Toma! Tengo papeles, ¡ya soy legal!

- **¿Tuviste que solicitar asilo político? Si puedes, háblanos de tu situación actual en cuanto a la petición de asilo / refugio**

Sí, empecé en Suiza pero el proceso era muy muy lento, lentísimo. El proceso era fatal, por eso no quería quedarme allí. La gente dice –Ah, Suiza, dinero- pero es toda mentira. No me gustaba la vida, era súper cara. No tenía derecho a trabajar. Tenía que esperar 2 años al juzgado y después de estos 2 años tendría la residencia de 5 años pero no podía viajar fuera de suiza. Es decir sería estar 7 años en una cárcel como es Suiza sin poder salir de allí. Solamente podía tener la ayuda del estado, pero no quería quedarme solo pidiendo ayudas. Soy humano, puedo trabajar, no me falta nada, ni mano ni cabeza, puedo trabajar. Por eso no quería quedarme allí. Todos los refugiados por allí me decían: *Eres loco, eres loco! Que haces en Suiza, que tú no busques nada de Suiza.* Yo tenía algún amigo por allí y quería estudiar,

pero era todo falso. La primera pregunta fue: *¿Eres loco o qué?* Hay algunos que esperan 2 años solo para pedir el asilo. **¿Las ayudas eran suficientes mientras esperabas el asilo?** Solamente 10 francos al día, como 9 euros al día. Con 9 euros te decían que te buscaras la vida, pero yo quería trabajar y sólo me decían que tenía que esperar. Con 9 euros no podía comer, allí 9 euros no es nada, allí es muy cara la vida. Un kilo de tomate y 2 huevos duros y ya no tenías dinero para comprar nada más.

- **En caso que no hayas conseguido el asilo (o aún no), cuéntanos si puedes los motivos**

Como no pude solicitar el asilo en España, hice la pareja de hecho. Empecé a tramitarlo el año pasado y, cuando tuve todos los papeles fue en agosto porque estuve esperando casi 1 año mis papeles de la embajada de Siria. Porque claro, son del gobierno y necesitaba mis papeles de nacimiento, de soltero, el traslado de los papeles, las estampas, los ministros de interior, exterior, no sé qué, etc. Un montón de estampas para hacer eso. Al final cuando tuve todos los papeles nos hicimos pareja de hecho en agosto y desde entonces tengo soy legal y podía trabajar y ahora estoy trabajando.

- **Si puedes, hálbanos con qué dificultades te has encontrado durante el trayecto. ¿Y facilidades?**

Estuve sin ayuda y sin nada porque soy ilegal. No podía trabajar ni hacer nada. **¿El gobierno te facilitó toda la documentación que necesitabas o te encontraste problemas?** Con el gobierno español no, la verdad. Pero con el gobierno de Siria fatal. Cada vez que decían que un papel tarda 1 mes, tardaba más, unos 4 o 5 meses más. Al final yo me volví loco hasta que tuve todos los papeles.

- **Si puedes, hálbanos de cómo ha cambiado tu vida cotidiana**

Ha cambiado un montón por la parte psicológica. Porque allí la vida y la gente era muy simple y la verdad, tienen arte, mucho arte. Aquí es muy diferente.

Aquí cada cosita con papeles, sin papeles no puedes hacer nada. Lo más difícil en Europa son los papeles, todo con papeles. Para los extranjeros. Esto es lo más difícil. Lo demás todo normal. Bueno... a mi vida personal he cambiado por el tema de la religión. Antes yo estaba plan musulmán, pero ahora me da igual. Yo quiero comer cerdo, como. Yo tengo tatuajes, vale. No quiero esperar hasta casarme para hacer sexo. Esas cosas de la religión fuera. Yo respeto a todo el mundo, me da igual que sea negra, de otra religión, lo que sea, humano y punto. Ahora es mi religión, ser humano y punto, nada más. Porque estoy cansado del tema de la guerra, de éste mata al otro por esta razón, tía, muy difícil. Ya estoy cansado de todo.

- **Si puedes, hablemos de las alianzas y dificultades con el entorno**

Nada, todo solo con mi pareja.

- **¿Te gustaría volver a Siria?**

Hombre claro, si no hay el gobierno claro. Porque no quiero volver a morir. **¿O sea, sería cuando cambien las cosas, que no hubiera el gobierno de Bashar Al-Asad?** Claro, eso segurísimo. Pero no volvería solo. Estoy seguro que los voluntarios que conocí, la gente de allí, volverían también. No volvería solo.

- **¿Cómo ves el futuro ante estas circunstancias?**

La verdad, para mí la guerra es algo bueno, porque la gente pobre por allí, haciendo manifestaciones y ya está, queremos derechos y ves que la vida no va a cambiar. Porque el gobierno sigue desde los 60' del padre. Antes era el padre, ahora el hijo, después será... todo el gobierno es de la familia. Todo el dinero del país entero, todo va para el gobierno, para toda la familia Al-Asad, por eso con la misma familia no hay futuro. Por eso ahora están ayudando

Rusia, Irán, China, todos a su lado, porque tienen dinero. Porque esos países sin dinero no van a ayudar a nadie. Los americanos también ayudan a los kurdos, Arabia Saudí ayuda a los otros, Qatar... todo para *business*, no en plan gratis. Por eso el futuro es lo mismo con el mismo gobierno. **¿Y tu futuro más personal?** Es muy simple, es *fight or die*. Lucha o muere. Quiero hacer algo, tengo un plan, llego a mi punto y ya está. Nada es imposible. Difícil sí, pero imposible no.

El lugar de la educación social

- **En el proceso de asilo, ¿ha habido educadores implicados en ofrecer soporte? En caso afirmativo, ¿de qué tipos? ¿sabes qué funciones y acciones desarrollaban?**

Creo que no te puedo ayudar, porque yo no he estado en ONG como en CEAR, ACCEM o Cruz Roja. Yo vivo en casa, y no sé lo que pasa en los centros. En mi experiencia no he estado en este proceso con alguien que me ayude. Yo he estado sin ayuda 1 año. Yo he hecho mi currículum y en CEAR me cogen, estoy trabajando ahora de conserje. Porque no puedo sacar mis títulos. La primera vez me dijeron de trabajar de monitor, pero se necesitan estudios y ahora estoy intentando sacarme el curso de monitor. **¿Y para hacer el curso, tampoco te ayudan desde CEAR?** No, porque no soy en proceso de refugiado.

- **¿Te ha preguntado alguien por tus necesidades, problemas, dificultades? Si es así, ¿quién lo ha hecho? ¿han jugado los educadores sociales algún tipo de rol en esto?**

Nadie. Me viene la gente en Grecia, allí me cambió toda la vida. Allí pensaba en porqué me ayuda todo el mundo y porque yo no ayudaba a nadie. Entonces allí hice un montón de proyectos, cocinaba para 3.000 refugiados cada día en Atenas. Por eso nadie me preguntaba y yo sí que preguntaba.

- **¿Has participado o participas en algún tipo de proyecto socioeducativo? ¿Sabes quién lo ha dirigido, sus objetivos? ¿Cómo valoras tu participación? ¿El impacto en tu vida?**

No. Bueno hay gente que me pregunta por mis proyectos. Porque cuando estuve en el campamento de refugiados, con las tiendas, estaba con ONG como ACNUR haciendo proyectos de comida. También hice un proyecto con una ONG llamada KORA para hacer un plan de restaurante. Porque siempre los refugiados esperaban mucho tiempo a hacer la comida, mucha cola y mi idea allí era hacer un restaurante y cocina. Los voluntarios y todo el mundo también vinieron a ayudar y todos los días hacíamos menú en plan arroz, no sé qué, ensalada, etc. y les decíamos que vinieran a la mesa en vez de hacer cola. Era genial el proyecto. Me hacía feliz.

- **¿Crees que has recibido el tipo de ayuda necesaria por parte de los educadores sociales / servicios sociales? ¿Qué harías diferente? Si puedes, ¿qué necesidades o problemas tuyos no se han visto cubiertos?**

No. Como era ilegal no podía. Estuve en una escuela estudiando español 2 o 3 meses donde no preguntaban por los papeles, solo eso. Y era gratuito. En una escuela y nada más, pero mi español es de la calle, solamente de 1 año.

- **Si puedes, háganos de si has recibido algún tipo de ayuda psicosocial (tipo, por parte de quién, etc.).**

Nada. **¿Y te hubiera gustado un acompañamiento?** Puede que lo hiciera mi pareja, porque estaba todo el tiempo con ella. Yo estaba súper cansado del tema de –Ah, refugiado, necesita ayuda- ¡qué coño! yo soy humano, me da igual como sea mi nombre, refugiado, inmigrante,... yo soy humano y ya está. Yo estaba sin papeles aprovechando con ella de vacaciones, fuimos a Portugal, fuimos por España... aprovechando como humano, no esperando mi ayuda.

11.4.3. Entrevista Hamza

Nombre: Hamza	Edad: 25
Sexo: Hombre	Lugar de nacimiento: Damasco, Siria
Nivel de estudios: ESO	Profesión actual: Monitor
Estatus asilo: Refugiado, asilo aceptado	

Introducción

- **Cuéntanos de dónde procedes (nacimiento, vida)**

Nací en un barrio de 300.000 habitantes, la mayoría de origen palestino. Esta gente de palestina que vino hace 70 años. Vinieron a Siria, nos dieron tiendas y la gente empezó a construir allí. Fue un barrio de casi 400.000 personas.

- **Si puedes, háganos de tu hogar y de tu entorno más inmediato (vecindario, trabajo, etc.)**

Yo vivía en este barrio, vivía con la familia, hacia vida normal, iba a la escuela, estuve trabajando de muchas cosas... En una tienda de comida, restaurantes, cosas así. Mis vecinos eran la mayoría palestinos y con los que iba a la escuela también eran palestinos. Hacíamos cosas por el barrio, la escuela y el trabajo.

- **Si puedes, háganos de tu familia y de tus amistades**

Mi familia aún está en Siria, tengo dos hermanos; un hermano y una hermana. Tengo un hermano que está en Alemania. Lleva allí casi 6 meses y mi hermana está en Líbano con su novio. Y mis padres aún están en Siria. Mi padre trabaja con ACNUR desde hace 2 años y mi madre no trabaja. Están viviendo en Damasco, un barrio de las afueras porque a nuestra casa ya no pueden volver. Mis amigos aun no sé dónde están. Algunos están en Turquía, Alemania, Suiza, otros están en Italia... Amigos que estén aquí en

España no hay ninguno, solo amigos que hice aquí. **¿Has podido mantener contacto con tus amigos y familiares?** Sí y no. No quise hablar, como tenía que salir de Siria con la situación que tenía no quise hablar, yo lo prefería.

- **Si puedes, háblanos de las celebraciones, las fiestas y costumbres**

Tenemos muchos. Tenemos el Aid después del ramadán y luego tenemos el otro Aid que viene unos meses después. A parte de esto hay gente que celebraba muchas cosas, el día de la madre, el día del profesor, el día del soldado, cosas así, etc. Fiestas tipo así. Compramos ropa nueva, salimos a la calle y visitamos a la familia.

Guerra y salida de Siria

- **Si puedes, háblanos de la situación de tu familia en Siria. En caso que tu familia no esté en el país, cuéntanos - si es posible - dónde se encuentra / reside en la actualidad Si puedes, háblanos sobre tu decisión de abandonar / huir del país (motivos, proceso de decisión, etc.)**

Yo estuve viviendo con ellos hasta casi el 2012, después empezó todo esto, empezaron a parar. Mi madre y mi padre se separaron antes de la guerra, yo y mi hermano fuimos a vivir con mi madre, y mi padre se quedó en casa con mi hermana. Cuando empezó esto volvimos juntos, estuvimos viviendo en nuestra casa hasta 2013, creo. Salió mi padre del barrio porque lo habían cerrado todo, no entraba nada de comida, de luz, de agua, nada, nada. No teníamos nada, la gente empezó a morir de hambre y mi padre salió, se quedó en casa de mi tía. Luego yo salí del barrio, pero me cogieron los del régimen y me pusieron en la prisión 40 días. Luego me pusieron a hacer el servicio militar. Estuve 2 años haciendo el servicio militar, aún estaban mi madre y mi hermano en el barrio. 1 año después salió mi madre y cuando

llegó a Turquía mi hermano salió del barrio. **¿O sea, mientras hacías servicio militar fuiste a Turquía?** Sí, bueno yo estuve 2 años haciendo el servicio militar, después de estos años, mi jefe escapó con su familia y se fueron a Turquía. Yo no sabía nada. Un día o dos después yo terminé el servicio pero no puede irme de Siria porque no tenía dinero. Un mes o dos después conseguí dinero que me dejaron muchos amigos y familia. Cuando tuve el dinero, hable con la mafia y hablamos como hacer el tema de la salida. Pagué el dinero y me llevaron a Turquía. Me fugué por qué no tenía otra opción. Aún me persiguen por haber dejado el servicio pero no saben dónde estoy. **¿Y tu familia tiene intención de reunirse aquí contigo?** Aún no lo sabemos, es que llevo dos años aquí, lo hemos hablado alguna vez, pero no sabemos seguro. Teníamos que hablar con CEAR de Barcelona porque tenemos un amigo de Siria que está en Madrid y le dijeron que sí que podía venir su familia. Pero no sabemos si vale para mí también, porque yo no salí como este chico, a él no le persiguen y a mí sí y yo no quiero poner a mi familia en riesgo. Por eso aún no he hecho nada ni he hablado con nadie porque no sé cómo lo podremos hacer. Al final de 2015 salí y me quedé en Turquía llegando allí el 1 de enero del 2016. Estuve viviendo con una familia, padres de un amigo mío, que me dejaron quedarme allí y mientras buscaba trabajo. Al final no pude encontrar porque no hablaba la lengua y me ofrecieron salir de Turquía. Me habló una amiga de mi madre que sabía de un chico para salir fuera. Me pasó el contacto y hablamos de mi situación para poder hacer el viaje. Él me dijo que no me preocupara, que si quería salir ya lo haríamos. Me dijo que si yo quería irme me podría dejar conducir el barco y así no tendría que pagar y yo dije que sí. Me costó mucho. Me costó 3 intentos para llegar. La primera vez, nos cogieron y nos volvieron a Esmirna. La segunda vez, también nos cogieron y nos devolvieron. Y la tercera vez pudimos llegar a una isla pequeña. La intención era llegar a una

isla y luego ya iríamos a Atenas. Llegamos allí y luego nos llevaron a otra isla, a Laros, allí nos dieron los papeles para podernos mover y pudimos ir a Atenas. Allí nos quedamos una noche y luego fuimos a Salónica y de allí a Idomeni que era un campo que hacia frontera con Macedonia. Allí habían cerrado las fronteras y teníamos que estar esperando. Estuve 5 o 6 meses esperando y en junio de 2016, llevaron a toda la gente del campo en otros campos pero yo no quería ir a otro campo y nos escapamos a un pueblo. Estuvimos con gente de Alemania, españoles viviendo juntos. Después hablamos de una manera ilegal para salir de Grecia, me ayudaron y ayudaron a otro amigo. Estuve un mes y medio pensando cómo hacerlo. Hicimos el viaje y llegue a Girona. Al principio la intención era llegar a Alemania, pero conocí a una chica y tuve ganas de venir a España porque la mayoría de gente quería ir a Alemania y pensé en irme por mi cuenta. Llegué a Girona en Julio. **¿Cómo llegaste hasta aquí?** Eh... con transporte... Estuve en Girona dos semanas con amigos que conocí en Idomeni. Hice la entrevista con la Cruz Roja para empezar el proceso de pedir el asilo, para preguntar información y todo el trámite. Al principio yo no tenía ganas de aceptarlo. Después de llegar hasta aquí, yo no tenía ganas de aceptar las condiciones y el trato con los inmigrantes. **¿Qué tiempo te dijeron que tardaría la solicitud de asilo?** No te lo dicen, te dicen que paciencia y a esperar. Hablé con ellos y me cogieron para entrevistarme con la policía, me investigaron, de donde soy, que hago, sobre la familia, te traen un traductor y te hacen explicar toda tu vida. Cómo llegaste, cómo has llegado hasta aquí... Esto es la primera fase antes de hacer el proceso, te valora y luego envían los papeles. Me entrevistas y luego me dicen que ya me dirán. Me dieron una hoja que pone que estoy en proceso de asilo y así no me pueden hacer fuera ni ponerme en un centro. Luego te dan la tarjeta roja. Eso no me permitía trabajar. Me dijeron que volviera 6 meses después. Volví a Girona, pero

como entonces ya vivía en Mataró me dijeron que tenía mis papeles en Mataró. Fui a Barcelona a recoger los papeles y me dijeron que ya tenía el asilo y tenía que rellenar unos papeles, fotos, muchas cosas, etc. Me dijeron que me fuera a Mataró, cogí cita con la policía para enseñar que ya tenía el asilo, la tarjeta y el asilo 5 años. Eso tardó 11 meses. Me dieron el permiso y puede empezar a trabajar. Empecé el verano pasado con los MENAS en un centro, terminé la ESO, fui a trabajar a Núria, hice el curso de monitor aquí, me saqué el carnet y empecé a trabajar aquí en Mataró en una Escuela. **¿Todo este proceso fue con la Cruz Roja o solo?** No, no, no, solo. Con la Cruz Roja hice la entrevista al principio y ya está porque me complicaron la vida, muchos papeles, muchas cosas y yo desde el principio no quise coger la ayuda porque eran 3 fases que yo tenía que entrar en un centro, luego en un piso, después en la tercera fase nos darían no sé cuánto dinero para el piso y la habitación. Pero yo vine aquí con mi ex y tenía que ir por Madrid o por Valencia pero depende, depende de Madrid. Pero no quise coger esto porque no me quería ir, me quería quedar en Catalunya. Me dijeron que como no quería coger la primera fase del centro, pues me dijeron que no me podían ayudar. Y empecé a trabajar, di clases de árabe, estuve viviendo con una amiga que conocí en Grecia, me ayudó muchísimo, me dejó estar en su casa. Después ella tuvo que salir del piso porque se le terminaba el contrato, yo hablé con sus amigos y me dejaron ir a su casa, tenían una habitación para mí y me ayudaron con el tema de la escuela, a integrarme, muchas cosas.

- **Si puedes, háblanos del proceso de huida: cómo, cuándo, dónde, con quién, etc.**

Como te he dicho antes, salí del barrio y me llevaron a la prisión y al servicio militar, yo pensaba que no me gustaba lo que estaba haciendo. Yo era conductor de un jefe, pero no me gustaba porque ya me veían como soldado, como pro régimen y no quería. Allí fue cuando empecé a pensar cómo

hacerlo. La única cosa que me faltaba era el dinero, por eso tenía que pedir dinero, recoger dinero. Tenía pensado salir como máximo tarde el 2015, pero cuando salió antes mi jefe, pensé que yo ya no podía estar más. Cuando el escapó yo tenía que salir si o si, hablé con la familia y les dije que en 1, 2 o 3 meses me iría. Al principio no lo aceptaron porque les hacía mucho miedo. Como yo había estado en el servicio militar, tenía miedo que vinieran a por mí al haberme escapado. **¿También tenías miedo por lo que podía pasar a la familia?** No, es que no pueden perseguir a la familia. Pueden ir a buscarme o preguntar pero perseguir no. Bueno, muchas veces lo hacen, con los primos, con los hermanos, etc. Pero como yo tenía mi hermana que al ser mujer no le harían nada y mi hermano mayor que estaba en el barrio y no pasaba nada porque estaba bajo el control de los rebeldes. Salí por eso, por el tema del servicio militar.

- **Si puedes, háblanos del principal impacto en tu vida / identidad (y en tu familia) sobre la guerra de Siria y sobre la huida del país.**

No, saltamos de pregunta.

Refugio y/o asilo

- **Si puedes, háblanos de cómo fue la llegada a España/Cataluña. ¿Te encontraste con problemas y/o ayudas?**

Al principio eso, yo esperaba mucho, todo lo que escuchaba de los amigos sobre Europa, Alemania, que te ayudan mucho y mola mucho. Pero aquí en España nada, comparado con lo que te explican de Alemania nada. En Alemania te ayudan muchísimo, no te dejan solo. Aquí te dejan, eres una persona de Siria, de África, eres cualquiera y vas solo. Si quieres que te acojamos, te damos lo nuestro que eran 50 euros al mes y algo de comer en la primera fase. En la segunda fase, te dan 400 euros o algo así, pero tienes que presentar facturas y de todo.

- **¿Tuviste que solicitar asilo político? Si puedes, háblanos de tu situación actual en cuanto a la petición de asilo / refugio**

Queda respondida.

- **Si puedes, háblanos del proceso para conseguir el refugio / asilo.**

Queda respondida.

- **En caso que no hayas conseguido el asilo (o aún no), cuéntanos si puedes los motivos**

Queda respondida.

- **Si puedes, háblanos con qué dificultades te has encontrado durante el trayecto. ¿Y facilidades?**

Lo de Grecia, estar 12 días en la isla encerrado, después en Idomeni 5 meses casi encerrado, luego la llegada aquí fue durilla para llegar hasta aquí. De manera legal no podía. Luego tuve que aplicar por los procesos de asilo, el reagrupamiento familiar, etc. tu eliges desde Grecia 8 países donde te gustaría ir para aplicar a esos si has llegado antes del marzo de 2016. Toda la gente que llegó después, solo podían aplicar para Grecia, como le ha pasado a mi hermano y a mucha gente más. La dificultad siempre ha sido el tema legal, la burocracia. Siempre te complica mucho la vida, todo muy lento, no sabes nada, no te informan, solo te dicen *tu espera*. Conozco a gente que aún llevan esperando 2 años. **¿Y cómo facilidades?** La gente, gente que ayudaban, voluntarios que montaban proyectos, asociaciones, escuelas, muchas cosas.

- **Si puedes, háblanos de cómo ha cambiado tu vida cotidiana**

Mucho. Ahora hago un poco la vida de aquí. Unos años antes, yo pensaba que haría lo mismo, pero ahora trabajo con niños que no lo había hecho nunca. En Grecia trabajé con niños en proyectos y desde allí pensé que molaba mucho y empecé a trabajar con niños. Mi vida ha cambiado mucho,

porque yo soy muy independiente, yo hago mis cosas, no espero a nadie. No tengo la familia aquí, ahora tengo 4 o 5 amigos que son sirianos. Bueno, me integré muchísimo aquí en la sociedad, pero no pude entrar tanto, tanto, tanto. Pude conseguir el trabajo que tengo ahora de monitor que me gusta mucho y ahora, el otro trabajo con los MENA, pero no tiene nada que ver con lo que hacía allí en Siria. Además, aquí volví a estudiar, aprendí dos idiomas y ahora tengo más responsabilidades.

- **Si puedes, hablemos de las alianzas y dificultades con el entorno**

Solo al principio. Dificultades para comunicarme y me apunté para aprender el idioma. **¿Por tu cuenta o a través de entidades?** No, no, a través de amigos. Yo no entré en el entorno de Cruz Roja y tema ayudas, no me apetecía porque me ponían muchas condiciones. **¿Y en el proceso de asilo te proponen formaciones?** No, solo el trámite de asilo. Yo fui a la escuela de idiomas los primeros 2 meses, luego lo dejé y no volví. Empecé por mi cuenta con la familia, en la calle, pero nada de Cruz Roja y nada de esta gente.

- **¿Te gustaría volver a Siria?**

No, ni pensarlo. Ni ahora ni en un futuro. No sé si en el futuro estaré aquí, pero en Siria no.

- **¿Cómo ves el futuro ante estas circunstancias?**

No pienso en el futuro.

El lugar de la educación social

- **En el proceso de asilo, ¿ha habido educadores implicados en ofrecer soporte? En caso afirmativo, ¿de qué tipos? ¿sabes qué funciones y acciones desarrollaban?**

No, al principio aquí vi a un psicólogo, pero era un amigo de un amigo de la familia. No era nadie de entidades, ya te dije que yo no me mezcle con esta

gente. Para mí, los educadores eran la familia que son los que me ayudaron con todo.

- **¿Te ha preguntado alguien por tus necesidades, problemas, dificultades? Si es así, ¿quién lo ha hecho? ¿han jugado los educadores sociales algún tipo de rol en esto?**

La gente, siempre ha sido la gente de aquí. **¿Y profesionales?** Una persona que trabaja en una cafetería, una persona que trabaja en una empresa, pero nada que tenga que ver con el ámbito social. En las ONG como Cruz Roja me ofrecía muchas cosas con muchas condiciones y yo con muchas condiciones no lo acepto. No me interesa saber cuáles son las cosas si hay condiciones, y siempre era así, por eso nunca aceptaba nada. Preferí irme solo, me dieron tarjeta de bus, 3 zonas joven, pero solo una vez. Luego cuando volví, me dijeron que ya no hacían eso proyecto. Eso es lo único que me dieron. Hace un año me dieron dinero para comer, hace 1 año. Pero tenía que presentar las facturas, los billetes, etc. Los primeros meses bien, pero luego tenía que coger cita para que me dieran el dinero, pero luego ya no me cogieron el dinero. Estuve llamando durante tres meses. Pedí la segunda fase porque no tenía trabajo y no tenía dinero, me dijeron que como no había pasado la primera fase no podía recibir el dinero, así que me lo busqué por mi cuenta. Estoy contento, porque sé que en el fondo me lo he hecho solo, me siento más integrado y con más confianza sin haber necesitado ayuda. Ahora estoy bien.

- **¿Has participado o participas en algún tipo de proyecto socioeducativo? ¿Sabes quién lo ha dirigido, sus objetivos? ¿Cómo valoras tu participación? ¿El impacto en tu vida?**

Durante casi 2 años estuve trabajando por una ONG que tenían un proyecto que trabajaba desde España y desde Grecia, donde tenían escuelas y espacios. Allí yo hacía clases de árabe, charlas, etc. Luego fui a otro centro y

también hacíamos proyectos. Yo formo parte de esta gente desde aquí, haciendo tiendas, paradas, haciendo charlas, etc. **¿Es decir, más que haber participado como usuario, has participado como trabajador/voluntario?** Voluntario, sí. Los proyectos que conocí los dirigía una psicóloga y una educadora, pero tienen el proyecto como más asistencial, para repartir ropa, comida, etc.

- **¿Crees que has recibido el tipo de ayuda necesaria por parte de los educadores sociales / servicios sociales? ¿Qué harías diferente? Si puedes, ¿qué necesidades o problemas tuyos no se han visto cubiertos?**

No me he encontrado. Lo haría todo diferente. Ahora trabajando con MENA estoy intentando hacer algo diferente. Veo su punto de vista y procuro estar pendiente de lo que necesitan, muchas de las normas del centro no me gustan, pero no quiero dejarlo porque si no, no los podré ayudar más. Tengo muchos límites, pero intento hablar, explicar y dar consejos de cómo debería ser la integración. Es lo que ahora intento para cambiar. También intento cambiar a los educadores de aquí, que la mayoría no sabe lo que significa lo que es inmigrante, ni huir. Falta mucho.

- **Si puedes, háganos de si has recibido algún tipo de ayuda psicosocial (tipo, por parte de quién, etc.).**

El psicólogo 2 o 3 meses y creo que ahora ya no lo necesito. Me pude ayudar más yo.

11.4.4. Entrevista Dorgam

Nombre: Dorgam	Edad: 28
Sexo: Hombre	Lugar de nacimiento: Daraa, Siria
Nivel de estudios: Universitarios	Profesión actual: Cocinero
Estatus asilo: Asilo aceptado 5 años	

Introducción

- **Cuéntanos de dónde procedes (nacimiento, vida)**

Pues yo nací en Daraa, en un pueblo. Pues la verdad que la vida era muy tranquila, súper tranquila. Estaba trabajando, haciendo mis estudios, con la familia y tal, estas cosas, lo normal. Pero había como un poco de miedo. Antes, con lo que pasó el 1980. Hay algunos de mi familia que se fueron y luego volvieron. Por eso tuvieron problemas con el ejército, los cogieron un tiempo. Hemos tenido un gobierno muy dictador, eso es muy fuerte. Hay mucha gente que sale a trabajar fuera del país para tener una vida, ya antes de la guerra. Y ahora, hay mucha gente que está en España, pero ya hace 20 o 25 años que están aquí. Hasta que empezó la guerra... Buah... Es que empezó en Daraa. Sólo con manifestaciones pacíficas, pero luego la gente salió de los pueblos, andando hacia la ciudad para hacer una manifestación muy grande. Allí empezó cuando mataron a gente. Hay poca gente que sabe esta cosa, pero antes de esto mataron a un niño. Lo mataron en la cárcel, porque lo cogieron a él y a otros niños porque creían que ellos habían pintado en las paredes sobre el presidente de Siria. Son niños y los cogieron a todos, de 10 a 14 años que estuvieron por una semana en la cárcel. Esto es lo que hizo estallar la guerra. Es muy fuerte. Cuando salieron los niños, faltaba uno. Al día siguiente, su familia lo encontró en la puerta de la casa muerto. Aquí empezó. Es muy fuerte que hagan esto con un niño. ¿Qué van a hacer si cogen a gente más grande? Aquí la gente empezó a salir, más fuerte, todo Daraa. Luego pasó por otras ciudades de Siria. Pero al principio, cuando mataron, fue en Daraa que mataron a 14 personas en una manifestación. Aquí la gente fue cuando dijo que ya está, que teníamos que salir a la calle. Aquí empezó.

- **Si puedes, háblanos de tu hogar y de tu entorno más inmediato (vecindario, trabajo, etc.)**

La vida normal, todo. Muy tranquila. Lo que te he dicho, que cuando la gente quería hablar sobre el tema del gobierno la gente te decía que fueras con cuidado porque las paredes tienen orejas. Había que ir con cuidado.

- **Si puedes, hálbanos de tu familia y de tus amistades**

Mi familia estaba tranquila, en su trabajo. Mi familia es grande, todos mis hermanos estaban casados menos yo que soy el pequeño. Todos tienen hijos. Vivíamos todos juntos en una casa muy grande para todos. La verdad, era normal. En el 90' murió mi hermano, que se llama como yo. Cuando el murió en Líbano, yo nací. El murió con la guerra que había con Líbano e Israel. Pero la vida era normal, no pensábamos que iba a pasar eso.

- **Si puedes, hálbanos de las celebraciones, las fiestas y costumbres**

Como Siria es un país musulmán, en el año tiene las dos fiestas del Aid, una cuando se termina el ramadán y otro Aid al cabo de unos meses. Pero también hay cristianos y otras religiones en Siria y cada uno lo celebra. Yo vivía en Damasco y en esa ciudad había de todas las religiones, había de todo.

Guerra y salida de Siria

- **Si puedes, hálbanos de la situación de tu familia en Siria. En caso que tu familia no esté en el país, cuéntanos - si es posible - dónde se encuentra / reside en la actualidad Si puedes, hálbanos sobre tu decisión de abandonar / huir del país (motivos, proceso de decisión, etc.)**

Bueno es que mi familia no está toda en Siria, tengo solo 2 hermanos. El resto de la familia está en Líbano, en el campo. Los que están en Líbano están bien, están mejor que los que están en Siria. Tengo los dos hermanos que están en Siria, son jóvenes de 30 y 32 años, tienen un poco de miedo porque ahora toda la zona está con Al-Asad y tienen mucho miedo. No

saben si los van a coger, si los van a matar... están en Daraa. El resto en Líbano están mejor, hay algunos trabajando y otros no. Algunos tienen papeles y otros no. En Líbano está un poco justo, porque las condiciones no están muy bien, pero bueno, están bien... hay mucha gente allí. Hay una organización que tiene a gente de todo el mundo y yo conozco a dos personas de España que están ayudando allá. **¿Y se han encontrado con tu familia?** Todavía no, pero se van a encontrar. Tengo amigos en Siria que no pueden salir de casa por miedo, pero eso no es tener vida. Yo he vivido casi 2 años en la guerra y he tenido mucho miedo, pero ahora sé que nadie va a entrar a mi casa aquí.

- **Si puedes, háganos del proceso de huida: cómo, cuándo, dónde, con quién, etc.**

Es que la verdad, que cuando yo salí de Siria yo salí solo. Porque mi familia estaba en Líbano, yo estaba en Jordania y cuando yo volví a Siria ya no los encontré. Después de 6 meses me fui por qué no quería estar solo. En Siria sólo te quedan dos opciones, o te vas a matar a gente o mueres. Y yo no quiero ni la una ni la otra, por eso tuve que salir mejor. **¿Por qué en Jordania ya fuiste para huir de la guerra?** Estuve un tiempo en el campo de refugiados, pero es horrible, horrible. Los de Turquía tampoco están bien, pero mejor que los de Jordania. En Jordania es como un pueblo de tiendas que, imagínate cuando llueve... Yo estuve allí y buah... La verdad que hay familias, hay muchísima gente, había 14.000 personas, ahora creo que hay 100.000 o más personas. No es el hogar. Después de meses allí, que cada vez venía más gente, pues la gente empezaba a salir y a trabajar. Al salir, la gente tenía mucho miedo, porque si te cogían te devolvían a Siria. No entiendo como devolvían a la gente al gobierno. Al volver a Siria y ver que mi familia ya se había ido, no tenía nada que hacer allí, casi todos mis amigos estaban fuera. Ya te he dicho que no quería ni morir, ni matar. Estuve un mes y

varios días de camino, hasta que logré salir del pueblo hasta Alepo, fueron muchos días, hasta que encontramos la mafia y pagamos mucho dinero. En la entrada de Turquía, estuve 10 días y luego estuve en Grecia. Durante la guerra he vivido unos momentos horribles, cada 5 minutos bombas... Hubo un momento que por la noche tiraban muchas bombas y la gente que estaba por allí... buah... han matado a muchísima gente. Irse de allí fue la mejor opción. **¿Saliste solo?** Del pueblo salí solo, pero por el camino me junté y conocí a mucha gente. Hice muchos amigos hasta que entré a Turquía i allí cada uno salió solo. Allí conocí a más gente y fuimos a Grecia juntos, con barca. Allí lo pasé muy mal, porque yo no sé nadar y lo pasé muy mal. El camino es de media hora, cuarenta minutos, de Turquía a la isla de Grecia. Pero nos perdimos y tardamos 12 horas. Fue horrible. **¿Llegaste al primer intento?** No, al segundo. Y luego hemos llegado y hemos encontrado muchas organizaciones y mucha gente que ayudaba. Eso estuvo bien. Me quedé 9 o 11 días. Luego me dieron la cartilla y he salido hacia Atenas. Sólo estuve 3 días allí y de allí fui a Idomeni, donde estuve 3 meses con muchísima gente. Nos daban comida dos veces al día, pero muy poco. Había tiendas, pero es que todo era muy caro. Allá la verdad que mucha gente tuvo muchos problemas, muchos problemas en este campo. Luego empezaron a sacar a la gente de este campo. Un día tuve un problema muy grande, con el gas y con toda la gente. **¿Y porque os tiraban gas?** Porque querían echarnos del campo. Muy mal la verdad. Había gente que empezó a tener muchos problemas, con drogas, la comida fatal, todo estaba muy mal. **¿Qué más problemas había en el campo?** También que salía muy poca gente fuera. Porque empezaron a coger números y tenías que esperar a hacer la entrevista hasta que te decían si podías irte o no y así con millones de gente... Yo tengo una cita para este año. Estaba allí el 2016 y me dieron cita para el 2018, pero no pienso ir. Ahora estoy aquí. Yo estuve 8 meses en

Grecia y luego salí con unos voluntarios hacia España. Estuve con ellos en una casa en Grecia y había una ONG que ayudaba mucho, hasta que llegué aquí con ellos.

- **Si puedes, háganos del principal impacto en tu vida / identidad (y en tu familia) sobre la guerra de Siria y sobre la huida del país.**

Es que eso... sabes que una persona ha llegado a un momento, que sabes que lo espera desde hace tiempo, pero cuando llega el momento, este momento no viene, se acabó y la guerra no sé... Yo tengo amigos que han muerto, familia que ha muerto y mucha gente que ha muerto en esta guerra. La verdad, que para mí todo esto ha pasado como un sueño y como que todo se ha ido en un momento. Van 8 años de guerra. Yo en estos años hubiera hecho muchas cosas si no hubiera pasado la guerra. Es como que se corta la vida. Hay gente que pierde muchas cosas. A lo mejor hay gente que no pierde a alguien de su familia, pero pierden su casa, su dinero, etc. La guerra lo ha parado todo. Lo he dejado todo, mis amigos, mi casa, mi cama, todo. Todo esto por culpa de una persona, porque quiere seguir sentado en una silla. No sé... es injusto. Ha parado la vida de mucha gente.

Refugio y/o asilo

- **Si puedes, háganos de cómo fue la llegada a España/Cataluña. ¿Te encontraste con problemas y/o ayudas?**

He pagado casi 1000 euros, con la mafia para poder venir con una furgoneta desde Grecia a España. En Grecia había una plaza que era para gente que quería salir, pero había que pagar mucho dinero. Fuimos allá, encontramos esta persona y llegué aquí. Estaban 2 o 3 personas conmigo, tapados entre cajas, escondidos. Al llegar fui a la oficina de FICAT, entré con ellos y fui a la cita con la policía para que me registraran y me hicieran la entrevista. Fueron 3 horas, 4 horas, te preguntas muchas cosas. Me ha tardado el asilo 5

meses, yo he tenido suerte. Lo tramite con los abogados de FICAT y me ayudaron mucho. **¿Problemas y/o ayudas al llegar?** Yo estuve con una familia en una casa, varios meses. Bueno, hace poco, 4 o 5 meses que empecé a trabajar. Al principio estuve 8 meses con FICAT en su casa, compartiendo piso con más gente de Siria. Luego fui con esta familia y cuando empecé a trabajar, alquilé una habitación. Muy mal la organización en Barcelona. Yo al menos que con FICAT me ayudaron con todo, con la lengua, los papeles, la formación, todo.

Pero al pedir la ayuda de la Cruz Roja, me dieron la ayuda, pero después de un año de llegar a Barcelona, es mucho tiempo si vienes sin dinero y sin nada. Eso estuvo muy mal. Te daban algo para la habitación y algo para la comida, pero lo tenías que certificar todo. La vida no son todo papeles, esto no está bien así. Hay otras organizaciones que no son así. Yo conozco a una persona que no puede trabajar y su caso hace que sea muy difícil de vivir aquí, porque no recibe nada. No sé, con este tema yo me enfado mucho.

- **¿Tuviste que solicitar asilo político? Si puedes, háganos de tu situación actual en cuanto a la petición de asilo / refugio**

Sí. Actualmente ya lo tengo y estoy trabajando, pero estoy buscando una habitación.

- **Si puedes, háganos del proceso para conseguir el refugio / asilo.**

Queda respondida.

- **En caso que no hayas conseguido el asilo (o aún no), cuéntenos si puedes los motivos**

Queda respondida.

- **Si puedes, háganos con qué dificultades te has encontrado durante el trayecto. ¿Y facilidades?**

Con la policía muchas dificultades. Me han parado dos veces y me piden la documentación. Pero los problemas con la policía son para conseguir los papeles, eso es muy difícil y muy lento. Te matan hasta que te sacan un papel. Pero bueno... Aquí en Barcelona hay gente maja, para ayudar hay mucha gente. **¿De ONGs, voluntarios o de dónde?** No, hay mucha gente dispuesta a ayudar. Ni voluntarios ni nada. Son familias, gente maja...

- **Si puedes, háblanos de cómo ha cambiado tu vida cotidiana**

Pues eso... guau... Es que me ha cambiado mucho. Como sabes, que son dos culturas muy diferentes, vengo de un país árabe y aquí es duro. Es muy diferente. Para comunicarme para la gente he tenido que aprender la lengua, ahora estoy pudiendo hacer amigos. Puedo salir solo y hacer las cosas solo, pero al principio no, era muy difícil todo. He dejado mi país, mis amigos. Es como una vida nueva, pero yo tengo que hacer esta vida. Me ha cambiado la mente, el ver y hacer las cosas. Yo como estuve solo en Líbano, ya estude y viví solo, pero aquí aprendes mucho más.

- **¿Te gustaría volver a Siria?**

Ahora no, en el futuro sí. Pero ahora es como que estoy en la planta 2 y no quiero volver atrás ahora. Pero en el futuro sí, para visitar o para estar alguna semanas y ya está. Si tengo mi trabajo aquí, tengo que continuar mi vida aquí.

- **¿Cómo ves el futuro ante estas circunstancias?**

Ahora nada. Es que no veo el futuro. Estoy viviendo cada día y no me estoy planteando para hacer ninguna cosa. No sé...

El lugar de la educación social

- **En el proceso de asilo, ¿ha habido educadores implicados en ofrecer soporte? En caso afirmativo, ¿de qué tipos? ¿sabes qué funciones y acciones desarrollaban?**

Pues sí. Estaba trabajando conmigo Enric y el me ayudó mucho, creo que es Educador. Me ayudaba en todo, en los papeles, cuando tenía alguna duda, en la formación, todo, él era muy majo.

- **¿Te ha preguntado alguien por tus necesidades, problemas, dificultades? Si es así, ¿quién lo ha hecho? ¿han jugado los educadores sociales algún tipo de rol en esto?**

Sí, hay gente aquí, sí. Había gente de todo, voluntarios, trabajadores, etc.

- **¿Has participado o participas en algún tipo de proyecto socioeducativo? ¿Sabes quién lo ha dirigido, sus objetivos? ¿Cómo valoras tu participación? ¿El impacto en tu vida?**

Muchos, he hecho cursos de inglés, cursos de castellano, de catalán, el de cocina, formación... Ahora justo estoy haciendo un curso de formación para saber cómo trabajar en equipo. Estos proyectos los llevan desde donde trabajo y sí, hay educadores y profesionales de todo tipo haciendo los cursos. Está muy bien. Mi participación fue bien, tienes que aprender hasta que llega el momento que puedes hacer solo. Eso es muy importante, para poderte comunicar con la gente.

- **¿Crees que has recibido el tipo de ayuda necesaria por parte de los educadores sociales / servicios sociales? ¿Qué harías diferente? Si puedes, ¿qué necesidades o problemas tuyos no se han visto cubiertos?**

Sí, eso sí. Pues sí que cambiaría alguna cosa, pero eso depende de quien fuera quien pidiera la ayuda y su condición. Todo lo principal se ha visto cubierto.

- **Si puedes, háganos de si has recibido algún tipo de ayuda psicosocial (tipo, por parte de quién, etc.).**

Sí, psicológico. Y el acompañamiento social en FICAT sólo. Eso sí en FICAT me acompañaban muchas veces. Había mucha gente que me ofrecía este

soporte, pero especialmente los de FICAT. Fue bien, porque cuando encuentras una persona que te ayuda a hacer las cosas, te hace muy feliz.

11.4.5. Entrevista Ibrahim

Nombre: Ibrahim	Edad: 26
Sexo: Hombre	Lugar de nacimiento: Raqqa, Siria
Nivel de estudios: INEF en Siria	Profesión actual: Monitor de deporte
Estatus asilo: Refugiado político 5 años	

Vivo aquí desde hace casi 2 años.

Introducción

- **Cuéntanos de dónde procedes (nacimiento, vida)**

Al nacer en Siria, en 1992, después de noviembre, nací como todos los niños, como todos los chavales en Siria. Yo vivía con una familia buena, con buenos recursos. Mi padre trabaja de jefe en una empresa de petróleo y vivíamos muy bien. Siempre escuchaba a mi padre que decía *qué día vamos a cambiar, qué día vamos a cambiar*. Yo no entendía nada porque yo era un niño y esto era malo para los chavales. No había vida política para los mayores para que pudieran hablar, tenían miedo. Esto era normal para los jóvenes de mi edad, que no entendíamos lo que pasaba. Régimen, contra-régimen o revelación, no sabíamos lo que significaba la palabra libertad. Porque todo el país vive más de 50 debajo de un control, debajo de una sola familia, Al-Asad. Hasta el momento no hay un poquito de libertad en Siria. La gente no hablaba mal del régimen porque podías vivir en la cárcel más de 30 años o toda tu vida o podías tener la muerte en la cárcel. Puede ser, yo conozco personas que han muerto en la cárcel. Yo jugaba al bádminton con el equipo internacional de Siria, durante más de 7 años. Si había un campeonato fuera del país, por

ejemplo en Irán, yo no podía jugar con el equipo, ni que fuera uno de los mejores jugadores del país. Y, **¿por qué no podías?** Porque cada jugador que tenían al padre trabajando por el régimen o eran importantes, daba igual si era buen jugador o no, él salía. No toda la gente es igual en Siria. Si eras de la misma religión que Al-Asad también tenías preferencia, los que estaban más cerca con el régimen tenían preferencia. Cuando empezó la revelación, recuerdo todas estas cosas. ¿Porque yo no jugaba fuera del país? Empezaba a entender. El segundo año en la universidad, hacíamos charlas en la universidad con amigos y empezamos a entender. Antes no lo podíamos hablar. Cuando paso lo de los niños que escribieron el grafiti en el sur de Siria, con la primavera árabe, yo empecé a añadirme a las manifestaciones de mi ciudad, con los jóvenes y con los chavales de allí. Después yo estuve 10 días en la cárcel. **¿Por haber estado en una manifestación?** Sólo por esto. Por hablar en la calle, no hacíamos nada. Los 3 primeros años de revelación no hacíamos nada, no había armas, reclamábamos la libertad con manifestaciones muy tranquilas. Fui a la cárcel, vino la policía en mi casa y me cogieron a la fuerza. Entonces, ya creí más en esa revelación. Cuando empezamos, mi padre me dijo que se había muerto un tío nuestro en la cárcel por ser de otro partido político, del Baaz. En Siria hay dos partes, en Siria el Baaz es como la izquierda. Mi tío estuvo en Iraq con la izquierda casi 2 años y cuando volvió a Siria, lo cogió la policía. Así, estuve más enfadado con el régimen. Antes mi vida era sólo hacer deporte, buscar las chicas por la calle, estar con los amigos, beber, etc. Cuando empieza la revelación cambiamos 100%. Tuvimos que aprender y saber qué pasaba. Cuando salí de los 10 días en la cárcel, fue una situación muy mala. 10 días sin ropa, sin nada, cada día venía el carcelero a golpearnos y nos decía que éramos terroristas, que hacíamos mal por el país y que éramos malas personas. Nosotros no éramos malas personas, queríamos algo

bueno por el país, por el pueblo y no hacíamos daño. Cuando salimos, teníamos más ganas de hacer manifestaciones. Hicimos un grupo de 100 personas y hacíamos manifestaciones casi cada día en la ciudad. Hasta la segunda vez. El 1 de mayo de 2011 que fue la segunda vez que entré en la cárcel. La tercera vez, fue el noviembre en 2011 y esa vez estuve en un baño de un metro por un metro. Al ser la tercera vez y al tener un grupo, el régimen fue mucho más duro, haciéndome preguntas para saber dónde se reunía la gente, a qué hora y yo decía no lo sé, no lo sé... Hasta el momento, aún tengo dientes rotos, marcas aquí de la cárcel. Después de 7 años aún hay muchas marcas en mi cuerpo. Día tras día, creí más en la revelación. ¿Sabes? Porque es una cosa buena. El 82' ya se pasó muy mal. Cada manifestación que hacíamos con los amigos, hacíamos vídeos y los poníamos en YouTube. Pero la tercera vez que entré en la cárcel fue muy duro, también psicológicamente. 6 meses una habitación, sólo, atado de las manos y los pies. Fue mucho tiempo. Después de 1 mes y varios días, tenía el cuerpo casi todo azul. Lleno de marcas. Hay marcas de armas de electrochoque. Si querían saber alguna información, te hacían esto. Pero yo les decía que no sabía nada. Si hablo, me quedaría años allí. Un día, estaba durmiendo sin ropa y noté que algo andaba por mi espalda, una rata. Yo empecé a gritar, me daba mucho asco. Vino el carcelero, le dije que había una rata y me pregunto que sólo por eso gritaba y me pegó en la cara con su arma. Antes cuando recordaba esto estaba mal, pero ahora ya estoy más fuerte y creo en la revelación contra el régimen, contra un dictador o contra los yihadistas. Porque imagínate hace 50 años que teníamos miedo a hablar. En las otras zonas del mundo, no hay un dictador como Al-Asad, el de Corea del norte es muy bueno en comparación. Por eso, hasta 2013, cuando mi ciudad estuvo libre, cuando entró el ejército libre, vivimos con libertad, cómo quería el pueblo durante más de 6 meses. Luego empezaron a entrar personas que no

eran Sirias, eran de otros países. Vino un chaval rubio, muy rubio. **¿Y quién era?** Creo que era un francés y le pregunte porqué venía a Siria y me dijo que para hacer el yihad. Cuando empezó esto, entendemos con el grupo porqué venía la gente y hacíamos manifestaciones contra estas personas que mataban gente en las plazas. El ISIS cogía cada persona activista o cada persona que levantaba la bandera de la revelación era una persona mala para ellos y empezó a luchar contra los activistas y contra el ejército libre. Empezamos a luchar contra ellos y cuando mataron a uno de mis amigos activistas, entendí. También cogieron a otros amigos y cuando escuche que un coche los había cogido en medio la calle, entendí que yo sería el próximo. El mismo día, después de una hora, estaba en la frontera con Turquía. En el mismo día que mataron a un amigo, fui directo a coger mi ropa, sin decir adiós a mi familia, porqué podía ser que vinieran a cogerme o que me llevaran a la cárcel otra vez. No pude hacer nada. Salí a Turquía y deseo que se acabe el ISIS en mi ciudad. Hasta el momento, nadie sabía nada de ellos, poco a poco empezaron a tener más grupos, ALNUSRA luego hacen dos grupos, ALNUSRA y el Estado Islámico en Siria y en Iraq y luego empiezan a luchar contra los activistas, contra el ejército libre y consiguen el control de mi ciudad. El 2013, en noviembre, salí yo a Turquía, desde ese día hasta hoy día. Yo quiero vivir un día la muerte de Bashar Al-Asad y todos los grupos yihadistas fuera de Siria para yo poder volver. **¿Para poder volver en un país democrático?** Claro, es mi sueño y para mi pueblo. Ojala algún día vivamos con libertad y con un poco de democracia, como un país normal. En el mundo, no hay ni libertad ni democracia, ni aquí tampoco. En todo el mundo no hay libertad total ni democracia. Ojala un día Siria sea un país libre del dictador este.

- **Si puedes, háblanos de tu hogar y de tu entorno más inmediato (vecindario, trabajo, etc.)**

Estuve mucho tiempo de profesor de deporte en una escuela con niños, haciendo las prácticas antes de terminar INEF. Entrenaba al bádminton con el equipo nacional de Siria y con mis amigos, así eran más o menos los últimos 4 años en Siria. Lo que podía hacer con mis amigos, o cantábamos rap, queríamos hacer algo, viajar, fiestas,... pero no podíamos hablar nada de política.

- **Si puedes, háblanos de tu familia y de tus amistades**

Mi familia son 8 personas, yo, 5 hermanos y 3 hermanas. Dos son gemelos y mis padres. Mi padre y mi madre y un hermano pequeño que sólo he visto en fotos, siguen viviendo en Raqqa. Una hermana está casada en Turquía, otra casada con mi primo en sud Arabia, y un hermano casado en Turquía y yo estoy aquí. El hermano pequeño de 4 años no lo he conocido.

Guerra y salida de Siria

- **Si puedes, háblanos de la situación de tu familia en Siria. En caso que tu familia no esté en el país, cuéntanos - si es posible - dónde se encuentra / reside en la actualidad Si puedes, háblanos sobre tu decisión de abandonar / huir del país (motivos, proceso de decisión, etc.)**

Queda respondida.

- **Si puedes, háblanos del proceso de huida: cómo, cuándo, dónde, con quién, etc.**

El mismo día que pasa lo de mis amigos activistas, nosotros éramos casi 17 activistas, chicos y chicas. Cuando vamos hacía Turquía con 2 coches, contactamos con la mafia en la frontera y la cruzamos de forma ilegal. Llegamos a una ciudad de Turquía i vivimos todos en una casa muy grande, de dos plantas. Allí estuvimos casi 2 años, aprendí turco. Trabajé casi durante un año en un hotel y era profesor de deporte. Cuando estábamos en Turquía, cogieron y mataron a dos amigos míos en Turquía que estaban en

otra casa. Ese mismo día, cambiamos de ciudad y otra vez, mataron a uno de los nuestros. Entonces el 2016, conectamos con una mafia turca para poder cruzar el mar de Turquía hacia Grecia. Cruzamos con una barca con casi 70 personas, con niños, mujeres... Al primer intento llegamos bien, pero casi cuatro horas en el mar. El miedo que tenía todo el mundo. Teníamos miedo, porque yo no sabía nadar y me puse a cantar. Yo no compré el chaleco porque pienso que tengo suerte. No morí en la cárcel, no morí en Siria, no voy a morir ahora. Lo dejé todo, mi casa, mi novia, mi familia y no tenía ganas de recordar todo esto allí. Después de las cuatro horas estábamos un poco felices y más o menos estuvimos bien al llegar a Europa. Al llegar a Atenas, llegamos al campo de refugiados. Para mi Europa es una bella mentira. Es solo Europa. Todo el mundo dice Europa, Europa... yo solo buscaba un poco de libertad. En Atenas vivimos casi 7 meses en el campo. **¿Cómo fueron las condiciones en el campo?** Mal. Nos daban dos cruasanes al día, imagínate con las tiendas y la lluvia... Luego empecé a trabajar en un supermercado de Grecia de un amigo e hice un campeonato de karate. Luego nos cogieron a un grupo de refugiados y nos mandaban a un país de Europa y a mí me mandaron a España. **¿Y tú querías ir?** Para mí todos los sitios era igual, si podía hablar y trabajar en Grecia, podía hacerlo en otro sitio. Tenía suerte. Quería llegar a un país donde hubiera paz, soy joven y quiero trabajar. Trabajaba 16 horas al día por 20 euros, pero daba igual. Allí en Grecia el piso era muy barato, podía ayudar a mi familia desde allí. En el primer país de Europa, más o menos empecé bien.

Después de esos meses, me mandaron a España, pero yo no sabía nada de España, Rafael Nadal. El deporte solo. Cogimos un avión de Atenas a Madrid y luego un bus de Madrid a Barcelona. Llegué a la Barceloneta en un centro de refugiados, con APIP ACAM. Fuimos el primer grupo que llegó legalmente, hace dos años, el 16 de septiembre del 2016.

- **Si puedes, háblanos del principal impacto en tu vida / identidad (y en tu familia) sobre la guerra de Siria y sobre la huida del país.**

Todo esto es experiencia, ahora es parte de mí. Sin todo esto sería diferente. Pero doy gracias a dios porque yo estoy vivo. Yo tengo suerte, he llegado en un país bueno y hay gente buena en el país, no hay mucha gente racista. Para mí está bien convivir con todo esto de la guerra. Mi vida es normal, pero espero una vida mejor. Espero poder traer a mi familia aquí, ver a mi novia. Pero más o menos, aparte de todo esto pienso que es una experiencia buena para mí, me he hecho más fuerte, tengo ganas de vivir y de luchar por la libertad. No sólo de mi país, sino de todo el mundo.

Refugio y/o asilo

- **Si puedes, háblanos de cómo fue la llegada a España/Cataluña. ¿Te encontraste con problemas y/o ayudas?**

¿Porque hay gente con pasaporte que puede viajar por países diferentes y yo no porque mi país está en guerra? ¿Por qué uno ha nacido en Siria y otro en África? Hay mucha gente diferente, pero vivimos en un mismo mundo. El único problema que tuve al venir de Grecia aquí fue este, el pasaporte y la guerra de Siria. Cuando llegas te preguntan tu historia, quien eres, qué haces, porqué huyes, etc. hay mucha gente interesante refugiada. Parece que Siria es una moda, parece que ahora todo el mundo le interesa. Los problemas fueron con la ONG, son nuevos y no saben cómo tratar a los refugiados. No saben sobre el país, sobre la cultura, no saben nada. Y como refugiado, vas a entrar a un centro solo para entrar, comer e ir a clase. Solo esto. Hay una cosa, y es que en los centros no puedes traer amigos. Es casi como una cárcel, más o menos. No puedes traer amigos, no tienes tarjeta para transporte,... No tenía dinero y no sabíamos cómo ir a los sitios. Los primeros 6 meses, teníamos 50 euros cada mes, esto en la primera fase. En la

segunda fase, 350 euros para la comida y todo, es el máximo. ¿Qué vas a hacer con 350 euros? El día 15 del mes ya no te quedan, pagando el alquiler, si estas malo, la comida, etc. Yo quería aprender algo para trabajar, no más ayudas. Esto es un problema. **¿Y ayudas?** Yo conocía a un chico del bádminton que vivía aquí desde hacía 15 años y contacté con él, me apunté al equipo de Granollers, aprendí el idioma con ellos, empecé a hacer amigos con el equipo, para mi ellos me ayudaron. Fui a Mallorca con una amiga que conocí voluntaria en Grecia que me lo pagó y fue muy bonito para mí. Las ONG dejan cubierto lo mínimo, pero no se preocupan más allá.

- **¿Tuviste que solicitar asilo político? Si puedes, háganos de tu situación actual en cuanto a la petición de asilo / refugio**

Lo tramité en Grecia y aquí en España. Tengo el asilo político hasta el 2021. Tuve que esperar 1 año hasta que me lo dieran.

- **Si puedes, háganos del proceso para conseguir el refugio / asilo.**

Con la policía y con alguna abogada tuve que hablar para poder tener el asilo. En APIP ACAM me ayudaron con esto.

- **Si puedes, háganos con qué dificultades te has encontrado durante el trayecto. ¿Y facilidades?**

Ya queda respondida.

- **Si puedes, háganos de cómo ha cambiado tu vida cotidiana**

Ha cambiado mucho. Hay paz. Otros nuevos amigos, nueva cultura. No he cambiado de cultura, sino que he cogido las cosas bonitas y las he juntado con mi cultura de Siria. Cada país necesitaría esto.

- **¿Te gustaría volver a Siria?**

Seguro, es mi país, es mi mundo. Tengo a mi familia allí y espero que puedan seguir viviendo, tengo miedo para ellos. Seguro que volveré, cuando acabe la guerra, si hay un poquito de paz. Voy a volver, con mis amigos, también

catalanes y enseñarles Siria. Seguro voy a volver, pero espero que no quede mucho. Iría unos meses y volvería a España, pero quiero volver. Casi el 90% de mis amigos han muerto, sino en la guerra, en la cárcel, en el mar... Quiero conocer a mi hermano.

- **¿Cómo ves el futuro ante estas circunstancias?**

Aquí me veo trabajando y en Siria espero que con el tiempo ganemos con la democracia y la libertad.

El lugar de la educación social

- **En el proceso de asilo, ¿ha habido educadores implicados en ofrecer soporte? En caso afirmativo, ¿de qué tipos? ¿sabes qué funciones y acciones desarrollaban?**

Sí, esto lo hacía conmigo la ONG, pero no como yo necesitaba sino como ellos querían. Por ejemplo, les pedí de entrenar al bádminton y no me ayudaron. A coger el asilo sí que me ayudaron, a hacer un curso y aprender el idioma sí. Una vez sí que me ayudaron a arreglar una raqueta de bádminton. Hay cosas buenas y malas.

- **¿Te ha preguntado alguien por tus necesidades, problemas, dificultades? Si es así, ¿quién lo ha hecho? ¿han jugado los educadores sociales algún tipo de rol en esto?**

Sí, había una trabajadora social que venía a hablar con nosotros, pero no me gusta. ¿Sabes porque? Porque eran cosas del pasado. Quería empezar de cero. Me preguntaba por qué no me reía y yo no quería porque estaba mal. Las preguntas que me hacía eran raras. Me pedía que le diera un abrazo, pero yo no quería, ni quería reír. No lo sé, no me gustó. Hice una entrevista con ella y ya está.

- **¿Has participado o participas en algún tipo de proyecto socioeducativo? ¿Sabes quién lo ha dirigido, sus objetivos? ¿Cómo valoras tu participación? ¿El impacto en tu vida?**

Hice el curso de monitor y la formación en el idioma. No sabía quién dirigía los proyectos, no tengo ni idea. El profesor estaba muy bien y teníamos buena relación, me fue bien el curso y ellos también aprendieron árabe (se ríe), aprendieron a decir las palabrotas. Fueron útiles los cursos.

- **¿Crees que has recibido el tipo de ayuda necesaria por parte de los educadores sociales / servicios sociales? ¿Qué harías diferente? Si puedes, ¿qué necesidades o problemas tuyos no se han visto cubiertos?**

Hay niños, hay familias, hay personas que necesitan esto. El educador social tiene que aprender la cultura del país antes de hablar con los refugiados. ¿Por qué? Porque si hay alguna pregunta rara, la persona ya no querrá hablar con ellos. También estaría bien que hablaran árabe porque sino, no sabrán exactamente qué quiere decir y qué ideas tiene la persona. Hay que hablar con el idioma, es mejor para todos. Tienen que coger un poco de idea sobre el país, para saber qué preguntar. Por ejemplo, un chico de Nigeria que es musulmán y le preguntan: ¿tienes novia? Esté ya no querrá hablar con ella porque es un musulmán practicante y dejará la entrevista. Es un ejemplo pequeño. **¿A ti, personalmente, te ha faltado alguna ayuda?** Todo. Yo al principio necesitaba hablar, hablar con amigos, hacer charlas,... no dejaban entrar a una amiga que hacía charlas en el centro. Es algo malo cuando tú vienes con tus amigos en casa y no los dejan entrar. Eso es difícil, parecía como una cárcel pequeña. Cada uno tiene su libertad. Lo que haría diferente sería en relación a la comida y los amigos sólo, algo más no.

- **Si puedes, háganos de si has recibido algún tipo de ayuda psicosocial (tipo, por parte de quién, etc.).**

El primer grupo de refugiados que llega a España, necesita esto. A mí me iba bien el deporte, el bádminton y necesitaba esto. Sólo para hablar, pero seguro que otros refugiados sí que necesitan más soporte psicosocial. Tengo

amigos que se les ha muerto la madre en la guerra, otros en la cárcel, otros que se les ha muerto toda la familia en la guerra y las ONG ayudan a estas personas, pero este acompañamiento es un problema con el tiempo. Todos al llegar necesitamos ayuda psicológica. Una, dos, tres o cinco entrevistas y luego ya ves si va mejor, si aprende el idioma, etc. pero al principio segurísimo.

11.4.6. Entrevista Mustafà

Nombre: Mustafà	Edad: 26
Sexo: Hombre	Lugar de nacimiento: Siria del sur*
Nivel de estudios: Universitarios Profesión actual: **	
Estatus asilo: Refugiado político 5 años	

*Es una ciudad que está cerca de Iraq, en la frontera. Es una ciudad muy peligrosa porque tenemos todas las bombas en esa zona y cuando los del ISIS y DAESH han llegado a Siria ha sido por mi ciudad. Luego Raqqa y luego Aleppo, tenían todo este trozo para ellos. Estas zonas estaban petadas de problemas, hasta hoy que ayer y anteayer había aún muchas bombas y bombas químicas, matando a mucha gente, a niños... y nadie puede pararlo. Es que todos los días, todos los días. Yo tengo amigos, mis tíos dos, mis primos dos han muerto y no puedo hacer nada. Es una guerra y no podemos hacer nada, es que estamos allí sin nada.

Nuestro país es que era tan bonito... Teníamos toda la vida muy barata, podíamos vivir con 100 euros todo el mes y te sobraba dinero. Mi madre que es profesora de inglés y trabaja en un colegio todo el mes y cobraba 80 euros y pagábamos el alquiler con su sueldo. Mi padre también trabaja, es ingeniero y tenía su sueldo, ahorrábamos un sueldo y gastábamos el otro.

Pero después de la guerra, si quieres alquilar una casa cuesta 100 euros y 100 euros es mucho allí. Todo se encareció y yo pensé en ir a trabajar, en salir de aquí y buscarme la vida para poder ayudarlos. Al principio, no me dejaban salir, que decían que yo me tenía que quedar con ellos. Pero al final llegó un momento que tenía que salir sí o sí. **¿Y por qué no te dejaban salir?** Claro, porque era el hermano mayor, mis hermanos son todos pequeños. El más mayor estudia para ser dentista, está en el segundo año. Mi hermana termina este año los estudios, está estudiando literatura francesa. **¿Están allí por eso?** Están allí todos. Tengo un hermano más también. Somos dos hermanos y dos hermanas. Mi hermano pequeño está en la primaria y mi otra hermana en la ESO. Soy el mayor y no me dejaban marchar del miedo que tenían. Al final tuve que salir como obligado, porque terminé mis estudios y me llamaban del servicio militar. Mientras estaba estudiando no me obligaban a ir al servicio militar. Pero al terminar los estudios sí y ahora que hay guerra, te cogen de la calle para llevarte al servicio, estudies o no.

******En Siria trabajé en la tienda de mi padre que era nuestro negocio hasta los 18 años. Al final pensé en buscarme la vida y aprender otras cosas y me fui con mi tío en una tienda de aluminio que era como una fábrica pequeña donde hacíamos puertas, entre otras cosas. Allí estuve 3 años y luego empezó la guerra y lo hemos perdido todo. Estuve 4 años viviendo la guerra. Desde 2011 hasta 2014. Salí de Siria el 16 de junio del 2015. A veces no podíamos salir a la calle. Nos fuimos a un pueblo pequeño más tranquilo durante un año. Al principio estábamos en una casa, pero luego compramos un trozo de tierra y pusimos nosotros la casa, así no pagábamos alquileres ni nada. Después de 1 año volvimos a la ciudad cuando la cosa estaba más tranquila y allí volví a trabajar en una tienda de móviles. Después de 2 años no podía estar más allí porque pasaban los militares buscando a gente, todos teníamos miedo de estar en la calle. Querían a más gente, porque todos los

días moría gente y necesitaban a más gente. Estaban viniendo con armas y pistolas y yo no quería morir ni quería matar a mi pueblo o a mi ciudad, a mis amigos, etc. son mis amigos, yo no puedo coger una arma y salir a matar a mis amigos. Así que me fui de allí.

Introducción

- **Cuéntanos de dónde procedes (nacimiento, vida)**

La vida era simple, casi conocías a toda la ciudad, éramos casi 1.500 personas. Es una ciudad pequeña. Era muy tranquilo, cada uno trabajaba de lo suyo. Allí teníamos a gente pobre, pero en Siria en general, era un país tan simple. Si había una persona que no tenía dinero para vivir, podíamos ayudarle porque éramos como una familia. Pero no solo en mi ciudad, sino todo el país. Si podía ya te lo devolvería y sino no importaba. Cuando ves a alguien de tu país que no puede comer, ni trabajar ni nada, pues tienes que ayudarles. Es que los árabes, tendrán muchos niños, al menos 4, 5 o 6. Son familias con muchas personas y hay que ayudar porque los sueldos no llegan para mantener. Todos éramos solidarios.

- **Si puedes, háganos de tu hogar y de tu entorno más inmediato (vecindario, trabajo, etc.)**

Queda respondida.

- **Si puedes, háganos de tu familia y de tus amistades**

Mi familia está toda en Damasco. Mis amigos están por todo el mundo, hay gente en Bélgica, Alemania, Suiza, en Siria, en Turquía, en Holanda, hay gente que aún está en Grecia, que no han podido salir. En mi familia igual, hay algunos que están en Siria y otros en Alemania. **¿Podéis mantener el contacto?** Sí, bueno, no con todos. Es que tengo el contacto pero no quiero hablar porque a veces no lo llevas bien.

- **Si puedes, háganos de las celebraciones, las fiestas y costumbres**

Hay muchas. Por ejemplo, ayer era el nacimiento del Profeta Mohammed y hacemos cosas solidarias. Compramos comida, dulces, vamos al restaurante de los Kebab y damos cosas gratis porque es el día del profeta. También hay la fiesta del cordero y otra que es antes, el Aid. La fiesta del cordero es la gran fiesta. Estas son las fiestas más mayores.

Guerra y salida de Siria

- **Si puedes, háblanos de la situación de tu familia en Siria. En caso que tu familia no esté en el país, cuéntanos - si es posible - dónde se encuentra / reside en la actualidad Si puedes, háblanos sobre tu decisión de abandonar / huir del país (motivos, proceso de decisión, etc.)**

Mi familia está toda en Siria, en Damasco. Mi madre ya no trabaja, está jubilada y mi padre tampoco trabaja porque está jubilado y no puede trabajar. Así que tienen un poco de dinero de eso. Mi padre tiene casi 60 años, pero el sueldo no les llega para vivir, por eso mi padre está trabajando de conductor de autobús para ganarse la vida. Yo también les ayudo con lo que puedo desde aquí.

- **Si puedes, háblanos del proceso de huida: cómo, cuándo, dónde, con quién, etc.**

Como te he dicho antes, primero mis padres no me dejaban salir, pero cuando ya no se podía más, hable con un chico que era militar y le di dinero para que me dejara salir. Él era el responsable del punto para salir de la ciudad. Le di casi 1000 euros para poder salir de la ciudad y me dejó salir. Salí y caminé 2 km con un hombre mayor de 60 años y la mujer de su hijo pequeño y 2 niños más, salimos de ahí todos. Ellos cruzaron un río, pero yo me quedé en un pueblo de al lado que tenía casa mi tía. Lo que mi madre me hizo una maleta con mucha ropa y como es una madre, se pasó con el peso y me dejó una marca en los hombros. Y claro, el DAESH, cuando pasa un

joven tienen que mirar si es del Al-Asad o de donde es, lo controlan. Lo primero que me hicieron fue mirarme los hombros, porque cuando te pones un arma se la cuelgan del mismo sitio. Entonces me dijeron que yo era militar. Les intenté explicar que no lo era y me preguntaron qué estudiaba. Había acabado mis estudios de derecho y también estaba estudiando educación física, pero les dije solo educación física. Me miraron la maleta y me sacaron los papeles y vieron que soy abogado. Mentí porque ellos no quieren un abogado, porque allí los abogados son corruptos y defensores del Asad. Su Islam es diferente al nuestro, yo soy musulmán, pero lo que ellos están diciendo yo no lo conozco, es como ellos quieren. Si ellos deciden que no puedes tomar café, pues no puedes tomar café. Bueno, al final me cogieron 11 días por haber mentido y por las marcas. Me decían que yo era militar y que era un mentiroso. Les pregunté de llamar a mi familia, pero no me dejaron hacer nada. Fueron 11 días, pero como si fueran 11 años de mi vida. Fue horrible, horrible. La cárcel allí era una casa, era una casa de un general que había quedado vacía y la habían cogido los del DAESH. Empezaron allí haciendo gobiernos, ayuntamiento, una comisaría de policía y lo hacían en casas de gente. A mí me dejaron en una casa, donde éramos 4 en una habitación y cada uno tenía su problema. Pasaron 3 días y vino uno del juzgado a preguntarme qué hacía allí y qué estaba pasando, porque era militar. Le dije que no era militar y ellos decían que lo tenían todo justificado, y así todo el rato. Les dije que eran unos mentirosos y me pegaron una hostia en la cara, me quedé con nervios y quería matarle, pero al final me quedé tranquilo. Tenía que salir de allí porque además, mi familia no sabía nada de mí. Me quedé callado. Al día siguiente vinieron y me trajeron el informe naranja. **¿Cuál es el informe naranja?** Es cuando te van a coger a matar, te van a matar. El uniforme especial que te ponen cuando te van a matar, el naranja es el de allí. Me dijeron que el viernes sería mi hora a

las 12 y ese día era martes. Me quedé esos días, desde el martes, sin dormir tomando solo agua, no podía hacer nada porque no podía hacer nada. Yo no me preocupaba por mí, me preocupaba por mi familia ya que no sabían nada de mí. El viernes, vinieron 2 chicos por la mañana, bueno, 2 chicos no porque son animales. Porque no tienen sentimientos, son robots militares. Vinieron 2 y me cogieron cada uno de un brazo. Yo no quería andar porque no quería matar. Me pegaron y me taparon la cara hasta llegar al sitio. Yo no paraba de pensar que me iban a matar, porque ellos cuando matan a la gente lo hacen en los pueblos, en la plaza del pueblo para que toda la gente lo vea. Me quitaron lo que me tapaba los ojos y yo era el último, al lado tenía a 3 más. 2 iban como yo, naranja. El juzgado tenía un papel y decía todo lo que había hecho la persona para justificar porque lo mataban, pero se lo inventaban y la gente no podía hacer nada. La gente se quedaba callada, lo miraban pero no podían hacer nada. Y tampoco podías fumar con ellos, si fumabas te ponían unos palitos en los dedos y te los rompían. El Islam no podemos saber si decía eso, tiene muchos años, pero fumar no está prohibido fumar. El alcohol sí que está puesto en el Corán que está prohibido. Como te he dicho antes hacen el Islam como ellos quieren. Este hombre de la plaza, estaba robando el dinero del DAESH, según ellos, y lo mataron enfrente de mí. En un punto caliente en la guerra, le dieron un disparo en la rodilla y él tenía un hierro en la rodilla. Cuando se sentó, se sentó en su culo y con las manos hacia atrás. Bueno y querían cortarle la cabeza. Bajo un hombre de un coche, un hombre africano porque era negro, fue horrible, era un robot y tenía una espada. La manera de cortar la cabeza tiene que ser por los lados y este hombre le pincho a su lado para que levantara la cabeza y se la cortó. Yo estaba mirando y no podía moverme, empecé a gritar, a insultar a decirles que son unos mentirosos, que eso no es el Islam, sois ladrones, esto no es el gobierno... Entonces vino el juzgado y

me puso una pistola en la cabeza y me dijo *o te callas o te mato* y le dije pues que me matara ya porque son unos mentirosos y eso no es el Islam. Me preguntó que como me llamaba y me reconoció que era el abogado y militar. Le volví a repetir que no era militar, que había hecho la carrera antes de la guerra y que nunca había practicado la profesión. Estaba esperando mi turno. Quedaban dos a mi lado. Había 2 niños, cada uno de 8 años, para matar a los dos chicos que había al lado de mí. Les dijeron a los niños que mataran a los dos de mi lado para sembrar el horror desde que tenían 8 años. Empecé a moverme y me vino uno de atrás que me dijo que no me preocupara y le dije como no me voy a preocupar con lo que está pasando. Este juzgado me dijo que yo iría el próximo viernes, que hoy ya no quedaba tiempo. Pero yo no quería esperar, me quería matar o quería hablar con mi familia antes, pero no me dejaron. Al final, el juzgado vino por la noche y me dijo que me cambiara mi ropa, me dio mi dinero, mi DNI y mi carnet de conducir. Mis papeles de los estudios me los tiró y me dijo que corriera. Me dejó ir. Me dijo *corre, eres una persona libre*. El mismo día, a las 12 de la noche, me dejó ir. Le dije que como iba a moverme si no había transporte y me trajo con su coche al otro pueblo para ver a mi tía. Cada pueblo tenía su gente del DAESH. Me quedé solo una noche, me cambié la ropa, dormí y comí y al día siguiente ya estaba en la frontera con Turquía. Pagué dinero a las mafias para poder entrar a Turquía y allí ya empezó mi otra vida. Primero fui allí y trabajé en un restaurante y ahorré un poco de dinero para viajar a Europa para pasar por Macedonia, Grecia, Austria... hasta llegar a Alemania. **¿O sea, el objetivo era Alemania?** Sí, al principio era Alemania.

- **Si puedes, hablemos del principal impacto en tu vida / identidad (y en tu familia) sobre la guerra de Siria y sobre la huida del país.**

Mal. Porque en mi ciudad había cada día bombas en la calle. Salía por la ventana, un día era mi coche. Era un regalo de mi padre. Perdí mi vida, mis amigos, mi regalo, etc. A veces, estábamos en casa, escuchábamos una bomba y los vecinos bajamos a ayudar porque las ambulancias no podían ayudar a todos los lados. Íbamos allí y había gente muerta, gente herida, gente con el último respiro y hacíamos para poder ayudar. A veces, había el cuerpo de gente dividido en 2 o 3, una vida que era un desastre. Éramos en Siria 30 millones y ahora somos 18 mil, han matado a la mitad. El que se quedó en Siria es porque no tenía dinero para salir, porque cuesta una pasta, a mí me costó 7.000-8.000 euros para poder llegar hasta aquí. Era el dinero para mi futuro, para casarme, para mis estudios, era mi futuro. Llegó un momento que no tenía ni 1 euro para comer. Solo tenía la comida que daban allí en los campos y era una comida malísima. Ahora tengo una ulcera en el estómago por esa comida. En Grecia también era una vida muy difícil, mucha gente, con las carpas donde casi dormíamos 300 personas en una carpa y solo teníamos un pasillo para podernos levantar, nada más. Al final éramos 15.000 personas, pero al principio, cuando cerraron las fronteras con Macedonia llegamos a 65.000 personas. Cuando dormías tenías que abrazar tu mochila para que no te robaran. A mí me robaron ropa, bambas, etc. si podían también robaban dinero y móviles. Es que la gente no tiene dinero y tenía que vivir.

Refugio y/o asilo

- **Si puedes, háblanos de cómo fue la llegada a España/Cataluña.**

¿Te encontraste con problemas y/o ayudas?

No me encontré con ningún problema porque cuando salí de Grecia me ayudaron voluntarios españoles y un chico argentino. Es un fotógrafo que estaba haciendo documentales y fotos para explicar todo lo que pasaba. Tengo un amigo de Montgat que es un actor que hace teatro y películas, él

también me ayudó mucho. También unas amigas de Alicante. Cuando llegué aquí me acompañaron 3 de ellas, las 2 chicas de Alicante y otra chica con transporte. Me llevaron a Barcelona, me dieron dinero, me tuvieron en su casa, en Gracia, hasta que hice todo el proceso. Me recomendaron ir a un centro. Pero los centros me ofrecían ir a Valencia, Alicante, en el País Vasco u otros sitios. Pero yo quería quedarme aquí porque ya tenía amigos aquí y no conocía a nadie en los otros sitios. **¿Y quién es que te ofrecía este cambio de sitio?** Las ONG como la Cruz Roja y CEAR. Al final no fui al centro, cogí una cita con la policía en el paseo de San Juan. Quedé con ellos y con la abogada. Me hicieron la entrevista y empecé con CEAR pero les dije que no quería estar con ellos en todo el proceso. Había que presentar los billetes de todo, no podías comprar tabaco ni alcohol, solo para comer y transporte y todo con factura. Teníamos que pedir el sello y la factura de todo. Si querías hacer el proceso tenías que cumplir las condiciones. Yo estuve con ellos 6 meses y lo hice todo bien. Después de 6 meses me dieron la tarjeta roja con permiso de trabajo y me preguntaron: ¿Cuándo empiezas a trabajar? **¿Es decir, ya tenías el asilo?** Sí, el asilo ya lo tengo. Lo hice desde CEAR. **¿Y cuánto tiempo te tardó en llegar?** Tardo 1 año y tres meses. La tarjeta roja, en la primera no puedes trabajar y en la segunda te ponen debajo si puedes trabajar. Pero claro, después de 6 meses o 7 meses, aún no hablaba bien el español o el catalán. Pero tenía que trabajar. Entonces, yo me bajé a las ramblas, a los restaurantes árabes, como hablo inglés, un poco de turco y árabe. La mayoría de gente que iba allí eran turistas que hablaban inglés más que castellano, por eso encontré trabajo allí y trabajé 1 año. Allí aprendí un poco de castellano, con la familia que me acogieron también aquí en Premià, con mi novia también porque ella solo habla castellano y continué la vida así. Me ayudó la gente de aquí, en una ONG de aquí Premià que se llama Premià Acollir, me ayudaron para seguir estudiando porque me

faltaban 2 años para acabar la carrera de educación física en Siria. He podido recuperar los papeles de Siria de mis estudios, pero no me pueden convalidar los estudios de derecho porque las leyes son diferentes. Pero no voy a repetir una carrera tan difícil y en otro idioma. Es que no puedo, es una locura. Así que pensé en la carrera que había empezado de educación física, me convalidaron y he estudiado un curso y ya pude trabajar de profesor de educación física. Ahora trabajo en un centro de profesor de educación física.

- **¿Tuviste que solicitar asilo político? Si puedes, háblanos de tu situación actual en cuanto a la petición de asilo / refugio**

Lo solicité todo en Barcelona, el asilo con CEAR y luego con la Cruz Roja me dio la ayuda económica durante 3 meses y ahora tengo el asilo hasta el 2022.

- **Si puedes, háblanos del proceso para conseguir el refugio / asilo.**

Queda respondida.

- **En caso que no hayas conseguido el asilo (o aún no), cuéntanos si puedes los motivos**

Queda respondida.

- **Si puedes, háblanos con qué dificultades te has encontrado durante el trayecto. ¿Y facilidades?**

Sólo encontré un problema con la solicitud de asilo o los tramites. Cuando se me estaba a punto de acabar la tarjeta roja, teníamos que ir a renovar la tarjeta la semana antes porque había una cola de casi 200 personas. La última vez, salí del trabajo a la 1 y media de la noche para hacer cola y ya había 2 o 3 personas haciendo cola y era por estas épocas del año, diciembre. Hacía un frío... y tuvimos que dormir en la calle. Claro, sólo dan 100 números cada día y si había más personas, ya no te atendían. Dicen que no hay policía... en diciembre del año pasado había los problemas de los

independentistas y decían que la policía estaba toda fuera. Al final lo conseguí, cuando entré me dieron la residencia. Hasta enero de 2022 tendré que volver a renovarlo.

- **Si puedes, háblanos de cómo ha cambiado tu vida cotidiana**

Bueno igual. Allí iba a mi bola, salía con mis amigos y hacía lo que me daba la gana, pero no llegaba borracho ni fumado a mi casa. No podía hacer cosas como tomar alcohol, allí no podía, lo hacía escondido con mis amigos, en alguna casa vacía. No es por nada, es por la gente, para que no nos vean, porque éramos chicos de universidad y no lo podíamos hacer delante de todo el mundo. Dirían *ese abogado que está bebiendo es un borracho...* Aquí bebe todo el mundo. Allí es un país islámico. Diferencias culturales. Pero aquí puedo hacerlo en la calle y donde quiera, sin problema.

- **Si puedes, háblanos de las alianzas y dificultades con el entorno**

Me han ayudado los chicos allí en Grecia, la gente de aquí y la ONG de aquí Premià. Ahora soy socio y colaboro con ellos, no solo por los refugiados sino que también hacemos acciones comunitarias. Se ha facilitado un autobús gratuito para la gente que se pueda mover por Premià. También han hecho una cosa muy bien y es que ayudan a la gente de fuera a conseguir el padrón, los que no tienen papeles y yo trabajo con ellos como voluntario.

- **¿Te gustaría volver a Siria?**

Yo no quiero volver a esa vida otra vez. Allí van a matarme, yo no quiero volver a morir. Estoy haciendo lo posible para que mi familia pueda venir aquí. **¿Y si fuera una Siria democrática y libre?** Tampoco. Es que ya no puedo vivir en ese país, ya no es mi país de antes, ya no es la gente de antes. La gente de antes, casi toda está muerta.

- **¿Cómo ves el futuro ante estas circunstancias?**

Bueno, ahora estoy trabajando aquí, estoy tranquilo pero estoy preocupado por mi familia. Sigo con la vida adelante trabajando y buscando el futuro que

pueda. **¿Te gustaría reagruparte con tu familia?** No me gustaría, me encantaría que vinieran aquí. Hace 4 o 5 años que solo los veo por la pantalla del móvil. A veces no quiero ni llamar, porque me da más pena ver a mi padre a punto de llorar y yo no puedo. Le dejo un mensaje de voz o a veces escrito. Mi madre me escribe casi todos los días, pero le respondo con una palabra o dos porque no quiero que sufran más. Yo sé que están sufriendo, pero cuando me ven así, nos echamos de menos. Mi padre me dijo que me echaba de menos, pero no de hablar sino que necesita abrazarme y yo le digo que me pican a la puerta por qué no puedo verlo así. Imagínate, estás con ellos toda la vida y de repente ya no estás con ellos y tampoco estamos muertos, pero sabes... no sabemos cuándo vamos a juntarnos. Yo estoy en otro país, ellos están en Siria y yo estoy preocupado por ellos, es que ya son mayores. Intentaré que puedan venir de visita y preparar los papeles. Tengo un amigo que lo hizo y se lo aceptaron. **¿Pero de visita o para quedarse?** No, para quedarse aquí. Pero solo puedes sacar a los menores, a tu padre y a tu madre, pero si tienes hermanos mayores no puedes sacarlos de allí. Pero claro, los pequeños no pueden hacer nada. Les dije que no haría nada, porque solo podrían venir mi madre y mis hermanos pequeños. También tenía mi hermano y mi hermana que se pueden quedar allí con mis tías, pero tampoco los quiero dejar allí. Me gustaría que hicieran una visita y que luego presentaran el asilo aquí. Es muy lejos, pero lo intentaremos. Les enviaré una visita de 3 meses, y así nos podemos ver y luego lo podemos probar desde aquí.

El lugar de la educación social

- **En el proceso de asilo, ¿ha habido educadores implicados en ofrecer soporte? En caso afirmativo, ¿de qué tipos? ¿sabes qué funciones y acciones desarrollaban?**

No, eso la abogada que me acompaño dos veces a la comisaria, nada más. Ah, perdona, y la educadora social o trabajadora social de la Cruz Roja, pero solo para presentarle los papeles y los billetes de compra con las facturas del mes. Ella gestionaba las ayudas económicas, y cada mes teníamos cita, le presentaba las facturas y ella me daba los cheques. La vi 6 veces en 6 meses. Y me dijo que si quería algo o si me interesaba preguntar algo, que la llamara. Pero yo quería trabajar y no conocía el idioma. Pero claro, no tenía traductor y no nos podíamos entender. Le iba hablando árabe, ella español, a veces en inglés. Claro, si yo no te entiendo en tu idioma y tú no me entiendes en el mío y no tienes traductor, una ONG internacional... ¿cómo nos vamos a entender? Solo al principio tuve estos problemas. Con la entrevista con la policía sí que tenían traductores, pero en la Cruz Roja fue en la primera cita el problema. Luego ya te buscas la vida. **¿Entonces, el trabajo de la educadora, era meramente gestionar la ayuda económica?** No hacía nada más, te cogía las facturas y te daba el cheque. Si no tenías todas las facturas, no te podían dar el nuevo cheque.

- **¿Te ha preguntado alguien por tus necesidades, problemas, dificultades? Si es así, ¿quién lo ha hecho? ¿han jugado los educadores sociales algún tipo de rol en esto?**

No.

Cuando estuviste con CEAR, ¿te propusieron realizar cursos de idiomas, te preguntaron por tus necesidades, qué te gustaría hacer...?

Me ofertaron un curso de castellano 2 días a la semana, pero el profesor era un hombre mayor, era un voluntario y nosotros no entendíamos nada. Si yo te hablo en árabe y tú no sabes nada, te vas a quedar igual. Necesitábamos imágenes para saber qué era cada cosa, u otras maneras de estudiar, pero no me sirvió porque nos hablaba de los verbos y no entendía nada. Aprendía más en la calle hablando con la gente y me fui de CEAR. Además, no me

hicieron ninguna pregunta de qué quería trabajar, o qué quería estudiar... Me preguntaron de qué había trabajado en Siria, lo apuntaron y me dijeron que les avisara cuando tuviera el permiso de trabajo. Cuando lo tuve, los avisé y desde ese día hasta hoy y todavía no me han llamado. Llevo aquí 2 años y 4 meses y todavía no me han llamado.

- **¿Has participado o participas en algún tipo de proyecto socioeducativo? ¿Sabes quién lo ha dirigido, sus objetivos? ¿Cómo valoras tu participación? ¿El impacto en tu vida?**

Yo he estudiado sólo en una escuela de Badalona, del Fondo. Es una escuela de catalán. Tengo el B2. Pero si no practico, no me queda. Ese tiempo estuve aprendiendo catalán y castellano a la vez. Pero era un poco difícil. Preferí dedicarme al castellano porque me podía entender todo el mundo y cuando tenga el castellano bien ya me pondré con el catalán. Después de 6 meses dejé la escuela de catalán. Me gustaría aprender catalán, la gente cuando lo hablan es diferente, es más abierto y son idiomas diferentes. Estos proyectos los llevaban profesores, era una escuela que la llevaba el gobierno y la busqué yo. Solo había una profesora, era mejor profesora que en CEAR. No pagábamos nada de dinero y nos lo daban todo; libros, lápices... El curso de CEAR mal, porque no se entendía nada. Éramos al principio 15 personas y, al final, quedamos 2 personas. Era un profesor voluntario que tenía que venir a las 18h y venía a las 18.30h. Podría haber avisado, yo tenía que trabajar, tenía que ir y volver a Premià o Mataró, podía perder el tren... Con los trenes yo tampoco sabía que el de Maçanet también paraba a Mataró y Premià. Yo sólo cogía el que decía Mataró porque no lo sabía... **Claro, esto también hubiera estado bien que alguien os lo explicara...** Con la gente que conocía me ayudaron, pero no son educadores ni nada, porque me he buscado la vida yo. He aprendido yendo a tomar un café, conociendo sobre

el país con los amigos, etc. Nadie de ONG me ha ayudado, he trabajado yo mismo.

- **¿Crees que has recibido el tipo de ayuda necesaria por parte de los educadores sociales / servicios sociales? ¿Qué harías diferente? Si puedes, ¿qué necesidades o problemas tuyos no se han visto cubiertos?**

No. Por ejemplo, si tengo una habitación alquilada, mínimo tengo que pagar 250 euros o 300 euros. Y claro, si ellos me dan 350 euros para todo, me quedo con 50 euros o 75 euros que no me llegan para comer. Por eso no quise seguir con los procesos de las ONG, tenía que trabajar y buscarme la vida, es una mierda. Lo que haría diferente, es que te dieran algo para poder vivir. Los primeros meses que estas con ellos solo te dan 50 euros, ¿Qué vas a hacer con esto? No podías comprar todo lo que necesitas. Por eso mejoraría las ayudas económicas, también el soporte de las ONG, que los educadores nos propusieran ir a las bibliotecas, que nos enseñaran donde hay cursos, que nos propusieran de salir a la montaña y conocer Catalunya... Sólo hice una salida y fue con el curso de catalán, que era del Ayuntamiento. El profesor nos propuso ir a una fiesta de Badalona el sábado, otro día a la montaña, no era obligatorio pero si queríamos nos apuntábamos. Salí con ellos varias veces. Yo pienso que la Cruz Roja es un negocio para sacar el dinero de la gente. El dinero no llegaba para poder vivir el mes, el transporte público es caro y con el dinero que te dan no te permite moverte. Como recomendación, estaría bien que hubiera profesionales que hablen árabe, no había traductores, sólo tuve traductor 2 veces. No hay traductores porque no quieren gastar dinero. El traductor me dijo que cada entrevista que hacía cobraba 40 euros.

- **Si puedes, háganos de si has recibido algún tipo de ayuda psicosocial (tipo, por parte de quién, etc.).**

Nos dijeron que si teníamos algún problema y queríamos hablar con algún psicólogo que los avisáramos. Una vez les avisé y no me atendieron. Me dijeron que en ese momento no tenían disponibilidad. Y acompañamiento social tampoco. Todo lo que hemos hecho, lo hemos hecho solos y con la ayuda de los amigos de aquí de España.

11.4.7. Entrevista Ghada

Nombre: Ghada	Edad: 21
Sexo: Mujer	Lugar de nacimiento: Siria, Alepo
Nivel de estudios: Universitarios	
Profesión actual: Estudiante y profesora de inglés	
Estatus asilo: Aceptado 5 años, NIE	

Introducción

- **Cuéntanos de dónde procedes (nacimiento, vida)**

Viví 17 años o 18 años en Siria, Alepo. Después viajé a Turquía y viví allí durante 2 años y medio y viví como no refugiada, no recibía ayudas. Sólo viví allí. Después con el UN viajamos a España y vivimos aquí con una Fundación de refugiados. Primero en un centro de refugiados con otras familias y después de 9 meses cambiamos a vivir a nuestro piso. Llevamos 3 meses en el piso nuevo, más o menos. Pero el vivir en el centro de refugiados, por primera vez al llegar a España, fue muy difícil por muchas cosas. Era difícil vivir con otra gente todo el día, también con la gente de la fundación. Nosotros también somos 5 personas en la familia y estábamos todos en la misma habitación. Mis padres, mis 2 hermanos y yo. Los cinco con la misma Fundación durante 9 meses. Nosotros éramos nuevos, no conocíamos el idioma, ni sobre el país y todo. Las personas de la Fundación no nos

ayudaron muy bien, sólo con pocas cosas. Nosotros teníamos cosas muy difíciles. Ahora lo tenemos más fácil porque hablamos mejor el idioma y puedo buscar en el ayuntamiento, trabajo, para estudiar, las cosas médicas, etc. Al hablar mejor, sé dónde está el CAP, dónde está el hospital grande y mis amigos de Marruecos me han ayudado a tener esta información. Cuando tengo dudas, hablo con mi amiga de marruecos para preguntarle donde está el hospital o donde está la escuela de adultos... Porque yo no hablo muy bien, pero más o menos. **Y en comparación con la vida que teníais allí en Siria antes del conflicto, ¿cómo era allí?** Muy bien, teníamos nuestro piso, mi padre trabajaba, teníamos nuestra escuela, mis amigos, mis familiares y todo muy bien. Pero cuando empezó la guerra, fue otra vida. Una vida muy difícil y muy triste.

Nosotros vivimos con la guerra durante 4 años y después viajamos a otro país. Había muchas cosas difíciles para vivir, no había agua limpia, no había electricidad, los niños no podían ir a la escuela, no podíamos andar por la calle porque había muchas bombas, no había cosas para poder vivir. Por eso, después de 4 años, viajamos a Turquía.

- **Si puedes, háblanos de tu familia y de tus amistades**

Todo estaba muy bien. Por ejemplo, nosotros estábamos en nuestro piso en el centro de Alepo, también teníamos la escuela muy cerca, teníamos un piso muy bonito, nuestro padre trabajaba muy bien. Había muchas cosas para vivir, para pasear, siempre había fiestas donde íbamos. En las vacaciones, cada verano, nos íbamos una semana al mar. Cuando estábamos en la escuela y teníamos vacaciones también hacíamos cosas con los amigos.

- **Si puedes, háblanos de las celebraciones, las fiestas y costumbres**

Nosotros en Siria tenemos fiestas de musulmanes y otros cristianos. En año nuevo, como navidades, también hay fiesta durante 3 o 4 días. Nosotros los

musulmanes, tenemos 2 fiestas, el Aid durante 3 días y el segundo Aid que son 4 días. También tenemos el año nuevo y tenemos 1 día de fiesta, pero es diferente al de aquí. Ahora sería el año 1440.

Guerra y salida de Siria

- **Si puedes, háblanos de la situación de tu familia en Siria. En caso que tu familia no esté en el país, cuéntanos - si es posible - dónde se encuentra / reside en la actualidad Si puedes, háblanos sobre tu decisión de abandonar / huir del país (motivos, proceso de decisión, etc.)**

Ahora mismo, yo tengo solo 2 tíos de parte de mi padre, el hermano de mi madre y una prima en Siria. También tengo amigos. Toda mi familia está en Turquía, algunos en Alemania, etc. Pero antes, estábamos todos en Siria. Por ejemplo, mi tío vivía aquí en España desde hace años. Mis padres, mis hermanos y mis tíos estamos aquí en España. También está mi abuela, el primo de mi padre y su familia, también hay otro primo con su familia. El tío de mi padre está en Zaragoza, desde hace 50 años.

- **Si puedes, háblanos del proceso de huida: cómo, cuándo, dónde, con quién, etc.**

Después de 4 años de vivir la guerra, no había cosas para vivir, no había electricidad, no había agua, no había escuela y ya no podíamos estar en Siria. Entonces decidimos hacer el viaje, cogimos el autobús. Primero desde Alepo a Líbano y después a Turquía. A Turquía fuimos en un barco grande que íbamos 300 personas. Llegamos a una ciudad al sur de Turquía, muy cerca de Siria. Estábamos muy cansados, muy tristes y yo tenía un doble sentimiento. Quería viajar, pero a la vez no quería viajar. Porque a mí me gusta mi país y no quiero vivir fuera de mi país, tengo mi familia y mis amigos allí. Pero con la guerra era muy difícil. Cada día moría un amigo, o estaban en el hospital, familiares también. Yo tengo miedo para mi familia. Por eso fue mejor viajar

a Turquía. En Turquía se estaba mejor, el país estaba bien, había amigos, había muchas personas de Siria, también había toda la familia de mi madre, el país es bonito, hay muchos recursos para vivir... Pero necesitaba mucho dinero, tenía que trabajar mucho... **¿Pudiste trabajar allí en Turquía?** Sí, yo trabajé enseñando inglés a los niños. Mi hermano trabajaba, mi madre también y mi padre un poco, mi hermano pequeño iba a la escuela. Al principio iba a escuela árabe y luego fue a una escuela turca. También aprendimos el idioma turco, pero no muy bien, solo un poco para poder vivir allí. Ahora ya no me acuerdo muy bien. Desde que llegué aquí, me puse siempre con el castellano y he olvidado un poco el turco. Es más fácil el castellano que el turco. El turco tiene muchas palabras árabes, el castellano también tiene palabras árabes, como por ejemplo: azúcar, arroz, almohada, aceite... **¿Y con quién huiste de Siria?** Iba con mi familia, con mis padres y mis hermanos. Fuimos siempre juntos, desde Siria hasta aquí. Otros familiares, como los tíos y tías, vinieron después. Con él UN en Turquía, tuvimos la entrevista para hablar. También preguntamos a nuestros familiares de aquí como se estaba en España y por eso vinimos aquí.

- **Si puedes, háblanos del principal impacto en tu vida / identidad (y en tu familia) sobre la guerra de Siria y sobre la huida del país.**

La guerra nos ha afectado muy mal y con mucha tristeza. Aunque ahora mismo, ya casi no me acuerdo. Pero antes, nosotros siempre estábamos enfadados, tristes, pensábamos en la gente que aún está allí, con los niños... Mi padre también estaba triste y enfadado, porque él tenía trabajo, pero con la guerra se quedó sin trabajo. Y se ponía enfermo al pensar en todo lo que pasaba, al haberlo perdido todo.

Refugio y/o asilo

- **Si puedes, háblanos de cómo fue la llegada a España/Cataluña.
¿Te encontraste con problemas y/o ayudas?**

No muy bien. Hay cosas que estuvieron bien y cosas que estuvieron mal. Sabes que estuvimos con una Fundación. Por ejemplo, nos ayudaban de manera asistencial, con el dinero y nos daban lo básico. Pero la ayuda de preguntar por nosotros, para poder aprender, para estudiar el idioma, etc. no nos ayudaban, no teníamos soporte psicológico, sólo lo básico. Por ejemplo, había amigos españoles que sí que nos preguntaban qué queríamos, qué necesitábamos, pero en la Fundación no. Cuando nosotros buscábamos piso, el propietario quería el contrato de trabajo, nóminas o querían un papel donde pusiera que la Fundación era responsable de nosotros, pero la Fundación no firmaba y por eso ningún propietario nos aceptaba a nosotros. La Fundación dijo que no era responsable de nosotros, solo nos pagan el dinero y ya está. Por ejemplo, ahora tenemos a nuestro padre enfermo, está en el hospital y la Fundación lo sabe, pero no nos preguntan cómo está nuestro padre. Mis amigos de Marruecos y nuestros amigos españoles sí que nos preguntan. La Fundación no nos ayuda con los médicos, ni nada. Mi hermano está en la escuela, nosotros tenemos que cambiar de piso a finales de agosto o setiembre y mi hermano pequeño estuvo sin ir a la escuela durante 2 o 3 semanas porque no sabíamos dónde estaba. Y la Fundación no nos ayudaba nada. Sólo a pagar el alquiler y para pagar las cosas básicas. **¿Y, por ejemplo, os ayudaron a buscar una escuela para vuestro hermano?** No, lo hice yo sola. Fui al ayuntamiento y preguntaba lo que tenía que hacer, qué papeles necesitaba, llamaba y preguntaba cuando había plazas... **¿Y en el ayuntamiento te ayudaron? Sí.**

- **¿Tuviste que solicitar asilo político? Si puedes, háblanos de tu situación actual en cuanto a la petición de asilo / refugio**

Yo no sabía cómo iba lo del asilo. Desde Turquía ya tramitamos el asilo aquí a España y aquí solo con la Fundación. Pero yo quiero pedir más ayudas. Hace 6 meses, mi hermano, mandó un correo del asilo para buscar piso y luego le respondieron que habían hablado con los de la Fundación y que ya nos estaban ayudando mucho y no se implicaron más con nosotros. Las personas en la Fundación no eran buenas, no todos, sólo algunos. Por ejemplo, mi hermano pequeño, es muy pequeño y cuando jugaba al fútbol le hablaban mal para decirle que no podía jugar allí, que tenía que jugar fuera. Lo decían muy enfadados, pero mi hermano no lo entendía, él quería jugar. Se lo podrían haber dicho de otra manera también. No me gustaba su trato, ni la Fundación, ni las personas. Cuando yo les mandaba un mensaje porque necesitaba un papel para alguna cosa, ellos no respondían. Mi hermano pequeño ahora tiene muchos problemas con el dentista, pero cuesta mucho dinero. Caritas nos dijo que nos podía ayudar, pero que quería hablar con la Fundación. Les di el número de Cáritas a la Fundación, pero desde hace 3 semanas la Fundación no ha hablado con ellos, no los llaman y los de Cáritas están esperando. Mi hermano no siempre puede ir a la escuela porque tiene mucho dolor y tiene que quedarse en casa con ibuprofenos... Les pedí que por favor, hablaran con Cáritas y con los Servicios Sociales, me dicen que sí, *sí, que luego hablaran con ellos*, o que no cogen el teléfono, pero eso es mentira, porque los de Cáritas me dicen que aún esperan la llamada. Cáritas quieren ayudar con las cosas de los niños, pero hay entidades que al saber que estamos con otra Fundación ya no nos ayudan. Nosotros somos 5 personas, 4 grandes y 1 niño. Tenemos que comer todos, pagar el agua, el gas, la electricidad, los medicamentos, la ropa, todas las cosas, pero el día 20 del mes ya no nos queda dinero. Necesitamos más ayuda o la ayuda de los alimentos a parte o para el niño aparte, pero no nos lo dan.

- **Si puedes, háblanos del proceso para conseguir el refugio / asilo.**

Tenemos NIE para 5 años. ** Y tardo mucho en llegar la tarjeta?** No mucho, solo un mes porque nosotros con el UN, antes de 4 o 6 meses de venir, cogieron nuestros datos, el pasaporte y todas las cosas para preparar los papeles. Eso fue lo mejor, porque con él UN y aquí en España, ya tenían todos nuestros datos y fue muy rápido. Tamb en tenemos un documento que nos permite viajar, como los documentos de trabajo. Podemos salir a todos los países, menos Siria. Al llegar a España, al cabo de 1 mes o 2 ya teníamos la residencia.

- **Si puedes, háblanos con qué dificultades te has encontrado durante el trayecto.  Y facilidades?**

Sí, claro. Hay muchas cosas difíciles. Por ejemplo, nuestro piso, coger solo las cosas básicas e irnos de Siria. No podíamos cogerlo todo, solo pasaporte, los documentos y lo básico. Tamb en cogimos piso en Turquía y preparamos las cosas, pero cuando tuvimos que volver a viajar a España, tampoco lo pudimos coger todo. Cada uno se llevaba solo una mochila. Ahora aquí en España todo nuevo, tambíen estamos preparando nuestra casa de cero. Cogimos la casa sin muebles. La Fundación nos dijo que estaba prohibido dar dinero para que los refugiados podamos poner muebles en nuestras casas. Le pedí que quería ver un papel dónde estuviera esto escrito, donde pusiera que estaba prohibido. Entonces dijo que no había papel, porque la Fundación miente. Nosotros ahora hemos comprado una nevera de segunda mano, todo de segunda mano y cogemos cosas de la calle o cosas que la gente no quiere y nos lo dan. Nuestros amigos tambíen nos han ayudado con el piso. Ahora lo tenemos mejor, pero estamos 5 personas sin armario. Las camas, las sillas, las mesas, los platos... de la calle o amigos. Pero seguimos sin armario. Eso es un problema.

- **¿Consideras que durante el proceso de refugio has recibido un trato diferenciado al de los hombres? ¿Por qué?**

No. Aquí en España no. ¿Y desde la salida de Siria, de Líbano, por Turquía? No, está bien.

- **¿Piensas que las mujeres sirias, por el hecho de ser mujeres, tienen más dificultades o problemas específicos en comparación con los hombres?**

No, pero yo pienso que las mujeres son más vulnerables porque están con los niños, también tienen que trabajar, aprender y hacer muchas cosas. Tienen más dificultades. **¿En qué ocasiones sucede?** Con el piso, en aprender el idioma, para buscar trabajo, para buscar cosas. Aquí por ejemplo, cuando llegué tenía que preguntar dónde estaba todo, pero ahora mejor. Antes tampoco podíamos hablar castellano y era muy difícil. El idioma es fácil, pero al principio es el problema principal. Realicé cursos de la escuela de adultos y lo hablo mejor ahora.

- **¿Piensas que las mujeres y los niños son más vulnerables en el proceso de huida que los hombres? ¿Cuáles son los peligros a los que se enfrentan?**

No... lo mismo. Nosotros somos una familia y salimos juntos. Hay personas, que cuando salen solas las mujeres con sus niños sí que es muy difícil. Nosotros, como somos una familia, fue más fácil en grupo y fuimos siempre juntos. **Porqué una mujer sola con sus niños, ¿con qué problemas crees que se puede encontrar?** Cuando hay la guerra, las mujeres no podían salir solas, tienen que ir con un hombre. Cuando hay el grupo de los DAESH, ellos no aceptan una mujer sin hombre. Nosotros cuando salimos no había este grupo, había otros y estaban en otras ciudades. **¿Y qué pasaba si salía una mujer sola?** No puede. Ellos por ejemplo, cogen a esta mujer y sus

niños y la juntan con otro hombre y se encuentra con muchos problemas, no puede salir sola.

- **Si puedes, háblanos de cómo ha cambiado tu vida cotidiana**

Lo primero, es el hecho de aprender un idioma nuevo. El día en Siria, era muy diferente. En Turquía no era tan diferente, pero aquí en España sí que es muy diferente. El horario, las personas... **¿Porqué, como era allí?** En siria, teníamos otro horario, la cultura es muy diferente. En el oriente, tenemos otras cosas como la religión muy diferente, las costumbres, las relaciones sociales también son diferentes... Aquí en España son más abiertos y simpáticos. En Siria también lo son, pero aquí es diferente. Aquí con todo el mundo. Bueno aquí también hay personas que son simpáticas y otras que no. Por la calle, cuando pregunto, hay gente que me responde muy amable y otras que no.

- **Si puedes, háblanos de las alianzas y dificultades con el entorno**

Hay muchos cursos con el ayuntamiento, cuando fui para empadronarme también me ayudaron. Hice dos cursos, uno con el ayuntamiento y otro con la escuela de adultos. Hay mucha gente de fuera de España, de Ucrania, China, Georgia, mucha gente. El profesor era muy bueno. Ahora todo está bien, pero antes todo era más difícil, al aprender el idioma todo ha mejorado.

- **¿Te gustaría volver a Siria?**

Sí, ojalá después de la guerra podamos volver a Siria. Iría cuando el país volviera a estar bien, a vivir y si no está bien, sólo a visitar.

- **¿Cómo ves el futuro ante estas circunstancias?**

No lo sé, porque hasta ahora no he ido a la universidad. Solo he estudiado el idioma. No sé cómo está el futuro, pero espero que bien.

El lugar de la educación social

- **En el proceso de asilo, ¿ha habido educadores implicados en ofrecer soporte? En caso afirmativo, ¿de qué tipos? ¿sabes qué funciones y acciones desarrollaban?**

¿Conoces la figura del Educador Social? No... En la Fundación había trabajadora social, pero solo con el nombre, educadores no. Yo pienso que hay, pero solo con el nombre, no trabajaban en la Fundación. Yo tenía una amiga de Marruecos que me ayudaba mucho, cuando yo necesitaba una cosa ella me ayudaba. Los de la Fundación solo con lo básico y tardaban mucho tiempo. Yo les llamaba, les mandaba mensajes y tardaban mucho en responder. Me decían que tenían mucho trabajo, siempre. En la escuela de adultos teníamos que pagar 25 euros cada uno, pero la Fundación hasta ahora no me ha dado el dinero para la escuela de adultos. Yo no tengo dinero y no puedo pagar. Después de un mes pagó la Fundación. Y mi padre tampoco puede darnos dinero porque la Fundación solo nos da 670 euros para todas las cosas, agua, electricidad, medicamentos, cosas de la escuela... Como te decía antes, el día 20 del mes ya no queda nada. Cuando mi hermano y yo empezamos a trabajar, la Fundación nos dará menos dinero. También, cuando yo busco trabajo, no tengo los documentos certificados para ser profesora de inglés, no tengo el castellano muy bien y no me pueden dar mucho dinero para pagarme por qué no tengo certificados. Hay una persona en la Fundación que te ayuda a encontrar trabajo, yo quiero ir a ella, porque hasta ahora no tengo el Currículum adaptado. También quiero buscar trabajo por Parets, pero no tengo dinero para el transporte. No nos ayudan con el transporte. **Y esta persona que os ayuda a encontrar trabajo, ¿sabes si es educadora o qué profesional es?** Trabajadora social o como orientadora laboral.

- **¿Te ha preguntado alguien por tus necesidades, problemas, dificultades? Si es así, ¿quién lo ha hecho? ¿han jugado los educadores sociales algún tipo de rol en esto?**

Yo lo pregunto siempre. Pero a mí, me lo han preguntado mis amigos. Pero mis amigos no me pueden ayudar con todas las cosas, me ayudan a darme información, con el idioma porque ellos lo hablan mejor, pero otras ayudas no pueden. **¿Y profesionales te han preguntado?** No, nada. La trabajadora social de la Fundación, mira la foto de mi padre como está en el hospital y ella necesita la cuenta de cuando compramos para comer y tenemos que coger la factura para ellos. Ella ha visto que tenemos el padre al hospital y no nos ha preguntado como está. Y ahora, tampoco quiere las facturas, porque ella venía a cogerlas y veía a mi padre enfermo, ahora no quiere venir para no tener que ver a mi padre enfermo ni preguntar. Los trabajadores no nos ayudan. Hay otras Fundaciones que son mejores, hay amigos de mis padres que están muy felices en otros sitios de España que han podido estudiar, trabajar y están en un piso muy bien. No sé por qué nosotros estamos en esta situación...

- **¿Has participado o participas en algún tipo de proyecto socioeducativo? ¿Sabes quién lo ha dirigido, sus objetivos? ¿Cómo valoras tu participación? ¿El impacto en tu vida?**

Sí, ahora mismo estamos haciendo dos cursos. Uno con el ayuntamiento dos días a la semana y otro con la escuela de adultos, dos días a la semana. Son cursos de castellano. Después de castellano hay catalán, universidad... Primero haremos el castellano y después otros. Estos cursos los llevan los profesores y me los han enseñado mis amigos. El curso va bien, me gusta mi profesor. **Y, ¿os han hecho alguna actividad donde os enseñen la cultura de aquí, la ciudad, o algo parecido?** Sí, el profesor, mis amigos, mi tío, las personas que llevan aquí mucho tiempo nos han explicado estas

cosas. Y el profesor de castellano también nos hace leer textos donde trata sobre la cultura de Barcelona.

- **¿Crees que has recibido el tipo de ayuda necesaria por parte de los educadores sociales / servicios sociales? Si puedes, ¿qué necesidades o problemas tuyos no se han visto cubiertos?**

La Fundación solo con las cosas básicas. Me ha sido muy difícil conseguir las ayudas, algunas tardaban mucho tiempo y aún me tienen que decir si nos las darán o no. Los Servicios Sociales y Cáritas muy bien, pero no nos pueden ayudar porque estamos con otra Fundación. Cuando ellos contactan con la Fundación. La semana pasada, fui a hacer una entrevista con la trabajadora social de Servicios Sociales con mi padre. Pero la Fundación les dice que hasta después de abril no nos pueden ayudar, yo pienso que Servicios Sociales trabajan mejor que en la Fundación. **¿Qué harías diferente?** Me gustaría cambiar el programa, no todo, pero por ejemplo, el primer tiempo que se vive en el centro, no puede ser que vivamos 5 personas grandes en una misma habitación todos juntos. Esto fue un gran problema. También para aprender el idioma, nos ponían a todos en una misma clase con niveles diferentes. Mi madre no sabía las letras, mi padre sabía leer y escribir pero no muy bien, había muchos niveles, altos y bajos y estábamos todos juntos. Durante 9 meses no pudimos aprender porque la clase era muy mala. El profesor estudió historia y no sabía nada como enseñar, no tenía experiencia. Ahora en la escuela de adultos mejor, nos separan por niveles. Esto también lo cambiaría. Y las personas de la Fundación también. Cuando yo estaba en Turquía, pensaba que en España estaríamos muy bien, mi tío me había dicho que las personas eran muy buenas y era bonito. Además, desde Turquía, vimos en la televisión, como en Cataluña la gente decía que querían acoger a refugiados para ayudarnos. Pero cuando hemos llegado, yo he visto otra realidad.

- **Si puedes, h́ablanos de si has recibido alǵun tipo de ayuda psicosocial (tipo, por parte de quíen, etc.).**

He recibido ayuda de mis amigos. Hasta ahora no he recibido soporte de psicólogos. En la Fundación había un psicólogo, pero él no nos ayudó, sólo hablaba de nuestros problemas, pero no nos ayudaba con las cosas de la Fundación. Sólo hablaba y escribía. En vez de ayudarnos, nos metía más presión y nos exigía.

11.4.8. Entrevista Hala

Nombre: Hala

Edad: 36

Sexo: Mujer

Lugar de nacimiento: Homs, Siria

Nivel de estudios: Doctorada

Profesión actual: Técnica en Igualdad de género

Estatus asilo: Residencia de trabajo*

*Porque vine aquí cuando empezó la revolución en Siria, por razones de seguridad y en 2011 empecé a pensar en salir en junio. La embajada española aún estaba abierta en Siria y entonces, podía obtener un visado de turismo. Busqué para hacer un Máster en España, en Italia o Grecia. Y luego me aceptaron aquí en la Universidad de Tarragona. Pero me costó mucho tener el visado porque tardó unos meses, al final me dieron el visado a mí y a mi marido. Así que salí con mi marido en avión, con mucha dignidad.

Luego terminé mi Máster y fui a Turquía para hacer mi trabajo de campo de la Universidad. Entre el 2013 y 2016 sólo venía aquí Cataluña para hablar con mi profesor sobre el trabajo, pero estuve este tiempo en Turquía, en el sur. Allí estuve de voluntaria y también trabajé con una empresa que tenía un

programa de apoyo en las zonas ocupadas por la oposición. Allí se complicó por qué no era tan segura la cosa.

El año pasado terminé mis estudios y entonces cambio mi residencia en residencia de trabajo y pude trabajar aquí. Nos costó un poco porque los trámites siempre son un poco estresantes. Aunque para los que estábamos ya aquí no complicaron tanto las cosas. Hace falta recordar que el sistema de visados es la primera etapa que se está usando para vulnerar los derechos humanos de las personas que quieran venir. Cuando te deniegan el visado, entonces tienes que salir con una patera en el mar. **Me comentaste también que, ¿saliste como exiliada de Siria?** Como auto-exiliada sí. Tenía que salir porque yo era empleada del estado, en la agencia de noticias del estado, es decir, los que cuentan las mentiras y hacen propaganda del régimen. **¿No compartías lo que tenías que decir?** No solo eso, es que son mentirosos, son criminales, es un estado terrorista. De hecho, yo fui testimonio porque cuando fui a Turquía, crucé las fronteras para poder ayudar en los campos de desplazados, qué tampoco mucha gente habla de ellos, y hay muchas personas que están en muy malas condiciones. Entonces, yo estaba en un campo y el régimen bombardeo otro campo de desplazados.

Introducción

- **Cuéntanos de dónde procedes (nacimiento, vida). ¿Cómo era la vida antes de la guerra?**

Normal. Aunque, cuando salí y empezó la revolución, me di cuenta que no era normal. Tú estás viviendo una dictadura y lo tienes normalizado. Por ejemplo, nunca me había dado cuenta, pero en las escuelas éramos adoctrinados, en el ámbito militar, como seguir órdenes, como montar un fusil... Entonces, en nuestra infancia, vivimos como soldados. Pero esto, para mí antes, era lo normal. Hasta que me di cuenta que tenemos derechos

humanos, que tenemos voces, que podemos decir no a las injusticias. Te das cuenta de las crueldades que estaban rodeando el mundo en el que vivía. Por ejemplo, yo vivía en Damasco, pero soy de Homs, no soy de una familia rica, pero tampoco pobre. Yo vivía en Damasco y no sabía lo que pasaba en el norte de Siria. Hubo una sequía importante y mucha gente tuvo que desplazarse y no sabíamos nada, el estado no nos daba información. Es un ejemplo. Tampoco se podía hablar de política porque dicen que los muros tienen oídos. Después de que el padre del dictador actual muriera, llegó su hijo que era joven, que introdujo internet, empezó a hablar de sociedad civil y pensamos que las cosas estaban mejorando, pero no fue así, fue igual que con el padre. Y a veces, cuando estoy con mi marido hablando y vemos a chicos jóvenes, aquí está lleno de Ateneos, centros cívicos para los jóvenes y me da tanta envidia. Allí, para los jóvenes, casi no había espacios así, sólo algunos centros culturales. Teníamos la unión general de mujeres, pero no sabían nada de las cuestiones de las mujeres, sino que sólo enseñaban primeros auxilios, pero no sus derechos ni diferencias. Todo una mentira.

- **Si puedes, háblanos de tu hogar y de tu entorno más inmediato (vecindario, trabajo, etc.)**

Vivía en un barrio que era mixto, cerca del casco antiguo. Vivía en un piso y era como un pequeño pueblo donde había musulmanes y cristianos. En la escuela que fui, también era mixta, a nivel de religiones. Fui a la universidad, tenía dos trabajos porque era difícil vivir en Siria con un solo trabajo. Yo vivía con mi madre y luego cuando me casé ya fui a vivir con mi marido. Para cubrir las necesidades, los pisos, teníamos que tener más de un trabajo.

- **Si puedes, háblanos de tu familia y de tus amistades**

Íbamos a los cafés, a comer con los amigos, pero no había infraestructuras para hacer actividades diversas. El otro día, también lo estábamos hablando con mi marido que, en Siria, no hay para hacer turismo interno porque era

muy costoso, no había hoteles o los que había eran de 4 o 5 estrellas para los turistas, pero no había casas rurales como aquí. Antes Siria era clasificada como uno de los 5 países más seguros del mundo. Yo podía salir sola por la noche, pero luego empezabas a darte cuenta de tus condiciones como sujeto en una dictadura, podías desaparecer, esto pasa. Hay más de 80.000 personas que están detenidas y desaparecidas ahora mismo. ¿Sabes cómo está confirmado? Porque un señor que es fotógrafo, se llama Cesar, hizo fotos donde se confirmaban 14.000 muertos en las cárceles. De hecho, tenemos amigos que supieron que su hermano había muerto porque lo vieron en las fotos. Muchos voluntarios que iban en misiones, eran encarcelados o desaparecidos.

Guerra y salida de Siria

- **Si puedes, háblanos de la situación de tu familia en Siria. En caso que tu familia no esté en el país, cuéntanos - si es posible - dónde se encuentra / reside en la actualidad Si puedes, háblanos sobre tu decisión de abandonar / huir del país (motivos, proceso de decisión, etc.)**

Mi familia es muy curiosa, toda es pro Asad, menos yo. Tengo un hermano y una hermana que estaban fuera de Siria antes de la revolución y mi madre y mi padre están separados. Viven en Damasco y justo el septiembre pasado la pude volver a ver, a mi madre, en Berlín, después de 7 años. Ella está enferma, tengo una hermana que está en Berlín con sus hijos y nos encontramos allí. Mi hermana se tuvo que ir de Siria porque un día se enteraron que su hijo estaba en las listas de captura. Y ¿Por qué? Porque su nombre se parece al de una persona que está buscada. Su padre conocía gente en el gobierno y se pudo enterar de esto. Luego, los cuñados de mi hermana, que viven en Berlín desde hace más de 30 años, también buscaron una asociación allí donde acogen sirios con garantías. No es a través del

gobierno, sino que a través de las asociaciones también se podía salir de Siria. Cuando hablamos de refugiados, es importante destacar que hemos sido privilegiados. Por ejemplo, en mi caso, 1 año más tarde o unos meses más tarde, y no hubiera podido salir de manera tan tranquila de Siria. Entonces mi hermana, fue a Berlín por qué no podían garantizar el bienestar de su hijo. La gente desaparecía o eran encarcelados o torturados. Así que el año pasado, en agosto, mi madre a través de asociación también pudo ir a Berlín. Mi madre no necesita dinero, solo necesita un visado. Está allí enferma, tiene cáncer y así la pude ver. Es la vida.

- **Si puedes, háganos del proceso de huida: cómo, cuándo, dónde, con quién, etc.**

Recibí amenazas. Como estuve trabajando en las noticias, en esos meses estuvimos muy controlados. Un solo gesto, te puede costar tu vida, de ser detenida. Claro, yo tenía posiciones muy claras en apoyo a las protestas. Porque cuando yo ya me fui, el gobierno empezó a bombardear. Cuando empecé a pensar en salir, sólo estaban deteniendo a gente, torturando y estaban con tanques. Ya es horrible, pero aún no habían bombardeado. Ahora hemos llegado a un nivel surrealista, la cantidad de violencia y que internacionalmente sea normalizado. Están hablando de transición, mientras nosotros hablamos de justicia. Se permite que un gobierno haga esto. ¿Qué nivel de miedo y desesperación estamos viviendo para que gane gente fascista? Yo creo que tienen miedo, miedo de sí mismos, ignorancia... Siria es el ejemplo de que se puede matar una población entera, un país, y no pasa nada. Hay que luchar contra la impunidad de la violencia. Hay 6 millones de desplazados internos también y tampoco se habla de esto. ¿Cómo viven esta gente? Necesitan ayuda humanitaria y no la hay. Yo no me quedé en Siria porque no podía tolerar lo que hacía el gobierno. Y en ese momento, no sabía que se iniciaría una guerra civil. Es difícil. El proceso de

amar a mi familia, pero no puedo entender como una madre extraordinaria como mi madre, puede aceptar la matanza del otro. No puedo. Intento justificarlo. Y ella también me intenta entender a mí, pero tampoco puede. Hacen un lavado de cerebro. Yo tuve suerte de ir a la universidad. Cuando mi marido y yo fuimos a Turquía, fue porque queríamos entender lo que era bombardeo, yo no creía que fuera capaz. Y la verdad es que es un caos. La gente de Turquía, cuando yo llegué, empezaban a salir de sus pueblos. Iban con furgonetas cargadas de todo lo que podían. Luego también colaboré para hacer una investigación sobre la distribución de los servicios militares en las infraestructuras. Hicimos entrevistas, fuimos a los centros de rehabilitación de los heridos. Había gente de Siria que, cuando había un bombardeo los enviaban a los hospitales de Turquía. Cuando la gente te cuenta lo que ha vivido, siempre te impacta. Una niña de 13 años perdió su ojo y su casa en un mismo bombardeo, su madre nos hablaba del miedo que viven. También había una señora mayor que vivía sola en la montaña y nos explicaba que tiraron un barril explosivo lleno de materiales metálicos, como un disco de freno, y le corto la columna vertebral y por eso, ahora está paralizada completamente. Han cambiado la vida de tanta gente. **¿La decisión de irte la compartiste con tu familia?** No, solo con mi marido. Cuando teníamos claro que queríamos irnos, solo le dije a mi familia que me iba a estudiar. Tampoco podía hablar mucho, porque en el trabajo no se permitía dejarlo si eras empleada del gobierno. Aprendimos a hacer desobediencia civil. Hacíamos huelgas pero sin decirlo, no podías decirlo. Nos quedábamos en casa como si estuviéramos enfermos. Porque si declarabas la huelga, te apuntaban y te detienen. O también, si dejabas el trabajo para protestar contra el asedio, yo quería ir. Mucha gente quería ir a llevar comida, pero allí hubo la primera masacre con tanques y el ejército. Entonces, muchos funcionarios públicos, no podíamos reaccionar ante esto

y por eso me cogí una excedencia durante 2 años para estudiar. Porque yo pensaba que en 2 años, podría volver y ya no pasaría nada. Van 7 años y no puedo volver. Me enteré que hay una orden de captura contra mí.

- **Si puedes, háganos del principal impacto en tu vida / identidad (y en tu familia) sobre la guerra de Siria y sobre la huida del país.**

El impacto es que ahora, cuando llegué al primer día del máster, el profesor me preguntó por asuntos políticos, me preguntó por mi opinión. Yo me quedé flipando. Tengo voz, puedo hablar. Ese día descubrí que tengo voz y tengo opinión. Desde ese día, participo en charlas para protestar contra la impunidad y para sensibilizar sobre el ámbito para que se conozcan las realidades. Lo primero que se debería hacer es parar de exportar armas, a todos los criminales. Es que es vergonzoso que un gobierno socialista siga con las fábricas de armas. Esto es la manifestación del sistema patriarcal i capitalista donde venden productos que matan. Yo no nací sabiendo estas cosas, mi principal impacto es que me transformé, me manifestaba contra las impunidades, no solo en Siria, sino de todo el mundo. Cambié mi vida diaria con una mentalidad más crítica.

Refugio y/o asilo

- **Si puedes, háganos de cómo fue la llegada a España/Cataluña. ¿Te encontraste con problemas y/o ayudas?**

Yo vine de una manera privilegiada, vine a estudiar y ya tenía mis estudios. En Siria, venía de un barrio mixto. Llevo la misma ropa que llevaba en Siria, no llevo el velo. Esto es curioso, porque la gente cuando me pregunta de dónde soy y les digo que soy de Siria me dicen que no lo parezco. Es la primera impresión. Siempre me pregunto, ¿cómo sería si llevara velo? Parezco más occidental y por eso, puede que fuera más fácil integrarme, pero esto me indigna y entonces empiezo una charla con la gente. Me di

cuenta que, cuando les hablo de la guerra, la gente se aburre, son muy empáticos, pero luego no les interesa mantener una amistad. Soy muy sociable, no parezco de Siria y tenía que crear una nueva red social. **¿Y te costó?** Me está costando, a mí y a mi marido. Claro, en Siria teníamos nuestros amigos y la familia con los que quedábamos. Aquí estamos solos. Entonces, cuesta mucho empezar de cero. Además estamos siguiendo cada día lo que pasa en Siria y te interiorizas en esto, nos estamos colapsando con todo lo que pasa. Hace unas semanas, me contactaron para que escribiera un artículo, pero estaba bloqueada y tenía que enviarlo el lunes. No podía pensar. Me quedo paralizada y no sé porque. Esto también me está afectando a nivel profesional. Tengo suerte de tener a mi marido, que es una persona muy positiva, a pesar de esto, me cuesta. Tengo bajones de vitamina. **Serán consecuencias de lo que has vivido...** Sí... Algo parecido les pasó a la familia que conozco que están en Asturias. La entidad que estaba con ellos, se mostraba enfadada con ellos porque decían que no avanzaban, que esta familia daba muchos problemas. **Pero algunas ONG ofrecen soporte psicológico...** Sí, bueno, esto es muy interesante. Dijeron que les mandarían a un psicólogo, pero claro, ellos no hablan el idioma y les mandaron una traductora marroquina. Si tú conoces el idioma del árabe, sabes que no se parecen. Para ir al psicólogo, hay que crear una relación de confianza, pero no se puede crear esa relación con un traductor por el medio. Entonces aquí, se observa que el sistema de acogida no funciona bien. Esto también le pasó a mi amiga que está en Madrid, le pregunté pero no quería hablar contigo para la entrevista, me contó muchas historias que van más allá de la indignación. Hay voluntarios que tienen pasión por lo que hacen, en cambio, hay empleados que no se implican como deberían. Hace falta atender según las condiciones de cada persona, hay algunos que vienen con el trauma y se quejan de que no hablan el español. Yo llevo 7 años, y

hasta ahora no lo he hablado bien porque tienes tantas cosas que hacer durante el día y todo lo que tienes en la cabeza. Tampoco conocen el tema y no lo pueden entender. También hay discriminación, había gente que trabajaba en Siria en ONG y los sirios cobraban menos que otros internacionales, haciendo el mismo trabajo. Esto lo vi cuando fui. Hay ONG que hablan de los heridos pero con neutralidad, no dicen quién ha bombardeado, quién es que ataca. Necesitamos justicia. No pueden pretender ofrecer ayudas humanitarias sin hablar de quién cometió ese crimen. Es la gran mentira del mundo, la información a medias. Hay que pensar qué podemos hacer para parar. Yo trabajé en una ciudad que fue asediada y estaban bombardeando día y noche. Después de 2 años de asedio, cuando llegó un convoy de ayuda humanitaria lo estaban celebrando, pero es que a 6 km estaba habiendo otro bombardeo. Fue otro shock para mí, ir de voluntaria y ver que nadie está respondiendo ante esta crisis. Salvo Médicos sin Fronteras y *Open Arms*, los demás no explican de donde surge el problema.

- **¿Tuviste que solicitar asilo político? Si puedes, háblanos de tu situación actual en cuanto a la petición de asilo / refugio**

Hay una anécdota que te quería contar. Cuando fuimos a Turquía el nivel del trauma fue más grande, al ver todo lo que pasaba. En ocasiones, teníamos que escondernos por una semana en nuestras casas y nos traían la comida, también estuvimos amenazados y empezamos a sentirnos muy inseguros, así que decidimos volver a España el 2016. Hasta entonces tenía esperanzas de que podíamos ganar, pero a nivel personal y de desesperación, empezamos a pensar en nuestro futuro y decidimos que volveríamos a España. Yo empecé mi doctorado y tenía que terminar el trabajo antes del junio 2017, tenía el material, pero estaba fatal, pensé que no podría hacerlo. En ese momento, nuestra residencia había caducado. Pero no podía más.

Intentamos pedir el asilo y fuimos a la policía. La mujer era muy antipática. Pero como tenía visado de Estados Unidos, la policía me dijo que por qué no lo tramitaba allí, me trató como si fuera una criminal. Me hizo sentir que no confiaban en mí, que no me creían de lo que les explicaba. No me dejó espacio para explicar mi estado psicológico y mis experiencias. Me hizo escribir una carta de motivación, yo estuve llorando. Es muy curioso, me sentía como menos, te hacen sentir como si fueras una carga. Entonces, fui a hablar con mi director de tesis y me dijo que yo lo podía hacer. La terminé y por eso ahora tengo el trabajo. Es interesante este detalle porque intentamos pedir el asilo, pero no nos facilitaron nada.

- **Si puedes, háganos del proceso para conseguir el refugio / asilo.**

Queda respondida.

- **En caso que no hayas conseguido el asilo (o aún no), cuéntanos si puedes los motivos.**

Queda respondida.

- **Si puedes, háganos con qué dificultades te has encontrado durante el trayecto. ¿Y facilidades?**

Tuvimos problemas cuando quisimos alquilar un piso. La primera pregunta que nos hacían era, *¿de dónde sois?* Cuando se lo respondíamos nos decían que ya estaba alquilado el piso, que no perdona, también nos preguntaban dónde estaba siria, otros nos decían que necesitaban un aval pero claro, ¿de donde vamos a sacar un aval nosotros? Hay mucha gente que no quiere alquilar a inmigrantes o refugiados. Hace 2 años que salió la campaña *Casa nostra, casa vostra* y a veces me pregunto qué se ha hecho. Hubo tanta gente que salió diciendo que *casa nostra es casa vostra*, pero no se entiende qué haya tantas dificultades para encontrar piso. Hay mucha gente maravillosa, pero no se entiende esto. **¿Y facilidades?** Los amigos nos han ayudado. Pero no porque soy de Siria, sino porque soy Hala. Mi director de tesis me apoyó

en todo. En 2016, cuando Alepo estaba bajo asedio y lo estaban bombardeando cada día, él me facilitó unos contactos para poder hacer algo, lo denunciarnos, lo que estaba pasando. Él es una persona extraordinaria y le tengo mucho respeto.

También un abogado que nos ayudó mucho para que la gente no nos engañara al comprar un piso. Mi marido vendió una propiedad que tenía en Siria y él nos ayudó a gestionar como sacar el dinero. Nos dio consejos como hacerlo, qué papeles traer... y así pudimos comprarnos un piso en Torredembarra. También nos ayudaba para que no nos estafaran, como declarar... nos dio toda la información más burocrática.

- **¿Consideras que durante el proceso de refugio has recibido un trato diferenciado al de los hombres? ¿Por qué?**

Yo no.

- **¿Piensas que las mujeres sirias, por el hecho de ser mujeres, tienen más dificultades o problemas específicos en comparación con los hombres?**

En general, claro, a diario. Cualquier mujer. Y, **¿en el hecho de vivir un conflicto como el de Siria?** Sí, las mujeres son más vulnerables y si el marido está herido tienen que trabajar ellas. También es bueno, aunque sea mala la guerra, es bueno que ellas puedan trabajar y puedan conseguir dinero. Pero luego, cuando vuelven a casa, vuelven como amas de casa. Es el marido quien decide qué se hace con ese dinero. Y **¿En qué ocasiones tienen más diferencias durante la guerra y en el trayecto de huida?** En su seguridad, por ejemplo, en los campos de desplazados, se sienten menos seguras que los hombres. También hay informes que vienen de los campos de Grecia, donde aparece el acoso sexual, también por parte de trabajadores humanitarios a veces. También en Jordania, hay muchos informes donde explican el chantaje que reciben las mujeres donde son explotadas

sexualmente a cambio de recibir ayuda. También a nivel de salud. En el campo de desplazados donde estuve, había 30.000 personas y sólo 4 baños públicos para las mujeres. Tampoco había luz, entonces por la noche no querían ir porque no era seguro. Tampoco se sentían seguras de desnudarse y hacerse una ducha con calma. Tampoco había agua caliente ni corriente. Son detalles de la vida en los campos. En cambio, justo al lado, ves a un hombre meando en un árbol sin problemas. Porque se permite y pueden hacer lo que quieran.

- **¿Piensas que las mujeres y los niños son más vulnerables en el proceso de huida que los hombres? ¿Cuáles son los peligros a los que se enfrentan?**

Claro. La inseguridad, la falta de servicios, por ejemplo, las mujeres necesitan compresas, servicios sanitarios y las mujeres pueden ser violadas, tienen embarazos no deseados... Las mujeres tienen más preocupaciones, las mujeres tenían que coger el grano, hacer la harina, preparar el pan, todo esto lo hacían las mujeres en el campo y cansa mucho. Además, terminan esto y tienen que cocinar, tenían que buscar algo para hacer el fuego, tenían que cuidar a los niños y dar de comer a los hombres y niños. Primero comen los hombres y luego ellas se comen lo que ha quedado. Como todos los hombres están quemados psicológicamente, ellos se enfadan y las mujeres aceptan su violencia. **¿Violencia física o verbal?** Las dos. Ellas lo aceptan porque ellos no están bien. **Pero ellas también han vivido la guerra y también estarán mal...** Sí... también las suegras ejercían violencia a las mujeres de sus hijos. O sea, esta violencia se perpetúa.

- **Si puedes, hablemos de cómo ha cambiado tu vida cotidiana**

Sigo trabajando mucho. No tengo los mismos amigos y casi no tengo tiempo para ver a los amigos que tengo aquí. También queríamos tener un bebe en Siria, pero claro con la guerra no pudimos y ahora nos falta el tratamiento,

pero es muy caro. Entonces esto fuera ahora, fuera. Cambia tu vida. Tengo mucha nostalgia de los lugares, de la gente, sigo sin ver a mi padre... Pero bueno, ahora aquí hacemos excursiones, allí no teníamos para ir a la naturaleza y aquí sí que hacemos salidas porque hay espacios habilitados. Estoy descubriendo mi propia identidad, estoy con el feminismo, me di cuenta que tengo voz.

- **¿Te gustaría volver a Siria?**

Claro.

El lugar de la educación social

- **¿Conoces la Educación Social? No. (Se explica). En el proceso de asilo, ¿ha habido educadores implicados en ofrecer soporte?**
- **En caso afirmativo, ¿de qué tipos? ¿sabes qué funciones y acciones desarrollaban?**

No, pero yo fui a la escuela de adultos para hacer catalán. Lo llevaba una profesora de catalán. Hacían un espacio que se llamaba 'la hora de café' que era para hablar un rato. Lo organizaban los responsables de la escuela de adultos, también tenían un grupo de lectura, pero allí no participé.

- **¿Te ha preguntado alguien por tus necesidades, problemas, dificultades? Si es así, ¿quién lo ha hecho? ¿han jugado los educadores sociales algún tipo de rol en esto?**

No, nadie.

- **¿Has participado o participas en algún tipo de proyecto socioeducativo? ¿Sabes si los realizan educadores sociales?**

Sí, colaborando con la biblioteca y con la escuela de adultos, he dado charlas sobre la situación de los refugiados y de Siria. Siempre he participado en iniciativas que las llevaban personas que se consideraban iguales.

- **¿Crees que has recibido el tipo de ayuda necesaria por parte de los educadores sociales / servicios sociales?**

No, pero claro, lo necesito. Mi marido no ha podido trabajar como antes, y necesitaríamos acompañamiento durante el proceso de inclusión aquí. Yo siempre tengo que ir con él, porque él no habla muy bien el idioma. Muchas veces el siente que no puede, que no podía encontrar trabajo y él estaba muy deprimido. Mi marido es feminista y no le molesta ni me crea presión si yo trabajo, pero claro, yo también estoy cansada y a mí misma también me cuesta.

- **Si puedes, háganos de si has recibido algún tipo de ayuda psicosocial (tipo, por parte de quién, etc.).**

Nada.

11.5. Guió entrevista educadores socials

1. Consentiment per realitzar l'entrevista

Les professionals del sector educatiu seleccionades per l'estudi han estat informades de les condicions generals, la temàtica del treball, els criteris de selecció dels subjectes d'estudi, així com del motiu per realitzar l'entrevista.

En primera instància, se'ls hi ha facilitat la fitxa del treball final de grau i s'ha dut a terme una conversa – cara a cara, per correu electrònic i/o per telèfon – per tal d'explicar els objectius i la finalitat de la recerca, els interrogants inicials, la metodologia de treball, l'ús de les dades, qui llegirà el treball, on i quan farem l'entrevista, entre altres. Tanmateix, també s'ha exposat amb qui es compartirà el treball, qui el llegirà i com es presentarà al personal de la universitat i estudiants.

Abans d'iniciar qualsevol de les sessions, s'ha indicat que les respostes són confidencials – dret que com a educadors/es socials hem de respectar – i que si hi ha quelcom que no saben i/o no volen respondre, són lliures de no fer-ho.

Per tal de preparar la sessió i validar la seva participació, s'ha facilitat el guió (en català o castellà) a les professionals del sector educatiu seleccionades per tal de

tenir una idea general del tipus de preguntes entorn de les quals girarà la conversa.

2. Entrevista semi-estructurada

Primera part – Introducció

- Ocupació / lloc de treball
- Experiència amb persones refugiades / en recerca d'asil? Sí / No
- Experiència amb treball en contextos interculturals? Sí / No
- Treballes com a educador/a social? Si és així, disposes del títol oficial?
- Quines funcions, responsabilitats i/o tasques desenvolupes a l'entitat on treballes?
- Estan aquestes funcions, responsabilitats i/o tasques alineades amb els documents professionalitzadors de l'educador/a social? Amb el perfil de l'educador/a social?
- Com és l'entorn de treball? (per exemple, a nivell de companys, espais, recursos materials i equipament, recursos econòmics, ràtio de persones titulars de dret o beneficiàries, etc.)
- Consideres que disposes dels recursos i suport necessari per dur a terme la teva feina com a educador/a social?

Segona part – Els projectes socioeducatius

- Quines accions socioeducatives es realitzen des de l'entitat?
- A qui van dirigides? Quin són els principals grups amb els quals trebal·leu? Per què?
- Trebal·leu amb persones migrants? I amb persones refugiades?

- Si trebal·leu amb persones refugiades, quin és el procés de treball i d'acollida d'aquestes persones refugiades?
- Si trebal·leu amb persones refugiades, com s'incorporen als projectes? Existeixen criteris de selecció? Quins?
- Si trebal·leu amb persones refugiades, quin és el seu origen? Arriben soles o acompanyades? Quina és la proporció de dones i homes? De persones adultes i joves / infants? Hi ha infants o menors no acompanyats? Existeixen recursos o activitats diferenciades segons el sexe o l'edat?
- Quin o com és el procés d'inclusió social per a aquestes persones (refugiades), per exemple, a nivell d'habitatge? De treball? D'ajuts socials? D'educació, incloent-hi l'aprenentatge de la llengua local? De sanitat? Per incorporar-se a un habitatge?
- Hi ha un període màxim d'estada en els projectes? Per què? Com i quan es comunica aquesta informació a les persones refugiades?
- Quins són els requisits o criteris per poder rebre ajudes socioeconòmiques?
- Quin és el temps de mitjana per aconseguir la protecció internacional / asil a Espanya? De què depèn?
- Durant tots els processos o activitats anteriors, compten les persones refugiades amb un acompanyament personal, individualitzat? Si és així, el realitza un/a educador/a social? Si és així, estàs satisfet/a de la feina? Què milloraries? Què faries diferent?
- Quines creus que són les principals dificultats quan es treballa amb persones refugiades? I limitants? I oportunitats?

- Creus que els projectes adreçats a aquestes persones responen a les seves necessitats i problemes actuals? De fet, pregunteu des de l'entitat a aquestes persones quines són les seves necessitats i problemes actuals? Com s'incorpora aquesta informació als projectes, a la vostra feina?

Tercera part – Les persones refugiades de Síria

- En quines condicions / estat arriben les persones refugiades sirianes a la vostra entitat?
- I, com arriben a la vostra entitat? O sigui, com coneixen el recurs, per què decideixen venir a l'entitat, o potser són derivades d'un altre recurs?
- Les persones sirianes, segons la secció anterior, poden accedir a tots els vostres recursos, projectes? En tenen de concrets? És aplicable la informació de la secció anterior a aquestes persones?
- Arriben soles o acompanyades? Quina és la proporció de dones i homes? De persones adultes i joves / infants? Hi ha infants o menors no acompanyats? Existeixen recursos o activitats diferenciades segons el sexe o l'edat?
- Si teniu dones sirianes com a beneficiàries, quina és la seva situació? Existeixen diferències envers els homes? Hi ha dones sirianes que participin dels vostres projectes? Quina és la seva situació?
- Quin creus que és l'impacte principal de la seva fugida i situació de refugi? Per exemple, a nivell de salut mental, de violència sexual, socioeconòmic i/o pobresa, abusos generals, abandonament, etc.
- S'ofereix suport psicosocial a aquestes persones? Qui l'ofereix?
- En quins projectes o activitats socioeducatives participen les persones sirianes? Existeixen criteris per la seva participació?

- Participen per separat o amb altres grups de persones refugiades? Per què?
- Són presents les conseqüències del refugi en la salut mental i en la violència sexual?
- Compten les persones refugiades sirianes amb un acompanyament personal, individualitzat? Si és així, el realitza un/a educador/a social? Si és així, estàs satisfet/a de la feina? Què milloraries? Què faries diferent?
- Com valores el seu procés d'inclusió social? És diferent dels altres grups de persones refugiades?
- Quines creus que són les principals dificultats quan es treballa amb persones refugiades sirianes? I limitants? I oportunitats?
- Creus que els projectes adreçats a aquestes persones responen a les seves necessitats i problemes actuals? De fet, pregunteu des de l'entitat a aquestes persones quines són les seves necessitats i problemes actuals? Com s'incorpora aquesta informació als projectes, a la vostra feina?
- Què en penses, generalment parlant, de les polítiques i lleis europees respecte a la crisi dels refugiats i, específicament, envers les persones de Síria? Creus que existeix la famosa "crisi"?
- Creus que la Unió Europea i/o Espanya estan fent front a la crisi o li giren l'esquena? Per què creus que han respost d'aquesta manera? Què més es podria fer o què s'hauria de fer diferent?

11.6. Entrevistes professionals de l'educació

11.6.1. Entrevista Saida Bejarano

Nom: Saida Bejarano

Ocupació i lloc de treball: Tècnica d'orientació i formació laboral a CEAR

Experiència amb persones refugiades / en recerca d'asil: Sí *

Experiència en treball amb contextos interculturals: Sí

*La meua primera experiència va ser amb la Creu Roja durant sis mesos com a suplent d'una baixa maternal. Portava a terme dos projectes i en un d'ells atenia a persones sol·licitants d'asil. Arrel d'aquesta experiència vaig començar a treballar a CEAR Sevilla.

Introducció

- **Quina és la teua professió?**

Sóc Tècnica d'orientació i formació laboral.

- **Treballes com a educador/a social? Si és així, disposes del títol oficial?**

Quan vaig arribar a CEAR vaig començar a treballar a la primera fase d'acollida del Ministeri i feia d'educadora. Ara també, però està tot enfocat a l'orientació socio-laboral. En canvi abans, a la primera fase, tocava molt més l'àrea social i educativa. Sí que tinc el títol.

- **Quines funcions, responsabilitats i/o tasques desenvolupes a l'entitat on treballes?**

Ara mateix, perquè com t'he dit abans he passat per altres fases, estic a l'àrea d'inserció socio-laboral, però també és veritat que toquem una àrea transversal perquè per treballar amb una persona, també treballem altres

aspectes de nivell psicològic o de context familiar. No són el nostre principal objectiu, però no els podem deixar de banda i els atenem. Per tant, fem una atenció integral. Per exemple, si s'ha de tractar algun trastorn psicològic o ajudes econòmiques, o altres demandes d'oci, etc. Intentem fer-ho nosaltres i sinó, ho derivem a altres recursos públics.

- **Estan aquestes funcions, responsabilitats i/o tasques alineades amb els documents professionalitzadors de l'educador/a social? amb el perfil de l'educador/a social?**

Sí, respectem el codi deontològic.

- **Com és l'entorn de treball? (per exemple, a nivell de companys, espais, recursos materials i equipament, recursos econòmics, ràtio de persones titulars de dret o beneficiàries, etc.)**

A nivell logístic, treballem en condicions adequades. Quan vaig començar a CEAR no era així, perquè érem 3 persones treballant amb un mateix ordinador, mancava l'aire condicionat, hi havia poca privacitat per poder atendre a les persones usuàries... Ara sí que estem en un edifici molt gran, que cadascú té la seva taula i podem atendre a les persones correctament. A nivell de ràtios, sí que treballem amb ràtios molt, molt altes i no podem atendre correctament i de qualitat. Estem parlant d'una mitjana de 70 o 80 persones per tècniques, és un volum molt alt de feina. No només la intervenció directe que fem amb les persones, sinó que també la tasca burocràtica que hem de portar al dia. També tenim molta pressió, amb molta immediatesa, tan pels usuaris com pels companys ja que treballem en xarxa, és un nivell molt alt. Les coses no són per avui, sinó que són per abans d'ahir. L'entorn de treball, som com una família la veritat. Som un equip multidisciplinari, treballadores socials, educadores, integradors, psicòlogues, advocats, i tenim un vincle molt gran perquè estem molt posats amb la vida d'aquestes persones. Treballem amb tanta pressió que ens hem de cuidar.

Llavors, cada professional porta un volum de 70 i 80 persones? No, depèn de l'àrea de treball. Nosaltres que estem a *Formación y Empleo* sí, però els que estan a altres àrees potser porten a 30 o 40 persones, perquè sinó seria inviable. Pel que fa als recursos econòmics, nosaltres estem contractats a través de subvencions dels ministeri, és a dir, que treballem sota fons públic. Depenem d'aquesta subvenció per poder seguir treballant.

- **Consideres que disposes dels recursos i suport necessari per dur a terme la teva feina com a educador/a social?**

Sí, disposo de recursos perquè treballem amb molts, molts diners. Ja es calcula que treballem amb altes ràtios, gairebé tothom fa cursos formatius i pràctiques i quan els acaben, que el programa dura màxim 24 mesos, nosaltres els hi podem tramitar ajudes de necessitats bàsiques que és una ajuda per poder comprar aliments, transport públic, etc. Això durant tres mesos i ja després s'han buscar la vida, han de començar a treballar.

Els projectes socioeducatius

- **Quines accions socioeducatives es realitzen des de l'entitat?**

A nivell de tallers socioculturals, de context de territori, d'idiomes... Fan classes d'espanyol, fem acompanyaments mèdics o per empadronar-se, o per matricular els menors a l'escola. Es treballen moltes coses, cada àrea té els seus tallers, també d'oci, nosaltres fem tallers d'igualtat en oportunitats al món laboral, d'habilitats sociolaborals, de cerca de feina, acompanyament a organismes públics, etc.

- **A qui van dirigides? Quin són els principals grups amb els quals treballem? Per què?**

Som una entitat que està especialitzada en matèria de refugi, persones apàtrides i també en immigrants en risc d'exclusió social però que ja tenen la seva targeta de residència i fa anys que viuen aquí, o persones que ja tenen l'estatut d'asil reconegut. Van dirigides en aquest sector perquè l'ONG hi

està especialitzada i treballa amb el programa del Ministeri, que és concreta per les persones nouvingudes.

- **Si treballem amb persones refugiades, quin és el procés de treball i d'acollida d'aquestes persones?**

Doncs el treball d'acollida està dividit en fases i dins de cada fase tenim àrees transversals. Dins de la primera fase d'acollida, hi ha educadors i treballadors socials que s'encarreguen del moment d'arribada, d'organitzar els pisos on viuran, fan tallers de convivència, es fan acompanyaments mèdics, i altres necessitats. Després, aquests companys de la primera fase es coordinen amb l'àrea d'idiomes per les persones que no són hispanoparlants, l'àrea nostra de *Formación y Empleo*, amb l'àrea psicològica i amb els advocats, també tenim una àrea de voluntariat. Aquestes persones treballen durant 6 o 9 mesos i després, les persones ja passen a la segona fase d'autonomia. Sempre es treballava amb coordinació, servei jurídic, idiomes i formació. Fins a 24 mesos com a màxim, estaran dins del programa i després s'hauran de buscar una mica la seva vida. Estan de 18 a 24 mesos. Després els podem mantenir a la nostra àrea de *Formación y Empleo*, els continuem atenent, també a lingüística, psicologia i servei jurídic. Però a les dues primeres fases no se'ls pot continuar atenent perquè als 18 mesos s'han de tancar itineraris perquè puguin entrar persones noves. Sinó seria interminable i no es poden donar ajudes permanentment. El Ministeri ha marcat aquest 24 mesos i ha d'anar rotant. **Llavors, la teva àrea seria a la tercera fase?** La nostra és transversal perquè estem a totes les fases i els podem seguir atenent un cop han acabat. Però sí que és veritat que els podem seguir atenent a nivell d'orientació, però intentem alliberar-nos perquè no tenim la capacitat humana per poder seguir atenent i fem tallers d'orientació pro-activa en la cerca de feina i donem orientació sobre recursos públics perquè coneguin altres entorns i entitats.

- **Si treballeu amb persones refugiades, com s'incorporen als projectes? Existeixen criteris de selecció? Quins?**

Bueno al principi, són persones que estan en situació de vulnerabilitat, que no han de tenir ingressos tot i que jo sàpiga no es fa cap valoració d'ingressos econòmics. Si la persona sol·licitant d'asil vol entrar al nostre programa ho pot fer, ha de fer una entrevista i tenen de 3 a 4 mesos per assignar-los una plaça dins del programa d'acollida, els pot tocar per tot el territori espanyol. No perquè demanis l'asil a Barcelona, no necessàriament t'han d'acollir a un centre o pis de Barcelona, et pot tocar Madrid, el País Basc, i no necessàriament pot ser CEAR, et pot tocar Creu Roja, ACCEM, ... Tothom té dret a demanar asil i després ja serà l'òrgan competent qui acceptarà o no la petició. Llavors, ja poden accedir a l'ajuda mentre esperen la resolució. A Sirians i palestins se'ls està reconeixent l'asil, a altres nacionalitats de països africans que també estan en conflictes bèl·lics de fa anys, no tenen tantes resolucions positives, o Ucraïna o Veneçuela... Dels nostres projectes, tothom pot participar.

- **Si treballeu amb persones refugiades, quin és el seu origen?**

La majoria, ara mateix, són veneçolans. També tenim molts marroquins, algerians, siris,... tot i que cada cop n'hi ha menys. Entenem que estant canviant les rutes. Molts venen de l'Àfrica Subsahariana, de Costa de Marfil, Camerunesos, etc. ? **Arriben soles o acompanyades? Quina és la proporció de dones i homes? De persones adultes i joves / infants? Hi ha infants o menors no acompanyats?** Depèn, arriben famílies o homes solers, majoritàriament. Dones soles que fan el viatge migratori molt poques. Et diria 90 o 95% homes. D'infants hi ha MENA però n'arriben pocs. S'està detectant que cada cop arriben més, però la gran part són majors d'edat. **Existeixen recursos o activitats diferenciades segons el sexe o l'edat?**

Segons l'edat sí que hi ha activitats diferenciades, però segons el sexe s'intenta que entenguin que ells venen d'unes construccions culturals fortes, però els hi expliquem com funciona aquí a Europa i, concretament, aquí a Espanya. Es treballa molt la igualtat per a que puguin entendre, es treballen accions grupals, activitats interculturals, entre d'altres.

- **Quin o com és el procés d'inclusió social per a aquestes persones (refugiades), per exemple, a nivell d'habitatge? de treball? d'ajuts socials? d'educació, incloent-hi l'aprenentatge de la llengua local? de sanitat?**

És molt negatiu. El nivell d'inclusió, els hi costa molt trobar habitatges, que els hi lloguin, a nivell de feina també tenen moltes dificultats. Hi ha un gran desconeixement sobre el que és la targeta roja, que és el seu document administratiu, el seu document d'estància pendent de revisió, llavors hi ha un gran desconeixement a nivell de la societat i no superen processos de selecció, o no els atenen bé, o amb menyspreu... Hi ha un gran desconeixement sobre el que significa ser un refugiat. Els hi posen moltes dificultats, perquè moltes agències o arrendataris els demanen nòmines, i tot i que els hi expliquem que som d'una ONG no se'n fien, també es nota el racisme, hi ha molta discriminació. El tema dels rumors que si *serà un piso patera, no quiero familias ni animales en casa, me van a destrozar el piso*, fan unes comparacions a vegades que... Els que no són hispanoparlants, s'acaben integrant tot i que tenen grans dificultats per aprendre l'idioma. A vegades, quan l'aprenen bé ja s'ha acabat el període dins del programa i ja no reben cap ajuda econòmica, no poden fer cap curs... i potser és quan estan més preparats a nivell psicològic i de coneixement de l'idioma per desenvolupar aquests cursos. Perquè clar, al principi poden estar deprimits o poden tenir estrès posttraumàtic pel viatge o pel que han viscut i així no poden avançar. Hi ha persones que no avancen amb l'idioma perquè estan bloquejats, han

de prendre medicació. Hi ha d'altres que tenen més dificultats, que els hi costa i també hi ha d'altres que no s'esforcen, també t'ho diré. Clar, després se'ls acaben les ajudes i s'enfaden perquè no han fet cap curs. Llavors els expliquem que no han arribat al mínim que els demanem per fer un curs, si no poden parlar l'idioma i no poden entendre, no ho podran fer. Hi ha joves que deuen tenir moltes ganes de treballar, que tenen habilitats i estan bé mentalment que potser als 6 mesos ja et parlen l'espanyol. Sobretot, els africans subsaharians. Pel que fa a la sanitat, no tenen cap problema per accedir-hi, hi ha un protocol sanitari que també el coneixen perquè quan arriben, s'ha de fer el protocol durant els primers 15 dies que arriben per detectar possibles malalties que es puguin contagiar.

- **Hi ha un període màxim d'estada en els projectes? Perquè? Com i quan es comunica aquesta informació a les persones refugiades?**

La primera fase estan 6 mesos, amb pròrroga de 2 setmanes. Ja dels 18 mesos en endavant, seria la tercera fase. Les persones més vulnerables com gent gran, famílies, fins als 24 mesos. Aquest terminis hi són perquè és el que diu el manual del Ministeri i se suposa que al cap de 2 anys, una persona ja ha de ser autònoma per poder agafar el seu camí sense dependre de nosaltres i guanyar-se la vida. Se'ls hi explica al principi i coneixen molt bé les fases, ho aprenen molt ràpid perquè quan s'acosta la segona fase s'han de posar les piles. També se'ls hi explica en els tallers, també quins són els seus drets i els seus deures.

- **Quins són els requisits o criteris per poder rebre ajudes socio-econòmiques?**

No n'hi ha. Qualsevol persona pot entrar a dins del programa i qualsevol persona pot rebre les ajudes. A no ser que trobis alguna feina o se't penalitzi per algun motiu i no les puguis rebre. Si troben feina, però és petita, es fa

una minoració de l'ajuda, es fa de manera proporcional amb el que guanyen. El que no vol el Ministeri és que estalviïn.

- **Durant tots els processos o activitats anteriors, compten les persones refugiades amb un acompanyament personal, individualitzat? Si és així, el realitza un/a educador/a social? Si és així, estàs satisfet/a de la feina? Què milloraries? Què faries diferent?**

Sí, però a vegades el volum de la feina no et permet fer bé aquest acompanyament. Aquesta funció la fem tots, els educadors, els integradors, etc. Per exemple, un mateix cas el pot portar la psicòloga, la tècnica laboral, també hi ha mestres, pedagogs... Bueno, satisfeta amb la feina... A mi m'agrada molt la feina que faig i cada dia és una història nova, però és un treball que acabes molt cansat perquè se li ha de dedicar moltes hores, hi ha molta pressió, hi ha moltes incoherències amb la feina i el manual del Ministeri, o el que faries i el que diu, els diners que hi ha, treballem amb molta pasta i a vegades donem ajudes per donar. I això em frustra una mica i em dona que pensar amb la feina què faig, si només em dedico a donar xecs o a fer transferències per fer cursos. Milloraria la contractació de més personal, perquè la ràtio baixés i poder donar una atenció de més qualitat i també canviaria el manual del Ministeri perquè és massa burocràtic, a vegades prioritzem més la burocràcia que les persones que atenem. Es miren més que justifiquem bé els diners, que els gastem, però no miren la qualitat del treball que es pot fer.

- **Quines creus que són les principals dificultats quan es treballa amb persones refugiades? I limitants? I oportunitats?**

El xoc cultural és molt difícil treballar-lo. Les diferències culturals que tenim, l'adaptació... Hi ha gent que necessita més temps per establir-se, per agafar vincle, per aprendre l'idioma i el temps va passant. Com a

oportunitats, les ganes que tenen la majoria de trobar feina, de que els ajudis. Hi ha gent molt disposada a aprendre i són persones que arriben molt formades o creen empreses i nosaltres també aprenem d'elles.

- **Creus que els projectes adreçats a aquestes persones responen a les seves necessitats i problemes actuals? De fet, pregunteu des de l'entitat a aquestes persones quines són les seves necessitats i problemes actuals? Com s'incorpora aquesta informació als projectes, a la vostra feina?**

A nivell econòmic jo penso que sí que es poden satisfer les seves necessitats. Però és veritat que després ens quedem curts. Sí que preguntem quines són les seves necessitats, clar. Sempre que arriben ens marquem un itinerari de manera consensuada amb ells a curt i llarg termini i l'anem modificant a mesura que passa el temps. Tenint en compte les demandes reals i pactem com i quan ho treballarem, arribant a acords i que puguin entendre el perquè i la finalitat de les coses perquè tinguin la motivació i li trobin el sentit.

Les persones refugiades de Síria

- **En quines condicions/estat arriben les persones refugiades sirianes a la vostra entitat?**

Bueno normalment arriben amb bones condicions. No arriben malament els que jo he atès. A vegades, sí que arriben desubicats, sobretot quan acaben d'aterrar o d'arribar. Però la majoria que he atès, havien fet el viatge amb avió perquè eren dels que havien de re-assentar o re-col·locar. La majoria han vingut amb avió, ja sigui de Turquia o de Grècia, no com altres nacionalitats que sí que fan un viatge a peu molt llarg, van amb pasteres... i es nota la diferència. Però sí que arriben alguns pertorbats, desorientats i alguns enfadats. També mostren rebuig, perquè els hi ha tocat venir aquí.

- **I, com arriben a la vostra entitat? O sigui, com coneixen el recurs, per què decideixen venir a l'entitat o potser són derivades d'un altre recurs?**

La majoria és el Ministeri que els hi ha assignat una plaça. Normalment, és el Ministeri que ho reparteix en les diferents ONG que portem el tema, segons a quines hi hagi places. Els homes solters que he atès, han arribat a Madrid i amb avió.

- **Les persones sirianes, segons la secció anterior, poden accedir a tots els vostres recursos, projectes? En tenen de concrets? És aplicable la informació de la secció anterior a aquestes persones?**

Sí, tots. Tot i que a l'àrea de *Formación y Empleo* sí que demanem que tinguin un nivell A2 arribant al B1, sinó el tenen es queden amb les necessitats bàsiques cobertes i amb l'aprenentatge de l'idioma, però sí que es veritat que no poden accedir als cursos formatius perquè sense l'idioma és molt difícil orientar-los laboralment. No tenen projectes concrets a ells, no diferenciem, no. Es fan menjars multiculturals, es fan festes on cada nacionalitat prepara un ball o dansa del seu país, o celebrem el final del ramadà i és molt bonic. Però no hi ha cap activitat exclusiva per ells, sinó que s'intenta que s'integrin entre tots, en la societat i coneguin les cultures.

- **Arriben soles o acompanyades? Quina és la proporció de dones i homes? De persones adultes i joves / infants? Hi ha infants o menors no acompanyats? Existeixen recursos o activitats diferenciades segons el sexe o l'edat?**

Arriben soles. Els que he conegut sols o soles. Primer arriben ells i després tramiten la re-agrupació familiar. La proporció d'homes i dones, són més homes o bé, famílies. Dones només conec a una. Arriben més joves, menors no acompanyats no arriben, la majoria tenen entre els 20 i 30 anys. És que

ara no sabem per quina raó, però no estan arribant tants sirians, almenys aquí a Sevilla. No sabem si es que han canviat la ruta o, jo penso que estan anant més a alemanya. A nivell socioeducatiu sí que es fan classes pels menors escolaritzats, es fan tallers de gènere, de igualtat d'oportunitats... però els fem mixtes perquè tothom conegui com treballem o què és el gènere i entenguin que defensem la igualtat. Intentem trencar amb els estereotips i enviem el missatge que les dones també poden treballar igual que els homes i si ella aprèn abans l'idioma i pot trobar feina abans, procurem que l'home entengui que no passa res, que potser ell s'haurà de cuidar més del nucli familiar mentre ella treballa. Això passa amb moltes nacionalitats, que venen i l'home és el cap de família, però ja intentem que la dona també s'encarregui de l'economia, per apoderar-la i assumeixi responsabilitats.

- **Si teniu dones sirianes com a beneficiàries, quina és la seva situació? Existeixen diferències envers els homes?**

Es tracta a tothom per igual, el que sí que, a vegades, costa més treballar amb elles perquè no estan acostumades. Normalment, s'encarreguen més de la vida familiar i tiren de l'home perquè ell treballi. No tenen un objectiu professional i més si tenen fills que, donen per suposat que serà el marit el que tiri endavant la família. Sí que conec un cas que té un nivell acadèmic alt, té una filologia anglesa, té la família aquí, ha après la llengua molt ràpid i ja està treballant en una acadèmia d'anglès i em penso que li han ofert una nova feina. Busquen a gent amb àrab, espanyol i anglès i ella té un perfil molt bo, li ha sorgit una proposta amb un contracte més raonable. A veure, és un procés llarg, però aquest cas, segons el meu parer és un cas d'èxit, és una noia jove.

- **Quin creus que és l'impacte principal de la seva fugida i situació de refugi? Per exemple, a nivell de salut mental, de violència**

sexual, sòcio-econòmic i/o pobresa, abusos generals, abandonament, etc.

Els hi afecta perquè arriben molt tocades, però no només elles. Pel tema familiar, per les diferències culturals, si tenen parella i no han pogut arribar, o si encara tenen família a Síria, a Líban,.. Hi això els afecta. Però cal dir que aquí tenen molta xarxa, hi ha *l'Associación de Apoyo al Pueblo Sirio* i fan moltes activitats i s'ajuden entre ells a través de donacions, els integren, creen xarxes, etc. Alguns fins i tot abandonen el programa del Ministeri, però aquesta entitat els dóna molt recolzament, són molt activistes i està formada per noies. Pel que fa a la violència sexual, no conec cap cas que s'hagi donat. El que pateixen és discriminació a nivell administratiu, quan van a la policia, a la seguretat social, al metge, i es senten rebutjats perquè no coneixen la targeta amb la que arriben, no coneixen bé l'idioma, al ser immigrants els tracten com a ciutadans de tercera i per a mi, això ja és un tipus de maltractament.

- **S'ofereix suport psicosocial a aquestes persones? Qui l'ofereix?**

Sí, i tant. Tant treballadors socials, com tècnics... els oferim el suport i si la persona ho demana o ho detectem, també hi ha les psicòlogues que tracten el tema del dol, l'estrès post-traumàtic... Es treballa molt.

- **En quins projectes o activitats socioeducatives participen les persones sirianes? Existeixen criteris per la seva participació?**

En principi, participen a totes les activitats que se'ls hi proposa, d'oci i temps lliure, culturals, idiomàtiques, es fa molt èmfasi en l'aprenentatge de la llengua a nivell formal i informal, també anem al teatre, els fem protagonistes, quan s'acosta alguna festa els preguntem què volen fer i solen participar en totes aquestes activitats. No hi ha uns criteris concrets perquè puguin participar, tothom que vulgui i, de fet, forma part del seu itinerari, han de ser agents actius i han de tenir ganes d'integrar-se i d'aprendre del

país on viuen d'una manera més dinàmica. Ara, també fèiem una activitat amb voluntaris on fèiem sortides guiades per Sevilla on els hi explicaven coses de la ciutat.

- **Participen per separat o amb altres grups de persones refugiades? Per què?**

Aquí tothom es barreja perquè pensa que quan arriben comparteixen pis i fem activitats de convivència. També perquè entenguin que no tothom té la mateixa cultura i s'ha de respectar. Venen de països molt diferents, cadascú amb els seus traumes, amb els processos, a vegades sí que hi ha hagut problemes de convivència i treballem molt el respecte i la tolerància. Cal fer pinya i estar units.

- **Compten les persones refugiades sirianes amb un acompanyament personal, individualitzat? Si és així, el realitza un/a educador/a social? Si és així, estàs satisfet/a de la feina? Què milloraries? Què faries diferent?**

Sí, sobretot quan arriben, però es fomenta molt l'autonomia perquè no depenguin de tu. Al cap d'uns mesos els diem que vagin sols al metge, també perquè puguin practicar la llengua i no depenguin de nosaltres. Aquest acompanyament sí que el realitzem educadors o integradors. Sí que estic satisfeta amb la feina, i no a la vegada. M'agrada molt el que faig, però trobo a faltar no poder intervenir com voldria degut a la ràtio tan alta perquè ens oblidem de la qualitat en l'atenció i prioritzem la tasca burocràtica. Després, les persones es senten abandonades i jo ho puc entendre.

- **Com valoren el seu procés d'inclusió social? És diferent al d'altres grups de persones refugiades?**

Trobo que cada persona és diferent, però penso que conec més casos d'èxit que de fracàs. Normalment, són persones que venen d'un estatus mig-alt socioeconòmic i acadèmic. Molts d'ells eren empresaris al seu país i es veuen

que aquí no troben feina. I els joves que tenen estudis universitaris, quan aconseguen la homologació, poden apostar per llocs de feina més alts que no només siguin de la restauració. Les famílies penso que queden més enrere, les que tenen un gran arrelament a la seva cultura, tenen més dificultats per integrar-se perquè la seva part cultural no els deixa avançar, prefereixen que el seu marit ho tiri endavant i elles es quedin amb els nens. També pel tema del vel que és un altre tema, el *hiyab*. **Hi ha dones que no troben feina per portar el vel?** Sí, sí. Bueno, és que n'hi busquen directament o ni tan sols les truquen. A vegades, em trobo amb aquestes situacions que els he d'explicar com per exemple, un cas d'una dona que és mestra però l'he d'avisar que potser amb el *hiyab* pot ser que no la truquin, és molt trist. No podran treballar ni de la seva professió, ni a restaurants, ni cuidant a persones grans i potser només pel tema del vel. Ho tenen molt complicat, sobretot les dones. **És fort que només per portar vel tinguis aquestes dificultats...** Sí, però és una realitat, és així. Als llocs d'atenció al públic no hi ha dones que portin vel. A mi em fa molta pena, perquè són dones molt preparades. Penso que la seva inclusió si que és diferent, les persones de la religió de l'islam penso que els hi costa més d'integrar-se que d'altres.

- **Quines creus que són les principals dificultats quan es treballa amb persones refugiades sirianes? I limitacions? I oportunitats?**

El tema cultural, el xoc cultural, la barrera idiomàtica, el bloqueig i trauma després del procés migratori, fa que tinguin dificultats per avançar. Molts d'ells tenen molts records i vivències de la guerra que els hi costa d'oblidar. Per exemple, hi va haver una família que no volien viure en uns baixos que tenien barres a les finestres perquè li recordava a una presó i va ser dur. Com a oportunitats, sobretot amb els joves, són persones molt obertes, amb ganes

d'aprendre, ho capten tot força ràpid i tenen molts punts forts per aprendre l'idioma.

- **Hi ha treballadors que parlin àrab?**

No, molt pocs. És un punt que caldria millorar.

- **Creus que els projectes adreçats a aquestes persones responen a les seves necessitats i problemes actuals? Com s'incorpora aquesta informació als projectes, a la vostra feina?**

No, molt pocs, zero. Sóc molt crítica. A nivell econòmic sí que cobrim les seves necessitats bàsiques, tenen un sostre on dormir i a nivell de salut també. Però a nivell d'atenció, penso que no. Tot i que som un equip multidisciplinari, tenim tanta feina burocràtica que no podem treballar bé i fer intervencions importants, sobretot al principi quan arriben. Penso que falta molt treballar el tema de les habilitats, els valors, el coneixement de l'entorn, l'organització familiar, dinàmiques... se'ns escapen moltes coses perquè hem de prioritzar el que marca el Ministeri i, a vegades, ells estan molt rebotats i és perquè no els podem atendre bé. A vegades, em disculpo perquè els hi dic que fins al cap d'un mes no els podré tornar a veure.

- **Què en penses, generalment parlant, de les polítiques i lleis europees respecte la crisi dels refugiats i, específicament, envers les persones de Síria? Opines que existeix la famosa "crisi"?**

Respecte les lleis que hi ha actualment, ja ho estem veient, que no tenen en compte les persones, sinó que són papers i no es tenen en compte les sol·licituds d'asil de molts. Arriben en massa, posen fronteres perquè no puguin passar... S'ha de seguir treballant molt. S'haurien d'actualitzar i revisar moltes lleis i tenir en compte que són persones que fugen del seu país i que si fugen és per algun motiu i no se'ls pot tractar com una massa, movent-los i reubicant-los aquí i allà. Són lleis que estan molt desfasades i

per a mi, maltracten molt a les persones. Per exemple, la llei del conveni de Dublín diu que una persona ha de romandre al país per on entre. Però hi ha moltes persones que entren per aquí Espanya, però és que tenen els pares a alemanya. Quan arriben a alemanya, els enxampen i els tornen a Espanya i això no està bé perquè estem separant a famílies. Conec el cas d'una família palestina que li va passar això i ja havia après la llengua alemanya quan el van enxampar i el van retornar a Espanya, es va refugiar amb l'alcohol i les drogues perquè va tenir una depressió al tornar i al estar separat del seu pare. Va ser un cas molt complicat, ara ja està bé, però segueix estant separat del seu pare. Això són lleis que estan molt desfasades, no es té en compte la situació personal de les persones. Et parlo de la meva experiència i del que veig, tampoc conec moltes lleis.

Sí, clar que existeix la famosa crisi. Però ja fa anys. Però amb el que està passant a Síria i que està durant massa, s'ha donat més a la llum i s'ha fet més famós, més mediàtic. Però a banda del que passa a Síria, hi ha molts països que també estan en guerra des de fa molts anys i ningú s'assabenta i no es fa res al respecte. La crisi dels refugiats no sé quan durarà, sembla que ja s'hagi normalitzat que hi hagi guerres, que hi hagi bombardejos, que es separin famílies, que mori gent en els trajectes, que es trafiqui amb persones, les màfies, etc. No hi hauria d'haver fronteres, no pot ser que simplement per ser d'un altre país es maltracti d'aquesta manera a una persona, no hi ha dret que no puguin treballar i tenir una vida digne.

- **Creus que la UE i/o Espanya estan fent front a la crisi o li donen l'esquena? Per què creus que han respost d'aquesta manera? Què més es podria fer o què s'hauria de fer diferent?**

No estan fent front a la crisi, estan posant pegats i estan tractant a la gent com manades d'animals, d'ovelles, ara cap aquí ara cap allà, ara aixequem fronteres, ara els retenim al camp de Macedònia.... La gent està molt

enfadada i jo no m'esperava que les condicions als camps fossin tan dolentes. Jo vaig estar a un camp a l'Àfrica, però no són com els de Grècia o Macedònia. Penso que han respost d'aquesta manera perquè suposo que hi haurà interessos econòmics. Què s'hauria de fer diferent, és la gran pregunta. Jo crec que s'haurien d'obrir les fronteres i tractar de mediar en els conflictes bèl·lics, no pot ser que continuïn.

- **Altres: qualsevol altra informació que la persona vulgui afegir respecte les persones refugiades de Síria.**

Bàsicament, que es tracti a les persones refugiades com a persones, igual que nosaltres, sense més ni menys tracte, sinó igual perquè sinó no, no els ajudem i no fomentem la igualtat. Si som massa paternalistes, també després ho passaran malament a la vida real i ja és molt dur perquè ets un més als serveis socials que estàs a la cua per demanar l'ajuda econòmica. Per mi, per això, és molt important l'acollida, quan arriben, com hagi estat el seu viatge migratori, etc. Que no els aclaparem amb l'idioma, també han de descansar, però clar anem marcats pels terminis del Ministeri. Als 4-6 mesos se'ls demana que busquin habitació o pis ells sols i que parlin l'idioma perfectament.

11.6.2. Entrevista Marta Olaria

Nom: Marta Olaria

Ocupació i lloc de treball: Educadora Social a Bayt al-Thaqafa

Experiència amb persones refugiades / en recerca d'asil: Sí

Experiència en treball amb contextos interculturals: Sí

Introducció

- **Quina és la teva professió?**

Sóc Educadora Social i actualment, treballo a la Fundació Bayt al-Thaqafa dins del programa de refugi d'acollida a persones sol·licitants d'asil amb problemes de salut mental.

- **Treballes com a educador/a social? Si és així, disposes del títol oficial?**

Sí.

- **Quines funcions, responsabilitats i/o tasques desenvolupes a l'entitat on treballes?**

Doncs com a educadora faig l'acompanyament integral social de les persones que estan adscrites al programa. Les persones no les decidim nosaltres, hi ha una xarxa estatal a nivell d'Espanya que és qui gestiona l'acollida de les persones sol·licitants d'asil i també d'aquelles que puguin estar en situació de salut mental. Per tant, la persona atesa ens arriba d'altres entitats. Jo com a educadora faig aquest acompanyament integral, és a dir, que toquem tots els aspectes de la vida de la persona. Acompanyem durant un temps limitat, és un programa per persones que estan en situació d'exclusió social i ens ocupem de fer-los la bastida en aquest procés, des d'acompanyar-los a visites mèdiques, des de tràmits, en la vida domèstica ja que resideixen en diversos recursos gestionats per la Fundació. També toquem aquells àmbits que afavoreixin el màxim la seva autonomia perquè en un futur puguin viure sols.

- **Estan aquestes funcions, responsabilitats i/o tasques alineades amb els documents professionalitzadors de l'educador/a social? amb el perfil de l'educador/a social?**

Sí, com a educadora em sento que estic complint les funcions. Jo aprofito qualsevol espai formal o informal per crear vincle amb la persona que treballo. Jo sóc referent d'una sèrie de persones i amb aquestes és amb les que procuro establir el vincle i a partir d'aquí treballar aspectes que cadascú

necessiti per la formació de la persona. En el nostre cas, venen persones d'entorns culturals molt diferents i el que ens interessa és que entenguin com funciona el sistema cultural aquí, amb la seva complexitat. Per tal que el dia de demà puguin realitzar la seva vida amb la màxima autonomia que sempre és diferent amb cada persona. Però sí que sento que el que fem té a veure amb la funció de l'educador.

- **Com és l'entorn de treball? (per exemple, a nivell de companys, espais, recursos materials i equipament, recursos econòmics, ràtio de persones titulars de dret o beneficiàries, etc.)**

La ràtio té de dir que és excel·lent, curiosament és de les ràtios més bones que he pogut trobar en la meua vida professional. Nosaltres som un equip de 4 educadors i 1 integradora, inclosa la coordinadora del programa i actualment, diria que són 17 o 18 usuaris. És un programa ministerial, de l'Estat, per tant és el ministeri qui marca les necessitats professionals i les ràtios i he de dir que són excel·lents. És un programa ben dotat en aquest sentit. Això ens permet fer una bona feina als professionals i amb molta intensitat, amb molta presència i podent estar molt a prop amb la persona que treballem, això és un luxe. Clar, ens podríem queixar en aquest sentit, tot i que a mi em sembla bé perquè és una decisió de la Fundació, no és una Fundació que tingui gaires diners i sí, hi ha mancances de recursos materials, dels espais físics i demés, però perquè ha optat per invertir els diners que té amb les persones que té i per a mi, això ja és una decisió encertada. Això no vol dir que estiguem a un nivell precari, ni molt menys, sinó que han invertit en les persones i això m'agrada. En quant a l'equip, em sento amb molta llibertat per poder discrepar, ens trobem amb dilemes ètics, d'alta controvèrsia però es pot parlar.

És a dir, no em sento coartada i que no pugui dir el que penso. Puc parlar amb la meva coordinadora i dir el que penso. Es bo escoltar la visió de l'altre company i valorar-ho.

- **Consideres que disposes dels recursos i suport necessari per dur a terme la teva feina com a educador/a social?**

Sí, a veure al final per mi, després dels anys que fa que treballo com a educadora, l'important de l'educador és que sàpiga crear vincle amb les persones que treballa i tenir relació. Tu pots tenir molt material, infraestructura, haver llegit molt... però si no ets capaç de veure qui tens a davant, saber què li fa patir, entendre-la i anar més enllà de l'empatia. M'agrada més parlar de la compassió, entesa com el patiment de l'altre que no només l'entenc sinó que també m'afecta, em commou, em remou i em fa actuar. Si com a educadors no sentim això, i no vol dir que totes les causes ens ho hagin de fer sentir, però si no ho notes no te'n sortiràs. Sí que sento que tinc el que necessito, tinc un equip de professionals que em fan qüestionar sovint les meves opinions i em fan quedar pensativa sobre actuacions, això trobo que em fa créixer i evolucionar com a educadora.

Els projectes socioeducatius

- **Quines accions socioeducatives es realitzen des de l'entitat?**

És una entitat que és el paradigma de l'acollida, una acollida incondicional i gratuïta que és quasi impossible trobar-ho en entitats socials de Barcelona. Incondicional, vull dir que treballem amb persones que no disposen de documentació, això ho fan molt poques entitats i per això hi ha un gruix de gent que es queden fora. Evidentment, un cop entren hi ha un seguit de regulacions, però l'entrada és fàcil. Es fan activitats socioeducatives amb població migrant, d'àmbits culturals diferents als nostres, arabo-musulmana i hi ha dos àmbits d'actuació. Un seria les dones per facilitar espais de trobada i molta atenció al que serien els joves, alguns menors, d'altres no,

sobretot arabo-musulmans, també hi ha molta incidència en formació i lleure. I fa un parell d'anys, es van iniciar en el refugi on hi ha dos branques. La branca de famílies, és un equip diferencial del nostre i la branca de sol·licitants d'asil amb problemàtica de salut mental. És un treball una mica diferent de la línia del Bayt, però en general parlem d'acollir persones que venen de fora.

- **A qui van dirigides? Quin són els principals grups amb els quals trebal·leu? Per què?**

Principalment, arabo-musulmans, però per exemple, en el programa de refugi, com no és Bayt qui decideix, hi ha una gran varietat d'orígens, hi ha persones de Rússia, d'Amèrica llatina, d'Àfrica, Orient Mitjà, és molt més variat. Clar, tradicionalment, quan es funda el Bayt, l'any 74, que hi havia molt poca immigració, però la societat estava molt menys preparada per acollir a les persones migrades per ajudar-los a integrar-se al context social i cultural. En aquell moment, les persones que arribaven ho devien passar molt malament. Hi ha un xoc cultural, és a dir, la persona que arriba aquí ha d'entendre que el sistema d'aquí és completament diferent del seu, el sistema sanitari, el jurídic, les lleis, les relacions... i això algú els ha d'ajudar a entendre perquè ho puguin assumir i entendre i es puguin integrar i això continua sent la nostra feina sense que la persona perdi la seva cultura ni els seus valors, per suposat.

- **Si trebal·leu amb persones refugiades, quin és el procés de treball i d'acollida d'aquestes persones?**

La persona sol·licitant d'asil amb problemes de salut mental, un cop fan la sol·licitud, entren en el sistema per dir-ho així. Llavors, hi ha un temps limitat que estem parlant potser als 2 anys que poden gaudir de les prestacions econòmiques i avantatges, és un programa d'acollida integral mentre estan esperant la resolució. Aquest temps es divideix en fases i són

més o menys flexibles en les persones de salut mental. A la primera fase podem estar 1 any i a la segona fase durant uns 6 mesos o 1 any. La primera fase és quasi una tutela, molt present amb la persona, hi ha ajudes econòmiques, l'allotjament, la roba, el transport... a més tenen dret a assessoria jurídica, a l'aprenentatge de la llengua, un equip de psiquiatria per fer seguiment de la seva malaltia mental, entre d'altres. Per tant, la intervenció va encaminada a que la persona es situï, fem un diagnòstic del que li passa, d'on ve, que tenim, es fa documentació, al mateix temps s'integra al Bayt per fer cursos i socialitzar-se, viuen amb altres companys als pisos i el primer any és molt intens i enfocat a que poc a poc vagin adquirint una major autonomia. Es comença amb una intensitat de poca autonomia i segons vas veient a la persona ho vas adaptant. És una feina que has de ser molt flexible i acostumar-te a treballar amb incertesa. A vegades, evolucionen i altres involucionen, el primer any és per veure on han anat a parar. Tenim l'avantatge i tenim la sort que amb els idiomes que parlem, poden anar entenent els diversos sistemes, com buscar una feina i que no vagin a mercat obert. En una segona fase, la persona representa que ja és autònoma, viuen pel seu compte, es gestionen els diners, molts d'ells ja han començat a treballar i es va enfocant a la sortida del programa on, ja han de ser autònoms. Aquest és el quadre que tenim. És veritat que cada cas és diferent. Hi ha malalties que són sobrevingudes després del viatge i d'altres que ja les tenien. Hi ha molt estrès post-traumàtic i és que la veritat que hi ha viatges molt traumàtics. La veritat és que tenim molta varietat.

- **Si treballeu amb persones refugiades, com s'incorporen als projectes? Existeixen criteris de selecció? Quins?**

En principi, com és una xarxa estatal d'acollida de persones en general, el que sol passar és que una persona sol·licitant d'asil, un cop resideix en un recurs normalitzat, els professionals detecten comportaments o situacions

estranyes, de paranoia, deliris... llavors es fan les primeres consultes psiquiàtriques i quan es detecten casos d'aquests, es considera que necessiten un recurs especialitzat. A tota Espanya, només som dos recursos especialitzats de salut mental i refugi, un és a Madrid i l'altre a Barcelona i es van crear fa dos anys. Des de la central, ens fan una proposta de persona i si hi hagués plaça es podria incorporar la persona. Ara em penso que estem complerts, però si algú passes a la segona fase ja es podria incorporar. L'equip de psiquiatria valora si la persona és apte pel programa de salut mental i si és així li fem l'acollida, li ensenyem el pis, li fem la compra perquè es trobi menjar i s'intenta fer una arribada agradable i que no sigui traumàtica.

- **Si treballeu amb persones refugiades, quin és el seu origen? Arriben soles o acompanyades? Quina és la proporció de dones i homes? De persones adultes i joves / infants? Hi ha infants o menors no acompanyats? Existeixen recursos o activitats diferenciades segons el sexe o l'edat?**

Doncs mira jo em penso que hi ha un de cada país, hi ha una persona de Rússia, una de Síria, una de Iraq, una de Pelestina, Camerun, Guinea, Marroc, Iran,... Sí que està molt concentrat en el centre de l'Àfrica i l'Orient Mitjà. La majoria arriben i fan el viatge sols, de totes aquestes persones que portem en seguiment, només hi ha una unitat familiar que són una parella amb un nen petit. Tots homes, menys una dona que és la de la unitat familiar. De 18 adults, hi ha una dona, això és significatiu també i que no va venir sola, va venir amb el seu marit. No tenim cap dona que hagi vingut sola. D'infants hi ha el nen de la parella que té 4 anys, la resta estan entre 22 i 40 anys. La majoria estan a la vintena. No hi ha menors no acompanyats perquè jo diria que un menor no acompanyat no pot sol·licitar asil, perquè no té documentació a sobre i perquè és menor. Es fan càrrec d'ells la

Generalitat, per això penso que és un circuit diferent. No hi ha activitats diferenciades segon sexe o edat. Nosaltres intentem que ells participin el màxim possible en activitats de lleure, de descoberta, fem sortides un cop al mes, també van al gimnàs perquè Barcelona ofereix una beca per poder anar a centres esportius municipals a través de Barcelona Ciutat Refugi de manera gratuïta. Això pensem que és positiu perquè els normalitza, es tracta que facin activitats igual que qualsevol altre ciutadà i que puguin gaudir del lleure.

- **Quin o com és el procés d'inclusió social per a aquestes persones (refugiades), per exemple, a nivell d'habitatge? de treball? d'ajuts socials? d'educació, incloent-hi l'aprenentatge de la llengua local? de sanitat?**

Mentre són sol·licitants d'asil, estan protegits, cuidats, tenen l'habitatge, la manutenció... el problema vindrà quan surti la resolució. Espanya no està concedint gaires asils, per tant si l'asil es queda denegat es trobaran en situació irregular. Llavors, des de Bayt encara no s'hi han trobat perquè només porten dos anys. Hi ha hagut algun cas que s'ha denegat, però s'han pogut aconseguir els papers per altres vies. S'haurà d'anar veient, és una cosa molt nova per tothom, també pel Ministeri que no existia el programa de salut mental i es pensava que amb dos anys les persones podrien viure autònomament com per buscar una feina, però haurem de veure la realitat quina és. Per tant, encara no ens hi hem trobat. Considero que hi ha poca previsió perquè ja podem veure que hi ha persones que en dos anys no podran ser autònomes i si la sol·licitud no és acceptada voldrà dir que no tindran dret a res. Allà estem. No et puc donar una resposta, en principi està clar el que hauria de passar, però no sabem què passarà quan els hi neguin l'asil a aquestes persones extremadament vulnerables. Preocupa molt, per això ara intentem fer el màxim de papers perquè tinguin el màxim de

documentació local i perquè puguin treballar, així seria una gran avantatge perquè podrien mirar d'aconseguir els papers per una altre banda. És una feina molt intensa per avançar com més puguem. També estan aprenent castellà i depèn de les possibilitats de cada persona, n'hi ha que tenen les capacitats més limitades degut al CI o per altres motius. Nosaltres fem classes formals i parelles sociolingüístiques que els hi permet practicar en un altre ambient. Normalment, mirem quin nivell tenen i els posem en diferents cursos segons aquest. Intentem modelar els recursos a les necessitats de la persona.

- **Hi ha un període màxim d'estada en els projectes? Perquè? Com i quan es comunica aquesta informació a les persones refugiades?**

Des d'un principi se'ls hi parla que és un programa amb terminis, que no podran estar sempre al programa ni al mateix pis. Se'ls va mantenint, sense atabalar-los i mesurant la informació per no crear-los una angoixa, cal tenir en compte la patologia i no comunicar fins que no tinguem certeses. Sempre cal saber qui tenim davant a l'hora de dosificar la informació.

- **Quins són els requisits o criteris per poder rebre ajudes socioeconòmiques?**

Dins del programa estan clars, ells al estar al programa hi ha ajut per manutenció, per allotjament, diners de butxaca que es diuen, la primera fase és diferent a la segona, però és un programa ben dotat d'ajudes. Llavors dependrà si segueixen amb ajudes o no segons la resolució de la sol·licitud d'asil. Si ve denegada, no podran rebre cap ajuda. Si els hi ve acceptada, dependrà de moltes coses per veure a quines ajudes podrà tenir dret. Però mentre, el programa està ben dotat.

- **Quin és el temps de mitjana per aconseguir la protecció internacional/asil a Espanya? De què depèn?**

Més o menys amb un any i mig o dos anys màxim en resoldre's. En el cas de persones amb patologies mentals. Això és variable per això.

- **Durant tots els processos o activitats anteriors, compten les persones refugiades amb un acompanyament personal, individualitzat? Si és així, el realitza un/a educador/a social? Si és així, estàs satisfet/a de la feina? Què milloraries? Què faries diferent?**

Sí. Sí, en principi sí. També és veritat que jo només m'ocupo de les persones que sóc referent. És a dir, jo sóc referent directe de 5 persones, però estic al corrent amb el que passa amb la resta. Jo m'ocupo de la gestió i de la feina més intensa dels que sóc referent, però si em trobo situacions o vaig en un pis i hi ha una altre persona que no sóc la seva referent també l'atendré. Primer que les persones conviuen, això comporta que hi hagi freqüència i estem al corrent. Estem molt comunicats amb els de l'equip i ens coordinem constantment. Sí que estic satisfeta, per mi és la feina clàssica d'educador. És una professió que fa 15 o 16 anys que la faig. Abans de fer aquesta feina desenvolupava altres tasques en entitats socials i per mi representa la base de l'educació que significa estar amb les persones. Hi ha molta feina administrativa, però tenim una persona que ens ajuda molt i ens aporta molt d'ordre, però considero que forma part de la meua feina. Jo estic amb les persones, vaig veient per on van, sóc la seva referent, no sóc la seva col·lega, puc entendre on són, com varien dia a dia i puc veure com la gent se'n va sortint i va tirant endavant. No sé si arribarem a temps amb aquest programa de que amb dos anys puguin tenir una vida autònoma, però sí que vaig veient amb l'esforç de tots van fent passes i van adquirint més autonomia i entenent l'entorn on viuen. Estic contenta amb la feina que faig.

- **Quines creus que són les principals dificultats quan es treballa amb persones refugiades? I limitants? I oportunitats?**

La veritat és que el pitjor és el propi programa, tal i com està muntat el del Ministeri. El propi sistema d'acollida no tinc clar que funcioni gaire. Desconec com funciona amb les persones que no tenen problemes de salut mental, però almenys amb les persones que treballem nosaltres són persones súper vulnerables. No tinc clar que el programa s'hagi dissenyat saben què vol dir ben bé això. La diferència és que en la salut mental tenim una mica més de temps però clar, hi ha persones que estan molt cascades i que amb dos anys no podrem fer la feina que hauríem de poder fer perquè aquesta persona tingui una vida. En alguns casos, potser l'acompanyament hauria de ser permanent perquè la dificultat que tenen no se n'anirà. Tot i que el programa és flexible, ho veig bastant improbable aconseguir l'objectiu de l'autonomia i això és el que em preocupa com a professional. També diré, perquè penso que és una cosa que em de reivindicar, el salari tan baix. És un tema del Ministeri també, no tan de Bayt perquè funciona segons el conveni d'acció social, però aquest conveni dignifica molt poc a la professió i estem amb uns sous molt baixos i fa que el personal busqui noves oportunitats a llocs que paguin una mica millor. Això fa que els equips es desestabilitzin. Com a oportunitats, personalment, jo venia de treballar amb altres col·lectius i per mi ha estat una descoberta. Tot i les dificultats que comporta, és una oportunitat de nou per poder obrir-me a l'autocrítica i per aprendre.

- **Creus que els projectes adreçats a aquestes persones responen a les seves necessitats i problemes actuals? De fet, pregunteu des de l'entitat a aquestes persones quines són les seves necessitats i problemes actuals? Com s'incorpora aquesta informació als projectes, a la vostra feina?**

Bueno no, perquè en el cas de les persones amb problemàtica de la salut mental, penso que s'hauria de revisar. Veient els diagnòstics i escoltant la

veu de psiquiatria considero que ara es veuria com són molt més vulnerables del que ens havíem pensat en un inici del programa. Econòmicament, penso que no està mal dotat tenint en compte com estan les ajudes socials. Però si mirem més globalment, aquestes persones necessitarien més, en quant a temps per estar en un equip en aquesta primera fase tan intensa on puguem treballar aspectes més a llarg termini. Preguntar per les necessitats forma part de la feina com a educador, si realment fas bé la teva feina i parles amb la persona que vincles, part de la conversa ha d'anar enfocada a què necessita, quines il·lusions té, quin futur voldria, parlar del passat, però també de l'avui i del demà. Per una banda, per intentar que toqui de peus a terra perquè la castanya no sigui massa dura. Totes aquestes persones venen amb unes idees d'Europa massa il·lusòries. Llavors hem de intentar quadrar el que voldrien amb els recursos que tenim.

Les persones refugiades de Síria

Jo de Síria no he conegut a ningú, al programa de salut mental només hi ha una persona de Síria i està ja a la tercera fase, treballant i demés i té poca vinculació amb el programa. La resta provenen de països molt variats.

- **En quines condicions/estat arriben les persones refugiades sirianes a la vostra entitat?**

Hi ha una persona al programa, però jo no l'he conegut. No sé si són gaire diferents a la resta. T'ho dic perquè dins del món del refugiat, la gent que ve de Síria són els VIP dels refugiats perquè se'ls estan acceptant totes les sol·licituds. Guerra també n'hi ha al Iemen o situacions complicades també. La crisi migratòria va ser el 2015 i va haver un èxode en massa. No els hi trec el mèrit, però si escoltes altres testimoniatges migratoris com algú que ve de l'Àfrica central i ha hagut de creuar el desert a peu... O alguns que han passat per Líbia i és un pou on hi ha esclavatge. A més, tampoc han vingut tants sirians. He de dir que hi ha persones que preferirien estar a altres

països on les ajudes són millors, però la convenció de Dublín els obliga a quedar-se al primer país on posen el peu. Per tant, jo sirians al programa de salut mental no n'he vist, sí que sé que CEAR o ACCEM estan treballant amb persones sirianes. Ho dic perquè han sigut una mica els refugiats VIP. En canvi, hi ha persones que venen d'altres països i també estan fent uns viatges horrorosos i no se'ls hi accepta la sol·licitud.

- **I, com arriben a la vostra entitat? O sigui, com coneixen el recurs, per què decideixen venir a l'entitat o potser són derivades d'un altre recurs?**

Arriben com qualsevol altre, no hi ha diferenciació. Síria perquè es va posar de moda, però ja hi havia sol·licitants d'asil abans. Com hi va haver les imatges, evidentment horribles, dels camps de desplaçats, però si algú anés a filmar al Iemen, també es coneixeria la seva situació. Sí que és veritat que a Síria hi ha molts nens petits. Jo encara no entenc aquesta diferència perquè penso que hi ha un terme d'imatges. Primer, un tema d'Europa, com estava passant a Grècia i ja estava passant en territori Europeu, Sèrbia tancant fronteres, hi ha molts nens petits amb imatges molts dures, i per això s'ha fet més ressò. Però es desconeixen molts altres conflictes com el del Iemen on estan lluitant Aràbia Saudita contra Iran en el territori del Iemen, i ho intenten vendre com una guerra civil, però no ho és. Estant lluitant les dues branques de l'islam, els xiïtes i els sunnites. Hi ha algú que ho està estudiant perquè clar, Aràbia Saudita és un gran comprador d'armament espanyol. Hi ha documents que investiguen tot el tema de Navantia, a Cadis hi ha una fàbrica que fabrica vaixells militars on hi ha haver un amago de Pedro Sánchez on va posar en dubte l'acord de Navantia amb Aràbia Saudita i la gent de Navantia va començar a tallar carreteres, manifestant-se perquè és la seva feina i aquí s'ha quedat la cosa. Espanya segueix fabricant armes, també n'hi ha una important a Saragossa i de vaixells de guerra, es ven moltíssim a

Aràbia Saudita. Una de les clàusules per fabricar armament és que no pots vendre en territori que no sigui el teu. Fa poc va haver un programa on sortia un soldat al Iemen amb armament espanyol. S'està demostrant que hi ha armament en territori del Iemen, però aquest armament s'havia fet servir a Aràbia Saudita i no el podien fer servir en territori del Iemen.

Si fossin capaços de posar una càmera a Líbia, també fliparien perquè els testimonis que ens estan arribant viuen experiències d'esclavatge, actualment, no hi ha un govern, funcionen amb tribus, viuen del tràfic d'armes i els que passen per allà et parlen d'esclavatge, d'estar tancats amb cadenes i d'abusar de tu dia i nit. És vulneren constantment els drets humans, però el mateix passa al Marroc. Tenim testimonis de nois que mentre esperaven la pastera han abusat d'ells de totes les maneres, sexualment i apallissant-los. Per tant, està venint gent de tot arreu, la gent està molt desesperada o per guerra o per pobresa o per totalitarisme polític o totalitarisme religiós, per persecució... ara no paren d'arribar pasteres i abans no es llençaven a l'hivern, la desesperació és molt alta.

A veure, és evident que Europa està en un moment d'arrepellar-se, de tancar. Anglaterra amb el Brèxit, Polònia, el front nacional a França, a Espanya també, Hongria... on està guanyant l'extrema dreta. Per mi la gran pregunta és, si algun governant parlés amb dades, que existeixen les dades, parlés de les dades reals de l'impacte de les persones migrades al nostre país, sobretot dels beneficis que aporten. Però no hi ha cap polític, de cap partit, que parli d'aquest tema i que defensi les dades, que hi són. Sinó que al contrari, prefereixen crear un *bulo*, que el comença la dreta i que després els altres partits tampoc el contradiuen. Les dades hi són i no es fan públiques. I tots, cada dia ens troben amb rumors d'aquests com; al metge han passat primer a l'immigrant, o que quan vas a l'escola els hi donen totes les beques

escolars... i vinga rumors. Però desenganyem-nos, hi ha un gruix de població que no van a aprofundir en res.

La gent es creuen els titulars i votaran a partits xenòfobs perquè es creuen que et trauran la feina, que et van a islamitzar... A mi això em deixa perplexa.

- **Hi ha treballadors que parlin àrab?**

Sí, nosaltres som un equip de 5 persones. Hi ha una persona marroquí i és noi, la coordinadora també parla àrab, jo també parlo anglès i francès perquè hi ha molts immigrants que venen de l'Àfrica i parlen d'aquests idiomes. A més, la Fundació contempla pagar intèrprets per entrevistes més formals i aquests sí que es busquen originaris de la zona i això es té molt en compte per treballar la diferència cultural.